

K

997/1953,4

342.533(497.4)"1953"

019530074

COBISS 0

Stenografski zapiski

LJUDSKE SKUPŠČINE
LJUDSKE REPUBLIKE SLOVENIJE

IV. redno zasedanje

(Drugi sklic)

28. januarja do 30. januarja 1953

Izdala Ljudska skupščina LRS

1953

Stenografski zapiski

LJUDSKE SKUPŠČINE
LJUDSKE REPUBLIKE SLOVENIJE

IV. redno zasedanje

(Drugi sklic)

28. januarja do 30. januarja 1953

Izdala Ljudska skupščina LRS

1953

997

D 21. VII. 1953

/ 79

I. seja

IV. rednega zasedanja

Ljudske skupščine Ljudske republike Slovenije

ki je bila dne 28. januarja 1953 v Ljubljani.

Predsednik: dr. Ferdo Kozak,

Tajnik: inž. Pavle Žaucer.

Predsednik dr. Ferdo Kozak prične ob 10,30 sejo s čitanjem ukaza Prezidija Ljudske skupščine LRS o sklicanju Ljudske skupščine LRS k IV. rednemu zasedanju drugega sklica.

Ukaz se glasi:

Na podlagi 1. točke 72. člena ustave LRS izdaja Prezidij Ljudske skupščine LRS

u k a z

o sklicanju Ljudske skupščine LRS.

Ljudska skupščina LRS drugega sklica se skliče k IV. rednemu zasedanju na dan 28. januarja 1953.

U. št. 171

Ljubljana, dne 19. januarja 1953.

PREZIDIJ LJUDSKE SKUPŠČINE LJUDSKE REPUBLIKE SLOVENIJE

Sekretar:

France Lubej l. r.

Predsednik:

Josip Vidmar l. r.

Pričenjam 1. sejo IV. rednega zasedanja Ljudske skupščine LRS drugega sklica. Zapisnik današnje seje bo vodil tajnik inž. Pavle Žaucer.

Predsednik vlade LRS je poslal skupščini v razpravo in sklepanje naslednje predloge:

1. Predlog zakona o družbenem planu Ljudske republike Slovenije za leto 1953 z dokumentacijo ter vladne spremembe in dopolnitve k temu zakonskemu predlogu,

predlog zakona o proračunu Ljudske republike Slovenije za leto 1953,

predlog zakona o potrditvi državnega zaključnega računa Ljudske republike Slovenije za leto 1951.

Navedene zakonske predloge sem po določilih 36. člena poslovnika poslal odboru za gospodarstvo in finance. Odbor je o zakonskih predlogih razpravljal in sklepal ter poslal skupščini svoja poročila.

2. Predlog ustavnega zakona o temeljih družbene in politične ureditve in o republiških organih oblasti Ljudske republike Slovenije ter vladne spremembe in dopolnitve k temu zakonskemu predlogu,

predlog zakona za izvršitev ustavnega zakona o temeljih družbene in politične ureditve in o republiških organih oblasti Ljudske republike Slovenije.

Oba zakonska predloga sem po določilih poslovnika poslal zakonodajnemu odboru. Odbor je o zakonskih predlogih razpravljal in sklepal ter poslal skupščini svoja poročila.

Vsi navedeni zakonski predlogi so z obrazložitvami in poročili bili razmnoženi in razdeljeni ljudskim poslancem.

3. Predsednik vlade LRS je poslal ljudski skupščini v potrditev tudi predlog odloka za potrditev uredb, ki jih je izdala vlada LRS po zakonu o pooblastilu vladi LRS za izdajanje uredb na področju marodnega gospodarstva.

Prezidij Ljudske skupščine LRS je poslal ljudski skupščini v potrditev ukaz o odpravi glavnih direktij in glavnih uprav in ukaz o razrešitvi ministra — predsednika Sveta vlade LRS za kmetijstvo in gozdarstvo.

Vse to pride na dnevni red; če tako sklene skupščina.

Mandatno-imunitetni odbor je poslal skupščini svoje poročilo. Prosim poročevalca tega odbora, da prečita poročilo.

Bogomil Vižintin: Mandatno-imunitetni odbor je na seji dne 28. januarja 1953 razpravljal o naslednjih predlogih:

1. Predlog za odobritev odločbe Prezidija Ljudske skupščine LRS št. I/10526/4-52 z dne 30. maja 1952, s katero je bila dana odobritev za uvedbo kazenskega postopka proti ljudskemu poslancu Karlu Notarju zaradi kaznivega dejanja po členu 150 in 141 k. z.;

2. predlog za odobritev odločbe Prezidija Ljudske skupščine LRS št. I/101306/1-53 z dne 12. decembra 1952, s katero je bila dana odobritev za uvedbo kazenskega postopka proti ljudskemu poslancu Cirilu Majcnu zaradi kaznivega dejanja pa členu 226/1 k. z.;

3. predlog za odobritev odločbe Prezidija Ljudske skupščine LRS št. I/101292/2-52 z dne 23. januarja 1953, s katero je bila dana odobritev za uvedbo kazenskega postopka proti ljudskemu poslancu Heliodorju Grudnu zaradi kaznivega dejanja po členu 317/1, 258, 226/1 ali 253/1 in po 249 ali 250 k. z.;

4. okrajni komite KPS Slovenj Gradec je obvestil Ljudsko skupščino LRS o smrti ljudskega poslanca Antona Ravšerja, ki je umrl dne 10. IX. 1952.

Na podlagi obravnavanja navedenih primerov daje mandatno-imunitetni odbor ljudski skupščini naslednje predloge:

1. potrdi naj se odločba Prezidija Ljudske skupščine LRS, s katero je bila izdana odobritev za uvedbo kazenskega postopka proti ljudskemu poslancu Karlu Notarju.

Glede obvestila Okrajnega sodišča II. v Ljubljani št. K 228/52/9, ki je bilo poslano ljudski skupščini dne 11. oktobra 1952, da je bil imenovan poslanec obsojen na 2 meseca zapora, odbor ne predlaga odvzema mandata, ker gre za kaznivo dejanje, ki po obstoječih zakonitih predpisih nima za posledico izgube mandata;

2. odločba Prezidija Ljudske skupščine LRS, s katero je bila dana odobritev za uvedbo kazenskega postopka proti ljudskemu poslancu Cirilu Majcnu;

3. odločba Prezidija Ljudske skupščine LRS, s katero je bila dana odobritev za uvedbo kazenskega postopka proti ljudskemu poslancu Heliodorju Grudnu;

4. ker je ljudski poslanec Anton Ravšer umrl in je s tem njegovo mesto poslanca v Ljudski skupščini izpraznjeno, predlaga mandatno-imunitetni odbor, da se pokliče na njegovo mesto Drago Markovič, nameščeneec Okrajnega ljudskega odbora Slovenj Gradec, ki je bil po ugotovitvi Republiške volilne komisije izvoljen za namestnika umrlega ljudskega poslanca Antona Ravšerja v 250. volilni enoti XXVIII. volilnega okraja Slovenj Gradec.

Za odborovega poročevalca je bil določen ljudski poslanec Bogomil Vižintin.

Predsednik dr. Ferdo Kozak: Sprejme skupščina poročilo mandatno-imunitetnega odbora? (Sprejme.)

Prav tako je poslal svoje poročilo administrativni odbor ljudske skupščine in prosim poročevalca tega odbora, da prečita poročilo.

Ivo Krevs: Administrativni odbor Ljudske skupščine LRS je po 11. členu poslovnika na 5. redni seji dne 16. junija 1952, 6. redni seji dne 26. septembra 1952 in 7. redni seji dne 11. decembra 1952 pregledal celotno poslovanje računovodstva in blagajne za čas od 1. marca 1952 do 30. novembra 1952.

Odbor je ugotovil, da se proračun Ljudske skupščine LRS pravilno izvaja, prav tako tudi mesečni in tromesečni plani. Pregledal je blagajniško knjigo, knjigovodsko kartoteko ter vse knjižne priloge blagajne in Narodne banke. Nadalje je pregledal sezname plačanih računov in potrdil izplačila v seznamih navedenih zneskov za čas od 1. marca do 30. novembra 1952.

To poročilo pošilja odbor Ljudski skupščini LRS s predlogom, da ga potrdi.

Za odborovega poročevalca je bil določen Ivo Krevs.

Predsednik dr. Ferdo Kozak: Sprejme skupščina poročilo administrativnega odbora? (Sprejme.)

Odbor za prošnje in pritožbe je poslal skupščini v potrditev svoje poročilo. Prosim poročevalca odbora za prošnje in pritožbe, da prečita poročilo.

Stane Bobnar: Odbor za prošnje in pritožbe Ljudske skupščine LRS je prejel v času med III. in IV. rednim zasedanjem Ljudske skupščine LRS drugega sklica, t. j. v času od 12. aprila 1952 do 27. januarja 1953 skupno 381 prošenj oziroma pritožb, katere je obravnaval na šestih rednih sejah.

Največ prošenj in pritožb je bilo vloženi zaradi podelitve priznavalnih rent, izrednih socialnih pomoči, zaradi vrnitve zaplenjenega premoženja, zaradi odmere davkov, zaradi odmere pokojnin in invalidnin, otroških doklad, zaradi pomilostitve, zaradi odpusta iz službe itd.

Od 381 prošenj je odbor sam zavrnil 73 prošenj, drugih 308 prošenj je odbor odstopil raznim resorom v njihovo reševanje. Po obvestilih, ki jih je odbor prejel, so pristojni organi rešili dosedaj 96 prošenj, druge prošnje pa še rešujejo.

To poročilo pošilja odbor Ljudski skupščini LRS s predlogom, da ga potrdi.

Za odborovega poročevalca je bil določen ljudski poslanec Stane Bobnar.

Predsednik dr. Ferdo Kozak: Sprejme skupščina poročilo odbora za prošnje in pritožbe? (Sprejme.)

Nadalje je Okrajni ljudski odbor Postojna poslal skupščini v proučitev poročilo o ekonomskem stanju okraja Postojna. Enako poročilo je poslal tudi Okrajni ljudski odbor Kočevje. Ker pa sta pri Gospodarskem svetu vlade LRS osnovani posebni komisiji, ki bosta proučili gospodarsko stanje v vseh okrajih, zlasti pa v okraju Postojna in Kočevje, sta bili ti poročili izročeni tem komisijam, da jih proučita in o tem poročata na enem izmed prihodnjih zasedanj.

Ljudski poslanci Tone Toman, Darinka Gregoretič, Janko Markič, Boris Kidrič, Franc Carl, Edvard Kocbek, Draga Humek, Milka Rogan, Edvard Kardelj in Albin Vipotnik so se opravičili in predlagam skupščini, da jim odobri zaprošeni dopust. Opravičuje se tudi ljudski poslanec dr. Heli Modič zaradi odsotnosti od današnje seje, ker je službeno zadržan. Sprejme skupščina ta predlog? (Sprejme.)

Prehajam na dnevni red, t. j. na določitev dnevnega reda.

Glede na uvodoma objavljena sporočila predlagam skupščini naslednji dnevni red:

1. potrditev ukazov Prezidija Ljudske skupščine LRS, izdanih v času med III. in IV. rednim zasedanjem Ljudske skupščine LRS;

2. potrditev uredb, ki jih je izdala vlada LRS na področju narodnega gospodarstva v času med III. in IV. rednim zasedanjem Ljudske skupščine LRS;

3. razprava in sklepanje o predlogu zakona o družbenem planu Ljudske republike Slovenije za leto 1953;

4. razprava in sklepanje o predlogu zakona o proračunu Ljudske republike Slovenije za leto 1953;

5. razprava in sklepanje o predlogu zakona o potrditvi državnega zaključnega računa Ljudske republike Slovenije za leto 1951;

6. razprava in sklepanje o predlogu ustavnega zakona o temeljih družbene in politične ureditve in o republiških organih oblasti Ljudske republike Slovenije;

7. razprava in sklepanje o predlogu zakona za izvršitev ustavnega zakona o temeljih družbene in politične ureditve in o republiških organih oblasti Ljudske republike Slovenije;

8. izvolitev Izvršnega sveta Ljudske skupščine LRS.

Sprejme skupščina predloženi dnevni red? (Sprejme.) Hvala! Ugotavljam, da je predloženi dnevni red soglasno sprejet.

Prehajamo k prvi točki dnevnega reda, k potrditvi ukazov Prezidija Ljudske skupščine LRS, izdanih v času med III. in IV. rednim zasedanjem Ljudske skupščine LRS.

Navedeni ukazi glase:

Na podlagi 9. točke 72. člena ustave LRS in po predlogu predsednika vlade LRS izdaja Prezidij Ljudske skupščine LRS

u k a z

o odpravi Glavnih direktij in Glavnih uprav

I.

Odpravijo se kot samostojni republiški organi državne uprave za vodstva gospodarstva:

1. v sestavu Sveta vlade LRS za industrijo:

Glavna direkcija kovinske industrije,
Glavna direkcija kemične industrije,
Glavna direkcija lesne industrije,
Glavna direkcija tekstilne industrije,
Glavna direkcija usnjarske industrije,
Glavna direkcija prehranske industrije,
Glavna direkcija elektrogospodarstva,
Glavna direkcija premoga,
Glavna direkcija metalurgije,
Glavna direkcija za strojegradnjo,
Glavna uprava za lokalno industrijo in obrt;

2. v sestavu Sveta vlade LRS za gradbene in komunalne zadeve:

Glavna direkcija gradbenih podjetij,
Glavna direkcija industrije gradbenega materiala,
Glavna uprava za komunalne zadeve,
Glavna uprava za promet,
Glavna uprava za vodno gospodarstvo;

3. v sestavu Gospodarskega sveta vlade LRS:

Glavna uprava za plan.

II.

Pravice in dolžnosti odpravljenih Glavnih direktij in Glavnih uprav, ki se tičejo splošnega vodstva in nadzorstva in pristojnosti državne uprave, preidejo na Gospodarski svet vlade LRS.

III.

Vlada LRS izvrši ta ukaz.

IV.

Ta ukaz velja takoj.

U. št. 77.

Ljubljana, dne 4. julija 1952.

PREZIDIJ LJUDSKE SKUPŠČINE LJUDSKE REPUBLIKE SLOVENIJE

Sekretar:

France Lubej l. r.

Predsednik:

Josip Vidmar l. r.

Drugi ukaz glasi:

Na podlagi 7. in 8. točke 72. člena ustave LRS ter po predlogu predsednika vlade LRS izdaja Prezidij Ljudske skupščine LRS

u k a z

o razrešitvi ministra-predsednika Sveta vlade LRS za kmetijstvo in gozdarstvo.

I.

Viktor Avbelj, minister-predsednik Sveta vlade LRS za kmetijstvo in gozdarstvo, se razreši dolžnosti ministra-predsednika Sveta vlade LRS za

kmetijstvo in gozdarstvo, ostane pa še nadalje član Gospodarskega sveta vlade LRS.

II.

Posle predsednika Sveta vlade LRS za kmetijstvo in gozdarstvo opravlja začasno podpredsednik vlade LRS in predsednik Gospodarskega sveta Ivan Maček.

III.

Vlada LRS izvrši ta ukaz.

IV.

Ta ukaz velja takoj.

U. št. 86.

Ljubljana, dne 9. julija 1952.

PREZIDIJ LJUDSKE SKUPŠČINE LJUDSKE REPUBLIKE SLOVENIJE

Sekretar:

France Lubej l. r.

Predsednik:

Josip Vidmar l. r.

Kdor je za potrditev prečitanih ukazov, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Hvala! Je kdo proti? (Nihče.) Ugotavljam, da sta oba ukaza Prezidija Ljudske skupščine LRS soglasno potrjena.

Naslednja točka dnevnega reda je potrditev uredb, ki jih je izdala vlada LRS na področju narodnega gospodarstva v času med III. in IV. rednim zasedanjem Ljudske skupščine LRS.

Potrjujejo se uredbe, ki jih je izdala vlada LRS na podlagi zakona o pooblastilu vladi LRS za izdajanje uredb na področju narodnega gospodarstva z dne 23. januarja 1947, in sicer:

1. uredba z dne 7. julija 1952, št. II 576/1-52 o odpravi uredbe o obvezni sečnji in oddaji lesa ter postranskih gozdnih proizvodov iz nedržavnih gozdov (Uradni list LRS, št. 20-101/52);

2. uredba z dne 11. julija 1952, št. II 688/1-52 o spremembi uredbe o dela prostih dnevih v Ljudski republiki Sloveniji (Uradni list LRS, št. 20-104/52);

3. uredba z dne 15. avgusta 1952, št. II 485/3-52 o spremembi in dopolnitvi uredbe o ureditvi prometa z lesom (Uradni list LRS, št. 23-126/52);

4. uredba z dne 1. oktobra 1952, št. II 926/1-52 o prepovedi klanja plemenske goveje živine (Uradni list LRS, št. 28-154/52);

5. uredba z dne 10. novembra 1952, št. II 904/1-52 o spremembah in dopolnitvah uredbe o omejitvi paše koz (Uradni list LRS, št. 34-197/52).

Kdor je za potrditev prečitanih uredb, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Hvala! Je kdo proti? (Nihče.) Ugotavljam, da so uredbe, ki jih je izdala vlada LRS po zakonu o pooblastilu vladi LRS za izdajanje uredb na področju narodnega gospodarstva soglasno potrjene in bo skupščina izdala odgovarjajoči odlok.

Prehajamo na tretjo točko dnevnega reda, na razpravo in sklepanje o predlogu zakona o družbenem planu Ljudske republike Slovenije za leto 1953. Predlagam skupščini, da razpravljamo o predlogu zakona o družbenem planu Ljudske republike Slovenije za leto 1953 in o predlogu zakona o proračunu Ljudske republike Slovenije za leto 1953 skupno. Sprejme skupščina ta predlog? (Sprejme.)

Pričenjam razpravo in prosim poročevalca odbora za gospodarstvo in finance, da prečita poročilo odbora k predlogu zakona o družbenem planu LRS za leto 1953.

Inž. Alojz Pohar: Tovariši ljudski poslanci! Odbor za gospodarstvo in finance pri Ljudski skupščini LRS je na svojih sejah dne 21. in 22. januarja 1953 razpravljal o predlogu zakona o družbenem planu LRS za leto 1953; ki ga je Ljudski skupščini LRS po 60. členu ustave predložila vlada LRS. Po poročilu in obrazložitvi, ki jo je dal zastopnik vlade k predlogu zakona o družbenem planu in k spremembam ter dopolnitvam, ki jih je k temu predlogu dala vlada LRS, je odbor za gospodarstvo in finance predlog zakona o družbenem planu za leto 1953 vključno s spremembami in dopolnitvami v celoti soglasno sprejel.

Odbor za gospodarstvo in finance je razen tega obravnaval na svojih sejah pripombe, ki so jih k predlogu zakona o družbenem planu dali posamezni delovni kolektivi in ljudski odbori. V razpravi o teh pripombah je odbor ugotovil, da je bila večina pripomb, ki so jih dali delovni kolektivi in ljudski odbori, medtem že upoštevana v spremembah in dopolnitvah predloga zakona, ki jih je dodatno predložila vlada LRS kot sestavni del predloga zakona o družbenem planu.

Pripombe, ki jih odbor ni mogel upoštevati, pa so naslednje:

1. razlike v stopnjah med podjetji v LRS in drugih republikah dejansko obstajajo. Pri izračunu družbenega plana FLRJ so se te razlike skušale odpraviti, vendar pa se te razlike lahko zopet pojavijo, ker določajo okraji stopnje samostojno v okviru zadolžitve akumulacije v absolutnih zneskih;

2. pripombe glede 100% izkoriščanja amortizacije po podjetjih so utemeljene, vendar pa se te pripombe ne morejo v celoti upoštevati, ker so še nujno potrebna dodatna sredstva za kapitalno izgradnjo ter se je moralo tako v letu 1952 kakor tudi v letu 1953 pristopiti k blokiranju določenega dela amortizacije. Glede amortizacije za trgovino in gostinstvo so pripombe v bistvu utemeljene, vendar je že Gospodarski svet vlade LRS predlagal, da se amortizacija za trgovino, gostinstvo in obrt poveča, predvsem pa naj to amortizacijo v okviru splošnih navodil individualno določajo po posameznih podjetjih okraji sami;

3. pripombe okrajev glede višine participacije pri davku na promet so bile upoštevane v vseh tistih primerih, kjer so se pokazala nesorazmerja, ki bi lahko občutno prizadela proračune okrajnih ljudskih odborov;

4. glede pripomb, ki jih je k predlogu zakona o družbenem planu dal Mestni ljudski odbor Maribor in Mariborska tekstilna tovarna, se je večina odbora pridružila mnenju, ki ga je na seji odbora dal zastopnik vlade, ker je bila večina članov odbora mnenja, da bi drugačna zadolžitev v družbenem planu ne ustrezala načelni strukturi predlaganega republiškega družbenega plana.

Po razpravi v načelu in v podrobnostih je odbor predlog zakona o družbenem planu z glasovanjem v celoti soglasno sprejel. Odbor pripominja, da prečiščeno besedilo predloga zakona o družbenem planu kot dokončni predlog vlade vključuje spremembe in dopolnitve, ki jih je na seji odbora predlagala vlada kot sestavni del tega zakonskega predloga.

Poročilo je bilo na seji prečitano in soglasno odobreno ter je odbor za svojega poročevalca določil ljudskega poslanca inž. Alojza Poharja.

Poročilo pošilja odbor Ljudski skupščini LRS s predlogom, da ga v celoti sprejme in predlog zakona o družbenem planu LRS za leto 1953 uzakoni. Predsednik, tajnik in člani odbora.

Predsednik dr. F e r d o K o z a k : Prosim poročevalca odbora za gospodarstvo in finance, da prečita poročilo k predlogu zakona o proračunu Ljudske republike Slovenije za leto 1953.

A n d r e j P e t e l i n : Tovariši ljudski poslanci! Odbor za gospodarstvo in finance Ljudske skupščine LRS je na svoji seji dne 21. januarja 1953 razpravljajl o predlogu zakona o proračunu LRS za leto 1953, ki mu ga je na podlagi 6. člena ustave predložila vlada LRS v proučitev.

Po obrazložitvi zakonskega predloga, ki jo je dal zastopnik vlade LRS, je odbor po načelni in podrobni proučitvi zakonskega predloga ugotovil naslednje:

1. Predlog zakona o proračunu LRS za leto 1953 je v celoti vskladen z razdelitvijo narodnega dohodka v predlogu zakona o družbenem planu LRS za leto 1953 in z njegovimi osnovnimi proporci.

2. Izdatki v tem predlogu so za 3.980.880.000 din manjši od odobrenih izdatkov v proračunu za leto 1952, kar je posledica zmanjšanja administrativno-upravnih stroškov kot rezultat decentralizacije republiških organov državne uprave in izvajanja splošne linije varčevanja.

3. Pri pretresanju o predlogu zakona o proračunu v podrobnostih je bilo ugotovljeno, da so v predlogu zakona o proračunu predvidena tudi sredstva za nekatere ustanove, ki po svojem značaju ne bi spadale v republiški proračun, so pa morale biti tu zajete, ker še ni v celoti izvedena reorganizacija republiških organov po splošnih smernicah za razvoj novega gospodarskega sistema in predvidene reorganizacije upravnega aparata.

4. Odbor se v celoti strinja z dodatnim predlogom vlade LRS, da se dohodki, ki so bili v prvotnem predlogu zakona o proračunu predvideni v znesku 3.253.736.000 din, zvišajo na 3.285.000.000 din. To zvišanje je realno, ker so korekture prvotnih izračunov dohodkov iz naslova prometnega davka pokazale, da bodo dohodki iz tega naslova v letu 1953 za 31.269.000 din višji, kot so pokazali prvotni izračuni. Odbor se prav tako strinja, da se tudi izdatki v predlogu zakona o proračunu LRS za leto 1953 zvišajo za znesek povišanih dohodkov v korist dotacij ljudskim odborom.

5. V zvezi s temi ugotovitvami je odbor za gospodarstvo in finance soglasno sprejel predlog zakona o proračunu LRS za leto 1953 s tem, da se v besedilu zakona napravijo naslednje spremembe:

a) Drugi odstavek 1. člena z naslovom »I. Republiški proračun« naj glasi:

I. Republiški proračun:

z dohodki v znesku	din 3.285.000.000
in izdatki v znesku	din 3.285.000.000

Odbor za gospodarstvo in finance Ljudske skupščine LRS je končno z glasovanjem soglasno sprejel predlog zakona o proračunu LRS z navedeno spremembo, ki jo je predložila vlada LRS, izdelal in soglasno odobril poročilo ter predlaga ljudski skupščini, da poročilo sprejme in predlog zakona o proračunu Ljudske republike Slovenije v predloženi obliki uzakoni.

Za svojega poročevalca je odbor določil ljudskega poslanca Andreja Petelina. Predsednik, tajnik in člani odbora.

Predsednik dr. Ferdo Kozak: Prekinjam prvo sejo, ki se bo nadaljevala popoldne ob 15,30.

(Seja je bila prekinjena ob 11 in se je nadaljevala ob 15,50.)

Predsednik dr. Ferdo Kozak: Tovariši ljudski poslanci! Nadaljujemo 1. sejo IV. rednega zasedanja. Obveščam skupščino, da je med tem predsednik vlade LRS poslal skupščini naslednji dopis:

»Vlada LRS je na svoji seji dne 28. januarja 1953 sprejela nekatere dopolnitve in spremembe Ustavnega zakona o temeljih družbene in politične ureditve in o organih oblasti Ljudske republike Slovenije ter nekatere spremembe v predlogu zakona o izvršitvi ustavnega zakona.

Predlagam, da Ljudska skupščina LRS vzame dodatni vladni predlog v pretnes ter skupaj z že predloženim ustavnim zakonom in zakonom o izvršitvi ustavnega zakona o tem sklepa.

Te spremembe in dopolnitve so bile izročene zakonodajnemu odboru, ki bo o njih razpravljal.

Nadaljujemo razpravo o predlogu zakona o družbenem planu LRS za leto 1953 in o predlogu zakona o proračunu LRS za leto 1953.

Ekspoze k predlogu zakona o družbenem planu LRS za leto 1953 bo dal predsednik Gospodarskega sveta vlade LRS Ivan Maček.

Ivan Maček: Tovariši in tovarišice ljudski poslanci! Rezultati, ki smo jih dosegli lani na področju našega gospodarstva, v celoti potrjujejo pravilnost linije novega gospodarskega sistema. Osnovo doseženim uspehom predstavlja vse širša decentralizacija in demokratizacija v naših družbeno-ekonomskih odnosih. Upravljanje podjetij po delovnih kolektivih je postalo tista sila v našem gospodarskem življenju, kateri se moramo zahvaliti za dosežene uspehe.

Upravičeno lahko trdimo, da bi ti uspehi bili še večji, če bi nam že uspelo likvidirati nekatere ostanke prejšnjega administrativnega načina gospodarjenja. Prav ti so že mnogokje postali prav resna ovira še večji iniciativnosti proizvajalcev v naši ekonomiki.

Gospodarsko življenje se je lani razvijalo v pogojih že dosežene stabilizacije. Prejšnjim perečim vprašanjem stalnega pomanjkanja surovin in končnih izdelkov ter potrošnega blaga, še prav posebej pa delovne sile, ni več mesta v našem gospodarskem življenju. Ti uspehi so še toliko bolj pomembni, če se zamislimo v težave, s katerimi se je moralo še v letu 1951 boriti naše gospodarstvo. Mnogi izdelki, ki so bili tedaj še predmet razdeljevanja in ki jih ni bilo nikoli dovolj, to velja tako za surovine v podjetjih kakor tudi za izdelke v maloprodajnem trgovskem omrežju, se danes normalno pojavljajo na tržišču.

Lani smo ustvarili takšen obseg celotne industrijske proizvodnje, ki v glavnem ostaja na nivoju, doseženem v letu 1951. Vendar z eno bistveno razliko! Realizirani obseg proizvodnje v preteklem letu je bil izpolnjen ob znatno manjšem številu delovne sile in to zaradi stalne težnje po dviganju delovne storilnosti, ob sočasnem precejšnjem povečanju izbire proizvodov in resnem izboljšanju njihove kakovosti. Vse to smo dosegli, ne da bi bili upravni organi administrativno posegli v sam tok proizvodnje, zaradi vse večje iniciative in aktivnosti delovnih kolektivov, v pogojih vse večje sprostitve delovanja ekonomskih zakonitosti in s tem neposredne zainteresiranosti delavcev za čimbolj racionalno upravljanje proizvodnje.

V sami strukturi industrijske proizvodnje so lani nastopile znatne spremembe. Pri tem gre za precejšen porast bazične industrije in energetske osnove našega gospodarstva. Prav to pa predstavlja hkrati najsolidnejšo osnovo za nadaljnji razvoj našega gospodarstva.

V primerjavi z letom 1951 so osnovne panoge naše industrije dosegle porast za 15%. V črni metalurgiji se je obseg proizvodnje povečal za 16%, kar je poleg drugega tudi posledica novih zmogljivosti. Barvasta metalurgija je porasla za 10%, kovinska industrija in pri tem predvsem strojogradnja za 7%, elektroindustrija za 50% in proizvodnja elektroenergije za 4%.

Obseg predelovalne industrije pa se je zmanjšal in sicer za 8%. Nesorazmerje med obstoječimi zmogljivostmi v osnovni in predelovalni industriji traja dalje, kar je značilno za naše gospodarstvo in to prav zaradi še nedokončane ključne kapitalne graditve. Še prav posebej pa so lani na to vplivale posledice suše, ki so nas prizadele v jugoslovanskem merilu. V drugem polletju preteklega leta so prišle te posledice že precej do izraza. Predvsem so omejile naše možnosti za nabavo surovin iz uvoza in tako poslabšale našo plačilno bilanco s tujino.

Kljub temu je obseg predelovalne industrije v pogojih prostega tržišča v celoti kril potrebe potrošnje. Vse to je posledica normalizacije razmer tako v proizvodnji kakor na samem tržišču. Namesto prejšnje, čestokrat le po količini povečane proizvodnje, ki pa je nosila na sebi pečat nesolidnosti in nekvalitetnosti, vse bolj prevladuje proizvodnja, ki zadovoljuje zahteve potrošnikov v pogledu večje in pestrejšje izbire.

V zunanji trgovini smo lani še prav posebno dosegli pomemben prelom. V znatno večji meri kot kdaj doslej so v izvozu udeleženi industrijski proizvodi in to prav izdelki naše finalne industrije. Od celotnega izvoza industrijskih izdelkov odpade skoraj polovica na popolnoma nove izdelke, ki jih doslej v naši zunanji trgovini nismo zasledili. Pri tem gre za izvozno blago iz kovinske, elektroindustrijske, tekstilne, usnjarske in živilske industrije.

Po obsegu je bil izvoz za 46% večji od izvoza v letu 1951, vrednostno pa smo ta izvoz spričo obstoječih svetovnih cen dvignili v primerjavi z letom 1951 le za 6%. Razlika med količinskim in vrednostnim povečanjem izvoza je posledica znatnega padca cen na zunanjem trgu in to predvsem pri proizvodih barvaste metalurgije in pri tekstilnih izdelkih. V izvozu beleži največji vzpon naša industrijska proizvodnja in sicer po obsegu 67%. Zmanjšal se je edino izvoz v lesnem sektorju in sicer za 7%. To je tudi povsem razumljivo, če upoštevamo, da smo podvzeli različne ukrepe in omejitve zaradi varčevanja v naših gozdovih. Vendar pa je tudi tu izredno pozitivna sprememba v tem, da nam je uspelo izvoziti v večji meri lesne finalne proizvode. Lesna predelovalna industrija je izvozila za nekaj sto milijonov deviznih dinarjev več kakor v letu 1951.

Prav tako smo izvozili lani precej več kmetijskih pridelkov kakor v letu 1951. Povečanje gre predvsem na račun izvoza živine in vina.

Vsi ti uspehi v naši zunanji trgovini so posledica dejstva, da se delovni kolektivi sami mnogo bolj zanimajo za povečanje blagovne izmenjave s tujino in posledica decentralizacije v izvozni trgovini, ki nam je tudi na tem področju prinesla izredno pomembne koristi.

Plan osnovne ključne investicijske graditve je bil po obsegu presežen za 16%. Gradbišča ključnih objektov so imela vse leto dovolj delavcev, česar v preteklosti ni bilo. Isto velja tudi glede materiala. Gradbišča so bila bolj

in pravočasneje oskrbljena z osnovnim gradbenim materialom, razen s cementom, ki je bil v posameznih mesecih precej kritičen. Kritičnost cimenta je izhajala iz tega, da cementarne niso dovolj skrbele za redno oskrbo ključnih objektov, temveč so često pri dobavah iz čisto komercialnih ozirov dajale prednost drugi, manj pomembni graditvi.

V lanskem prvem polletju so si podjetja pričela ustvarjati normalne zaloge osnovnih surovin in pomožnega materiala. Takšne zaloge so pogoj za enakomerno odvijanje proizvodnje, hkrati pa najbolj učinkovito sredstvo za ohranitev dosežene stabilizacije na tržišču. Tudi sam uvoz za potrebe reprodukcije, široke potrošnje in kmetijstva je vse bolj težil k normalnemu poteku. Tako so v prvem polletju lani naša industrijska podjetja nabavila iz uvoza za okrog 537 milijonov rezervnih delov in razne strojne opreme, ki so jo pogrešala vsa leta po osvoboditvi. Pri tem ni vračunan uvoz opreme za ključne objekte.

Takšen vse bolj normaliziran tok proizvoduje pa je resno prizadejala suša v drugem polletju. Zmanjšala se je oskrba nekaterih industrijskih panog s surovinami, ki jih dobavlja kmetijstvo. Potrebno je bilo znižati udeležbo izvoznikov na devizah od tedanjih 45% na 20%. Poleg tega so bile uvedene razne omejitve glede uvoza določenega materiala, vse to z namenom, da zagotovimo devize predvsem za potrebni uvoz živil, ki je postal nujen. To je tudi povzročilo, da so se po podjetjih začele zmanjševati zaloge reprodukcijskega materiala. Prav te zaloge so nam omogočile, da smo laže obvladali dosedanje težave.

Vendar je novi gospodarski sistem tudi v tem pogledu pokazal izredno življenjsko sposobnost, ker je bil sposoben brez večjih motenj že paralizirati poslednje katastrofe v kmetijstvu. To prav jasno dokazuje, da je najbolj učinkovito sredstvo v borbi proti takim, prav izrednim težavam dosledno uresničevanje demokratizacije v upravljanju gospodarstva na osnovi upoštevanja ekonomskih zakonitosti in njihovega svobodnega delovanja.

Glede delovne sile je bila sredi leta dosežena precejšnja stabilizacija. Od meseca maja dalje je postopno pričela naraščati zaposlenost. Pri tem narašča število delavcev v proizvodnji, medtem ko se še naprej zmanjšuje stalež administrativnega in pomožnega osebja. Najbolj je lani naraslo število gradbenih delavcev in sicer za okrog 3.000.

Izredno pozitivne spremembe nam kažejo statistični podatki o strukturi zaposlenih v naši republici. Razmerje med številom zaposlenih uslužbencev in delavcev se je znatno spremenilo v korist delavcev. Tako so n. pr. prišli oktobra leta 1951 na enega uslužbenca 3,3 delavca; v oktobru preteklega leta pa 4,5 delavca.

Plačilni sklad zaposlenih v gospodarstvu je porastel za okrog 11%. Višina povprečnih plač po mesecih nam kaže rahlo težnjo naraščanja.

Dvig plačilnega sklada v podjetjih, ki so si prizadevala povečati delovno storilnost in izboljšati celotno poslovanje, je vsekakor najboljša vzpodbuda za delovne kolektive, da še naprej razvijajo upravljanje gospodarstva.

Vendar je treba opozoriti tudi na posamezna, sicer maloštevilna podjetja, ki so lani brez lastnih zaslug izplačevala visoke presežne plače. Pri tem gre za očitne rezerve, ki so jih ob začetku leta prikrili družbeni skupnosti, kakor tudi za posledice raznih administrativnih ukrepov, ki so posameznim podjetjem omogočile, da so neopravičeno prišli do nesorazmernega zvišanja potrošnega sklada. Takšne primere zasledimo predvsem pri nekaterih trgovskih podjetjih. Na račun konjunkturnih razmer na tržišču so ponekod na kaj

lahek način ustvarjali dodatne dohodke in na široko delili plače. To nam pove, da so tudi v našem sedanjem sistemu določene pomanjkljivosti, zlasti na področju trgovine, ki jih bomo morali čimprej odpraviti.

Novi sistem nagrajevanja v gospodarstvu predstavlja vsekakor stimulatивно osnovo za delovne kolektive, za dvig storilnosti dela in za vsestransko varčevanje. Vendar se mora sleherni delovni kolektiv pri izplačevanju plač zavedati odgovornosti do skupnosti. Višje izplačane plače brez solidne osnove v povečani proizvodnji storilnosti dela utegnejo posamezne delovne kolektive prej ali slej spraviti le v težave. Kaj slabo bi gospodaril tisti delovni kolektiv, ki bi se pri tem opiral le na trenutne uspehe na tržišču, zapostavljal pa skrb za svoje poslovanje v bodočnosti.

Blagovno-denarni odnosi so se v letu 1952 normalno razvijali, čeprav so se tu in tam pojavljale težnje, ki bi utegnile neposredno vnesti razne motnje na tržišče. To je toliko bolj pomembno, če se zavedamo, kako težkim in občutnim posledicam je bilo izpostavljeno naše gospodarstvo zaradi suše in njenega vpliva na že tako neuravnovešeno plačilno bilanco.

Povečani sklad plač je imel med letom dovolj kritja v razpoložljivih blagovnih skladih, predvsem pa v zadostnih količinah osnovnih življenjskih potrebščin, s katerimi je razpolagalo trgovsko omrežje.

Potrebno je poudariti, da je privatni sektor kmetijstva kljub manjši proizvodnji tudi v naši republici v preteklem letu dosegel za okrog 4 milijarde večje denarne dohodke. Takšno povišanje denarnih dohodkov je pri nas rezultat predvsem večjih cen pri prodaji lesa, živine, krompirja in vina.

Hkrati so cene industrijskih predmetov ostale v glavnem nespremenjene. Skupni indeks cen tako za industrijsko blago kakor tudi za osnovne prehranske predmete, s katerimi država intervenira na prostem tržišču, je ostal med letom v celoti nespremenjen, čeprav ob določenem več ali manj normalnem nihanju iz meseca v mesec. Za nekatere industrijske predmete moremo na osnovi statističnih podatkov celo ugotoviti določeno znižanje cen. Tako znaša indeks pri tekstilnih proizvodih okrog 97% nasproti januarju leta 1953. Povečanje cen se potemtakem v celoti omejuje le na tiste prehranske predmete, s katerimi privatni sektor nastopa na tržišču.

Vse to mora upoštevati tudi dokončna odmera dohodnine za leto 1952. Nasproti preteklemu letu je povečana le za 1.400 milijonov. Takšno povečanje dohodnine predstavlja v pogojih stabiliziranih cen za industrijske predmete vsekakor zajetje le manjšega dela povečanih denarnih dohodkov v našem kmetijstvu. Dosledno plačilo kmečke dohodnine je potemtakem imeti za minimalno obvezo, ki v pogojih, ko je naše gospodarstvo občutno obremenila suša, nalaga vsakomur ne samo določene materialne, temveč tudi moralne dolžnosti do naše skupnosti. To pa seveda toliko bolj predstavlja in zahteva polno odgovornost in skrb za pravilno določitev dohodnine na posamezna kmečka gospodarstva, upoštevajoč vse tiste momente, ki so vplivali na formiranje njihovega individualnega dohodka.

Posebej se je treba dotakniti še področja, na katerem se najbolj prepričevalno kažejo uspehi in spremembe, ki jih je novi sistem prinesel v naše dnevno gospodarsko življenje. Tu mislim na začetek resnih množičnih naporov za povečanje storilnosti dela, za zboljšanje kakovosti in izbire proizvodov ter na bistveno spremenjeni odnos delavcev do proizvodnih sredstev.

Ne trdim, da smo že dosegli zadovoljive uspehe. Vendar moremo ugotoviti, da postaja prav to vse bolj osrednje vprašanje v upravljanju podjetij po samih proizvajalcih.

Poboljšanje kakovosti in povečanje izbire opazamo že pri bežnem pregledu naših trgovin. Naša industrija je lani začela proizvajati celo vrsto novih izdelkov. Take pojave imamo predvsem v tistih industrijskih panogah, ki količinsko zadovoljujejo potrebe trga in v katerih prihaja do konkurence med posameznimi podjetji na tržišču.

Po nepopolnih statističnih podatkih je storilnost dela narastla za okrog 6%. V tem niso številčno zajeti tisti uspehi, ki temelje na večji natančnosti izdelkov, bolj kakovostni obdelavi itd. in ki potemtakem tudi predstavljajo povečano delovno storilnost.

Našteta podjetja, ki so v preteklosti kronično bolehala na stalnem pomanjkanju delovne sile, danes ob manjšem številu zaposlenih, ob revidiranih normah in večji delovni disciplini ne samo dosegajo, temveč celo presegajo tedanji obseg proizvodnje.

Hitrejši dvig storilnosti dela zavira med drugim sedanja nerealna amortizacija, ki zmanjšuje interes delovnih kolektivov za pravilno izkoriščanje naprav, za uvajanje razne mehanizacije itd.

Da bi se povečala storilnost dela, pa moramo posvetiti v vsakem podjetju neprimerno več skrbi kot doslej pravilni organizaciji delovnega procesa, sistematičnemu študiju ter analizi in kontroli tehnoloških procesov. Tudi sedanja razmestitev strojnega parka med razna podjetja, ki smo jo prevzeli še iz časa administrativnega upravljanja, skriva v sebi še mnogo neizkoriščenih možnosti za povečanje delovne storilnosti.

V našem dosedanjem izvozu se je še prav posebej na široko razpredlo subvencioniranje izvoznih predmetov. Takšne subvencije vplivajo še marsikje negativno na znižanje proizvodnih stroškov in na povečanje delovne storilnosti. Razen tega so lani glede tistega dela kmetijskih pridelkov, ki so bili namenjeni izvozu, tudi škodljivo vplivale na notranji obtok denarja.

Primerjava z zunanjimi cenami mora postati za naša podjetja vzpodbudna za to, da povečajo napore za pocenitev proizvodnje, za zmanjšanje proizvodnih stroškov.

Gospodarska praksa je lani jasno postavila na dnevni red niz vprašanj, ki še niso rešena v duhu načel novega gospodarskega sistema. Še v mnogem veljajo predpisi starega gospodarskega sistema, ki so se že do kraja preživeli in iz katerih tudi izvirajo razne birokratske težnje.

Sem spada vsekakor določitev realne amortizacije osnovnih skladov. Razprava o amortizaciji in njenem uporabljanju v podjetjih jasno dokazuje visoko zavest delavcev in njihovo skrb za redno vzdrževanje strojev, zgradb itd. Da bi se uredilo to vprašanje, so sedaj v teku priprave za popis osnovnih sredstev v vsej državi. S tem popisom bomo dobili osnovo za določitev realne, ekonomske amortizacije, spričo katere bodo pokazali delovni kolektivi nedvomno še več smisla za smotrno izkoriščanje obstoječih strojnih naprav. Poleg tega bomo v tem razčistili tudi odnose med posameznimi podjetji. Nepoznavanje dejanskega stanja na tem področju povzroča vse prepogosto napačna mišljenja o razlikah glede sestave proizvodnih sredstev v posameznih podjetjih.

Nadaljnje vprašanje, o katerem želim govoriti, je sedanji sistem stopenj akumulacije, s katerimi se regulirajo obveznosti podjetij do družbene skupnosti. Izkušnje na tem področju nam že narekujejo določeno kritiko posameznih strani sedanjega sistema.

O teh vprašanjih je treba med delovnimi kolektivi in s tiskom pričeti kar najširšo razpravo, ki nam naj pomaga najti ustrezno rešitev, kakor tudi pot,

da bi sprostili naše gospodarstvo nekaterih že preživelih administrativnih predpisov.

Nadalje se predvidevajo bistvene spremembe na področju finansiranja investicij. Z uporabo ekonomskih sredstev, kredita, plačevanja obresti in anuitet za najeta investicijska sredstva bi dosegli tudi na področju investiranja večje varčevanje in razvili stimulacijo za racionalno, ceneno in hitro graditev. Takšen način finansiranja investicij s kreditom pa zahteva vsekakor predhodno temeljito delo na razčiščenju programov, načrtov in vseh potrebnih računnic, s katerimi bo treba dosledno opravičiti rentabilnost začelih del.

Prav tako bo treba urediti mnoga vprašanja s področja našega kreditnega in bančnega sistema ter v zvezi z deviznim režimom.

Od čimprejšnje načelne rešitve vseh teh vprašanj je odvisen nadaljnji razvoj našega gospodarskega sistema ter prehod na novo ekonomsko leto, v katerem lahko pri sestavljanju družbenih planov realno računamo z vsakokratnim stanjem v naši kmetijski proizvodnji.

Prehajam na obrazložitev osnovnih značilnosti letošnjega družbenega plana.

Republiški družbeni plan določa le temeljne proporce v našem gospodarskem razvoju. V tem pogledu je potrebno podčrtati bistveno razliko v odnosu do družbenega plana, ki smo ga sprejeli v letu 1952. Prej je družbeni plan republike v podrobnosti določal obveznosti za posamezna podjetja in to z navajanjem konkretnih stopenj akumulacije in skladov za posamezne proizvodne panoge. Prav tako so bile določene obveznosti podjetij glede izkoriščanja proizvodnih zmogljivosti. Vsa to je sedaj odpadlo. Letošnji družbeni plan republike prepušča določitev konkretnih akumulacijskih obveznosti, ki jih imajo podjetja, okrajnim in mestnim družbenim planom. Družbeni plan republike vsebuje le splošne, povprečne stopnje akumulacije in skladov.

Na osnovi dosedanjega dela in razprave o osnutku družbenega plana moramo ugotoviti, da nam je takšna decentralizacija na področju planiranja že prinesla izredno mnogo pozitivnega, predvsem je ta razprava poglobila razumevanje delovnih ljudi za potrebe naše skupnosti in njene naloge osnovne graditve.

Okrajni in mestni ljudski odbori naj bi bili na osnovi predloženega družbenega plana zadolženi le z absolutnim zneskom akumulacije. Ti okviri naj bi jim služili le kot osnova za določitev obveznosti podjetij. Kolikor bodo ljudski odbori v sporazumu z delovnimi kolektivi presegli stopnje akumulacije, s katerimi je njihova celotna absolutna obveznost zagotovljena, ostane ves presežek za lastno uporabo.

S tem so dane široke možnosti za mobilizacijo dodatnih sredstev za potrebe družbenega standarda. Razdelitev takih presežkov med delovne kolektive in ljudske odbore pa mora temeljiti na njihovem medsebojnem dogovoru. Delovni kolektivi imajo pravico in dolžnost soodločati pri tem, v kakšne namene bodo uporabljena njihova sredstva, in dosledno nadzirati uporabljanje teh sredstev.

Glavni naporji veljajo še naprej graditvi osnovnih ključnih objektov. Dokončati ključne objekte, to je osnovna naloga, ki ji moramo podrediti vse drugo. Od celotne investicijske graditve, ki jo izkazuje družbeni plan v znesku 18 milijard 870 milijonov, odpade na temeljno investicijsko graditev 14 milijard 305 milijone.

Letošnja investicijska graditev vključuje precej bolj kot doslej strojno opremo in montažna dela.

S predloženimi sredstvi je letos zagotovljena dograditev v družbenem planu predvidenih zmogljivosti in to v Železarni Jesenice, dokončanje prve faze v tovarni glinice in aluminija v Strnišču, v Železarni Štore z novim elektroplavžem, dveh agregatov na hidrocentrali Vuzenica, puščanje v pogon prvega agregata hidrocentrale v Medvodah, postavitve večjega števila daljnovodov in zgraditev številnih trafopostaj v prvi fazi, ki so potrebne za povežavo energetskega sistema, montaža drugega agregata na Mariborskem otoku itd.

Kakor veste, je dala vlada osnutek družbenega plana v javno razpravo. Na osnovi naknadnih dopolnitev, ki jih je sprejela vlada, so prišli v seznam ključne investicijske graditve še naslednji objekti: rudnik lignita v Velenju s 340 milijoni din. S tem denarjem se bo proizvodnja letos povečala od sedanjih 520.000 ton na 750.000 ton lignita. Povečanje proizvodnje lignita je v tesni zvezi z začetkom obratovanja tovarne aluminija v Strnišču. To proizvodnjo lignita pa bomo morali v naslednjih letih še dvigniti, sicer ne bi mogli kriti potreb nove kalorične centrale v Šoštanju, ki jo sedaj gradimo. Šele nova kalorična centrala bo sposobna kriti primanjkljaje v zimskih mesecih ter skupaj z novimi centralami na Dravi zagotoviti nemoteno obratovanje tovarne aluminija v Strnišču, kakor tudi kriti potrebe drugih velikih industrijskih potrošnikov električne energije.

Za proizvodnjo nafte v Lendavi vsebuje predlog 700 milijonov din za dograditev že začetih objektov kompresorske postaje in naprav za degazolinazo. S temi investicijami se bo dvignila proizvodnja nafte od dosedanjih 50.000 ton na 90.000 ton. Hkrati bomo izkoriščali visokovredne stranske proizvode, ki ostajajo s plinom vred neizkoriščeni.

Za železarno na Jesenicah predlaga vlada nadaljnjih 360 milijonov za dograditev začetih objektov. Po predloženem družbenem planu bodo znašale vse investicije v železarni na Jesenicah 896 milijonov. S temi naknadno predloženimi investicijskimi sredstvi naj bi se dogradila valjarna tanke pločevine, ki bo omogočila dvig proizvodnje od dosedanjih 18.000 na 30.000 ton tanke pločevine. S tem bomo lahko precej zmanjšali dosedanji uvoz tega važnega izdelka.

Letošnji družbeni plan predvideva predvsem nadaljnji porast proizvodnje v osnovnih industrijskih panogah, in to v proizvodnji električne energije, v železarnah, v barvasti metalurgiji ter v podjetjih strojegradnje in elektroindustrije.

Nivo predelovalne industrije mora za sedaj ostati več ali manj na dosedanji višini. Pravilneje povedano, od tega, koliko nam bo letos uspelo povečati izvoz in si tako ustvariti potrebna sredstva za uvoz, je odvisno povečanje dela v naši predelovalni industriji. V tej industriji razpolagamo sicer z znatnimi zmogljivostmi, s katerimi bi lahko občutno dvignili proizvodnjo predmetov za široko potrošnjo, ki pa so trenutno neizkoriščene. Tako stališče nam narekuje potreba, da omejimo uvoz, ker nimamo dovolj tujih plačilnih sredstev. Z dograditvijo ključnih objektov se bo to stanje bistveno spremenilo.

Razen tega vplivajo na obseg izkoriščanja zmogljivosti naše predelovalne industrije posledice suše, ki smo jih morali upoštevati pri sestavljanju družbenega plana. Letos moramo namreč poskrbeti še za precejšnja sredstva za uvoz nekaterih osnovnih živil, kot so žito, mast in sladkor. Ta živila bo delovnim ljudem zagotovila prav dosledna politika našega političnega in državnega vodstva, ki je ukrenilo vse, kar je potrebno, da se obdrži sedanji

nivo življenjskega standarda. Zato ne moremo računati z nekim povečanim uvozom surovin, ki bi bile potrebne za delo v naši predelovalni industriji, razen če bomo več izvažali in tako ustvarili več deviznih sredstev.

Takšno stanje nam toliko bolj narekuje potrebo, da povečamo napore v naši zunanji trgovini in to predvsem na področju izvoza industrijskih izdelkov. Izkušnje preteklega leta nam kažejo, da imamo tu še velike in številne možnosti. Gre za to, da spravimo na zunanji trg čim več novih industrijskih izdelkov in da poiščemo prav tista tržišča, ki jim je do takšne blagovne izmenjave z nami. Boljša kakovost izdelkov in povečana izbira nas za takšne naloge na področju izvoza še prav posebej usposablja. Takšna prizadevanja delovnih kolektivov na področju izvoza so hkrati najboljše sredstvo za ohranitev in celo za dvig sedanjega standarda.

Glede razdelitve akumulacije predlaga družbeni plan sistem, po katerem so delovni kolektivi deležni sredstev za prosto razpolaganje v različnih odstotkih.

Za podjetja, ki nosijo letos večji del naporov za ključno investicijsko graditev, predlaga osnutek družbenega plana 6% od celotne akumulacije kot sredstva, s katerimi podjetje prosto razpolaga. Razen tega je jasno, da potrebujejo ta podjetja prav zaradi predvidenega povečanja proizvodnje in novih zmogljivosti, ki bodo začele obratovati, bolj kot druga sredstva za stanovanjsko in komunalno graditev.

Za njihovo ključno investicijsko graditev bodo sicer zadoščala finančna sredstva, ki jih predvideva predloženi plan. Toda kolikor tu ali tam zaradi slabega varčevanja ali neodgovorne razsipnosti ne bi zadoščala, so podjetja dolžna uporabiti svoja lastna sredstva predvsem v ta namen. S tem hočemo dati kolektivom vzpodbudo za čim prejšnjo dograditev ključnih objektov.

Za podjetja tekstilne in tobačne industrije se predlaga 1,4% od celotne akumulacije za njih samostojno razpolaganje. Ti dve industrijski panogi imata namreč najvišjo akumulacijo, ki pa dejansko ni odraz njihove proizvodnosti dela, temveč sedanje državne politike cen in njihovega položaja na tržišču. Zato bi bilo povsem neutemeljeno, če bi bili kolektivi teh podjetij deležni ustvarjene akumulacije v istem odstotku, kakor podjetja težke in osnovne industrije, ki imajo znatno nižje obveznosti glede akumulacije in katerih izgradnjo letos zavestno pospešujemo.

Vsa druga podjetja kovinske, lesne, kemične, živilske stroke, nadalje podjetja barvaste metalurgije, elektroindustrije, proizvodnje nemetalov, električne energije in papirja pa bi na osnovi predloga, ki je še v razpravi, dobila 2,8% od celotnih sredstev za sklad samostojnega razpolaganja.

Ta način razdeljevanja akumulacije med delovne kolektive je vsekakor začasnega značaja; začasnega glede na predvidene spremembe v samem sistemu akumulacije in glede prehoda na novo ekonomsko leto. Do vsega tega naj bi predvidoma prišlo že letos.

Predloženi družbeni plan daje le osnovne okvire razvoju naših gospodarskih sil. Prav zato tudi omogoča, da razvijejo delovni kolektivi široko iniciativo v upravljanju naših podjetij. Iz teh razlogov moremo z vsq gotovostjo pričakovati, da bodo letos delovni kolektivi dosegli niz novih zmag, ki bodo odraz napredka tako na gospodarskem področju kakor tudi na razvijanju resnične socialistične demokracije, samouprave proizvajalcev, ki ji daje naša socialistična družbena stvarnost vse bolj trdno osnovo v samih ekonomskih temeljih. (Ploskanje.)

Predsednik dr. Ferdo Kozak: Obrazložitev k predlogu zakona o proračunu Ljudske republike Slovenije za leto 1953 bo v imenu vlade dal minister za finance Zoran Polič.

Zoran Polič: Tovariši poslanci! Predlagani družbeni plan za leto 1953 nam daje okvir, v katerem se bo razvijala naša gospodarska dejavnost v tem letu. Za številkami, ki nakazujejo predvideno ostvareitev narodnega dohodka v industriji, kmetijstvu in drugih panogah našega gospodarstva, stoje delovni kolektivi, ki bodo skušali z največjimi napori doseči predvideno proizvodnjo in s tem zagotoviti sredstva za namene, ki jih družbeni plan podrobneje nakazuje. Za njihov uspeh, da bodo namreč zadovoljili vse postavljene zahteve za kritje skupnih potreb, pa ni dovolj samo, da proizvodnja nemoteno teče, da je dovolj surovin in da proizvodnja ustreza potrebam tržišča — za to bodo skrbeli delovni kolektivi sami kot neposredni upravljalci podjetij — važno je tudi, da so naše obče potrebe, bodisi investicijske, zdravstvene, kulturno prosvetne ali pa administrativne, vskladene z možnostmi, ki jih nudi naša proizvodnja na sedanji stopnji in v sedanjem obsegu. Vsako prekoračenje tega okvira z zadovoljevanjem nerealnih zahtev bi pomenilo nepopravljivo škodo našemu gospodarstvu, ki bi jo moral nositi na svojih ramenih predvsem zopet delavec, saj bi zahtevalo od njega novih in to prekomernih naporov in bi s svojimi posledicami predvsem bistveno vplivala na življenjski standard delovnega človeka.

Ko torej razpravljamo o republiškem proračunu in se vsaj principialno dotikamo tudi proračunov nižjih organov oblasti, ne smemo niti za trenutek pozabiti, da je njegovo izvajanje neposredno odvisno od izpolnitve nalog v proizvodnji, torej od izpolnitve obvez po predlaganem družbenem planu. Vsako postavljanje zahtev čez ta okvir je nerealno in zato seveda tudi neizvedljivo.

Princip neposredne odvisnosti proračuna od izpolnitve obvez po družbenem planu in odvisnost njegove višine od obsega razpoložljivih sredstev po družbenem planu je treba neprestano poudarjati, ker samo tako se bo v zavesti vseh tistih, ki zbrana sredstva trošijo, vzbudil občutek, da jih je treba dobro nalagati in da je treba z njimi zelo varčno gospodariti. Posebno važno je, da to poudarjamo sedaj, ko imajo okrajni ljudski odbori možnost z zvišanjem stopenj zaseči več akumulacije in s tem zvišati sredstva, ki jih lahko trošijo ne samo za investicije, temveč tudi za druge, predvsem proračunske potrebe.

Kolikor velja mnenje, da je mogoče doseči višjo akumulacijo s samo enostavnim zvišanjem stopenj in s tem zvišanje cen, je treba opozoriti na to, da ima tudi tržišče svoje zakonitosti in da je tak način pridobivanja višjih sredstev predvsem iz proizvodnje potrošnega blaga omejen z obsegom kupnih fondov. Mnogo realnejše bo zviševanje akumulacije z dvigom storilnosti, torej s povečanjem proizvodnje, z znižanjem stroškov, z izboljšanjem organizacije proizvodnega procesa itd. Drugače se lahko dogodi, da bo nerealno zviševanje stopenj akumulacije sicer omogočilo administrativno zvišati okvir investicijskega in proračunskega sklada, toda zaradi nerealno visokih cen, ki bodo posledica zvišanih stopenj, bo blago ležalo v skladiščih, podjetja ne bodo imela sredstev za polno kritje plač, okraji pa ne kritja za investicijske in proračunske potrebe. Dolžnost okrajnih skupščin, predvsem pa okrajnih zborov proizvajalcev bo zato, da dobro preverijo možnosti za odrejanje višjih

zadolžitev podjetij z akumulacijo in da prav tako oziroma še ostreje razpravljajo o potrebi po zviševanju okvira svojega proračuna.

Republiški proračun, kakor ga je predložila vlada, predvideva 5.285 milijonov dohodkov in prav toliko izdatkov ter v priloženih predračunih zavodov s samostojnim finansiranjem nad 13 milijard dohodkov in nad 13 milijard izdatkov. Tako sestavljeni proračun se seveda ne da primerjati s proračuni v preteklih letih, ker ne zajema vseh proračunskih potreb v republiki. Vendarle pa je treba poudariti nekatere njegove značilnosti, po katerih se razlikuje od vseh prejšnjih.

Uvajanje novih oblik demokratičnega upravljanja ima svoj odraz tako v družbenem planu kakor tudi v proračunu. Politično in gospodarsko utrjevanje okrajev in občin je zahtevalo, da vrsto nalog, ki so jih doslej opravljali in finansirali republiški organi, prenesemo na okrajne ljudske odbore ali pa neposredno na organe oziroma zavode, kjer se naloge opravljajo. S tem ne omogočamo samo neposrednejšo kontrolo, temveč, kar je mnogo važneje, neposrednejše vodstvo takih zavodov, funkcij ali organov. Neposredni proizvajalci in državljani sploh prevzemajo s tem mnogo odgovornejše obveze, saj bo od načina in učinkovitosti njihovega poslovanja odvisen uspeh v poverjenih nalogah.

Decentralizacija delitve in kontrole trošenja proračunskih sredstev ter investicijskih skladov uveljavlja okraje kot zaokroženo gospodarsko enoto, v kateri neposredni proizvajalci po lastni oceni delijo tisti del presežka dela, ki jim ostane na razpolago po zadovoljitvi skupnih potreb v federaciji in v republiki. Pa tudi pri delitvi odvedenih sredstev bodo v bodoče učinkoviteje sodelovali po zboru proizvajalcev v republiki in federaciji. Omenjena delitev v proračunu pa ima še eno pozitivno posledico. Doslej so se redno pojavljali ob koncu leta skoraj vsi okraji z zahtevo po dodatnih sredstvih. Odslej bo razpolagal republiški proračun samo s sredstvi, ki so potrebna za vzdrževanje republiških organov, torej ne bo imel nikakih rezerv; iz katerih bi pokrival naknadno nakazane potrebe okrajev. Če bodo hoteli okraji trošiti več kakor so prvotno predvidevali, bodo morali najprej sami ustvariti potrebna dodatna sredstva, ne pa računati z republiško pomočjo.

Še posebno skrb pa bomo morali posvetiti v novem proračunskem letu tako zvanim zavodom s samostojnim finansiranjem, kjer ne gre samo za to, da prenesemo nanje pravice neposrednega določanja lastnega predračuna in samostojnega trošenja sredstev v tem okviru, temveč predvsem za ureditev načina njihovega upravljanja. Finančna samostojnost je samo pogoj za samostojno upravljanje. Najti pa moramo še oblike in način, da bo tudi dejansko upravljanje čim neposrednejše in da bodo tudi vsi tako formirani zavodi res sledili tako po formi kot po vsebini težnjam po nadaljnji demokratizaciji vsega našega javnega življenja.

Če govorimo o višini proračuna, moramo takoj ugotoviti, da ga predlagamo v času, ko se v merilu federacije še posebno močno čutijo posledice lanskoletne suše. Zato je sestavljen v znamenju največje varčnosti in za republiške organe v okviru znižanih izdatkov, kakor so bili postavljeni v lanskem letu po uvedbi najostrejše varčnosti. Tak okvir nam narekujejo predvsem tudi razpoložljiva sredstva, ugotovljena v družbenem planu v višini 7.833 milijonov za potrebe republike in ljudskih odborov, ki se le malenkostno dvignejo — za okoli 850 milijonov — s tako zvanimi sredstvi iz naknadne delitve, kakor so n. pr. davek na dediščine in darila, takse, dohodki uradov, ustanov itd.

Dejstvo, da je osnovni okvir proračuna, če ne upoštevamo možnosti doseganja višjih dohodkov v ljudskih odborih, tako ozek, nam seveda narekuje tudi v letošnjem letu največjo varčnost, nam narekuje, da krijemo iz proračuna le neobhodne potrebe, predvsem plače potrebnemu administrativnemu aparatu, da pa omejimo tako zvane materialne izdatke. Dovoljuje nam tudi le, da krijemo morebitne višje zahteve enih organov izključno le na račun znižanja izdatkov drugih.

Najtežji problem, ki se postavlja pred nas v republiškem proračunu in za katerega bomo morali najti med letom primerno rešitev, je problem rednega vzdrževanja naših cest. Dočim smo imeli v preteklem letu za vzdrževanje cest I. in II. reda deloma na račun izrednih sredstev nad 900 milijonov, predvidevamo v letošnjem letu le 600 milijonov, kar ustreza višini rednih sredstev za te namene v lanskem letu. Ker vemo vsi, kako veliko gospodarsko škodo nam povzročajo nevzdrževane ceste, se bomo morali med letom resno pečati s tem vprašanjem in tudi najti čimprej najprimernejšo rešitev.

Ena izmed značilnosti predloženega proračuna, posebno glede njegove notranje razdelitve, je tudi ta, da je že prilagoden strukturi republiških organov, kakor bodo formirani po uveljavljanju novega ustavnega zakona, in da to tudi odreja v samem zakonu o proračunu.

Ker je delitev vseh vrst dohodkov odrejena v družbenem planu, je edina neposrednejša zveza republiškega proračuna z okrajnimi v dotacijah, ki so predvidene za gospodarsko šibkejša okraja in sicer tiste, ki jih tudi navaja družbeni plan in to v višini 200 milijonov. S tem je še bolj neposredno nakazan osrednji pomen družbenega plana in vloga proračuna izključno le kot instrumenta za pravilno delitev po družbenem planu odrejenih sredstev, ki naj služijo za vzdrževanje administrativnih organov.

Tako v družbenem planu kakor tudi v proračunu se nam postavlja vprašanje ureditve odnosov s tako zvanimi mesti s posebnimi pravicami. Zakon o ljudskih odborih, ki ga pa še nismo v celoti izvedli, govori o določenih pravicah teh mest na gospodarskem in posebej še finančnem področju. Ne bi bilo prav, če predvidenim mestom ne bi dali kompetenc, ki jih odreja njihov posebni karakter, kot je n. pr. dejstvo, da so močno industrijsko središče, da so sedež okraja in podobno. Prav tako pa tudi ne bi bilo pravilno, če bi jih trgali iz gospodarske celote, kakršno predstavlja okraj in kjer imajo svoje naravno zaledje. Popolna gospodarska izdvojitve bi skoraj pri vseh teh mestih zahtevala, da jim dajemo glede na sedanjo ureditev finančnega poslovanja dotacijo iz republiškega proračuna, dočim bi okraji kot celota odvajali višja sredstva, ki bi služila pokritju teh dotacij. Pa ne samo to, tudi samo poslovanje v okraju, predvsem pa reševanje gospodarskih vprašanj, bi bilo otežkočeno, če bi predstavljala mesta izdvojene gospodarske enote. Pač pa bi morala imeti omenjena mesta, potem ko so v okviru okrajnega družbenega plana ugotovljeni osnovni odnosi z okrajem, vse tiste samostojne pravice, ki jih zakon o ljudskih odborih nakazuje.

Toda nam se v letošnjem letu ne postavlja samo vprašanje, kako urediti odnose z mesti, ki imajo posebne pravice, temveč sploh vprašanje vseh občin. Okraji postajajo samostojnejši v gospodarskem poslovanju, prevzemajo vedno nove in nove naloge, ki so bile še pred nedavnim v izključni kompetenci republiških organov in s tem utrjujejo svoj pomen in vlogo v skupnosti. Toda prav zaradi tega mnogo močnejše izstopa položaj občin, posebno v finančnem pogledu. Od občin zahtevamo, da pobirajo davke in druge dohodke, da vzdržujejo šole in druge ustanove, pri tem pa jim le redko dajemo neke lastne

dohodke ali večjo udeležbo na dohodkih okrajev. Že v letošnjih družbenih planih in proračunih bodo lahko okraji temeljito spremenili svoj odnos. Čim več dohodkov se bo predvsem v obliki odrejene participacije stekalo neposredno v občinski proračun in čim večja bo njihova samostojnost v trošenju teh sredstev ter čim manj bo zato dotacij, tem večje bo sodelovanje občin pri reševanju skupnih gospodarskih problemov, tem večja bo njihova skrb za ustanove, ki jih morajo občine same vzdrževati ter za ustvarjanje dohodkov, ki so odvisni od njihove prizadevnosti in tem večja bo njihova iniciativa pri reševanju lastnih gospodarskih, posebno še finančnih problemov.

Največje spremembe glede na delitev sredstev je doživel proračun v odnosu do zdravstva in socialnega skrbstva. Sočasno pomeni to tudi globoke vsebinske spremembe na tem sektorju naše dejavnosti. Zdravstvene ustanove prehajajo na samostojno upravljanje. Sočasno ustanavljamo posebne zdravstvene oziroma socialne sklade, ki naj zbirajo sredstva neposredno iz osnovne delitve družbenih skladov. Sprememba je dalekosežna, saj zahteva pravilno kalkulacijo v bolnicah, varčevanje z materialom, hkrati pa boljšo oskrbo bolnikov in zavarovancev, kakor pa je bila doslej s čisto administrativno delitvijo sredstev. Vsak poskus, da bi ustvarjale bolnice ugodnejšo finančno situacijo na račun redne oskrbe bolnikov, moramo takoj v začetku najodločneje zatreti.

Zatreti pa moramo tudi nezdrave pojave v socialni politiki, ko smo iz proračunskih sredstev krili mnoge podpore in dajatve, ki niso bile upravičene po nikakih zakonitih predpisih, temveč so bile le in predvsem posledica odnosa do proračuna, ko niso dovolj pomislili na to, kakó finančna sredstva nastajajo, pač pa so mnogi mislili, da jih je treba za vsako ceno potrošiti, pa četudi s tem neupravičeno dvigamo potrošne sklade. Da je nujno potrebno skrbeti za sredstva za razne socialne namene, nam kaže njihova višina, ki daleč presega druge proračunske potrebe. Če primerjamo poedine postavke socialnih dajatev, vidimo, da so se nam n. pr. hranarine dvignile od 378 milijonov v letu 1949 na 869 milijonov v letu 1952, dečja oprema itd. od 20 milijonov v letu 1949 na 149 milijonov v letu 1952, dodatki za otroke od 305 milijonov v letu 1949 na 6.695 milijonov v letu 1952, pokojnine od 511 milijonov v letu 1949 na 4.265 milijonov v 1952 (opozarjam, da pri dodatkih za leto 1949 ni upoštevana zajamčena preskrba), klimatsko zdravljenje od 60 milijonov v letu 1950 na 144 milijonov v letu 1952, zdravila od 3 milijonov v 1949 na 470 milijonov v 1952, splošne podpore od 60 milijonov v 1949 na 180 milijonov v 1952 itd. Skupno smo izdali samo v letu 1952 v naši republici za razne kratkoročne in dolgoročne socialne dajatve 13.345 milijonov, kar je velik izdatek, če pomislimo, da smo izdali za vse proračunske potrebe republike in ljudskih odborov vključno tudi proračunske investicije v istem letu 12.000 milijonov din. Seveda bi bil iz teh podatkov napačen zaključek, da je treba nekatere izmed navedenih dajatev v celoti ukiniti. Potrebno pa je uveljaviti zakonitost v dodeljevanju, varčnost, kjer zakoniti predpisi ne omejujejo višine dajatev, kakor n. pr. v raznih podporah, predvsem pa neposredno kontrolo nad trošenjem teh sredstev s strani delovnih kolektivov. Nova situacija v socialno zdravstveni politiki pa tudi novi odnosi do prosvetnih ustanov zahtevajo našo veliko skrb in pomoč, zahtevajo pa tudi, da novih ukrepov ne sprejemamo in izvajamo le administrativno, temveč, da jim damo tako vsebino in jih izvajamo na tak način, da bo v največjo korist delovnim ljudem, katerim so zavodi oziroma ustanove namenjene in ki s svojim delom ustvarjajo sredstva za njihovo vzdrževanje.

Ko sprejemamo družbeni plan in proračun, seveda ne smemo opustiti ocene pojavov na našem notranjem trgu, predvsem, kolikor se nanaša na tako zvani privatni sektor, ker je s tem povezano vprašanje denarnega obtoka, cen, življenjskih pogojev delovnih ljudi in pa naše davčne politike. Taka ocena je še posebno važna, ker se je tudi pri nas močno razširilo mnenje, da smo bili prizadeti s sušo in da je treba tako stanje upoštevati pri odmeri davkov v tem smislu, da davke čimbolj znižamo. Kakšno pa je stvarno stanje? Ne mislim zanikavati, da ponekod v naši republici ni bilo suše in tudi ne njenih težkih posledic, toda to je važno pri podrobnem obravnavanju posameznih okrajev oziroma primerov, ni pa odločilno pri analizi celote. Da bo slika jasnejša, bi se poslužil primerjave nekaterih pokazateljev iz leta 1952 z letom 1951. Četudi je bil pridelek nekaterih kmečkih pridelkov manjši kakor v letu 1951, so dosegli kmetje v letu 1952 za nad 4 milijarde več dohodkov kakor pa v letu 1951, ne upoštevajoč dohodkov, ki so jih še posebej dosegle zadruge. Predvsem pa so povišani dohodki iz prevozov in pa v odkupih zaradi višjih cen predvsem vinu, lesu, krompirju in mesu. Cena vinu je n. pr. porasla od 70 din konec leta 1951 na 142 din za liter konec leta 1952, les od 670 na 2.300 din za m³, kože od 19 na 130 din itd. Če upoštevamo, da so v letu 1952 glede na spremenjeni sistem plač in izvršene prevedbe porastle plače za nad 1 milijardo in prav toliko pokojnine, je naglegši porast cen razumljiv, saj je bila večina teh višjih sredstev potrošena za nabavo živil in je na ta način stala nasproti povečanemu potrošnemu skladu delno ista, delno nekoliko zmanjšana količina blaga. Razumljivo je zato, da smo dosegli precejšen odliv gotovine, in sicer nad 2 milijardi s koncem leta 1952, kar pomeni za nad 3 milijarde poslabšano situacijo gotovinskega obtoka v odnosu do konca 1951. leta. Sicer to stanje v okviru federacije ne predstavlja večje nevarnosti za ravnotežje med kupnimi in blagovnimi skladi, saj smo dosegli s koncem leta 1952 skoraj v celoti nivo denarnega obtoka, ki je bil ob koncu leta 1951 in to brez posebnih sprememb v cenah industrijskemu blagu. Ni pa zadovoljivo to stanje za nas same, ker moramo ugotoviti, da so se v kljub 50% več vplačani dohodnini v letu 1952 nabrala pri kmetih mnogo višja sredstva kakor pa v letu 1951, ki pa niso posledica intenzivnejšega dela in ustvarjanja večjih količin pridelkov, temveč predvsem posledica stanja na tržišču, kakršnega je povzročila suša, ki je prizadela našo državo. Tako stanje bi zahtevalo zato, da ustvarimo pravilno ravnotežje kupnih in blagovnih skladov, dokajšnje zvišanje cen industrijskim izdelkom, kar pa ne bi bilo pravično v odnosu do nekmetkega prebivalstva, ki ni doseglo toliko višjih dohodkov in bi bilo zato preveč prizadeto v svojih osnovnih življenjskih pogojih. Mogoča je zato ob neposrednih oziroma celo zmanjšanih blagovnih skladih — predvsem tudi industrijskega blaga, samo ena pot, namreč sorazmerno zvišanje davkov. Zato je popolnoma utemeljen ukrep, ki smo ga izvedli v glavnem že z razpisom zadnje akontacije za leto 1952, da smo namreč dvignili obveze v odnosu na zadolžitelje leta 1951 in da bo končna odmera kmečke dohodnine za leto 1952 približno za 45% višja od odmere v letu 1951. Delno smo predvideno zvišanje davkov dosegli že z razpisanimi akontacijami, tako da dodatna obremenitev z dokončno odmero ne bo tako občutna oziroma usmerjena predvsem na take primere, kjer se bodo pri obravnavi odmere pokazali konkretni višji dohodki. V taki situaciji je še posebno važen prehod na odmero po katastru, kar predvidevamo že za leto 1952. Osnovni smisel odmere po katastru je seveda ta, da vnaprej predvidimo višino davka in ob zaključku leta izvajamo le popravke, ki so nujni zaradi bistvenih sprememb na tržišču. Tega zaenkrat še nismo

mogli izvršiti. Pač pa pristopamo k uporabi katastra za odrejanje osnovnih odnosov v obremenitvi za leto 1952 med okraji, občinami in kmečkimi gospodarstvi. Po teh izkušnjah bomo lahko vlogo katastra še poglobili. Težišče dela je sedaj na okrajih in občinah. Mi smo odnose med okraji tudi napačno postavili, ker so pač temeljili na splošnih pokazateljih, ki jih je mogoče zbrati po katastru, ki pa ne upoštevajo v zadostni meri niti lege niti razdrobljenosti kmečkega gospodarstva. Okraji, posebno pa občine, se lahko podobnim napakam v podrobnem delu izognejo. Že danes pa je očito, da bo upoštevanje katastra povzročilo mnoge težke pretrese, saj bodo mnogi, ki so doslej iz različnih razlogov plačevali neprimerno nizke davke, prejeli mnogo višje predpise, drugi pa, ki so nosili v občini večkrat glavno breme davkov, bodo imeli sorazmerno nižji predpis. To sicer ne bo povsod, toda, kjer bo kataster povzročil take spremembe, bo to dokaz, da davčne komisije niso poslovale pravično, da so zavirale iniciativo v dvigu proizvodnje in predvsem, da so podpirale špekulacijo. Če dosežemo samo odpravo vsega tega, bo kataster v polni meri upravičil svojo vključitev med gospodarske mere, ki jih uporabljamo pri razdeljevanju nujnih bremen na poedince, v tem primeru na kmete. Dela na izpopolnitvi katastra bo seveda še ogromno, ker so ponekod nastopile na kmetijah bistvene spremembe, ki niso bile vrisane, toda prvi in najtežji korak smo že storili. Čim večje bo sodelovanje občin in poedincev, tem prej nam bo postal kataster objektivizirano merilo za odrejanje davka.

Pojavi, ki smo jih ugotovili v obtoku denarja na tržišču in v odnosu do obstoječih blagovnih skladov, zahtevajo, da dosledno izvajamo tako osnovne principe v davčni odmeri, kakor tudi vse tiste ukrepe, ki bodo omogočili, da dosežemo v najkrajšem času predvideno višino davkov.

Nič manj važna kot odmera davkov kmetom je davčna politika v odnosu do obrtnikov in drugih zavezancev. Material, s katerim razpolagamo, nam kaže, da tudi v davčni politiki do obrtnikov ni doslednosti. Dočim so mnogi mali obrtniki z nizkim prometom visoko obremenjeni in večkrat ne zmorejo plačila davka ter zapirajo obrate, so močnejši obrtniki nesorazmerno nizko obremenjeni, kar ni v nikakem odnosu s cenami uslug, kakor jih danes postavljajo. Tudi za odmero obrtnikom bomo morali zato najti objektivnejša merila, ki bodo zaščitila malega obrtnika, preprečila v čim večji meri špekulacijo in navijanje cen, ki prav gotovo ne delajo časti obrtništvu.

Tovariši poslanci! Še nekoliko besed o predlaganem zakonu o potrditvi zaključnega računa za leto 1951. Ne mislim obravnavati poedinih njegovih postavk, ker bi to zavzelo preveč časa. Opozoril bi le na 4. člen, ki govori o kritju starih obveznosti. Doslej smo imeli vsako leto opravka s poravnavanjem obvez, ki so po veliki večini nastajale neupravičeno, predvsem ker podjetja niso vodila računa o vedno večjih izgubah v svojem poslovanju ali pa so izvajala neodobrene investicije. Takih obvez smo krili za leto 1948 nad 870 milijonov, za leto 1949 nad 1.790 milijonov, za leto 1950 nad 1.910 milijonov in po zaključnem računu za leto 1951 nad 3.690 milijonov. Vse to so bila izredna bremena, za katerih kritje smo morali uporabiti vse razpoložljive presežke iz rednih proračunov, večkrat pa tudi izredna sredstva, kakor n. pr. za leto 1951, ko je bil del obveznosti krit na račun obratnih sredstev, ki so jih v letu 1952 odvedla vsa podjetja v skupni sklad, ker so prejela za svoje potrebe na razpolago kredite.

Značilna je težnja naraščanja obvez do leta 1951, kar kaže, da bi mi z nadaljevanjem starega sistema v planiranju in finansiranju nujno zašli v ne-

premostljive težave, saj nihče v podjetjih ni upošteval dejstva, da razpolagamo le z omejenimi sredstvi in da vsaka večja izredna dejavnost, ki ni vnaprej predvidena in finančno krita, ruši ravnotežje v našem gospodarstvu in v svojem končnem učinku predstavlja predvsem največjo nevarnost za življenjske pogoje delovnih ljudi.

V letu 1952 smo s spremembami v gospodarskem sistemu tudi prenehali z nesmotrnim trošenjem sredstev in zato tudi ne obstajajo tolikšne obveznosti. Mi sicer ne bomo dosegli za leto 1952 predvidenega znižanja v proračunu, kakor smo ga postavili v drugi polovici leta. Predvsem je temu kriv nepravilen odnos do varčevanja v ustanovah in zavodih, ki so neposredni potrošniki proračunskih sredstev, deloma pa tudi odnos nekaterih okrajev, ki niso takoj pristopili k zadolžitvi z varčevanjem s tem, da bi znižali vse postavke svojega proračuna. Od predvidenega znižanja okoli 890 milijonov bomo dosegli okoli 300 milijonov in to predvsem v republiškem proračunu. Vendar pa to pomeni, da bomo tudi po kritju vseh eventualnih obvez še vedno ostali izpod prvotno predvidenega proračuna za leto 1952. Če ne bo v zadnjih dneh še nekih posebnih izdatkov za nepredvidene investicije, bomo zadovoljivo zaključili proračun za preteklo leto, saj bodo izdatki v celoti kriti z doseženimi dohodki, pri nekaterih OLO pa se bodo celo pojavili minimalni presežki dohodkov.

Tovariši poslanci! Ker predvideni izdatki po proračunu krijejo najnujnejše potrebe republiških organov za leto 1953 in ustrezajo delitvi sredstev po družbenem planu in ker predstavlja zaključni račun za leto 1951 popolno likvidacijo vseh takratnih obvez, predlagam, da sprejme skupščina zakon o proračunu Ljudske republike Slovenije za leto 1953 in zakon o zaključnem računu Ljudske republike Slovenije za leto 1951 tako, kakor ju je vlada predložila. (Ploskanje.)

Predsednik dr. Ferdo Kozak: Odrejam 15-minutni odmor in prosim ljudske poslance, ki žele sodelovati pri razpravi, da se med odmorom prijavijo pri tovarišu tajniku. Hkrati obveščam vse ljudske poslance, ki so člani zakonodajnega odbora, da po prekinitvi današnje seje ostanejo v dvorani zaradi seje zakonodajnega odbora.

(Seja je bila prekinjena ob 16,50 in se je nadaljevala ob 17,20.)

Predsednik dr. Ferdo Kozak: Tovariši ljudski poslanci! Nadaljujemo z razpravo o predlogu zakona o družbenem planu in proračunu Ljudske republike Slovenije za leto 1953. Besedo ima ljudski poslanec Janez Žunič.

Janez Žunič: Tovariši ljudski poslanci! Že uvodoma bi poudaril, da se načelno strinjam z družbenim planom in republiškim proračunom, ki je bil predložen ljudski skupščini. Dotaknil pa bi se vprašanja razdelitve dohodkov republike v odnosu na gospodarsko zaostale kraje, zlasti v odnosu do zaostalih dolenskih okrajev, s prav posebnim poudarkom do okraja Črnomelj.

S predlogom dotacij, ki jih vidimo v predloženem republiškem planu, se ne morem strinjati in sicer zaradi tega ne, ker je v tem predlogu upoštevano Celje mesto, ki je relativno gospodarsko zelo razvito mesto, vendar mu je določena dotacija 26 milijonov. Strinjam se z dotacijami, ki so predlagane za okraj Kočevje, Postojna, Sežana, Tolmin itd., ne morem pa se strinjati z omenjeno dotacijo ter vprašam, čemu je Črnomlju s strani republike določena dotacija samo v višini 4 milijonov, čeprav je znano, da je okraj Črnomelj

veljal že v stari Jugoslaviji za gospodarsko popolnoma pasiven okraj, da ne govorimo o tem, s kakšno gospodarsko zmogljivostjo je izšel okraj Črnomelj iz narodnoosvobodilne borbe in v kakšnem gospodarskem položaju se je znašel takoj po vojni. O posledicah gospodarske zaostalosti še iz stare Jugoslavije, zlasti pa o posledicah narodnoosvobodilne borbe tu ne bi govoril. Če bi kdo hotel, bi mu lahko postregel tudi s številkami, vendar je treba reči, da se te posledice odražajo v okraju Črnomelj še danes.

Če pogledamo, kakšno je kmetijstvo v okraju Črnomelj, vidimo, da ima okraj Črnomelj 7.469 kmečkih gospodarstev in da na ta kmečka gospodarstva odpade 8.000 hektarov orne zemlje. To pomeni, da odpade povprečno na posameznega prebivalca, zaposlenega v kmetijstvu, komaj 30 arov orne zemlje. Če odštejemo še zemljo, ki je v posesti obrtnikov, in kraške površine, bomo videli, da je ta zemlja relativno zelo razdrobljena ter se pred okrajnim ljudskim odborom ter pred kmetijskimi zadrugami postavlja vprašanje, kako spraviti kmetijstvo na pridobitno oziroma proizvajalno osnovo. V zvezi s temi podatki naj pojasnim tovarišem poslancem tudi to, da imamo 55% kmetijskih gospodarstev, ki razpolagajo s površinami od 0 do 3 ha, kar povzroča, da imamo danes na področju kmetijstva okoli 3.500 ljudi, ki so brez življenjskih potrebščin in so nezaposleni. Nastaja torej tudi vprašanje zaposlitve teh ljudi. Okrajni ljudski odbor stoji pred nalogo, da organizira javna dela, kar pa iz svojih lastnih sredstev ne zmorc. Tako se v zvezi s tem pojavlja potreba po graditvi industrije oziroma se postavlja vprašanje, katero podjetje v Sloveniji bi danes zaposlilo razpoložljivo delovno silo iz Bele krajine.

Če nadalje pogledamo, kakšen je položaj na področju živinoreje, ugotovimo na osnovi predvojne statistike, da je Bela krajina imela okoli 18.000 glav živine. Iz narodnoosvobodilne borbe je izšla z borimi 9000 glavami živine. Danes razpolaga Bela krajina z 12.000 glavami živine. Vzroki, da ni dosegla predvojnega stanja, so predvsem v relativno slabo rodovitnih letih in povojnih težavah, v katerih smo se nahajali. Spričo takega položaja je bilo nujno, da je Bela krajina dobila pomoč od republike, zlasti glede obnove podeželja, in sicer v znesku 61,5 milijona, medtem ko je bilo z lastnimi sredstvi v okviru obnove podeželja ostvarjene vrednosti za 790 milijonov. To pomeni, da je belokranjsko gospodarstvo, čeprav pasivno in občutno prizadeto zaradi vojne, ogromno prispevalo iz svojih lastnih sil za obnovo podeželja, kar se odraža tudi v tem, da naši kmetje nimajo sredstev, ki bi jih mogli vlagati v proizvodnjo. Še danes imamo vrsto primerov, da ljudje, ki so v času od 1945. do 1946. leta obnavljali gospodarstva, še danes vlagajo v obnovo svojih gospodarskih in stanovanjskih poslopij vse one prihranke, ki jih ustvarjajo v svojem gospodarstvu. Nedvomno je, da je republika nudila veliko pomoč, zlasti pri elektrifikaciji, saj lahko ugotovimo, da je bilo v Beli krajini pred vojno elektrificiranih komaj 5 vasi, da pa je danes elektrificirane 85% Bele krajine. Vendar pa se pred okrajni ljudski odbor postavlja vprašanje napeljave industrijskega toka, ker se sicer spričo višje cene gospodinjstvem toku ljudje ne morejo posluževati elektrike kot pogonske sile v gospodarstvu. Na ta način skratka ne morejo uporabljati strojev.

Bela krajina je po vojni dobila tudi svoje prve zemetke industrije, in sicer v obliki tovarne učil in tovarne »Belsad«, za predelovanje sadja. Vendar mislim, da se je glede upravnno-operativnega vodstva teh podjetij, zlasti pa glede kadrovskih vprašanj vodila doslej nepravilna politika. Kadrovske vprašanje se je po republiških organih nepravilno reševalo, zaradi česar so se ta podjetja ob prehodu na nov gospodarski sistem znašla v velikanskih

težavah, ker jih je novi sistem našel nepripravljene. Zaradi slabe kadrovske politike ta podjetja niso odigrala tiste vloge, kot bi jo morala, poudarjam to zlasti glede »Belsada«, ki bi moral odigrati odločilno vlogo pri razvoju sadjarstva v Beli krajini.

Dotaknil bi se še enega vprašanja, in sicer vprašanja vodovoda v Beli krajini. Kdor koli je kdaj hodil po Beli krajini, mu je jasno, da je nujno potrebno pričeti z gradnjo vodovoda in to prav zato, ker ob vsaki najmanjši suši ljudje vozijo vodo tudi po 12 km daleč, kar jih znatno obremenjuje bodisi v proizvodnji ali pa na drugih področjih. Okraj sam pa nima niti toliko razpoložljivih sredstev, da bi mogel dati izdelati zanesljiv načrt, na osnovi katerega bi lahko prišel do trdne analize, kako naj se loti reševanja tega problema. Kakor je bilo v času narodnoosvobodilne borbe prizadeto in porušeno podeželje, tako so bile porušene tudi javne zgradbe in mišlim, tovariši in tovarišice ljudski poslanci, da se brez prosvetnega kadra in brez prosvetnih ustanov ne more dvigniti politična zavest ljudi na višjo stopnjo. Pač pa se ta dviga ustrezno z razpoložljivimi materialnimi sredstvi. Je cela vrsta vasi oziroma krajev v našem okraju, ki nimajo niti najbolj osnovnih šolskih prostorov, kot je to primer na Vinici, rojstnem kraju Otona Zupančiča, kjer je bila šola med vojno do tal porušena in še do sedaj ni obnovljena. Tako smo stali pred vprašanjem, da to šolo ukinemo ali pa da v sedanjih zasilnih prostorih dovolimo nadaljevanje pouka. Enak primer je v Dragatušu, na Zilijah, prav tako je treba dograditi šolo na Štrekljencev, Radovici, Suhoru itd. Še prav poseben problem na področju prosvete, ki je povezan z nemoteno vzgojo belokranjske mladine, pa je gimnazijski internat v Črnomlju. Iz svojih lastnih sredstev smo sicer obnovili in dogradili gimnazijo v Črnomlju, vendar pa se internat, v katerem stanujejo gimnazijci, nahaja v bivšem gostilniškem lokalu. Prepričan sem, da že samo to dejstvo potrjuje upravičenost zahtev našega prebivalstva, ki ga v skupščini kot poslanec zastopam, da se nujno prične z gradnjo internata v Črnomlju in Metliki, ker je v tem pogledu položaj zelo pereč.

V zvezi s prosvetno dejavnostjo je tudi vprašanje graditve kulturnih domov. Za ilustracijo naj vam povem, da nimamo v Črnomlju že dve leti kina in da nimamo glede na to, da se dvorana, v kateri je bilo zgodovinsko zasedanje SNOS, že dve leti obnavlja in preureja, nobenega prostora, kjer naj bi se ljudje najosnovneje kulturno izživljali, kot je to obiskovanje kino-predstav ter drugih kulturno-prosvetnih prireditev. V vsem okraju imamo komaj tri kino projektorje, kar potrjuje, da so materialna sredstva za uspešno delo na kulturno-prosvetnem področju zelo minimalna.

Nadalje bi se dotaknil vprašanja socialnih ustanov. Menim, da se je tudi na tem področju vodila do okraja Črnomelj nepravilna politika, in sicer v tem, da so se po nekaterih drugih okrajih, kar sicer odobravam, gradile tovarne, da pa so se v okraju Črnomelj organizirale predvsem socialne ustanove. Tako ima danes okraj Črnomelj pri svojem pasivnem gospodarstvu na svojem proračunu Mladinski dom v Semiču, vzgajališče v Gradacu in Dom onemoglih v Metliki. To so torej »pridobitne« ustanove okraja Črnomelj, ki so z letošnjim letom prešle v celoti na proračun okrajnega ljudskega odbora. Ob tej ugotovitvi naj še pripomnim, da imamo v mladinskem vzgajališču v Gradacu 276 otrok, od katerih ni niti eden iz okraja Črnomelj, pač pa iz vseh drugih okrajev Slovenije. Zaradi tega bi bilo potrebno, da okraji, ki v te domove pošiljajo svoje otroke, prispevajo primerna sredstva, upoštevajoč pri tem, da nas ravno vzgajališče v Gradacu obremenjuje za okoli

10 milijonov dinarjev letno. Po isti praksi se na breme našega proračuna pošiljajo tudi v Mladinski dom v Semiču otroci iz nekaterih drugih okrajev.

Spričo opustošenosti Bele krajine bo morala republika misliti tudi na prometne zveze, česar okraj spričo razpoložljivih investicij ne bo zmogel. Imamo celo vrsto mostov, ki so bili porušeni v času narodnoosvobodilne borbe, pa so danes kot provizoriji, lahko bi rekel, skoraj v popolnoma neuporabnem stanju in so to večji objekti, katerih graditev bo zahtevala naše skupne napore. Kakšen odnos ima republiška uprava cest do obnove teh mostov, naj v ilustracijo povem, da so za letos planirali v Beli krajini most, ki bi ga človek lahko preskočil, se pravi v dolžini 3 metrov, medtem ko so vsi drugi objekti, ki so tako rekoč v pravem razsulu, izpadli iz gradbenega načrta.

Načel bi, tovariši in tovarišice, še eno vprašanje, ki mislim, da zadeva našo skupščino oziroma republiko in je to organiziranje proslave desetletnice zasedanja SNOS, ki je bilo 1944. leta v Črnomlju. Zavedamo se, da proslava tega dne postavlja pred prebivalstvo okraja Črnomlja določene naloge, bodisi glede ureditve mest in vasi, bodisi glede gradnje kulturnih domov, postavljanja spomenikov, šol itd., pri čemer zlasti glede spomenikov in kulturnih domov zelo zaostajamo. Vsega tega pa, tovariši in tovarišice, okraj ne more izvesti. Zaradi tega sem čutil za potrebno vse to poudariti tu v skupščini, da se tovariši poslanci seznanijo s temi problemi, da o njih razmišljajo ter se razdelitev razpoložljivih sredstev v družbenem planu izvede tako, kot to ustreza tudi načelom, ki se postavljajo za republike, da gospodarsko močnejše razviti okrajji podpirajo in dajejo sredstva gospodarsko zaostalim okrajem naše republike.

Tovariši, prepričan sem, da boste moje pripombe upoštevali in o njih razmišljali ter prosim, da mi nekdo od odgovornih ljudi pojasni, zakaj se n. pr. v okviru razpoložljivih sredstev, ki se dajejo v obliki dotacije, okraj Črnomelj tako zapostavlja oziroma ne upošteva do te mere, kot bi to bilo potrebno v primerjavi s Celjem mesto ali pa s Trbovljami, kar je razvidno iz družbenega plana. V ostalem, kot sem že uvodoma rekel, se z načelno linijo družbenega plana in proračuna strinjam in bom zanj glasoval. (Ploskanje.)

Predsednik dr. Ferdo Kozak: Vprašal bi ljudskega poslanca Janeza Žuniča, ali bi hotel na osnovi svojih izvajanj staviti konkreten predlog ali amandma k proračunu oziroma družbenemu planu ali ne?

Janez Žunič: Tovariši, mislim, da bi glede na nizko dotacijo okrajnemu ljudskemu odboru Črnomelj zadostovalo mestnemu ljudskemu odboru Celje 16 milijonov dinarjev in bi se 10 milijonov dinarjev preneslo kot dotacijo okrajnemu ljudskemu odboru Črnomelj, kar je dovolj nizko. (Ploskanje.)

Predsednik dr. Ferdo Kozak: O predloženem amandmaju ljudskega poslanca Janeza Žuniča se bo po določitih poslovnika izjavil kasneje predlagatelj zakonskega predloga. Besedo ima ljudski poslanec dr. inž. Alojz Hrovat.

Inž. Alojz Hrovat: Tovariši ljudski poslanci. Pri pregledu proračuna LRS za leto 1953, ki ga imamo v razpravi, moram reči, da je sicer skrbno pripravljen in sestavljen po načelu velikega varčevanja, ki mora biti načelo vsakega zavednega državljana. Vendar moram dati nekaj pripomb glede na nekatere pozicije, ki so bodisi izpuščene v proračunu ali pa premalo

upoštevane. Poudarjam to kot opozorilo glede na načelno važnost in nujnost, ki je v interesu tako splošnosti kot posameznih ustanov.

Tri stvari so, ki jih bom omenil, in to:

1. Tehnična visoka šola je dobila navodilo, da se mora držati lanskoletnega proračuna, da predlog za leto 1953 ne sme presežati lanskih izdatkov. Pri tem se pa seveda ni mislilo, da so bili lani v aprilu priključeni Tehnični visoki šoli dva inštituta in en biro, ki jih je prej finansirala Zvezna uprava za unapredjenje proizvodnje. Ti inštituti so ob priključitvi k Tehnični visoki šoli predložili svoje proračune, toda zagotovljeno je bilo le kritje osebnih izdatkov za uslužbence, dočim za kritje materialnih izdatkov ni bilo kredita. Zato sta vegetirala inštituta prof. Lasiča za šibki tok in inštitut v Mostah, dodeljen prof. Rekarju, in sta bila odvisna od pičlih dotacij od Elektrotehnične fakultete in Metalurškega inštituta, a to bore malo, ker fakulteta in Metalurški inštitut sama nista imela zadosti kredita. Ker je torej letošnji predlog napravljen po lanski potrošnji in omenjena priključena inštituta v lanskih izdatkih nista izkazana, sta v letošnjem proračunu sploh izpadla, tako Inštitut za šibki tok prof. Lasiča, kot inštitut v Mostah pri prof. Rekarju. Predlog proračuna za Elektrotehnično fakulteto in za Metalurški inštitut za leto 1953 pa izkazuje še znižane postavke nasproti lanskoletnemu. Če hočemo, da bosta omenjena inštituta obstojala in delovala, jih je treba vzeti v proračun z izrecnim izkazom zanje ali pa opustiti njihovo delovanje.

Če gre sedaj za posamezne partije in pozicije v predlogu za Tehnično visoko šolo, moram omeniti pri operativnih izdatkih, da so vse pozicije zmanjšane nasproti lanskemu letu; kljub temu, da so se cene zvišale in enako tudi potrebe. Pozicija 7: »Dopolnitev inventarja« sploh ni izkazana. Že lansko leto sem pri tej priložnosti opozoril na prenizko predvidenih 20.000 din in sem bil mnenja, da je bila to pomota. Kako, da je ta postavka v celoti izpadla, mi je nerazumljivo. To kaže, da tisti, ki je to vnesel, ne pozna tehnike ne po ustroju ne po bistvu ne po delovanju in ne upošteva, da je ravno tehnika osnova vsemu gospodarskemu življenju in napredku. Tudi pri funkcionalnih izdatkih je pozicija 2, to je »Izdaja učbenikov, skript, znanstvenih publikacij itd.« prenizka. Lansko leto je bilo izkazanih 20.000 din, letos je 150.000 din, in kaj se more napraviti s 150.000 din. Pod točko 5 so predvidene »Dijaške ekskurzije, znanstvena raziskovanja in obvezne vaje študentov na terenu« pod skupno točko v znesku 1.270.000 din, medtem ko se je lansko leto porabilo 1.370.000 din; tu prav posebno poudarjam, da sta to dve popolnoma ločeni poziciji, ki jih je treba tudi v proračunu ločeno izkazati, in sicer »Obvezne vaje na terenu«, to je predmet, katerega mora absolvirati vsak študent, ki posluša geodezijo, geologijo ali arhitekturo, dočim so ekskurzije le skupinski ogledi raznih del in industrijskih naprav. Če bo denar za ekskurzije, se te bodo vršile, če ga pa ne bo, bodo ekskurzije izostale, medtem pa se vaje na terenu morajo opraviti, ker so obvezne, ker spadajo k študijskemu načrtu. Obvezne vaje imajo gradbeniki in geodeti za geodezijo, geološke vaje gradbeniki in rudarji, medtem ko arhitekti proučujejo na terenu arhitektonske zanimivosti. Ne moremo si misliti geodeta ali pa gradbenega inženirja, da bi se geodezijo učil na pamet, ko bi prišel na teren, bi se pa ne znal orientirati. Prav tako geolog ne bo mogel po knjigah kaj praktičnega povedati, če geologije ne bo študiral na terenu. Mislim, da je to popolnoma jasno. Tehnična visoka šola predvideva v svojem predlogu za obvezne vaje 1.940.000 din, upoštevajoč cene prehrane in prenočišča ter število študentov.

Predlog proračuna pa je skupno za obvezne vaje na terenu in za ekskurzije za 640.000 din manjši, kakor je prevideno samo za obvezne vaje na terenu.

Pozicija 6 »Centralna tehnična knjižnica« je bila lansko leto pičlo kreditirana v znesku 180.000 din, kar pa je po uvidevnosti vlade bilo med letom zvišano, tako da smo dobili vsaj nekaj knjig v skupnem znesku 1.221.000 din. Letos izkazuje proračun 912.000 din, medtem ko je proračun Tehnične visoke šole 20 milijonov. Zakaj? Knjižnica je mlada in novo ustanovljena, potrebno jo je izpopolniti tako z novimi kakor s starimi knjigami, ker to ni nujno samo za študente in profesorje, ampak je tudi za operativo in za vsakogar, ki ima smisel in ki se hoče poglobiti v tehnično znanost. Cene domačih in inozemskih knjig so tako visoke, da bo predvideni znesek zadoščal komaj za nekaj mesecev. Zato bi vsekakor priporočal, da bi se za centralno tehnično knjižnico preskrbela večja dotacija.

Naslednja stvar, ki jo moram omeniti, so asistenti in pomožno tehnično osebje. To je pereč problem, ki ga je treba čimprej rešiti. Vsi veste, da imajo visoke šole važno pedagoško in znanstveno-raziskovalno nalogo z vzgojo mladine najbolj dozorevajočih let. Zato so potrebni dobri delavci, najboljši med dobrimi. Po vsem svetu prakticirajo večinoma tako, da postavljajo na visoke šole najboljše ljudi, delovne in sposobne, tako v strokovnem kot v moralno-političnem pogledu. V čast si šteje podjetje ali ustanova, če more odstopiti takega človeka iz vrst svojih uslužbencev. Toda pri nas ni tako. Prvič vzame pri nas operativa vse najboljše moči, in sicer iz razumljivih vzrokov, nam pa ostanejo le tisti, ki so za operativo manj sposobni in manj uporabni. Drugič pa je pri nas še ta neprijetnost, da je razvrstitev asistentov absolutno preslaba oziroma zelo slaba in da imajo inženirji zunaj mnogo višje dohodke, kot na visokih šolah. Zato ni nič čudnega, če se pojavlja strem-ljenje, da asistenti zapuščajo mesta na visokih šolah in gredo v operativo. Od lanskoletne prevedbe do danes je odšlo s Tehnične visoke šole 9 asistentov zaradi prenizke plače. Eden, ki je imel pri nas 8500 din mesečno, ima sedaj 18.000 din, brez terenskih dodatkov, s temi pa 21.000 din. Drugi z enoletno službo je imel pri nas 7200 din, danes ima zunaj 16.000 din, s terenskimi dodatki pa 19.000 din. V Bosni dobe mladi inženirji 25.000 do 30.000 din mesečno. Naravna posledica tega je, da namerava iti vse proč, ker so plače pač prenizke glede na življenjske potrebščine. Da vsaj najpotrebnejše obdržimo, jim moramo dati priložnost večjih dohodkov, bodisi s postranskim delom, n. pr. v popoldanskih urah, da v tri- do štiriurni zaposlitvi zaslužijo, kar nujno potrebujejo. Seveda je ta čas za znanstveno delo ali za izpopolnjevanje izgubljen.

Pogosto se poudarja, da mora asistent najprej v prakso, v staž, potem šele na visoko šolo. To je popolnoma pravilno in tudi potrebno, toda kdo od dobrih bo šel iz operative, kjer ima čez 20.000 din dohodkov, za asistenta s plačo od 7000 do 8000 din. Asistenti s stažem morajo dobiti višji plačilni razred, njihovi dohodki se morajo približati onim v operativi, sicer bomo brez asistentov ali vsaj brez dobrih asistentov.

Popolnoma isto velja za pomožno tehnično osebje, laborante, visoko kvalificirane delavce itd. Njihovi vrstniki zunaj imajo za 4000 do 8000 din večje dohodke kot pri nas. In če hočemo, da jih obdržimo, ker so že vpeljani in neogibno potrebni, morajo imeti možnost postranskega zaslužka. To gotovo ni v redu, ni zdravo in tu je potrebna korektura, saj spadajo tudi ti ljudje med najbolj kvalificirane delavce.

Zaradi tega ni primerno, da je pri osebnih izdatkih izpuščena pozicija »Posebni dodatki«, pod katero je Tehnična visoka šola porabila v lanskem letu 1.034.000 din, za leto 1953 pa je ta pozicija sploh opuščena. Temeljni zakon o nazivih in plačah uslužbencev predvideva v 6. in 7. členu posebne dodatke in nagrade za težje delovne pogoje, n. pr. za zdravju in življenju nevarno delo in za posebne uspehe pri delu. Če upoštevamo, da je administrativno osebje slabo prevedeno, kakor tudi dejstvo, da imajo asistenti in delavci plače, ki jih silijo stran od ustanove, če upoštevamo značaj dela učnega osebja in delavcev po inštitutih in laboratorijih, je potrebno, da se vnese omenjeni znesek v proračun za leto 1953, ker je postavka izpuščena.

Tovariši ljudski poslanci! Imamo še idealne ljudi, katerim ne smemo kvariti veselja do dela. Naj citiram le besede prof. Lasiča, ki daje svoje mnenje k uredbi o ustanovah s samostojnim finansiranjem, kar se nanaša na njegov inštitut, in pravi pod točko c): »Mislimo, da vodi upravljanje po sistemu, kot ga predpisuje uredba, do nezdravih razmer v inštitutih, do hlastanja po zaslužku, kar končno napravi to, da se delajo samo usluge, ki nimajo s praviim ciljem, za katerega je inštitut postavljen, nobene zveze. Obstoji nevarnost, da se bodo dela ocenjevala po rentabilnosti, ne pa po koristnosti za razvoj neke panoge našega gospodarstva, za katerega je laboratorij postavljen. Vsa razvojna dela so dolgotrajna in čeprav prinesejo končno gospodarstvu ogromne koristi, so med razvojem nerentabilna in jih zato ustanove ne bodo rade naročale in plačevale. To more edino državni organ, ki dela perspektivno.

Zaradi tega obstoji nevarnost, da začne delati inštitut zgolj za to, da obstoji, da doseže dober sklad plač, da postane do tričetrtine obrtniško podjetje. Mislimo, da je inštitut s tem izgubil pravico do obstoja.«

Upoštevajoč to, da se prizadevnim in požrtvovalnim uslužbencem more in mora dati priznanje za posebne uspehe, je po mojem mnenju neogibno potrebno, da se vnese omenjena pozicija v proračun.

Pod tretjo točko, o kateri hočem govoriti, navajam proučevanje krasa. Tovariši ljudski poslanci! Znano vam je, da je velik del Slovenije kras. Je to razsežno ozemlje, okroglo eno tretjino ali še več cele Slovenije, kjer prebiva in se preživlja več sto tisoč ljudi. O krasu se na splošno ve le to, da je siromašen na življenjskih pridelkih in na vodi: Ker je Ljubljana nekako na vzhodnem robu krasa in ker je Ljubljana političen, kulturn in gospodarski centar, ker ima vse mogoče zavode in inštitute, je v prvi vrsti poklicana, da se malo bolj posveti proučevanju tega ozemlja, tako pedološkemu raziskovanju za potrebe poljedelstva in gozdarstva, kot gradbeno-tehničnemu in hidrološkemu proučevanju glede na vode in njene tokove ter podzemskemu proučevanju jam.

Kaj imamo v tem pogledu v Ljubljani? Prvič imamo Zavod za raziskovanje krasa pri Slovenski akademiji znanosti in umetnosti, drugič imamo Agronomsko gozdarsko fakulteto, tretjič imamo Kmetijski raziskovalni in kontrolni zavod pri Gospodarskem svetu, četrtič imamo Društvo jamarjev za raziskovanje jam, petič, Kraške jame Slovenije kot zavod s samostojnim finansiranjem in šestič Geološki zavod LRS kot zavod s samostojnim finansiranjem. Razen društva jamarjev so vsi imenovani v predloženem predlogu proračuna, in sicer Zavod za raziskovanje krasa pri Slovenski akademiji znanosti in umetnosti s 350.000 din, Agronomsko gozdarska fakulteta ne izkazuje ničesar za raziskovalna dela. Kmetijski raziskovalni in kontrolni zavod pri Gospodarskem svetu ima v predlogu celoten znesek

10.481.000 din, od tega za raziskovanje 1.400.000 din, in to za vso Slovenijo. Po informacijah, ki sem jih dobil, se ta zavod peča le s selekcijskimi postajami v glavnem v Prekmurju in na Štajerskem, s krasom nič, razen nekaj analiz zemlje v Ajševici. Kako je opremljeno Društvo jamarjev, ne vem. Iz časopisnih člankov povzamem, da nima potrebnih aparatov in je veliko premalo dotirano od republike. Kraške jame Slovenije imajo kot ustanova s samostojnim financiranjem le vodstvo obrata ter vodstvo pri obiskih in ogledih urejenih jam. Z raziskovanjem se ne pečajo. Geološki zavod LRS s 132.800.000 din predvidenega kredita ima za geološka raziskovanja 97.500.000 din, a to je v glavnem le za rudarska raziskovanja.

Za proučevanje krasa pride praktično v poštev le Zavod za raziskovanje krasa pri Slovenski akademiji znanosti in umetnosti, za katerega pa je predvideno le 350.000 din, kar je odločno premalo in bo treba ta znesek znatno zvišati, ali pa vsaj v zvezi z dotacijo Agronomsko-gozdarski fakulteti dati veliko večji kredit. Agronomsko-gozdarska fakulteta, ki je prevzela njej pripadajočo nalogo, da bo pedološko preiskovala kraški svet, nima, kot sem rekel, nobene postojanke za znanstvena raziskovanja in še nima zadosti opremljenih laboratorijev. Tudi jamarje je treba opremiti z vsemi mogočimi aparati in instrumenti, da bi mogli opravljati tako težko in važno nalogo.

Tovariši ljudski poslanci! Menda ni še splošno in točneje znano, kaj se godi v našem krasu, kolika dinamika obstaja, koliko obdelovalne zemlje se vsako leto odnaša. Povem vam le približno, da se vsako leto obdelana zemlja znižuje, voda jo odnaša in izpira in to povprečno za 5 do 7 mm letno, na nagnjenih ploskvah pa znatno več. To se pravi, na 1 m² obdelane zemlje je letno odnesene 9 do 10 kg, na 1 ha obdelane zemlje pride torej 90 do 100 ton, ali če vzamemo 1 km² obdelane zemlje 9000 do 11.000 ton ali okoli 5000 m³. Na mestu odplavljene zemlje se prikazuje vedno več kamenja, ljudje pravijo, da kamen raste, to se pravi, sedaj še obdelane površine se krčijo, izginjajo, dolenski kras gre neizprosno nasproti usodi primorskega. Zato je Ljubljana poklicana, da s svojimi inštituti in zavodi to vprašanje proučuje in reši iz dveh razlogov: prvič zaradi kraja samega, zaradi usode ljudstva, ki na krasu prebiva in se tam preživlja, drugič zaradi problema kot takega, ker je za to poklicana, da kot najbolj zainteresirana skrbi za razčiščenje in proučevanje lastnega ozemlja, kajti znanstveno raziskovanje krasa zanima tudi mnoge inozemske znanstvene ustanove, ki so daleč od krasa.

Tovariši ljudski poslanci! Opozoril sem vas na te stvari, ki sem jih imel za nujne in potrebne, da opozorim vas in po vas tudi bodočo skupščino in člane bodočega Izvršnega sveta, da posvečajo vso pozornost perečim vprašanjem, ki so važna tako za obstoj in uspešno delovanje ustanov kakor za prospeh kraškega prebivalstva. Izjavljam, da bom glasoval za predlog, ker vem, da ni noben proračun stoodstotno točen in se ne more vsega stoodstotno upoštevati. Trdno sem prepričan, da bo tako sedanja vlada, kakor tudi bodoči Izvršni svet storil vse, da bo delo nemoteno teklo naprej in se bo manjkajoči znesek, ki bo tu in tam nujno potreben, kril iz te ali one postavke, kot se je zgodilo to vsaj deloma tudi do sedaj. (Ploskanje.)

Predsednik dr. Ferdo Kozak: Besedo ima ljudski poslanec Alojz Ribič.

Alojz Ribič: Tovariši ljudski poslanci! V svoji razpravi bi se rad dotaknil nekaterih problemov, ki zadevajo stanje rudnika Trbovlje, posebno

pa perspektivnega razvoja rudnika Hrastnik ter v tej zvezi stanovanjskega problema in nekaterih drugih komunalnih vprašanj.

Takoj po osvoboditvi v letu 1945 je bila rudniku Trbovlje dana naloga dvigniti proizvodnjo na optimalno višino. Država je bila brez premoga in potrebno je bilo reševati naraščajoče tekoče potrebe po premogu z maksimalnim izkoriščanjem rudniških kapacitet, na drugi strani pa pridobiti na času, potrebnem za odpiranje novih bazenov, bogatih na premogu. Rudnik Trbovlje nima pred seboj dolge življenjske perspektive, vendar pa še vedno toliko, da bo preživel še eno generacijo in to se ne sme zanemariti. V teh naporih, na eni strani za čim večji dvig proizvodnje, za čim optimalnejše izkoriščanje že prej ustvarjenih kapacitet, na drugi strani pa za tehnično čim popolnejšim odpiranjem novih ležišč, bogatih s premogom, pa je prišlo do nesorazmerja v razvoju rudnikov. Danes je postal rudnik Trbovlje, ki je ves čas od leta 1945 dalje v najkritičnejših trenutkih s svojo proizvodnjo reševal osnovne potrebe po premogu, zastarel, njegove obratne naprave so izrabljene, nima pa finančnih možnosti za izboljšanje tehnološkega procesa. Na drugi strani pa so se v tem času širom države razvile nove rudniške naprave z modernimi instalacijami in z vsemi pogoji za čim rentabilnejše obratovanje. To nesorazmerje v razvoju se kaže tam, kjer pridejo posamezna podjetja v stik, t. j. na trgu. To nesorazmerje bo postajalo iz dneva v dan večje in težave, ki čakajo kolektive podjetij, ki so bili dosedaj zadolženi z maksimalnim izkoriščanjem svojih kapacitet in ki jim ni bilo mogoče z investicijami povečati kapacitete oziroma izboljšati tehnološkega procesa, bodo tudi iz dneva v dan večje. To velja verjetno za vsa podjetja, ki niso bila ključnega pomena, in tako tudi za rudnik Trbovlje.

Pri rudniku Trbovlje pa nastopa poleg tega še drug, čisto specifičen pojav. V jeseni 1950 je bil rudniku Trbovlje priključen rudnik Hrastnik in je prišlo do združitve obeh rudnikov v eno podjetje.

Premogovne zaloge so znatno po svoji količini, saj zagotavljajo obratovanje rudnika za najmanj 70 let pri proizvodnji, ki bi bila za okoli 25% višja od dosedanje. To so količine, ki so do danes raziskane, rudnik Hrastnik pa ni v celoti raziskan in lahko trdimo, da so te premogovne zaloge še mnogo višje. Še znatno večjega pomena pa so te zaloge po svoji kvaliteti, saj hrastniški premog naša metalurgija visoko ceni kot premog z zelo majhno količino žvepla in je kot tak vsekakor važna postavka pri razvoju naše metalurgije. Naj vam povem še to, da vsebuje premog rudnika Hrastnik največ do 1,50% žvepla, medtem ko ima mnoge plasti, ki vsebujejo samo od 0,40 do 0,50% žvepla. Kaj pomeni to za našo metalurgijo, vedo najbolje metalurgi. Vsi ti momenti pa so s priključitvijo rudnika Hrastnik izgubili na svojem pomenu. Rudnik Hrastnik je padel v pozabljenje in naloga rudnika Trbovlje-Hrastnik in njegovega kolektiva je, da s široko zasnovano izgradnjo in modernizacijo rudnika nadaljuje sam, kakor ve in zna. Povedati vam moram to, da obratuje rudnik Hrastnik z istimi sredstvi in na isti način, kakor je obratoval pred 50 leti in je edina mehanizacija, ki jo ima, vrtalni stroj, in še tega nima vsak odkop.

Prišlo je do označevanja ključnih objektov. Marsikateri rudnik je postal ključnega značaja, Hrastnik pa, priključen Trbovljam, kljub svojemu velikemu perspektivnemu pomenu ni dobil ključnega značaja. Rudnik Trbovlje je storil vse, kar je bilo v njegovi moči, da dvigne Hrastnik na potrebno višino. V jami so se pričela investicijska gradbena dela za uvedbo mehaničnega zasipanja in se ta dela zdaj približujejo h koncu. V dveh letih se je

kapaciteta Hrastnika dvignila za 20%. Sedaj čaka rudnik naloga, dvigniti storilnost in so za to predvidena gradbena dela v zaključni fazi, niso pa tudi letos predvidena sredstva za strojno opremo teh objektov. Danes so proizvodni stroški hrastniških obratov še vedno za 25 do 30% višji od proizvodnih stroškov trboveljskih obratov. Finančna sredstva, ki jih ima podjetje za vzdrževanje in povečanje obstoječih kapacitet in za izboljšanje rudniškega učinka na razpolago, so samo v amortizacijski kvoti podjetja. Letos gre okoli 50% celotne amortizacijske kvote za investicijska dela v rudniku Hrastnik, medtem ko gre drugih 50% za tekočo pripravo odkopov in polj za odkopavanje. Rudnik Trbovlje je torej po vsem tem, da je z maksimalnim črpanjem svojih zalog v letih po vojni pri kategorični zahtevi za čim večjo proizvodnjo izrabil svoje naprave in ko ni imel priložnosti, da bi si svoj tehnološki proces izboljšal, dobil pred dvema leti v svoje okrilje še objekt Hrastnik, ki ima pomen ključnega objekta, in to z nalogo, da ga sam s svojimi finančnimi sredstvi razvije, tako kot se to mora razviti marsikateri drugi ključni objekt. Mnenja sem, da je to dvojno breme za en sam kolektiv preveliko in da bo treba temu podjetju ob priložnosti, ko se bodo določale podjetjem olajšave glede družbenih obveznosti, nujno priznati prednost. Če hočemo, da se bo rudnik Hrastnik sploh razvil do stopnje, ki mu je v planu predvidena, potem je potrebno, da doseže proizvodnjo, ki je perspektivno predvidena v isti višini kot za rudnik Zagorje. Če vzamemo stanje proizvodnje iz leta 1949, potem se mora do prihodnjega leta dvigniti njegova proizvodnja za približno 40.000 ton.

Morda bo kdo dejal, saj imate sklad za samostojno razpolaganje. Da, imamo ga in je v predlogu družbenega plana predviden z 2,8% od ustvarjene akumulacije.

Pri splošno znanem stanju stanovanjskih kolonij v Trbovljah naj omenim samo najbolj kričeč primer kolonije »Dobrna«, ki je večidel že v na pol porušeni stanju. Sklad za svobodno razpolaganje pa komaj zadostuje, da se obstoječe stanovanjske kolonije vzdržujejo.

Zdi se mi potrebno, da se pri stanovanjskem problemu pomudim nekoliko dalj in da opišem današnje kritično stanje. Kakor je znano, je Trboveljska premogokopna družba zgradila stanovanjske objekte za rudarje po večini z vidika časovno omejene proizvodnje, t. j. čim ceneje in po možnosti čim bliže delovnemu mestu. Rezultati take gradbene politike se kažejo v neprimernih provizorijih ter v pomanjkanju osnovnih komunalnih naprav kot vodovoda, kanalizacije, cest itd. Na drugi strani so ti stanovanjski objekti že v nekaj letih po dovrstitvi začeli zaradi rudarjenja propadati, predvsem pa zaradi neprimerne lokacije. Take izrazite rudarske naselbine po svoji primitivni funkcijski ureditvi nemo pričajo o izkoriščanju, kateremu je bil v kapitalističnem obdobju podvržen rudarski delavec. Mirno lahko trdim, da ni nikjer v Sloveniji zaključenega industrijskega naselja, ki bi po svojem obsegu in stanju kazal tako obupno sliko, kot je to primer v revirjih. Pogosta obolenja, ki nastajajo zaradi nehigienično urejenih stanovanj, zaradi pomanjkanja vode in potrebne kanalizacije, to sliko samo še dopolnjujejo. Niso redki primeri, ko na 30 m² stanovanjske površine živi do 10 ljudi, ki niso člani samo ene, temveč dveh družin. V upravi kolektiva je trenutno 419 stanovanjskih zgradb, od tega v Trbovljah 328 in v Hrastniku 91. V teh zgradbah stanuje v 2.404 stanovanjih 8.861 stanovalcev oziroma 2.508 družin.

Že prej sem omenil, da sredstva sklada za svobodno razpolaganje komaj zadostujejo za vzdrževanje stanovanjskih naprav. Poleg tega pa vzdržuje

delovni kolektiv na svoje stroške tudi ceste, pošta, razsvetljavo, kanalizacijo, vodovod, peči za peko kruha itd. Sama najemnina krije le okoli 12,5% vseh teh izdatkov in to ob največjem varčevanju. Vsi ti izdatki povzročajo, da je rudniški kolektiv v primeri s kolektivi, ki takih izdatkov v toliki meri nimajo, zelo prizadet, hkrati pa je s tem onemogočeno vlaganje sredstev iz sklada za samostojno razpolaganje v sredstva za racionalizacijo proizvodnje oziroma gredo razpoložljiva sredstva za vzdrževanje že tako neprimernih stanovanj, namesto da bi s tem denarjem gradili nova. Toda v tem ni osnovni problem rešitve stanovanjskega vprašanja, kajti od prej naštetih stanovanjskih zgradb je 41 stavb s 144 stanovanji, v katerih stanuje 150 družin oziroma 558 stanovalcev v takem stanju, da so za bivanje absolutno neprimerni, deloma pa tudi življenju nevarni. Mislim, da bi te podatke potrdil tudi minister Polič, ki je imel priložnost videti te stvari osebno. Te številke nam stanovanjski problem dovolj jasno osvetljujejo, zlasti še, če upoštevamo, da je samo na rudniku 298 nerešenih prošenj za dodelitev stanovanja.

Zaradi resnosti problema rudnika Hrastnik in v zvezi s tem tudi stanovanjskega vprašanja rudarjev ter nabave opreme za proizvodnjo sem imel za potrebno, da te stvari pred skupščino povem in dam tudi konkreten predlog za rešitev teh problemov.

1. da se vsaj delno pomaga rudniku Hrastnik pri razvijanju njegovih kapacitet in da bi se oprema, potrebna za proizvodnjo premoga, lahko nabavila, predlagam, da se sklad za samostojno razpolaganje zviša od predlaganih 2,8% na 6% od ustvarjene akumulacije;

2. glede rešitve akutnega stanovanjskega problema in življenjskih pogojev rudarjev sploh je razumljivo, da ta problem ne more biti rešen v enem letu, temveč je to stvar, ki jo bo treba reševati več let, zato predlagam, da bodoči organi skupščine, ki se bodo ukvarjali z gospodarstvom, posvetijo temu problemu več pozornosti kot do sedaj in da se eventualni krediti, ki bi bili namenjeni za stanovanjske ter druge sanitarne naprave, v zadostni višini upoštevajo za stanovanja rudarjev. (Ploskanje.)

Predsednik dr. Ferdo Kozak: Tudi k temu amandmaju se bo ob koncu razprave izjavil poročevalec odbora in predlagatelj zakonskega predloga. Besedo ima ljudski poslanec Vinko Hafner.

Vinko Hafner: Tovariši in tovarišice ljudski poslanci! Enako kot vsi predgovorniki bi tudi jaz uvodoma izjavil, da se z načeli in določbami družbenega plana strinjam in da bom zanj glasoval. Imam pa pripombo oziroma bi izrazil svoje mišljenje k postavki 13.162 milijonov dinarjev za socialno zavarovanje. V teh 15 milijardah je namreč obseženih tudi 6,5 milijarde za otroške dodatke. Zato bi rad predvsem o tem vprašanju dal svoje mnenje oziroma svoj predlog.

Že na današnjem zasedanju sta tovariša Maček in Polič poudarila pomen storilnosti dela za dvig ljudske blaginje in je navajal tovariš Maček konkretne podatke o dvigu storilnosti dela v zadnjih letih, predvsem po uvedbi novega gospodarskega sistema. Nesporno je, da je od tega odvisen realni dvig življenjskega standarda. Z družbenim planom sicer premetavamo sredstva sem in tja, vendar pa je realni standard delovnih ljudi odvisen končno le od storilnosti dela. Storilnost dela pa je po eni strani odvisna predvsem od tehnične izpopolnitve naše proizvodnje in industrije še posebej, na drugi strani pa od prizadevanja delovnih ljudi samih. Storilnost dela pa je odvisna, vsaj kolikor zadeva prizadevanje delovnih ljudi, prav gotovo od pravilnega

nagrajevanja za storjeno delo, to se pravi, od uveljavljanja socialističnega načela »vsakomur po njegovem delu«, skratka, po prispevku, ki ga nekdo daje skupnosti.

O tem, da naš sedanji sistem dodatkov za otroke in tudi višina teh dodatkov dejansko destimulativno vplivata na storilnost dela in da ves ta naš sistem ni popolnoma v skladu s socialističnim principom — vsakomur po njegovem prispevku k skupnosti — bi rad navedel nekaj podatkov. S tem vprašanjem sem se ukvarjal že nekaj mesecev in sem ga skušal podrobneje proučiti ter tudi prediskutirati z nekaterimi delavci v svoji volilni enoti ter z nekaterimi direktorji podjetij in tovariši, ki so mi o tem vprašanju dali svoje mnenje. Problem je namreč v tem, da je bilo po podatkih žavoda za socialno zavarovanje pred uveljavljenjem nove uredbe o dodatkih za otroke 263.000 zaposlenih ljudi; ki se plačujejo iz proračuna in iz gospodarstva. Za vse te ljudi znaša povprečni mesečni plačilni sklad 2 milijardi in nekaj milijonov. Hkrati pa smo lansko leto porabili za otroške dodatke približno nekaj manj kakor 7 milijard, letos pa je v proračunu določena nekoliko nižja vsota. Od teh 263.000 ljudi je okoli 89.000 upravičencev na otroške dodatke, to pomeni, da je približno 33,8% zaposlenih ljudi upravičenih na otroške dodatke. Ti upravičenci dobivajo dodatke za 172.000 otrok. Na socialnega zavarovanca oziroma na upravičenca do otroških dodatkov pride pri nas 1,9 oziroma 2 otroka. Tako dobi upravičenec do otroških dodatkov povprečno 5728 dinarjev iz sredstev za te dodatke.

Da bi mogel jasneje in konkretnje pokazati ta odnos med storilnostjo dela in otroškimi dodatki, bi nekoliko podrobneje navedel primer tekstilne industrije, ki jo pač najbolj poznam in kjer sem to najlaže preveril. V tekstilni industriji je zaposlenih 37% upravičencev na otroške dodatke in ti upravičenci imajo povprečno 2,3 otrok, torej več od republiškega povprečja. Zato prejme v tekstilni industriji vsak delavec in uslužbenec, ki je upravičen do otroških dodatkov, povprečno 6600 din na otroških dodatkih. Za akordno oziroma normirano delo, ki ga je v tekstilni industriji približno 72%, pa dobijo tekstilni delavci povprečno 7400 din svoje plače v skladu s tarifnimi pravilniki. To namreč pomeni, da dobi vzdrževalec otrok povprečno na otroških dodatkih 90% prejemkov v razmerju do svoje mesečne plače. Če računamo še to, da je poleg tega 60% minimalne plače zajamčene delavcu tudi v primeru, če podjetje ne more izpolniti planiranega sklada plač, ugotovimo pravzaprav to, da je njemu kot proizvajalcu zagotovljenih 80% njegovih mesečnih prejemkov ne glede na to, ali je kaj napravil ali ne in je važno samo to, da je v delovnem razmerju. To razmerje med obsegom otroških dodatkov in temeljno plačo povprečnega proizvajalca, ki ima otroka, kaže na to, da v resnici ta odnos destimulira ljudi na večji proizvodnosti dela. Ni dvoma, da si ljudje prizadevajo ne glede na to, ali imajo toliko ali manj otroških dodatkov, dobiti več plače, toda gre za tisto izjemno prizadevanje, ki je večje od povprečnega, namreč ravno to, kar mi želimo, da dobimo iz tega tiste rezerve, ki ravno v tej manjši storilnosti dela še obstojijo. In prav v teh nekaj odstotkih, morda gre v tem prizadevanju le za nekaj procentov, morda za 2—4%, manjše ali večje storilnosti dela, na katero to vpliva, je prav tisti del, na katerega brez dvoma vpliva tak odnos otroškega dodatka in temeljne plače.

Seveda bi marsikateri tovariš ugovarjal, in take ugovore sem tudi že slišal, češ, ker je temeljna plača prenizka, ker ta komaj jamči za spodobno življenje, potem je pač treba, da družba daje vsakomur, ki ima otroke.

določen minimum, da lahko sploh vzdržuje otroke, ker bi jih sicer ne mogel vzdrževati oziroma bi otroci živeli v skrajni revščini. Poleg tega je tudi ugovor, kakšno zvezo imajo otroški dodatki s plačami, saj se vendar sklad otroških dodatkov formira čisto drugače kakor sklad plač v konkretnem podjetju. To namreč daje družba vsem, ki imajo otroke, zato, da se otroci vzdržujejo, in da pač otroški dodatki niso nobena plača in jih zato ne kaže tlačiti v isto vrečo. Stvar je v praksi nekoliko drugačna in jo tudi delavec jemlje drugače. Delavec namreč jemlje preprosto te otroške dodatke kot svoj stalni mesečni dohodek, ki izvira iz njegovega delovnega odnosa. Čim ta delovni odnos za določeno dobo prekine, otroški dodatek dejansko izgubi. Zaradi tega navsezadnje meče vse te stvari skupaj; on sicer računa, koliko je dobil po normah na svoji plači, hkrati pa doda tudi tiste tisočake, ki jih dobi na otroških dodatkih in v svojem žepu ne dela razlike med otroškimi dodatki in pa med temeljno plačo. Ti pomenijo zanj določene mesečne prejemke in s takimi on računa. Tu je povsem jasno, da je standard otrok odvisen hkrati od standarda vse družine in da otroci pri tem niso izjema. Mi mu lahko damo otroški dodatek v višini 5000 din ali 3000 din ali pa 1000 din in se bo v tem primeru standard otroka izravnal s standardom cele družine. Če bo družina dobila v celoti več prejemkov, bo standard višji, če jih bo prejela manj, bo standard nižji, to se pravi, da se to v družini kratkomalo izenači in da tu ni razlik. Zato je tudi ta kontrola, ki je določena z uredbo o otroških dodatkih, da naj se strogo pazi, ali uporabljajo vsi, ki dobivajo otroške dodatke, te dodatke za vzdrževanje otrok, bolj Blažev žegen. Blažev žegen zato, ker smo včeraj lahko čitali v »Poročevalcu« primer iz Kočevja, kako se izkoriščajo otroški dodatki celo za pijančevanje, za skoparjenje itd., medtem ko otroci slabo živijo. Če bi tega delavca prijeli, bi preprosto rekel, preživljam otroke z otroškimi dodatki in sem jih zanje tudi porabil, kar lahko dokažem tudi s številkami. Pil pa sem za svojo plačo. Tako je resna kontrola nad tem, kako se uporabljajo otroški dodatki, ne-realna. Otroški dodatki so del delavčevih sredstev za vzdrževanje družine in z njimi tudi kot celoto računa.

Eden izmed ugovorov je tudi ta, da predstavlja 3000 din življenjski minimum za otroka in da daje ta minimum družba kot prispevek za vzdrževanje otrok. Jasno je, da otrok v socializmu ni izključno privatna stvar, stvar vsakega posameznika in je tu dolžna socialistična družba s svojimi ukrepi uravnavati ta nesorazmerja. Toda tudi socialistična družba ob relativnem pomanjkanju ne more preprosto izbrisati teh razlik, ki objektivno obstajajo in bodo obstajale razlike v tem, da družina z nekaj manj otroki bolje živi od družine z več otroki. To ni mogoče kratkomalo izenačiti. Če se pa to hoče izenačiti in to smo pri nas praktično več ali manj napravili, potem umetno ustvarjamo neko določeno razmerje oziroma neko enakost, ki v bistvu samo škoduje proizvodnosti dela.

Skušal sem tudi ugotoviti, koliko znaša ta minimum za otroke in sem pri sebi naračunal, da je ta minimum, če človek gleda z ljubljanskimi očmi, kar prilično visok in zneso 3400 do 3500 din pri majhnih otrocih. Koliko bi to zneslo šele, če bi vse te stvari na podoben način naračunal za odraslega otroka, ki na primer študira. Toda ko sem poskusil izračunati to pri delavcu v Kranju, ki ima tri otroke, pa hkrati gradi hišo, sem pa ugotovil, da je ta minimum res vražje raztegljiva stvar in da znaša pri njem, ki ima starejše otroke, ta minimum izpod 2000 din. Vprašal sem ga, kako si pa gradiš hišo in kako si se upal lotiti graditve pri svoji plači, ko imaš 7800 do 8000 din

na mesec. Rekel mi je: Vidiš, otroški dodatki mi prilično nanesejo, vsi skupaj nekoliko stisnemo in tako bomo spravili vse to skupaj. Svojih 170.000 din ima že prihranjenih, drugo pa bo za dograditev hiše še spravil skupaj. Reči hočem to, da je dejstvo, da so nas otroški dodatki, kakršni so danes uveljavljeni, enostavno postavili, vsaj kar se otrok tiče, v komunizem. Družba z njimi praktično daje za povprečne stroške vzdrževanja otroka na deželi v glavnem toliko, kolikor ta otrok stane. Razumljivo pa je, da ta družba, ki to daje, ni neka abstraktna družba, temveč je to navsezadnje skupnost, ki dodeljuje ta sredstva po ljudski oblasti in jih dodeljuje razumljivo iz presežkov dela, ki so bili odvedeni za skupne potrebe. Praktično gre to spet nazaj delavcu oziroma proizvajalcu kot takemu oziroma vsem proizvajalcem v celoti.

Glede višine otroških dodatkov, ne mislim, da je sedaj potrebno, da jih ukinemo in da bi z njimi naenkrat dobili 6 milijard za Belo krajino in še ne vem za koga. Mislim, da je potrebno, da postanejo otroški dodatki nekak prispevek družbe, vendar ne morejo biti izključno sredstvo za vzdrževanje otrok, prav zaradi tega ne, ker naj bo družina v bistvu odvisna od proizvajalčeve osnovne plače, otroški dodatki pa naj bodo samo regulator, da se vsaj za silo socialne razlike, ki so nujne, na nek pravičnejši ne pa absoluten način izravnajo. Gre namreč za to, da mora proizvajalec pri tem računati, da je ne samo on osebno, ampak cela družina z otrokom vred, za katerega je dolžan skrbeti in tudi dejansko skrbti, odvisna predvsem od njegove temeljne plače, ta temeljna plača pa od njegovega prispevka k skupnosti, od storilnosti njegovega dela. To ne velja samo za akordno delo, posredno velja tudi za vsako plačano delo, celo za uradnika, ki mora imeti neki stimulan, da si prizadeva za svoje napredovanje in boljše delo. To, kar pravim, ni noben recept in tudi sam nisem prepričan, da je vse, kar trdim, tudi pravilno. Vendar bi po mojem mnenju morali taki otroški dodatki znašati največ 20—25% povprečne plače ljudi v delovnem odnosu, tako da bi ta dodatek znašal približno 1600 do 2000 din, ne pa kot znaša danes 35—40% povprečne delavčeve plače. S tem bi seveda nastal neki prihranek. Razumljivo je, da je to težka operacija in je to odvisno tudi od predpisov zveznih organov, vendar bi kazalo stvar do konca proučiti in jo do kraja izpeljati.

Lansko leto smo imeli o otroških dodatkih obsežno diskusijo, kar pa je dalo končno samo ta rezultat, da se je iz fiskalnih razlogov potegnilo nekaj denarja in so se cenzusi določili nekoliko drugače, v bistvu pa stvari nismo rešili, ker je bila vsa debata usmerjena v to, da so otroški dodatki kot taki potrebni, da življenjski položaj delovnih ljudi ni najbolj sončen in da zaradi tega ne kaže teh stvari v ničemer revidirati tako, niti glede višine otroškega dodatka niti glede sistema samega. Gotovo je zakonodajalec, mislim zvezna vlada, s tem računala in iz pametnih razlogov teh stvari ni spreminjala. Mislim pa, da nam ta naloga še ostaja, da se stvar pametneje uredi. Seveda bi teh sredstev, ki bi jih na ta način dobili, ljudem ne smeli odtegniti. Stvar bi se morala postaviti tako, da bi se ali povečale temeljne mezde, določene po pravilnikih in uredbah, da bi vsak proizvajalec ne glede na to, ali je vzdrževalec otroka ali ne, prišel do potrebne višine svoje temeljne plače, ali pa tako, da bi se odtegnil del tega denarja iz obtoka in znižale cene tistim predmetom, katerih kupec je predvsem socialistični proizvajalec.

Ne bom govoril tudi o težavah in anomalijah, kolikor so te v zvezi s cenzusom. Vsekakor pa je jasno, da je novo reguliranje otroških dodatkov potrebno tudi že iz vidika vzdrževanja otrok nad 14 let starosti. V tem

smislu so študentovske organizacije že dale nekaj predlogov, da bi se ukinitil otroški dodatek za otroke, ki študirajo, pa bi se raje ponovno dajale štipendije res dobrin in potrebnim dijakom. Glede na to, da se otroški dodatki dajejo vsakomur, ne oziraje se, ali je dober ali slab študent in iz kakšnega sloja izhaja, je razumljivo, da lahko študira na račun otroških dodatkov vsakdo in da s temi dajatvami sploh ni mogoče izvajati neke politike. Če bi reducirali prejemanje otroških dodatkov na 14 let, pa raje študij otrok-dijakov urejali s politiko štipendiranja, bi nedvomno odpadla težava, ki je v našem sistemu otroških dodatkov nastala zlasti, kar se tiče študija.

Razumljivo je, tovariši, da sem tu načel vprašanje, za katerega pravim, da niti sam nisem povsem prepričan, da bi bila taka izvedba umestna, toda stvar se mi zdi preča, ker požira ogromne vsote in ima nedvomno svoj vpliv tudi na storilnost dela. Prav tako nisem dal niti hotel dati končnih receptov, zdi se mi pa, da bo kljub vsemu treba ugrizniti v to kislno jabolko. Moj predlog v tem smislu ni oficialen predlog, ampak je moje osebno mnenje, naj bi bodoči Izvršni svet oziroma gospodarski organi ali pa sindikati v bližnji bodočnosti v tej smeri kaj pokrenili, da bi pa se lahko, če se stvar z novim gospodarskim letom osvoji, nekatere remedure v sistemu otroških dodatkov vendarle izvršile. To sem mislil dodati kot prispevek k tej diskusiji, sicer sem pa že izjavil, da bom za družbeni plan, kot je predložen, glasoval. (Ploskanje.)

Predsednik dr. Ferdo Kozak: Besedo ima ljudski poslanec Marija Šme.

Marija Šme: Tovarišice in tovariši ljudski poslanci! Po zveznem družbenem planu je predvideno, da ostane kolektivom v panogi »industrije in rudarstva« 2,8% akumulacije za sklad za samostojno razpolaganje. Enako določa tudi republiški družbeni plan. Iz današnje razprave in tudi iz časopisja pa je razvidno, da se odvzame tekstilni in tobačni industriji 1,4% in se to dodeli desetim kolektivom težke industrije. Ker zastopam tekstilce iz Maribora, katerih je okoli 6000, želim glede tega navesti nekaj stvari.

Vsi se zavedamo, da je težka industrija predpogoj za izgradnjo socializma in za dokončno osamosvojitve. Ta zavest nam je dajala in nam še daje moč, da častno izpolnjujemo vse obveznosti, katere postavlja pred nas skupnost. Ponosni in srečni smo, ko vidimo, da iz dneva v dan rastejo po vsej naši lepi domovini mogočni giganti, ki so nam porok boljše bodočnosti. Sedaj, ko se večina teh objektov zaključuje, smo pričeli misliti tudi v tekstilni industriji na rekonstrukcijo strojnega parka, higiensko in tehnično zaščitno ureditev, gradnjo stanovanj itd. Razumljivo je, da se bodo morali ti kolektivi zaenkrat še marsičemu odreči in bodo sami uredili stvari, ki so nujne in neizogibno potrebne. To pa se bo lahko izvršilo samo pod pogojem, da se kolektivom pusti 2,8% akumulacije. Delavski sveti so na osnovi tega že sprejeli svoje perspektivne plane. Tu bom navedla kot primer največji kolektiv Mariborsko tekstilno tovarno. Po zveznem družbenem planu bi kolektivu ostalo 180 milijonov za samostojno razpolaganje. Od tega prispeva Mestnemu ljudskemu odboru 27 milijonov, 10 milijonov za gradnjo zaklonišča in 50 milijonov za dokončanje bloka 24 stanovanj. Tako bi ostalo še 93 milijonov. Od te vsote se predvideva dograditev vodomehčalne naprave, ki jo je kolektiv začel graditi 1945. leta, moral pa je z deli prenehati, ker za tekstilno industrijo ni bilo zadosti investicij in je takrat težka industrija imela prednost. Mehka voda pa pomeni za tekstilno industrijo to, kar pomeni

pericam milo. Poleg tega je predvideno, da se grade bunkerji za premog, ki je sedaj raztresen po vsej tovarni, in da se gradi še blok s 30 stanovanji. Poleg tega bo treba nadomestiti nekatere dele v strojnem parku, katerih je nad 3000; ker bo le na ta način mogoče konkurirati cenam na svetovnem tržišču pa tudi med republikami, ker imajo v nekaterih republikah precej nižjo stopnjo akumulacije, kot jo ima tekstilna industrija v LRS.

V ilustracijo naj navedem samo dve tekstilni tovarni, in sicer tovarno v Dugi resu v LR Hrvatski, ki ima enak organski sestav kot MIT in ima stopnjo 1765 ter tovarno »Radko Pavlovič« v LR Srbiji, ki je bila zgrajena šele 1939. leta in ima stopnjo 1743. Mariborska tekstilna tovarna pa ima po republiškem planu stopnjo 2200; v lokalnem merilu pa 2300. Kolektiv stoji pred velikimi težavami, ker ima v skladiščih nad 4 milijone metrov blaga. Kolektiv se na vse načine trudi, da bi spravil to blago v prodajo, vendar vsi vemo, kakšne so danes težave s prodajo in zaradi tega dobiva kolektiv samo 90% plače, kar bo prejemal verjetno tudi v bodoče. Tu sem samo v grobem nakazala probleme, ki stojijo pred MIT. Glede obnove in modernizacije strojnega parka v predilnici in tkalnici ter v vagonjki so potrebe še večje kot v MIT, ker je tam strojni park še starejši.

Glede gradnje stanovanj bi omenila, da je kljub temu, da je tekstilcev največ, zgradila dosedaj edino predilnica in tkalnica en blok z 28 stanovanji. MIT je začela z graditvijo bloka leta 1948. Dela so potekala predvsem na prostovoljni bazi. Ker so bili tovarni krediti za gradnjo stanovanj ustavljeni, je bilo treba leta 1950 z buldožerjem poravnati izkopane temelje. Razumljivo je, da je to v kolektivu dvignilo precej prahu in nezadovoljstva.

Mesto Maribor je eno izmed najbolj razvitih industrijskih centrov, kar se vidi tudi po družbenem prispevku, saj je na tretjem mestu v državi, čeprav je bilo mesto med okupacijo najbolj porušeno. Stanovanjske bloke sta izmed podjetij gradili edino tovarna avtomobilov in metalna »Franc Leskošek«. Vprašamo pa se, kaj smo zgradili mi tekstilci? Predilnica in tkalnica je zgradila 28 stanovanj, MIT pa je obnovila nekaj delno poškodovanih hiš. Če računamo, da je tekstilcev skupno z družinami 20 do 22 tisoč, potem vidimo, da je pri tej ogromni stanovanjski krizi to le kapljica v morje. Skoraj polovica tekstilcev nima odgovarjajočega stanovanja. Mnogo je primerov, da spi v eni sobi po 7 in celo 9 ljudi, zato se ni čuditi, da je ravno med tekstilci toliko obolenj na tuberkulozi.

Dne 24. januarja je priobčil mariborski lokalni list vest, da bo tovarna »Franc Leskošek« gradila iz sklada za prosto razpolaganje stanovanjski blok, za katerega predvidevajo v tem letu 20 milijonov. Tekstilci, predvsem žene in matere, saj nas je čez 70%, se sprašujemo, kako se morejo sredstva vzeti nam in dati tovarni »Leskošek«? Mar ne prispevamo tudi mi svoj delež, mar je naše delo, kjer je toliko prahu, kot v nobeni drugi industriji, manj vredno od moškega? Kadar zmanjka toka, se vprašamo, kdo mora iti delat ponoči? Morda moški iz tovarne avtomobilov ali iz tovarne »Leskošek«? Ne, to so previjalke, snovalke, vdevalke in tkalke, kljub temu, da je med njimi mnogo mater, ki imajo do tovarne po 1 do 2 uri hoda. Kako je taki materi, ko pride zjutraj ob petih na delo in ji reče mojster: »Tovarišica, pojdi domov in pridi na delo zvečer.« Mislim, da ni treba za to nobenega komentarja. Me predice pa tako že osmo leto delamo izmenično ponoči. Če pa se dogodi, da zmanjka toka, pa je kolektiv še toliko bolj oškodovan, ker spričo tega, da delamo v treh izmenah, mora ena izmed izmen zapustiti delo ter dobi tako samo 70% plače. Naše delo ni manjvredno od moškega, kar nam je priznано tudi

v ustavi in je tudi popolnoma razumljivo, saj smo si našo enakopravnost same pridobile v času narodnoosvobodilne borbe. Dosedaj smo se z razumevanjem odrekale lastnim ugodnostim, zavedajoč se, da je težka industrija osnova našega gospodarstva. Toda sedaj, ko gre za to, da se življenjski standard komu drugemu, ki živi pod enakimi pogoji, dviga na naš račun, najodločneje protestiramo. Zato v imenu 6000 tekstilcev Maribora prosim, da se družbeni plan izglasuje tako, kakor je bil predviden. S preostalim družbenim planom se v celoti strinjam in bom zanj glasovala. (Ploskanje.)

Predsednik dr. Ferdo Kozak: Besedo ima ljudski poslanec Alojz Benko.

Alojz Benko: Tovariši ljudski poslanci! V zvezi s predlogom republiškega proračuna bi hotel opozoriti na nekatere stvari in hkrati prositi za pojasnilo.

Republiški proračun pri razdelitvi sredstev ne predvideva melioracije Prekmurja, ki je pričela že 1948. leta. V Prekmurju so leta 1948 začeli na veliko meriti po najlepših poljih in po najbolj rodovitnih krajih ter začeli kopati in odnašati rodovitno zemljo, kar pa je naenkrat prenehalo. Danes se ljudje v Prekmurju sprašujejo, kaj bo s kanalom in kaj bo z razbremenilnikom, s katerega izkopom je onesposobljenih več sto hektarov rodovitne zemlje. Mislim, tovariši ljudski poslanci, da je treba gradnje, ki so se pričele 1948. leta, že enkrat dokončati, ker nam te stvari tudi v političnem oziru, zlasti v Prekmurju, kjer smo od vseh strani obdani od sovražnikov, to se pravi informbirojevskih držav, zelo škodujejo. Ljudje po Prekmurju govorijo, češ, gradili ste svinjake, kokošnjake, začeli ste kopati zemljo, vendar od vsega tega ni ničesar ostalo. Svinjaki se rušijo, kokošnjaki so že porušeni, delo pri kanalu pa se ne nadaljuje.

Če si ogledamo melioracije v Prekmurju in regulacijo reke Mure ter bližnjih potokov, vidimo, da so samo v letu 1950 v doljnem koncu Prekmurja napravili potoki za najmanj 96 milijonov din škode, ne upoštevajoč škode, ki jo je napravila Mura ob naftnih poljih, to se pravi od vasi Petišovec do vasi Kroga. Kljub temu, da je pri vasi Petišovec Mura samo še 5 m od nasipa in čeprav romajo prošnje od občinskega ljudskega odbora na okraj in z okraja na republiko, ni za to pravega razumevanja. Pri vasi Krog je zaradi poplave v nevarnosti 100 ha plodne zemlje, ki v takem primeru ne bo samo poplavljena, ampak jo bo Mura v celoti odnesla. V podobnem položaju so še vasi Kot, Hotiza, Melinci, Izakovci in vas Bakovci, kjer je nevarnost, da se bo ob srednji povodnji, ki je navadno maja meseca, struga Mure razlila po teh vaseh. Če upoštevamo, da v Prekmurju plačuje vsak kmet po 208 din na hektar vodoplovnega doprinosu in da dobimo s tem v vsem Prekmurju 14 milijonov din, je to potem kapljica v morje, medtem ko je resna nevarnost, da bo Mura samo v letu 1953 napravila za 500 milijonov din škode. Če pri tem upoštevamo strukturo našega prekmurskega gospodarstva, vidimo, da odpade v Prekmurju na vsakega prebivalca komaj 20.000 din narodnega dohodka in je to najmanjši znesek, ki v primerjavi z drugimi okraji Slovenije odpade na posameznega prebivalca ter je vsepovsod drugod narodni dohodek in življenjski standard neprimerno višji kakor je v Prekmurju. V Prekmurju imamo 19.000 gospodarstev, od tega 17.843 kmečkih gospodarstev ali 73%. Število parcel je v Prekmurju 520.000 ter odpade na vsako gospodarstvo povprečno 30 parcel, ki merijo povprečno 19 arov. Že večkrat sem na konferencah predsednikov gospodarskih svetov predlagal, da bi bilo potrebno glede

tega spremeniti zakonska določila, ker je pri nas še vedno v uporabi madžarski zakon, ki dovoljuje razdrobljenost in kosanje zemlje. Te stvari navajam zato, da bi se v bodoče upoštevale.

Nadalje bi prosil pojasnila o tistem delu družbenega plana, ki govori o kmetijstvu. Republiški družbeni plan predvideva za zaščito rastlin samo dva in pol milijona dinarjev. Glede na število škodljivcev, ki se pojavljajo v kmetijstvu, je to odločno premalo. Prav tako je sklad za pospeševanje kmetijstva in gozdarstva z vsoto 5 milijonov 850.000 din prenzko določen. Nizek je tudi znesek 740.000 din za vzgojo kadrov, kar bi zadostovalo komaj za študij dveh ali treh dijakov in če bodo na razpolago tako nizki krediti, potem v kmetijstvu ne moremo pričakovati strokovnega kadra. Prav tako se mi zdi izredno nizka postavka, ki jo predvideva republiški plan, za umetno osemenjevanje v znesku 600.000 din. V proračunu je predvidena tudi obnova katastrskega operata za 1 milijon din. Če pogledamo kataster v Prekmurju, kjer nimamo v 22 katastrskih občinah nobenih podatkov in so potrebne docela nove meritve, ne bi ta znesek zadostoval niti za Prekmurje, kaj šele za drugo Slovenijo, čeprav se ta znesek nanaša na vso republiko. Na drugi strani pa je po mojem občutku predvideno morda nekoliko preveč za subvencije Upravi državnih posestev pri vladi LRS, z zneskom 10 milijonov din, kar je odločno previsoko, zlasti glede na to, da se morajo druga državna posestva vzdrževati sama.

Omenil bi še nekaj stvari, ki se mi zde važne, predvsem pa to, da v letošnjem letu ne bomo mogli po družbenem planu in proračunu dati niti dinarja pomoči za elektrifikacijo Prekmurja, čeprav je Prekmurje morda v Jugoslaviji najmanj elektrificirano, in sicer samo 27%, medtem ko imajo sosednji okraji od 90 do 100% elektrificirane vasi. Če pa hodite po naših obmejnih vaseh, vam bodo ljudje rekli, poglejte, kako je Avstrija v celoti elektrificirala ozemlje ob meji, Madžari so ga elektrificirali lansko leto, mi na tej strani pa ničesar ne zmoremo.

O teh stvareh sem, tovariši, govoril zato, da bi se te stvari v bodoče upoštevale, ker se v tem družbenem planu ne morejo ter izjavljam, da bom glasoval za družbeni plan in proračun. (Ploskanje.)

Predsednik dr. Ferdo Kozak: Besedo ima ljudski poslanec Pepca Skubic.

Pepca Skubic: Tovariši in tovarišice ljudski poslanci! Pri predlogu zakona o družbenem planu LRS bi se dotaknila izdatkov, ki zadevajo socialno zavarovanje. Predvsem bi hotela poudariti, da so potrebe socialnega zavarovanja v LRS, kot tudi gotovo v drugih republikah prenzko planirane in to iz naslednjih razlogov:

Potrebe sklada za bolniško zavarovanje so bile vskladene z dohodki, ki se predvidevajo od 10% prispevka od izplačanega sklada za plače. Ta stopnja prispevka je bila vnaprej postavljena po ugotovljenih zveznih normativih ne glede na večje ali manjše razlike v posameznih republikah. Splošno je znano, da trošita LR Slovenija in LR Hrvatska v bolniškem zavarovanju sorazmerno več kot pa druge republike. Pokritje izdatkov, ki presegajo državno povprečje, je bilo ob predlaganju proračuna predvideno na ta način, da bodo posamezni okrajni zavodi z dodatnim prispevkom na posamezna podjetja, ali pa na vse delodajalce v okraju, pokrili primanjkljaj. Predvidevalo se je tudi, da bo posameznim republikam dano na prosto, da vpeljejo neke tarife

oziroma pavšale na nudene zdravstvene usluge in izdana zdravila. Tak način pokritja pa je bil naknadno vsaj začasno ustavljen in tako nastaja vprašanje, na kakšen način iskati kritje primanjkljaja, ki bo predvidoma znašal v prvem četrtletju okoli 50 milijonov dinarjev, v drugem četrtletju pa utegne znašati nadaljnjih 80 milijonov. Ker pa se z gotovostjo pričakuje, da bo omenjeni način pokritja primanjkljaja uveden s 1. aprilom, je treba vsekakor računati, da bomo morali pokriti primanjkljaj za prvo četrtletje iz republiške akumulacije in skladov.

Se težje kot pri skladu za bolniško zavarovanje je govoriti o realnosti predračuna pri republiškem skladu, ki zadeva v glavnem invalidnine in pokojnine ter otroški dodatek. Treba je namreč vedeti, da se je sestavljal načrt predračuna za te dajatve v času, ko socialno zavarovanje še ni moglo razpolagati s podatki o povprečni višini invalidnin in pokojnin, ker so se le-te prav v tem času prevajale in se še prevajajo, za otroški dodatek pa je izšla spremenjena uredba, na osnovi katere še danes ni mogoče niti približno predvidevati, kakšen bo njen finančni učinek. Statistična obdelava 41.000 primerov invalidnin in pokojnin je v zadnjih dneh pokazala, da so povprečja teh dajatev precej višja, kot je bilo to mogoče predvidevati v začetku decembra. V decembru je povprečna pokojnina znašala 6700 din, danes pa znaša povprečna pokojnina 7000 din. Neobdelane so predvsem naj-novejše pokojnine, ki bodo v povprečju vsekakor višje, kot one starejšega datuma. Najnovejša kalkulacija izdatkov iz naslova teh dajatev kaže ob upoštevanju nadaljnega porasta povprečja, da bi znašali letni izdatki za te dajatve namesto v predračunu prikazanih 4.924.000.000 din 5.450.000.000 din, to se pravi, da je razlika več kot 500 milijonov din, če ne upoštevamo prihranka, ki bo nastal po izvedbi najnovejše spremembe uredbe o določanju prejemkov pokojnin. Če lahko predvidevamo prihranek nekaj sto milijonov din, ostane še vedno nekaj sto milijonov din, ki jih bo treba kriti iz republiških sredstev. Podatki o izjavah upokojencev kažejo, da se jih mnogo več odpoveduje službi kot pa pokojnini in tako bo prihranek na skladu manjši, kot se je predvidevalo in bo v najboljšem primeru znašal 200 do 250 milijonov din. Pri tem pa ostane še vedno velika neznanka izdatek na otroških določadah, ki je kalkuliran v predračunu za okoli 1.300.000.000 din nižje, kot kažejo to osnove po stari uredbi. Tudi ta prihranek je bil diktiran v Beogradu po zveznih predvidevanjih, pri čemer je za Slovenijo največje vprašanje, če se bo ta tudi uresničil. Glede na zahtevana potrdila pri uveljavljanju otroških dodatkov kaže dosedanje poslovanje, da bo tudi v tem primeru manjši prihranek, kot so ga v Beogradu na konferenci predvidevali. Po novi uredbi bo predviden prihranek največ 10%, to je za okoli 700 milijonov din.

Po odločbi vlade FLRJ se sredstva tega sklada dosežejo s tem, da se po republiških družbenih planih izloči določen odstotek iz akumulacije in skladov ljudskih republik, in s tem, da se od zasebnega in združenega sektorja ter družbenih organizacij in nekaterih komunalnih dejavnosti pobere nadaljnjih 55% prispevka. Pri tem nastane vprašanje, če bo predvidena vsota pobranega 55% prispevka dosežena; z gotovostjo pa moramo predvidevati, da predvideni odstotek iz akumulacije in skladov za kritje republiških potreb socialnega zavarovanja ne bo zadoščal, če se ne bo ustvarila višja akumulacija, kot se predvideva v predloženem načrtu. Za kritje republiških potreb socialnega zavarovanja bi moralo biti na razpolago nekaj nad 12 milijard din. Predvideni 55% prispevek, to je ena milijarda in prispevek od akumulacije v višini 38,7%, to je 10,3 milijarde, skupaj torej 11 milijard 300 milijonov,

pomeni torej, da znaša primanjkljaj eno milijardo dinarjev, ali 3,8% od akumulacije.

Zavedati pa se moramo, da po 3. členu zakona o socialnem zavarovanju zagotavlja sredstva za socialno zavarovanje država in bo tako treba torej najti v republiki kritje za vse obveznosti socialnega zavarovanja, ki so z zakonom določene. Če se torej odstotek iz akumulacije in skladov ne poveča, lahko z gotovostjo pričakujemo, da bo treba negativne razlike uravnovati z zmanjšanjem drugih postavk v temeljni razdelitvi republiške akumulacije. V drugem se z družbenim planom strinjam in bom zanj glasovala. (Ploskanje.)

Predsednik dr. Ferdo Kozak: Prekinjam sejo, ki se bo nadaljevala jutri ob 10 dopoldne. Tovariše ljudske poslance, ki so predlagali amandmaje, prosim, da po določenih poslovnika predložijo svoje amandmaje v pisni obliki.

Seja je bila prekinjena ob 19,15 in se je nadaljevala naslednjega dne, to je 29. januarja 1953 ob 10,30.

Predsednik dr. Ferdo Kozak: Tovariši ljudski poslanci, nadaljujemo 1. sejo IV. rednega zasedanja. Objavljam, da se je ljudski poslanec Janko Markič, ki je zaprosil za enodnevni dopust, danes javil ter prisostvuje seji. Nadalje sporočam, da je ljudski poslanec inž. Alojz Hrovat vložil pisni amandma, ki ga bo prečital tovariš tajnik.

Inž. Pavle Žaucer: Predlog amandmajev inž. Alojza Hrovata k predlogu proračuna LRS za leto 1951 glasi:

V 7. razdelku — »Svet za prosveto in kulturo«, poglavje 7 — Tehnična visoka šola v Ljubljani, naj se dopolni naslednje:

Partija 2—85: naj se dostavi še pozicija 5 »Posebni izdatki« 1.500.000 din.

Utemeljitev: Temeljni zakon o nazivih in plačah uslužbencev predvideva v 6. in 7. členu posebne dodatke in nagrade za težje delovne pogoje in za posebno uspehe pri delu. Če upoštevamo, da je administrativno osebje slabo prevedeno, kakor tudi dejstvo, da imajo asistenti in strokovni delavci plače, ki jih silijo stran od ustanove, dalje značaj dela učnega osebja in delavcev po inštitutih in laboratorijih, je nujno potrebno, da se vnese omenjeni znesek v proračun za leto 1953, ker je postavka izpuščena.

Partija 2—86: naj se vstavi pozicija 7 »Dopolnitev inventarja« 1.000.000 dinarjev.

Utemeljitev: Lansko leto je bil vnesen v proračun znesek 20.000 din, kar kaže popolno nerazumevanje pomena tehnike, nepoznanje njenega bistva, ustroja in delovanja. Tehnična visoka šola obstoja tretje leto, je s svojimi inštituti in laboratoriji zelo obsežna in razširjena, a dotacija na tej poziciji je bila malo več kot nič. Ker je letos ta pozicija sploh izpuščena, se odraža v tem zapostavljanje tehnike.

Partija 2—87: pozicija 2 »Izdaja učbenikov, objava disertacij, znanstvenih del in publikacij« 1.500.000 din.

Utemeljitev: Tudi pri tej poziciji se je pokazalo neverjetno omalovaževanje tehnike v lanskem letu z zneskom 20.000 din, kar je 50- do 75-krat manj kot so imele druge visoke šole. Letošnji znesek v predlogu proračuna je 150.000 din, kar pa ne more ublažiti stiske glede na potrebe (cene papirja, delo itd.).

Partija 2—87: pozicija 7 naj se glasi: a) »Obvezne vaje na terenu« 1.500.000 din, b) »Dijaške ekurzije, znanstvene raziskave« din (?)

Utemeljitev: Obvezne vaje na terenu so vaje, ki spadajo k učnemu načrtu in jih študentje morajo izvesti, sicer izgube semester. Za te vaje pridejo v poštev študentje geodezije, gradbeniki, arhitekti in rudarji. Ta znesek mora biti torej predviden, upoštevajoč število študentov, cene prehrane in prenočišč.

Ekскурzije pa, ki so tudi potrebne za študij, so le posamezni obiski gradilišč, industrije itd. Vsekakor so tudi te potrebne, vendar, če ni denarja, se ekskurzije ne morejo vršiti. Na vsak način pa je potreben znesek za znanstvena raziskavanja na terenu vsaj v višini 800.000 din.

Partija 2—87: Vpelje naj se pozicija 8 »Elektroinštitut, šibki tok« 6.000.000 din.

Utemeljitev: Omenjeni inštitut letos sploh ni v proračunu.

Inštitut za šibki tok je bil ustanovljen z namenom, da znanstveno raziskuje visoko vakumsko in impulzno (radarsko) tehniko in rešuje razne gospodarske naloge iz področja šibkega toka.

Inštitut je do aprila 1952, ko je bil priključen Tehnični visoki šoli, finansirala Savezna uprava za unapredjenje proizvodnje. Čeprav je inštitut ob priključitvi k Tehnični visoki šoli predložil svoj proračun, je bilo zagotovljeno samo kritje osebnih izdatkov za uslužbence inštituta, dočim za kritje materialnih izdatkov ni prejel nikakih kreditov. Tudi v letu 1953 inštitut nima, razen za osebne izdatke, predvidenih nobenih materialnih kreditov, ker so se proračuni izdelali po lanskoletni potrošnji, katere pa nismo mogli izkazati iz zgornjih razlogov.

Inštitut si mora sam izgraditi opremo in instrumentarij brez vsakih deviznih sredstev, da bi mogel izvrševati zastavljene naloge, dočim so si drugi inštituti lahko nabavili opremo v inozemstvu. V preteklem letu so bili odvisni le od dotacij drugih ustanov za razvijanje proizvodnih procesov ali za razvoj kake nove aparature, ki spada v našo stroko. Tudi nam te dotacije ne dovoljujejo nadaljnje izgradnje opreme laboratorijev. Inštitut je v tem času dosegel že lepe uspehe, kljub finančnim težavam in neprimernim delovnim prostorom. Izdelal je iskalec napak na daljnovodih »IND — štev. 1«, ki bo prihranil našemu elektrogospodarstvu letno milijone dinarjev. Izdelal je tudi serijo Piranijevih manometrov za tovarno »Iskro«, ki jih potrebuje pri produkciji selenskih usmernikov.

Za nadaljnji razvoj inštituta je torej nujno potrebno, da se mu odobri vsaj minimalni kredit za materialne izdatke v letu 1953 din 6.000.000. Ljudski poslanec prof. inž. Alojzij Hrovat.

Predsednik dr. Ferdo Kozak: Nadaljujemo z razpravo o predlogu zakona o družbenem planu in proračunu LRS za leto 1953. Besedo ima ljudski poslanec Miran Košmelj.

Miran Košmelj: Tovariši ljudski poslanci! Iz osnutka družbenega plana je razvidno, da bo okraj Kranj izredno veliko prispeval za akumulacijo in da je po znesku na drugem mestu od okrajev v Ljudski republiki Sloveniji. Seveda bo to zahtevalo ogromnih naporov, predvsem naših delovnih kolektivov, ki žrtvujejo vse za našo neodvisnost in krepitev materialnih osnov za izgradnjo socializma. Ilkrti pa se vidi, da sedanji sistem določanja stopnje akumulacije ne ustreza več in da naši delovni kolektivi že čutijo pri njem čedalje večje težave. Gotovo je, da bo predvideni nov način določanja akumulacije te naloge olajšal in da bo prispeval, kar mislim, da je naš najvažnejši družbeni problem, k nadaljnji utrditvi dela upravnih odborov in delavskih

svetov, ki ga sedanji sistem v tej fazi že zavira. Skupno z našimi delovnimi kolektivi bomo storili vse, da sprejete obveznosti izpolnimo in bomo v ta namen vložili vse naše napore.

Vprašanje, o katerem nameravam v diskusiji predvsem govoriti, pa je vprašanje dohodnine. To vprašanje spada delno k razpravi o družbenem planu, delno pa k proračunu. V osnutkih obeh zakonov sicer niso razvidne številke, koliko bodo znašale dohodnine vseh oblik v letu 1953, ker participirajo okraji na kmečki dohodnini po razmerjih, ki jih predvideva osnutek družbenega plana, druge dohodnine pa pripadajo v celoti okrajem in občinam za njihove proračune.

Sodim pa, da je treba o davčni politiki nujno spregovoriti, ker imam vtis, da se je premalo in prepovršno dotikamo, pa še to često na zelo nezdravi in ekonomsko neutemeljeni osnovi. Tu mislim predvsem na kmečko dohodnino, ker o tem vprašanju razpolagam, vsaj za kranjski okraj, s približno obdelanimi podatki, medtem ko o drugih oblikah dohodnine tudi pri nas še niso stvari docela obdelane. Mislim, da so vse težave okoli tega nevsčednega vprašanja izrazita posledica starega sistema dela, temelječega na birokratskem načinu reševanja teh nalog. Praksa oziroma boljše rečeno običaj večine okrajev je bil doslej tak, da se je pač vsakdo boril proti »previsokim« odmeram, ne da bi objektivno ocenjeval ekonomske možnosti svojega okraja, tržne razmere, gotovinsko situacijo itd. Na povsem enak način so se in se marsikje še bore tudi občine do okrajev, do davčnih zavezancev pa oportunistično in več ali manj brezbrizno, prevaljujoč vso krivdo in izvrševanje teh nalog na druge organe. Tako oportunistično stališče je prihajalo do izraza še posebej zaradi tega, ker ni nihče razpolagal s potrebnimi ekonomskimi analizami in argumenti za utemeljeno in objektivno dokazovanje.

Posledice teh slabosti so prišle do izraza v mešetarskem načinu odmerjanja kvot na občine, od tu naprej pa je bilo dovolj možnosti za skrivanje občinske politike nasproti davčnim zavezancem, protežiranje različnih sorodstvenih zvez ali pa izmikljanju najodgovornejših v občini pri lastni izpolnitvi te obveznosti do družbe. Pri nas v kranjskem okraju je bil odnos občin do okraja vse do letošnje prve akontacije povsem enak in so vsi sestanki za razdeljevanje kvot temeljili na pogajanjih, kdo ima preveč in kdo premalo, kdo bo nekaj odstopil in kateri slabši »advokat« bo nekaj prevzel. Seveda so te stvari prišle vedno kaj hitro do izraza na samem terenu, kjer so se med zavezanci sosednjih občin pokazala nesorazmerja, ki so upravičeno povzročila največ negotovanja in kvarila vzdušje na terenu. Letos smo to vprašanje vendarle rešili in z občinami glede tega nimamo več težav. Vse analize pa tudi vsi računi, tako za posamezne občine, kot za celotni okraj, so dane na razpolago vsaki občini, da se same prepričajo o utemeljenosti naših postavk in vidijo vse podatke, na osnovi katerih smo posameznim občinam določili znesek akontacije. Trimesečno zbiranje podatkov in izdelava najrazličnejših analiz je končno vendar le dala določen rezultat. Sedaj se trudimo, da bi občinski ljudski odbori začeli na enak način poslovati z davčnimi zavezanci. V večini občin je doseženo, da po vaseh že javno objavljajo podatke o zemlji in davčnem razrezu za posamezne kmete, marsikje pa zelo uspešno razpravljajo pred svojimi odločitvami z zavezanci na zborih volivcev ali posebnih sestankih. Čeprav je prva akontacija navidez dokaj visoka, vendar v teh primerih občine ne ugovarjajo; v takih občinah je namreč rešeno osnovno vprašanje, t. j. pravična in objektivna razdelitev bremen na posamezne zavezance, ki medsebojne gospodarske zmogljivosti najboljše poznajo.

V ilustracijo naj navedem nekaj konkretnih podatkov, kako smo pri nas v zadnjem četrtletju 1952. leta reševali davčno politiko in pokažem na nekaj problemov, o katerih menim, da bi si jih bilo treba posebej ogledati. Na osnovi gotovinske situacije in ocen tržnih razmer smo se najprej lotili izračunavanja narodnega dohodka po posameznih občinah neposredno na licu mesta ter delali primerjave z gospodarskimi listi posameznih zavezancev, ki so jih vodile občine. Hkrati smo zaradi kontrole in primerjave že tedaj izračunavali katastrski dohodek, kjer smo upoštevali na eni strani petletno povprečje, za točnejšo sliko o položaju v letu 1952 (ko je prišel do izraza slabši pridelek sena in precej boljši pridelek krompirja) pa še izračun katastrskega dohodka za leto 1952. Te analize so nam kaj kmalu odkrile silna nesorazmerja v davčnih razrezih med posameznimi občinami, hkrati pa dejstvo, da dohodnina za naš okraj za to leto ni bila previsoka. Nesorazmerja so se zlasti vidno odražala v hribovitejših občinah, ki so poleg tega še povečini partizanski kraji in so bili nasproti nižinskim predelom daleko preobremenjeni. Medsebojno so nam vsi ti izračuni pomagali k izredno dobri primerjavi in nam pokazali v medsebojnih odnosih približno enako sliko z izjemo podatkov iz gospodarskih listov, po katerih smo na ta način prišli do znatnih količin zatajene zemlje. Na osnovi vsega tega je gospodarski svet okrajnega ljudskega odbora, s čimer pa je kasneje soglašal tudi sam ljudski odbor, na lastno iniciativo znatno povečal četrto akontacijo in z njo hkrati reguliral nesorazmerje med občinami v okviru celoletnih zadolžitvev. Seveda je to naše dejanje povzročilo sprva precej razburjenja na terenu, v glavnem s strani občinskih funkcionarjev. Naša dovolj močna argumentacija je seveda prodrla in nam prav zaradi nje ni težko govoriti pred javnostjo o pravilnosti teh naših ukrepov. Priznati moram, da so nam naši občinski ljudski odbori po dokončnem razčiščenju z njimi izredno pomagali in menda tokrat tudi prvič intenzivno sodelovali pri realizaciji oziroma izterjavi, predvsem zato, ker je po odobritvi Gospodarskega sveta vlade LRS šel ta presežek za lokalne investicije, ter so občine na ta način prišle do sredstev za najbolj pereče stvari, ki jih doslej niso mogle reševati, kot so to šole, deloma pa tudi elektrifikacija itd.

Naša davčna politika pa je kmalu naletela na silne težave v nižinskih predelih naših občin, ki meje na sosednji okraj Ljubljana okolica. Kmalu smo začutili silna nesorazmerja, ki so nam občutno ovirala izvajanje te politike. Na našo pobudo so se v tem mesecu izdelale primerjalne analize med okraji Radovljica, Kranj in Ljubljana okolica, na enaki osnovi, pri čemer so se upoštevali predvsem podatki katastra. Pri tem je bil vzet količnik prostih cen na katastrski čisti donos za okraj Radovljica 75, za Ljubljano okolico 80, za Kranj pa 85, to se pravi pri nas najvišje, kar pa bo potrebno še ekonomsko utemeljiti, ker osebno ne vidim dovolj utemeljenih razlogov za razlike v teh treh okrajih. Dávek smo izračunali tudi diferencirano, in sicer za Radovljico 19,3% od katastrskega čistega donosa, za Ljubljano okolico 19,1%, za Kranj pa 20,2%, kar prav tako zahteva utemeljitve o potrebi teh razponov. Menim, da bo ta dva problema, t. j. način preračunavanja goldinarske vrednosti v stari jugoslovanski dinar in iz njega na sedanjo vrednost ter odstotek od tako izračunanega katastrskega čistega donosa treba še posebej obdelati, če se hočemo izogniti nadaljnjim nepravilnostim pri davčnih razrezih. Nadalje smo upoštevali tudi strukturo kmečkih gospodarstev. Slika, ki se je pri tem pokazala, pri čemer smo se vsi trije okraji zedinili, pa je sedaj takale:

Letna zadolžitvev s strani republike za te tri okraje za leto 1952, brez zadnjih predvidenih povišanj, o katerih je včeraj govoril minister Polič, znaša

610 milijonov din, ki je razdeljena takole: Za Radovljico znaša letna zadolžitev po republiki 75 milijonov, okraj Radovljica pa je porazdelil 69 milijonov. Po naših skupnih izračunih ob prej navednih pogojih, o katerih smo se zedinili, pa bi morala kvota znašati za Radovljico le 58 milijonov, kar pomeni, da je okraj Radovljica porazdelil že za 11 milijonov več davka, kolikor bi glede na sorazmerja med temi tremi okraji smel porazdeliti. Za okraj Kranj je predvidena republiška zadolžitev 225 milijonov, kar pomeni še za 8 milijonov več, ker smo že mi z našimi lastnimi zvišanji dosegli 217 milijonov. Po naših ugotovitvah bi morala biti letna zadolžitev za okraj Kranj 196 milijonov, to se pravi, da smo ustvarili presežka za 21 milijonov, če seveda izhajamo iz teh pravilnih sorazmerij. Za Ljubljano okolico je republiška zadolžitev znašala za 1952. leto 310 milijonov, okraj je porazdelil 271 milijonov, po naših ugotovitvah pa bi moral porazdeliti 336 milijonov, to se pravi, da je porazdelil za 85 milijonov manj, kot bi moral.

Ob upoštevanju različnega količnika prostih cen in za vse tri okraje enakega odstotka davka na katastrski čisti dohodek, t. j. v tem primeru 19,51%, bi imela Radovljica glede na dosedaj porazdeljene kvote samo 10,6 milijona presežka, okraj Kranj 27,5 milijona, medtem ko bi Ljubljana okolica imela že 91 milijonov primanjkljaja.

Ob upoštevanju enakega količnika prostih cen, t. j. v tem primeru 80 in enakega odstotka zajetega davka na katastrski čisti dohodek, t. j. v tem primeru 19,75%, bi pa Radovljica imela presežka 6 milijonov, Kranj 36,5 milijona, Ljubljana okolica pa primanjkljaja 95,5 milijona.

Če k vsemu temu prištejemo še dodatno zvišanje, ki ga predvideva republika spričo rezultatov gotovinske situacije, in sicer za Radovljico še 17 milijonov, za Kranj 38 milijonov, za Ljubljano okolico 54 milijonov, kar znaša skupno 109 milijonov, pri čemer bi se ta vsota po naših soglasnih analizah morala med te okraje deliti tako, da bi bil okraj Radovljica zadolžen z 11 milijoni in ne s 17, okraj Kranj s 34 milijoni in ne z 38 milijoni in okraj Ljubljana okolica s 64 milijoni in ne s 54 milijoni, potem bi morali navedeni okraji po prvem, za okraj Kranj najneugodnejšem računu, razdeliti za dokončno odmero za leto 1952 še naslednje zneske: okraj Radovljica ničesar, ker je s prejšnjimi 11 milijoni presežka obveznosti zadovoljil, okraj Kranj še 13 milijonov, Ljubljana okolica pa še 149 milijonov.

Na ta način bi bili ti trije okraji vskladeni. Celoten material bomo poslali ustreznemu republiškem gospodarsko-upravnemu resoru, da izda dokončno odločitev in potrebne ukrepe glede vskladitve in realizacije.

Katastrska osnova tistemu, ki pozna to stanje, zaenkrat prav gotovo ne daje povsem zanesljive slike. Odstopanja so seveda povsod, toda po zabeleži sprememb, nastalih po agrarni reformi in zaplembenih postopkih, se kataster lahko koristno uporablja za izračune od republike po okrajih do globalnih zneskov, določenih občinam. Ne bi pa bilo po mojem mnenju pravilno, če bi ga v celoti šablonsko uporabljali za posamezne davčne zavezance.

Poleg že nakazanih problemov, to je količnikov prostih cen in odstotka davka za katastrski čisti dohodek pa bo za dokončno točno sliko treba izvesti še revizijo in primerjavo, kako so v posameznih okrajih po starem katastru izvedene ocenitve za posamezne kulture in bonitetne razrede. Kolikor bi se tu pokazala bistvena medsebojna nesorazmerja in odstopanja, bo treba izvršiti še to korekturo. Na Gorenjskem smo s tako primerjavo že začeli in jo bomo skušali v kratkem izpeljati.

Navedene stvari sem hotel pokazati v glavnem iz dveh razlogov. Prvič, spričo dejstva, da je v preteklem letu šlo v naši republiki, kolikor je meni znano, za odkup kmetijskih proizvodov nad 9 milijard din in to samo po bankah (kar seveda ne zajema neposredne prodaje potrošniku) in spričo gotovinske situacije, o kateri je govoril včeraj minister Polič, mislim, da je republiška kvota dohodnine za leto 1952 v približnem znesku 3 milijarde 200 milijonov din, t. j. s predvidenim zvišanjem, ostvarljiva. Njena realizacija je odvisna samo od pravih prijemov posameznih okrajev. Menim, da bi bilo prav, da začno tudi drugi okraji na tak način razčiščevati medsebojno obstoječa neskladja. Človeku, ki vsaj površno pozna druge okraje, pa pri tem ne pozna računov in osnov, na katerih je republika obračunavala zneske za posamezne okraje, se nehote vsiljuje vprašanje, ali je mogoče po dosedanjih republiških računih primerjati na primer okraj Kranj z 225 milijoni dohodnine za leto 1952 z okrajem Ptuj, za katerega je predvideno brez zadnjih povišanj 230 milijonov, to se pravi samo za 5 milijonov več kot okraj Kranj, ali okraj Murska Sobota z 215 milijoni ali okraj Ljutomer s 131 milijoni, okraj Krško s 155 milijoni, ali pa n. pr. Ljubljana okolica z dokazano prenizko obremenitvijo 310 milijonov, nasproti Celju okolici s 315 milijoni in Maribor okolici s 317 milijoni.

Mogoče je govoriti o posebni davčni politiki do nekaterih okrajev Primorske in Bele krajine, kjer bi upoštevajoč njihove ekonomske in politične pogoje ne bilo morda umestno iskati z istimi merili te vrste obveznosti. Mislim, da bi ob upoštevanju enakih momentov, ki smo jih sedaj razčistili na Gorenjskem, in ob enakih obremenitvah, ne moglo biti več nobenega vprašanja glede dosege republiške kvote, temveč bi nasprotno položaj lahko še izboljšali. Oportunizem glede tega vprašanja škoduje pravzaprav vsakemu okraju posebej in tudi celoti. Dosegli smo dragocene izkušnje, ki kažejo, da se vsako kompromisno reševanje bridko maščuje in da nam ne prinaša nobenih koristi. Bilo bi koristno, da bi tudi davčno politiko prenehali reševati s starimi financarsko birokratskimi očali in da ji damo več politično-ekonomske vsebine. Kar moramo poleg dobrih ekonomskih analiz in objektivnih možnosti imeti prvenstveno pred očmi, pa je pravičnost od vrha navzdol, kajti pri tem je vsakdo najbolj občutljiv.

Drugič menim, da bi bilo koristno in nujno potrebno, da pristojni republiški organ pomaga okrajem pri reguliranju tega vprašanja, da dá iniciativo za odpravo nesorazmerij in jih kolikor mogoče hitro ureja. Prav bi bilo, da bi okraji medsebojno spoznali take račune in analize za vse okraje ter za vso republiko, kar bi gotovo samo pripomoglo k boljšemu reševanju teh problemov. Hkrati pa mislim, da bi republiški organi nujno morali preštudirati celotni davčni sistem tudi z druge strani. Sedaj na primer niti okraji niti občine, še manj pa kmetje nikoli ne vemo, kdaj imamo poravnane davke. To seveda jemlje vsakomur voljo do izvrševanja te naloge in je to hkrati tudi za kmeta zelo nestimulativno. Seveda bi prehod na ekonomsko leto že sam po sebi pomagal ugodneje rešiti to vprašanje, sodim pa, da bi se to stanje že sedaj dalo saj delno izboljšati. Na drugi strani pa se človek nehote sprašuje, ali se ne bi z nekoliko drugačnim sistemom in prijemi dalo preprečiti, da dajemo vsako leto podeželju najprej ogromno denarja, potem pa se z vsemi silami trudimo, da zaradi ravnotežja kupnih in blagovnih skladov ta denar od tod izvlečemo. Morda bi razmišljanja in razprave tudi k tem vprašanjem prinesle olajšanje pri izvrševanju teh nalog.

V ostalem izjavljam, da bom glasoval za predlog družbenega plana in proračuna. (Ploskanje.)

Predsednik dr. Ferdo Kozak: Besedo ima ljudski poslanec Karel Mikulič.

Karel Mikulič: Tovariši ljudski poslanci! V zvezi z referatom podpredsednika Mačka in ministra Poliča bi se dotaknil nekaterih problemov kočevskega okraja. Kot vam je znano, je bil kočevski okraj eden izmed okrajev, ki ga je okupator najbolj uničil in so redke vasi, ki niso gorele. Za primer naj navedem samo Sodražico, ki je bila devetkrat bombardirana. Zato je v našem okraju največ vojnih vdov, invalidov, pa tudi največ opustošenja. Mnogo ljudi še vedno stanuje v neprimernih prostorih, ker še nimajo obnovljenih hiš. O šoli na Robu razpravljamo že vsa leta po vojni, vendar je še danes pouk v zasilnih prostorih in to celo v farovžu. Ljudje kritizirajo in taki očitki neprestano lete na odgovorne faktorje. Iz območja okraja je bilo po vojni izvoženega čez 4 milijone m³ lesa. Gozd je dokaj izsekan in okraju preti brezposelnost. Potrebno bi bilo misliti na izgradnjo industrije, o čemer se je že večkrat razpravljalo, češ da je potrebno dvigniti Dolenjsko iz zaostalosti. Na okraj prihajajo celo delegacije s prošnjami, da bi se jim dovolilo krošnjarenje po Avstriji, da bi tako ljudje prišli do zaslužka. Zaradi nastajajočih problemov bo treba nujno začeti reševati brezposelnost.

Strinjam se z diskusijo tovariša Žuniča, ko je včeraj razpravljajal o dotacijah, in menim, da je res potrebno dajati dotacije tam, kjer so večje potrebe. Če primerjamo Celje s Kočevsko, Dolenjsko in Primersko, homo ugotovili, da so resnično velike razlike. Zato predlagam, da se preostanek dotacije Celju od tega, kolikor je tovariš Žunič predlagal, to se pravi 16 milijonov, prenese na Kočevje. (Smeh v dvorani.)

V perspektivi bo treba gledati na razvoj Dolenjske, o čemer naši odgovorni faktorji tudi razmišljajo. Tu nastaja vprašanje železnice, glede katere je veliko kritike zlasti, če upoštevate, da vozi vlak na tej progi s komaj 18 km na uro. V zvezi s tem bi morali nujno pričeti z reševanjem tudi povezave Kočevja s Sušakom. Le na tak način se bodo ti kraji začeli dvigati iz svoje zaostalosti. Enako je tudi glede cest, ki so izredno razdejjane zaradi številnega prevoza lesa v povojnem času. Podobno stanje je tudi glede mostov, pri čemer naj za primer navedem most v Brodu na Kolpi, to se pravi na meji s Hrvaško, ki je bil v preteklem letu v prometu samo tri mesece in so morali kamioni kasneje voziti na stotine kilometrov dalj, kot bi bilo potrebno. Ker se za letošnje leto pripravlja proslava 10. obletnice zasedanja Zbora odposlancev slovenskega naroda v Kočevju, kot enega izmed pomembnih mejnikov v zgodovini osvobodilnega boja slovenskega naroda, prosim skupščino in vse merodajne faktorje za pomoč, da bi mogli to proslavo čim veličastneje pripraviti.

Dotaknil bi se še varčevanja, o katerem sta že govorila minister Polič in podpredsednik Maček, to pa zaradi tega, ker teh stvari zlasti posamezna podjetja dovolj ne upoštevajo. Nekatera podjetja v našem okraju preplačujejo les in so dvignila ceno že na 4200 din na panju, kar lahko našemu gospodarstvu samo škoduje, ker se zvišane cene vkalkulirajo v vrednosti tistih objektov, ki potrebujejo les, zaradi česar se morajo zviševati tudi investicije. Zaradi tega predlagam, da bi se glede tega povečal tudi revizorski kader. Vse pogostejše so namreč tudi poneverbe pri raznih podjetjih, ker so se vanje vrinili razni špekulantski elementi, ki se na tak način okoriščajo

z ljudskim imetjem in oškodujejo skupnost, zato je predlog o okrepitvi revizorskega kadra tembolj umesten. Sicer pa se strinjam s predloženim družbenim planom in proračunom ter izjavljam, da bom zanj glasoval. (Ploskanje.)

Predsednik dr. Ferdo Kozak: Besedo ima ljudski poslanec Karel Grm.

Karel Grm: Tovariši ljudski poslanci! Glede akumulacije in amortizacije bi se dotaknil nekaterih problemov, ki obstajajo prav v zvezi s tem vprašanjem pri dveh konkretnih podjetjih. Že včeraj je tovariš Ribič iz Trbovelj govoril o nekaterih težavah, ki se pojavljajo pri naših rudnikih, medtem ko bi jaz omenil rudnik Kočevje, ki je morda eden najbolj zastarelih in primitivnih obratov. Mislim, da pri kvotah, ki so določene, s svojimi lastnimi silami rudniki v bodoče ne bodo mogli obstojati. Rudnik Kočevje je menda prvi in zadnji rudnik, ki se v jami še vedno poslužuje konja, vendar spričo sredstev, s katerimi razpolaga, ni mogoče pristopiti k mehanizaciji, ki bi povečala produktivnost dela, za katero moramo stremeti. Zaprošili smo že, da bi se zvišala kvota za opremo od dosedanjih 49 milijonov din na 61 milijonov, da bi tako vsaj delno mehanizirali obrat in da ne bi bilo treba ročno odkopavati. Podoben problem je pri tekstilni tovarni v Kočevju. Kdor koli je hodil po Kočevju, je lahko opazil, da je tovarna zrastle iz pogorišča ter ima tako zastarele stroje, da se je nemogoče kosati s katero koli drugo tekstilno tovarno v Jugoslaviji. Kljub temu pa ima predpisano akumulacijo 1500, medtem ko bi komaj v okrajnem merilu ustrezala akumulacija 1100, zlasti še, če upoštevamo, da ima tovarna v svojih skladiščih velike količine nekurantnega blaga in je vprašanje, kako ga bo vnovčila. Zato bi bilo nujno potrebno, da bi se stopnja akumulacije znižala na 1100 od prvotno določenih 1500.

Če se povrnem sedaj na probleme kočevskega rudnika, moram reči, da smo vse od leta 1945 dalje z vsemi silami črpali rudnik, da smo spričo velikega povpraševanja po premogu izpolnili plan; nismo pa v vsem tem času ničesar investirali, da bi racionalizirali proizvodnjo.

Drug pereč problem v kočevskem rudniku pa je stanovanjski problem, ko rudnik v vsej dobi po osvoboditvi ni sezidal nobenega stanovanja, čeprav vemo, da je pri enakem številu stanovanj bilo zaposlenih pred vojno 400 delavcev, danes pa je zaposlenih 750. Rudnik je zgradil le nekaj lesenih barak, ki sedaj razpadajo in ni čudno, če je lansko leto zaradi neurejenih higienskih razmer izbruhnila v Kočevju epidemija tifusa. Mislim, tovariši ljudski poslanci, da bi bilo treba tudi takim podjetjem, ki so sicer zaostala, katerih proizvodnja pa je predvidena tudi za bodoče, pomagati iz te zaostalosti, ker je to zelo podobno odnosom med republikami, kajti če ne bi ena republika pomagala drugi, bi nekatere republike morale vedno zaostajati. Podobno je to tudi pri podjetjih. Če eno podjetje ne bo pomagalo drugemu in če ne bomo dovolj poskrbeli za njegovo mehanizacijo, bo to podjetje vedno zaostalo. V ostalem se strinjam z družbenim planom in proračunom ter bom zanj glasoval. (Ploskanje.)

Predsednik dr. Ferdo Kozak: Besedo ima ljudski poslanec inž. Alojz Pohar.

Inž. Alojz Pohar: Tovariši ljudski poslanci! Nimam namena neposredno razpravljati o družbenem planu, s katerim se načelno strinjam

in bom zanj tudi glasoval. Rad pa bi povedal svoje misli k izvajanjem tovariša Hafnerja glede otroških dodatkov.

Glávna teza izvajanja tovariša Hafnerja je bila, da so otroški dodatki neke vrste renta, katero prejemniki ne ustvarjajo s svojim delom in nanjo torej niso popolnoma upravičeni. Iz tega je zaključil, da bi bilo pravilneje znižati otroške dodatke in zvišati osnovne mezde oziroma znižati cene potrošnin predmetom. To je utemeljeval s tem, da otroški dodatki znižujejo proizvodnost dela, da se otroški dodatki v mnogih primerih neprimerno uporabljajo, češ da družinski očetje te otroške dodatke zapijejo, ter da si z njimi gradijo hiše in podobno. Popolnoma se strinjam z njim, ko pravi, da se potrošni sklad, to je sklad za osnovne plače in za otroške dodatke ne sme znižati, ker bi to pomenilo znižati življenjski standard, o katerem ne moremo govoriti, da je previsok, kvečjemu obratno. Drži tudi to, da otroci niso samo stvar posameznikov, ampak so stvar družbe in države, bolj kot posameznikov, pa naj si bo ta država socialistična ali kapitalistična. Vsako državno vodstvo, ki hoče krepiti svojo državo, bo ustvarjalo pogoje za čim višji prirastek naroda. Z zniževanjem otroških dodatkov bi delali ravno obratno. Na vsakem koraku poudarjamo pomembnost obrambne sposobnosti domovine in dolžnosti, ki iz tega izhajajo. Ne zdi se nam škoda oziroma se nam zdi potrebno prispevati toliko in toliko denarja za obrambo države. Zato ne vidim nobenega argumenta, da bi z drugačnim načinom razdeljevanja potrošnega sklada, to se pravi zviševanja mezd in zniževanja otroških dodatkov postavljali v nevarnost osnovo obrambne sposobnosti države, kajti menim, da je osnova obrambnih sposobnosti države prav na prirastku mladine. Zavedati se namreč moramo, da z razvojem civilizacije in industrializacije rastejo zahteve ljudi in hkrati pada tista pripravljenost ljudi, da bi na račun vzdrževanja otrok sebi občutno poslabšali življenjske pogoje, temveč bodo šli ljudje na linijo imeti čim manj otrok. Po mojem mnenju niti ne smemo zahtevati od ljudi, da bi na račun svojega lastnega življenjskega standarda vzdrževali otroke. Če gremo na to, da znižujemo otroške dodatke, potem moramo zavzeti drugačno stališče tudi do abortusa. Zdi se mi, da je edino socialistično in pametno, da država prispeva glavni delež pri vzdrževanju otrok, ker še poleg tega vzdrževanje otrok zahteva od staršev določeno mere odpovedi. Ni se treba bati, da bodo otroški dodatki v sedanji višini občutno zviševali porast sklada plač. Če pa bi ga, bi to bilo samo koristno, kajti to bi pomenilo, da prirastek naróda občutno raste. Če že hočemo sklad otroških dodatkov znižati, potem je to enako, kakor če govorimo, da hočemo znižati prirastek naroda. Če nekdo misli, da država ni obvezana, da podpira otroke, potem država po mojem mnenju tudi nima pravice zahtevati, naj starši imajo otroke in je potem treba postaviti abortus na klinično bazo. Tako je moje mišljenje. In če bi to napravili, kljub sedanji višini otroških doklad in bi postavili abortus na klinično bazo, bi začel prirastek naroda občutno padati. To je znamenje, da otroške doklade niso tako visoke, da bi vzdrževali družine, ampak da so otroci še vedno do neke mere staršem v breme.

Nadalje se mi zdi zgrešeno postavljati pravilo na nekih izjemah, kajti sklepati iz nekaj primerov, ko očetje zapijejo otroške dodatke, se mi zdi nepravilno in tudi neutemeljeno. Po mnenju tovariša Hafnerja naj bi torej družinam z otroškimi dodatki znižali življenjski standard, samcem in družinam brez otroških dodatkov pa bi ga zvišali. Ne vem, v čem je to bolj socialistično od današnjega sistema in tudi ne vem, kje ima argument, da

bodo samci bolj koristno trošili denar kot družinski očetje. Tiste očete, ki danes zapijejo otroške dodatke, verjetno ne bodo stregli, večja nevarnost pa je, da se bo iz vsega tega, zlasti iz povečanja osnovnih plač pojavljala večja nagnjenost k pijačevanju samcev. Upam, da lahko odločno trdim, da v tem grmu ne bomo našli zajca in ga tudi zaman iščemo. Družbena kontrola nad uporabo otroških dodatkov je najboljša sredstvo, zlasti ker imamo organizacije, kot so to AFŽ, Društvo prijateljev mladine in podobne, ki so močno zainteresirane glede teh problemov in ki v tem smislu tudi delujejo. Lahko pa bi jim dali še večje kompetence.

Ni mi tudi jasno, kako misli tovariš Hafner o tem, da otroški dodatki znižujejo proizvodnost dela. Končno pa se mi zdi, da najnovejše uredbe o otroških dodatkih že preprečujejo vsako nepravilno izkoriščanje tega sklada. Vprašanje otroških dodatkov za študente pa je vprašanje, ki verjetno ni najboljša in stimulatívno rešeno. Tudi jaz sem mnenja, da bi bilo bolje preiti na sistem štipendiranja, ker nam je tak sistem boljši garant za vzgojo kvalitetnih kadrov. Končno sem pa mišljenja, da bi o tem vprašanju, ko bi postalo tako pereče, da bi zahtevalo nujne rešitve, morala razpravljati v bodoče tudi skupščina in ne samo Izvršni svet. (Ploskanje.)

Predsednik dr. Ferdo Kozak: Besedo ima ljudski poslanec Stane Bizjak.

Stane Bizjak: Tovariši in tovarišice ljudski poslanci! Dotaknil bi se dveh problemov. V našem gospodarstvu se dogaja naslednje: Imamo gospodarska podjetja z izključno monopolnim položajem in ta podjetja v današnji situaciji svoj položaj temeljito izkoriščajo. Za primer naj navedem hrvatsko podjetje »Rado Končar«. Podjetje proizvaja več predmetov z različno akumulacijo. Banka mu obračunava to proizvodnjo po povprečni akumulacijski stopnji. In kaj je to podjetje napravilo? V predmetih, kakor so to generatorji, transformatorji in podobno je visoko dvignilo stopnjo akumulacije, in sicer nad 2500, medtem ko je predmetom, kakor so motorji, montaža in podobno prilično znižalo stopnjo akumulacije, tako da dobiva na eni strani na račun visoke akumulacije kot glavne proizvodnje neupravičen in nezasluzen dobiček, na drugi strani pa izvaja črno konkurenco vsem tistim podjetjem, ki imajo višjo stopnjo, zato ker imajo morda samo eno vejo proizvodnje. Tak primer se je dogodil »Hidromontaži« v Mariboru, pri čemer je »Rade Končar« izvajal črno konkurenco s stopnjo 200%, medtem ko je morala »Hidromontaža« delati s stopnjo 400%. Mislim, da je naloga Gospodarskega sveta oziroma bodočega sekretariata ali pa odbora za gospodarstvo, da se stopnje akumulacije med republikami vskladijo in da se posamezni predmeti obračunavajo po pravičnih stopnjah. Dobiček oziroma presežek, ki ga to podjetje kot monopolist pri svojih generatorjih in transformatorjih ustvarja, plačamo mi iz naših investicij in je to naš skupen denar ter je takemu podjetju zelo lahko prosperirati, medtem ko morajo druga podjetja, ki so morda v bistvu bolj solidna, propadati ali pa se bore z velikimi težavami. To je eden izmed problemov, s katerim se bo moral bodoči sekretariat za gospodarstvo temeljito pečati.

Nadaljnja stvar, na katero bi rad opozoril, pa je finansiranje. Trdil bi, tovariši, da je bilo sedanje finansiranje ključnih objektov slabo in ga bo treba spremeniti. Zato sem pozdravil vest, ki sem jo pred nekaj dnevi bral, da bomo prišli na nov način finansiranja. Vendar menim, da bi bilo treba

sistem finansiranja temeljito pripraviti, ker se pri nas običajno lotimo neke nove stvari, ko ta še ni do kraja zrela oziroma še ni dobro pripravljena in se potem precej lovimo. Dosedanji način finansiranja je povzročil, da noben investitor, kolektiv ali podjetje ni vedel, s čim lahko razpolaga. To pa zato, ker je bil administrativni aparat tisti, ki je imel v rokah škarje, s katerimi je rezal in šival. Mislim, da je treba to nedemokratičnost v bodoče odpraviti. Konkretno bi se dotaknil naslednjega problema:

Kakor veste, je Strnišče eno izmed ključnih objektov. Že na tej skupščini je bilo nekajkrat rečeno, da se bodo ključni objekti pospeševali. V resnici pa so stvari nekoliko drugačne. Če pogledamo zvezni plan, vidimo, da je bila kvota za Strnišče določena v višini 5 milijard 800 milijonov. Od Beograda do Ljubljane pa je zmanjkalo 810 milijonov. Ker je to dolga pot, pomeni to za vsak kilometer približno po en milijon. Vendar proti temu nismo protestirali in se je kolektiv s tem strinjal glede na to, da gre teh 800 milijonov, ker se letos izgradnja zmanjša, v glavnem na račun druge hale — elektrolize in na račun pogonskega materiala, ki je nujno potreben, da gre v letošnjem letu v Strnišču prva etapa v pogon. Pred nekaj dnevi pa čitam v časopisu, da je Strnišču ponovno zmanjšan kredit za 380 milijonov. Razumljivo je, da teh 380 milijonov, na kar posebej opozarjam, resno ogroža izgradnjo prve etape kombinata Strnišče. Ne mislim, da je treba teh 380 milijonov znova dodati, smatram pa, da je treba enkrat za vselej urediti finansiranje in da je treba tedaj, ko rečemo, da bo v letošnjem letu prva etapa gotova, zagotoviti toliko sredstev, kolikor jih je pač potrebno za izgradnjo prve etape. Zato je treba finansiranje zagotoviti tako, da ne bo proti koncu leta ali kadar koli zašlo Strnišče v težak položaj, kot je to sedaj, ko ima v banki za približno čez 300 milijonov dinarjev neplačanih računov, ker je gospodarski svet odtegnil letos že čez 300 milijonov. Rečeno je sicer, da bodo vrnili to vsoto, vendar mora Strnišče trenutno plačevati celo obresti za te račune. Menim, da je nujno potrebno, da se potrebna sredstva zagotove. Prvo zmanjšanje kvote ne ogroža izgradnje prve etape, pač pa ogroža začetek njenega obratovanja, medtem ko drugo zmanjšanje resno ogroža dokončanje prve etape. V zvezi s tem bi rad pripomnil še naslednje. Zdi se mi, da v demokratičnosti še nismo šli dovolj daleč in da ima, kakor sem že prej rekel, administrativni aparat pri katerem koli gospodarskem organu možnost s svojimi škarjami po mili volji rezati in šivati, kakor se mu to zdi najbolj potrebno. Mislim pa, kolikor je Strnišču že tako odtegnjenih 380 milijonov, da bi bilo vseeno potrebno, da nam gospodarski organ, ki je za to odgovoren, vsaj pojasni, kam so šle te investicije. Gotovo veste, da je s Strniščem tesno povezan tudi Šoštanj in če so šle investicije za izgradnjo termoelektrarne Šoštanj, potem ne bi ugovarjal in bi glasoval za ta predlog plana, nasprotno pa mislim, če se to ni naredilo, da je brezpogojno potrebno, da se dajo Strnišču tiste vsote, ki so potrebne za kritje nakazanih potreb. V načelu pa bom glasoval za predlog družbenega plana. (Ploskanje.)

Predsednik dr. Ferdo Kozak: Besedo ima ljudski poslanec Andrej Stegnar.

Andrej Stegnar: Tovariši ljudski poslanci! K diskusiji sem se prijavil zaradi nekaterih vprašanj, ki se nanašajo na razdelitev akumulacije, sredstev za samostojno razpolaganje, na amortizacijo in tudi na problem prometnega davka na razne predmete, predvsem v usnjarski panogi.

Če pogledamo amortizacijo, vidimo, da je bila ta razdeljena v različnih odstotkih, in so nekatera podjetja imela možnost izkoristiti amortizacijo stoddstotno, medtem ko so jo nekatera podjetja lahko izkoristila samo štiri-deset- do petdesetodstotno. Postavlja se vprašanje, čemu je bilo to potrebno in ali je bilo res potrebno, da so tista podjetja, ki so dobila stoddstotno amortizacijo, to amortizacijo izrabila za notranja popravila in za velike investicije, ali pa je bilo to le pavšalno odrejeno.

Če si ogledamo tovarno usnja v Šoštanju, vidimo, da je to tovarna, ki je stara že 164 let, ni pa po osvoboditvi imela nobene možnosti za večje investicije in je bila lansko leto pri amortizaciji okrnjena za 50%. Zato bi predlagal, naj Gospodarski svet z okrajnimi predstavniki osnuje komisijo, ki naj na mestu samem ugotovi višino amortizacijske stopnje.

Drugi problem, ki se pojavlja na terenu, pa so sredstva za samostojno razpolaganje. Sredstva v višini 2,8% od vplačane akumulacije so bila še v lanskem letu blokirana, letos pa so v začetku januarja bila že drugič blokirana. Nastaja vprašanje, čemu sploh to blokiranje. To blokiranje povzroča podjetjem precejšnjo materialno škodo in nezadovoljstvo pri ljudeh. Ta škoda in nezadovoljstvo se izražata v tem, da so bili ti skladi po zakonu dodeljeni podjetjem zato, da z njimi samostojno razpolagajo, na osnovi česar morejo podjetja izvajati notranje investicije, da grade predvsem stanovanjska poslopja in podobno. Tako se je tudi tovarna Šoštanj poslužila te zakonske osnove in namenila ta sredstva za gradnjo stanovanjskih blokov in za redna investicijska dela znotraj same tovarne. Sedaj pa, ko so ta sredstva blokirana in jih ni mogoče trošiti, nam gradbena podjetja grozijo z arbitražo ter zahtevajo, da plačamo obresti, ker delavci, ki so pri teh gradnjah delali, nimajo možnosti dobiti celotnih plač, čeprav so jim moralno v celoti zagotovljene. Zato bi merodajni forum prosil, da mi pojasni, čemu je to blokiranje nastalo. Poleg tega pa se po terenu tudi govori, da bodo sredstva za svobodno razpolaganje ob priliki potrditve bilanc za leto 1952 podjetjem delno ali pa v celoti odvzeta. Mislim, da je treba takrat, kadar se o nečem sklepa, točno povedati, kako je s stvarjo. Povedati je treba, da se bōdisi nahajamo v finančni krizi in je treba zato sredstva reducirati ali pa je treba reči, da so ta sredstva po zakonu zagotovljena in jih morejo podjetja izkoriščati.

Obstaja pa še en problem, ki se pojavlja v vsej Sloveniji, tako v usnjarski kakor tudi v drugih panogah, namreč ta, da je akumulacijska stopnja za razne panoge po posameznih republikah nepravilno razdeljena. Ta problem se odraža v tem, da so lansko leto usnjarske tovarne, ki so mi najbolj poznane, imele ogromne zaloge blaga zaradi tega, ker zaradi previsoke akumulacijske stopnje v odnosu do enakih podjetij v drugih republikah niso mogle konkurirati na tržišču. Nastaja vprašanje, kako rešiti ta problem. Te pojave nekateri upravičeno kritizirajo, dostikrat pa je ta pojav tudi vzrok za šovinistično gonjo, ki se pri nekaterih ljudeh izraža v taki obliki. Zato bi predlagal, da bi se namesto akumulacijske stopnje v bodoče uvedel prometni davek po posameznih proizvodih, in sicer za vse tovarne iste panoge po vseh republikah enako. Tako bi takih šovinističnih trenj, ki prihajajo čestokrat na terenu do izraza, ne bilo več.

Dotaknil bi se še vprašanja, ki se pojavlja pri nas v Sloveniji, ko razni obrtniki po svojih gospodarskih svetih na okrajih prosijo za koncesije in so to celo taki obrtniki, ki so pobegnili iz državnega sektorja, kjer so se največkrat usposobili in dobili vsestransko strokovno izobrazbo, sedaj pa iz državnega sektorja izstopajo in iščejo dovoljenja za privatno obrt. Takih

primerov imamo v Sloveniji precej, zlasti v usnjarski panogi. Ti ljudje ne plačujejo niti davka na promet niti niso obremenjeni z akumulacijo in ne ustvarjajo drugega kot črno borzo. Zato bi predlagal, da se takim obrtnikom, pa naj se skrivajo pod združno ali privatno obrtno firmo, odvzame koncesija, kajti usnje je mogoče kvalitetno predelovati samo na industrijski ne pa na obrtniški način. Sicer pa se s predlogom družbenega plana za leto 1953 v celoti strinjam in bom zanj glasoval. (Ploskanje.)

Predsednik dr. Ferdo Kozak: Besedo ima ljudski poslanec Franc Novinšek.

Franc Novinšek: Tovariši poslanci! Dovolite mi, da kot rudar in poslanec iz rudarskega Velenja, ki se naglo razvija, v nekaj besedah opozorim skupščino na pereča vprašanja, mimo katerih ne bi smeli iti.

Geološka raziskovanja so ugotovila, da se v dolini Velenja nahajajo ogromne zaloge premoga lignita. S tem v zvezi je nujna razširitev rudnika do takšne kapacitete, da bo rudnik imel pogoje za kar največjo eksploatacijo lignita. S tem bomo čuvali zaloge rjavega premoga in bogastvo naših gozdov. Pozdravljam odločitev vlade, da se je rudniku Velenje za kapitalno izgradnjo dodelil kredit 240 milijonov din. S tem je zagotovljena graditev rudnika do tolikšne zmogljivosti, da bo rudnik že letos lahko zadovoljil potrebe tovarne aluminija v Strnišču po premogu in pripravljaj proizvodnjo premoga za potrebe termoelektrarne Šoštanj, ki je v izgradnji.

Zaradi izrednih razmer so bili črtani krediti za nadaljevanje graditve rudniških stanovanjskih zgradb. Za dokončanje 120 stanovanj — večina hiš je že pod streho — je bilo potrebnih za to leto 160 milijonov din kredita. Zaradi pomanjkanja kredita bodo ostale te nedovršene stavbe celo leto izpostavljene vremenskim nevarnostim. Na drugi strani pa je 200 rudarskih družin, ki stanujejo v nezdravih in neprimernih stanovanjih, 125 družin pa stanuje v lesenih zasilnih barakah, druge pa po starih gradovih, kot so velenjski grad, grad Turn, grad Gorica in Herberštajn ter tudi po vinogradniških kletih. Če pomislimo, da se rudar vsak dan izpostavlja smrtni nevarnosti, nezdravemu zraku in vlagi pri svojem delu v jami, si lahko predstavljamo, kako vpliva poleg vsega tega še nezdravo stanovanje na njegovo delovno sposobnost. Položaj družbenega standarda je v Velenju pereč in prosim, naj skupščina o tem razmišlja in po možnosti razpravlja o rešitvi tega problema.

Ikrafti bi hotel tovarišem poslancem predočiti še eno perečo stvar. Kot sem že uvodoma omenil razširitev rudnika Velenje letos in v bodočnosti, so v tej zvezi volivci občine Velenje na svojih množičnih sestankih pred in po zadnjih volitvah razpravljali o stanju šolstva v tem kraju in o njegovi bodoči perspektivi.

Stanje šolskih poslopij danes absolutno več ne ustreza potrebam tako velikega industrijskega centra kot je Velenje. Če je ustrezalo pred petdesetimi leti, danes več ne ustreza.

Osnovna šola se nahaja v adaptiranem konjskem hlevu bivšega graščaka. Obrtna šola in trije razredi nižje gimnazije so v leseni baraki, dočim se nahajata dva razreda nižje gimnazije v majhnem poslopiju bivše nemške šole.

Danes se 700 otrok, večinoma rudarskih, stiska po mračnih in zatohlih izbah nekdanjih hlevov ter starinskih šol iz dobe Franca Jožefa. O velikem porastu šoloobveznih otrok pa nas pouče tele številke:

Leta 1945 je hodilo v šole 215 otrok, danes pa hodi 682 otrok. Ta ogromni porast šoloobveznih otrok je ozko povezan s porastom števila zaposlenih rudarjev. Ta porast nam narekuje, da moramo poslušati glas staršev, ki na raznih sestankih zahtevajo gradnjo novih šol in uvedbo popolne gimnazije v Šaleški dolini. Njihovi otroci, ki hodijo v višje razrede gimnazije, se morajo voziti v 30 km oddaljeno Celje. Vstajajo ob tretji uri zjutraj, domov pa prihajajo ob sedmi uri zvečer, kar je vsekakor prenaporno za doraščajočega otroka. Zato Velenje nima mlajših intelektualcev iz rudarskih vrst. Otrok navadno ne zmore takšnega navora in omaga že v peti ali šesti gimnaziji. Če hočemo imeti bodoče izobražence iz proletarskih vrst, moramo v Velenju zgraditi poslopje za popolno gimnazijo. To zahtevajo vsi volivci velenjske občine in so pripravljeni kolikor mogoče prispevati h graditvi šol. Toda stroški bi presegli moči in sredstva lokalnih faktorjev, zato prosim, da se skupščina za to vprašanje zanima.

Pripominjam, da je demokratizacija naše ljudske oblasti dala tudi našim volivcem možnost širokega razpravljanja o problemih v tem kraju. Volivci so zahtevali od mene, naj prikažem to resno stanje naši ljudski skupščini, da bo o njem razpravljala ter konkretno in hitro nudila pomoč temu v bodoče največjemu rudarskemu centru v Sloveniji.

Skupščini ne predlagam nobenih sprememb družbenega plana za leto 1953, o katerem danes razpravljamo, pač pa postavljam skupščini to resno vprašanje z željo, da se že med letom lotimo tega problema, ki bi ga bilo mogoče reševati iz eventualnih, višje ostvarjenih sredstev, če pa to ne, pa vsaj v okviru družbenega plana za prihodnje leto. Z razvijanjem industrije v Šaleški dolini nastaja vzporedno naloga za izgradnjo stanovanjskega sklada in zagotovitev osnovnih pogojev za razvoj šolstva, kjer smo v primerjavi z industrijsko izgradnjo trenutno zelo zaostali.

Ker mislim, da bo skupščina uvidela nujnost reševanja nakazanega problema v bližnji bodočnosti, če že ni mogoče ob priložnosti razprave o družbenem planu za leto 1953, izjavljam, da bom vseeno glasoval za predlog družbenega plana. (Ploskanje.)

Predsednik dr. Ferdo Kozak: Besedo ima ljudski poslanec Alojz Trpin.

Alojz Trpin: Tovariši in tovarišice ljudski poslanci! Želel bi vam pojasniti stališče Mestnega ljudskega odbora v Celju glede na večerajšnje diskusijo o dotaciji, ki jo republika predvideva za mesto Celje oziroma glede odvzema te dotacije ter njene dodelitve okraju Črnomelj.

Verjetno je vsem tovarišem poslancem, ki podrobneje ne poznajo gospodarske problematike mesta, ki ga zastopam, nerazumljivo, zakaj je sploh in to še navidez precejšnja vsota dotacije s strani republike potrebna za uravnovešanje proračuna mesta Celje, saj je naše mesto znano kot precej močan industrijski center, ki bi ob enotni participaciji na zbranih sredstvih akumulacije ter v stoodstotni participaciji pri vseh vrstah davkov, vključno tudi pri davku na promet proizvodov, vendarle moglo zbrati za svoje potrebe dovolj sredstev brez republiške pomoči.

V pojasnilo bi navedel naslednje: Po predlogu družbenega plana bo akumulacije, ki prihaja na področju našega mesta v poštev za delitev; zbrane v višini 5.022.128.000 din. Od tega zneska nam pripada enotna participacija 60.805.000 din. Po republiškem družbenem planu pa smo za vsoto akumulacije zadolženi le s 5.007.000.000 din. Tako bomo torej zaradi povečanja sklada

plač ustvarili 15,128.000 din akumulacije več, kot smo zadolženi, kar pa le malenkostno vpliva na povečanje naših dohodkov. Poleg tega nam pripada še vsa dohodnina kmečkih gospodarstev, predvidena v maksimalnem znesku 10 milijonov dinarjev. K temu bi še pripomnil, da je ta znesek kmečke dohodnine, upoštevajoč podatke o izračunavanju katastrskega čistega donosa in tudi rente, ki jo uživa naše kmetijstvo spričó bližine mesta, mnogo višje odmerjen, kot je to primer v večini drugih okrajev. Sicer pa se pod kmetijstvom mesta Celje vse prerado razume bogata Savinjska dolina, ne pa hriboviti in peščeni vzhodni in južni predel mestnega področja, kjer je večina kmečke obdelovalne zemlje našega področja. Zato je vsaka misel, da obstajajo iz tega naslova za naš proračun kake rezerve, povsem neutemeljena. Druga dohodnina, to je od obrti, prostih poklicev in zadrug, ki znaša po predlogu našega družbenega plana 14,030.000 din in ki nam je tudi v celoti prepuščena za kritje proračuna, je enako kot kmečka dohodnina predvidena izredno visoko, saj imamo v Celju že več let izredno oster kriterij pri ugotavljanju dohodkov in pri obdavčevanju privatnih proizvajalcev, kar ni primer v drugih okrajih in mestih. To se je videlo pri izterjavah, ko jih druga mesta niso izvedla tako, kakor smo jih v mestu Celje. Prav tako so tudi drugi dohodki in prometni davek v znesku 81,920.000 din maksimalno zajeti. Skupno znašajo torej dohodki našega mesta, ki so, kakor sem sproti navajal, vsi maksimalno zajeti le 167,125.000 din, pri tem bi še pripomnil, da se zaradi povečane stopnje akumulacije in skladov nasproti obveznosti do republiškega družbenega plana v znesku 15,128.000 din naši dohodki dvignejo le za 186.600 din. Na drugi strani pa znašajo naši minimalni izdatki, in sicer za kulturno in prosvetno dejavnost 69,061.000 din, za zdravstveno in socialno skrbstvo 57,391.000 din, za državno upravo 28,333.000 din, za javno varnost 24,230.000 din, za protiletalsko zaščito in gasilstvo 5,824.000 din, to pomeni brez vsakega zneska za neobhodno potrebno komunalno dejavnost v višini 184,639.000 din ali za 17,514.000 din manj, kot znašajo naši celotni dohodki.

Z upoštevanjem republiške dotacije v višini 26 milijonov, ki je za naše potrebe iz razlogov, ki jih bom še navedel, za najmanj 15 milijonov prenizka, krijemo ta primanjkljaj ter nam ostane za potrebe komunalne dejavnosti in za vzdrževanje komunalnih naprav komaj 8,125.000 din, torej manj, kot bi dali okraju Črnomelj in manj kot bodo imele mestu Črnomlju po velikosti enake in seveda mnogo manjše občine. Ker znašajo minimalni izdatki samo za vzdrževanje komunalnih naprav v našem mestu največ 45 milijonov, pomeni to, da bomo morali primanjkljaj 36,875.000 din kriti iz sredstev, katera nam bodo odstopila industrijska podjetja. Če je predlagatelj znižanja dotacije mestu Celju mislil, da je mogoče pri nas dobiti več sredstev od podjetij, potem mu želim pojasniti, da je ta možnost v letošnjem letu omejena zaradi odločitve celjskih kolektivov, da podprejo svoje društvo »Svoboda«, ki hoče do drugoletnega izleta društva »Svoboda« v Celju urediti društvu in njegovim tradicijam primeren dom »Svobode«, ki bo zahteval od kolektivov velikih prispevkov. Kolikor pa bodo od mestnega ljudskega odbora zbrana sredstva večja od prej omenjenega proračunskega primanjkljaja, so nam ta sredstva potrebna predvsem za ureditev najnujnejših komunikacij in električnega omrežja, pri čemer moram še omeniti, da imamo prav na robu mesta vasi, ki še niso elektrificirane, medtem ko je črnomeljski okraj po osvoboditvi bil v precejšnji meri elektrificiran. Potrebna bo tudi kanalizacija v novem naselju, ki nastaja na severnem delu mesta, kamor je ob slabem vremenu dostop skoraj nemogoč, da ne govorim o tovornem prometu, ki pa je ob

slabem vremenu sploh onemogočen. Poleg tega so ceste, ki vodijo iz mesta, in nekatere gosto naseljene ulice v središču mesta še vedno neutrije, kar za naše mesto predstavlja neodložljivo nujno rešitev. Če nam bodo torej podjetja dala nekaj več sredstev, nam jih bodo dala le z obveznostjo, da ta sredstva uporabimo izključno v našete namene, ker Celjani zahtevajo, da te stvari že enkrat uredimo.

Razlog za dodelitev dotacije Celju pa je še izven naštetih objektivnih razlogov. V našem mestu delujejo številne ustanove, ki še niso prešle na samostojno finansiranje in služijo le v neznatni meri ali pa sploh ne potrebam samega mesta. Tako so na primer tu prosvetne ustanove kot obe višji gimnaziji, ekonomska srednja šola, učiteljsišče, vajenska šola, vrtnarska šola ter številni internati in muzej, za katere moramo ob skrajnem varčevanju izdati okoli 54,646.000 din, ali pa za zdravstvene ustanove, kot je to protituberkulozni dispanzer, otroška poliklinika, okrajno zdravstvo, kolodvorska čakalnica za matere in otroke, okrožni higienski zavod in podobno, za kar bomo morali izdati najmanj 19,190.000 din, skupno torej 53,836.000 din.

Po statističnih podatkih zadnjih let se prebivalci našega mesta le v manjši meri poslužujejo teh ustanov, če pa izračunamo povprečje preteklih let, se prebivalci našega mesta poslužujejo teh ustanov le 30%, medtem ko drugi odstotki odpadejo na okoliš in druge sosednje okraje. V približnem znesku znašajo ti stroški, ki jih krije naš proračun v korist drugih okrajev, 40,686.000 din, torej za 15,047.000 din več, kot znaša predvidena republiška dotacija. Ker pa je sprejet teritorialni princip vzdrževanja teh ustanov, moramo te ustanove vzdrževati sami, sosednji okraji pa zaradi tega odvajajo republiškemu proračunu toliko več sredstev, iz katerih je omogočena dotacija našemu mestu, ki pa je, kot sem že nekajkrat poudaril, za 15 milijonov prenizka, ne pa za 10 milijonov previsoka.

Skušal sem vam, tovariši poslanci, pojasniti, zakaj se s predlogom ljudskega poslanca Žuniča ne strinjam. Prepričan sem, da je Črnomelj potreben dotacije, že zaradi tega, ker je partizanski kraj, ki je ogromno prispeval v času narodnoosvobodilne borbe, toda mislim, da je potrebno, da se ta sredstva enako porazdelijo in da ni prvo na vrsti ravno mesto Celje, temveč, da se ta sredstva dobe tudi od drugih okrajev, kjer imajo enake možnosti za zvišanje prispevkov, kakor jih ima Celje mesto. Kar pa zadeva sam družbeni plan in proračun, izjavljam, da bom zanj glasoval. (Ploskanje.)

Predsednik dr. Ferdo Kozak: Besedo ima ljudski poslanec Jaka Avšič.

Jaka Avšič: Tovariši in tovarišice ljudski poslanci! Da sem se oglasil k diskusiji, me je privedlo predvsem večerajšnje izvajanje tov. Hafnerja. Ker pa je tovariš Pohar v glavnem že izčrpal pomisleke, ki sem jih imel pri tej temi, izjavljam na kratko, da sem enakega mnenja, kakor tovariš Pohar, da se otroški dodatki ne bi zmanjšali ter bi ostali v sedanji višini z eventualnimi majhnimi spremembami. Pozdravljam pa analizo tovariša Hafnerja, katerega pobuda je bila ravno v tem, da bi se s pomočjo otroških dodatkov na nek način dvignila storilnost. K izvajanjem tovariša Poharja dodajam, da bi zmanjšanje oziroma sprememba otroškega dodatka močno vplivala tudi na vzdrževanje otroških domov in internatov in bi se proračun moral močno spremeniti, če bi zmanjšali otroške dodatke, ali pa bi šolanje otrok močno padlo. Naša socialistična dolžnost je, da skrbimo za kvalifikacijo ljudi, enako kakor za stroje in, ker je ta skrb za kvalifikacijo še stalnejša

in globlje segajoča, zato mislim, da v skrbi za mladino ne smemo odstopati, njen napredek je ponos naše socialistične izgradnje, zato skrbimo za razvoj naraščaja v še večji meri in to tudi takrat, kadar so morda splošne razmere težje.

K dvigu storilnosti pa bi dodal še nekaj misli, in menim, da bi se dvig storilnosti mogel reševati tudi v povezavi z reševanjem stanovanjskega vprašanja. V Ljubljani imamō glede tega precejšnjo krizo in odpade povprečno na enega stanovalca 8 m² stanovanjske površine. Ta številka je zelo nizka, čeprav seveda nekateri razpolagajo z večjo prostornino, to pa seveda na račun tistih, ki imajo še nižje površine. Menim, da bi bilo dobro, če bi bodoči Izvršni svet posvetil dovolj pozornosti reševanju stanovanjskega vprašanja, da bi tudi na tem področju prišli do neke pravičnejše razdelitve bremen, kar bi verjetno imelo določen vpliv tudi na večjo storilnost. V našem mestu iščemo vse mogoče rešitve; vendar z izgradnjo komaj polovično sledimo razvoju in potrebam, ki obstajajo. Zato ho treba najti potrebnih dohodkov za reševanje tega vprašanja, ki pa naj bi v večji meri izhajali iz samih stanovanjskih najemnin, ker je to najprirodnejša avtomatizacija družbenega življenja in celotnega akumuliranja. Najemnine pri nas ne dosegaō niti 2% celotnega sklada plač, kar je tako malenkostno, da bi glede tega dejansko morali nekaj podvzeti. Zato mislim, da bi bodoči Izvršni svet moral to vprašanje povezati s splošnim našim gospodarskim sistemom. Toda ne gre samo za stanovanja, ampak gre tudi za šole in za lokale, ki jih je treba sprostiti, za kar smo dali že konkretne predloge, tako da bi vsaj iz najemnine za lokale dobili nekaj sredstev za izgradnjo stanovanj. Prav tako bi bilo potrebno imeti nekoliko več razumevanja za razne utesnitve, pri čemer naj navedem šolo JLA v Šentvidu. Čeprav se strinjam, da ima ta šola čimbolj urejene prostore, vendar bi bilo priporočati, da se nekoliko utesni in da bi dali v tem poslopju mesta vsaj nekaj razredom Šentviške gimnazije, ki nima prostorov. Enako bi priporočal, da bi se utesnil Dom armije v Ljubljani, ki v precejšnjem obsegu zaseda stanovanjske oziroma turistične prostore.

Nadalje mislim, da bi se za pospeševanje storilnosti vsaj v gostinstvu moglo marsikaj napraviti že s tem, če bi se pravilno uravnalo nagrajevanje. Glede tega smo v mestnem ljudskem odboru že konkretno predlagali tarifni pravilnik, ki pa je bil spremenjen od Prezidija, ni pa bilo narejenega nič drugega kot to, čeprav vemo, da način nagrajevanja ni v skladu s storilnostjo in z možnostjo nadaljnjega dviga kulturnega poslovanja.

Omenil bi še problem upokojencev. Pokojnine bodo nedvomno v veliki meri črpale naš proračun, treba pa bi bilo misliti na to, ne da se upokojencem zmanjšajo njihovi prejemki, temveč na to, kako bi jih bilo mogoče zaposliti na kak drug koristen način, da bi lahko prispevali svoj delež skupnosti. Da so upokojenci izključeni iz dejavnosti, to za skupnost ni koristno. Če bi hoteli doseči tisto storilnost in po njej dvigniti narodni dohodek na tisto stopnjo, na kakršni je v tehnično razvitih deželah, in to si pač menda želimo vsi, bi bilo potrebno storiti še marsikaj, predvsem pa misliti na to, kako dvigniti narodni dohodek, kar je na vsak način naša prva naloga. (Moskanje.)

Predsednik dr. Ferdo Kozak: Besedo ima ljudski poslanec Anton Dolničar.

Anton Dolničar: Tovariši in tovarišice ljudski poslanci! Dovolite mi, da v zvezi s predlogom družbenega plana za leto 1953 nanizam nekaj

problemov, s katerimi se ukvarja tobačna industrija v naši republiki. Delovni kolektiv Tobačne tovarne v Ljubljani je vsestransko proučil predlog družbenega plana in obveznosti, ki jih družbeni plan nalaga v tekočem letu. Obširna razprava je prinesla zaključek, da te obveznosti naš kolektiv ne more sprejeti, ker akumulacije v zaželeni višini na noben način ne bo mogel ostvariti, kljub temu, da se ostro borimo proti razsipništvu, skrivanju rezerv ali dajanju višjih rabatov ter drugih ugodnosti trgovskim podjetjem.

V tobačni industriji je položaj zelo nejasen. Lanska suša je prizadela med drugim tudi tobačno žetev tako, da še ni rešeno niti vprašanje surovin. Še veliko slabši pa je na trgu položaj izgotovljenih izdelkov. Kadilci vedno pogosteje posegajo po cenejših cigaretah, kar spravlja proizvajalce v hudo zadrego, ker slabše in cenejše cigarete ne morejo nikoli biti tako rentabilne, kot so dražje. Tržišče zahteva od nas 50% cigaret četrte kvalitetne grupe, to je »Drava« cigaret. Če teh ne moremo v zahtevani količini nuditi, se na trgu pojavijo druge tovarne, ki ponujajo celo nad 50% »Drava« in tako vdirajo na naš trg. Zaradi tega smo morali za leto 1953 predvideti enak asortima kot druge tovarne v državi, da moremo vzdržati konkurenco. V letu 1952 smo planirali le 19% »Drava«, vendar smo morali proti koncu leta izdelati še 40%, če smo hoteli vzdržati večkrat tudi zelo neoljalno konkurenco. Primanjkljaj v akumulaciji, ki je na ta način nastal, smo pokrili z uvedbo novih proizvodov in tako zadostili svoji obveznosti. Za leto 1953 nam to ne bo mogoče, ker smo te izdelke uvrstili v svoj plan. Količinsko smo sicer vzdržali lanskoletno proizvodnjo, vendar je asortima mnogo nižji, ker to zahteva tržišče in zaradi tega je nižja tudi akumulacija, ki nam jo bo mogoče ustvariti, od lanskoletne. Zato pričakujemo, da bo sprejet predlog kolektiva Tobačne tovarne, da se stopnja akumulacije zniža na 1074 od predlagane 1365. Rad bi še opozoril na dejstvo, da tisti del akumulacije, ki je dan podjetjem za prosto razpolaganje v višini 1,4%, našim potrebam ne ustreza, ker bo komaj kril investicije iz preteklega leta. Položaj na tržišču je postal skoraj nevzdržen, ker podjetja tobačne industrije ne konkurirajo med seboj po kvaliteti izdelkov, pač pa z dajanjem čim večjih ugodnosti trgovskim podjetjem. Tako se precejšnje število milijonov preliva v trgovsko omrežje, ne da bi imeli od tega kako korist bodisi kadilci ali proizvajalci, temveč je to nasprotno skupnosti škodljivo. Sproščeni rabati so povzročili na trgu, ki je pravzaprav nasičen s tobačnimi izdelki, le tekmo, kdo da večji rabat, ker ta tudi lažje prodaja. Tak problem je mogoče rešiti samo tako, da imajo vse tovarne enako napeto stopnjo akumulacije. Toliko glede problema v tobačni industriji.

Rad pa bi opomnil še na nekatere stvari iz svoje volilne enote. V 127. volilni enoti smo imeli večkrat sestanke in zборе volivcev, na katerih pa je bil vedno znova sprožen problem cest, vodovoda, regulacije Gradaščiće itd. Volivci so zlasti poudarjali potrebo po popravilu ceste, ki pelje od Viča proti Vrhovcem in Bokalcem, kjer teče na nekaterih mestih voda tik ob cesti, vendar ni tu nobene ograje in je bilo že več primerov, ko so se avtomobili prevrnili v vodo z naloženimi tovari premoga ali opeke. Ker je cesta tu zelo ozka, obstaja nevarnost, da pride tudi do človeških žrtev, zlasti so v nevarnosti otroci, ki v velikem številu obiskujejo šolo na Viču. Prav tako je bil na sestankih večkrat sprožen problem šole, ki bi jo bilo treba zidati na področju za Vrhovce, Brdo, Vič in Kozarje. Ugotoviti je treba, da so ti kraji precej gosto naseljeni in je tu zelo veliko otrok. Na vse te stvari bi bilo treba misliti in dela na teh gradnjah naj bi se čimprej pričela, seveda tudi s pomočjo

voliveev te volilne enote. Z družbenim planom in proračunom se strinjam ter bom zanj glasoval.

Predsednik dr. Ferdo Kozak: Besedo ima ljudski poslanec Karel Šterban.

Karel Šterban: Tovariši ljudski poslanci! Načelno se strinjam z družbenim planom in tudi proračunom LRS. Ne strinjam pa se z razdelitvijo davka na promet proizvodov ter davka na kmečke dohodnine, to pa zaradi tega ne, ker davek na kmečko dohodnino in davek na promet proizvodov po posameznih okrajih nista enakomerno razdeljena, zlasti pa v primerjavi s tistimi okraji, ki so gospodarsko močnejši; kakor je okraj Krško. Omenil bi, da pri Celje mestu ni vnesen davek na promet proizvodov, pa tudi ne davek na kmečko dohodnino, enako tudi ne pri okraju Trbovlje. Nadalje bi omenil, da pri okraju Novo mesto, ki je gospodarsko enako močan kakor okraj Krško, ni vnesen davek na kmečko dohodnino. Enako poudarjam, da sta Celje mesto in Trbovlje dobila republiško dotacijo, s čimer se pa ne strinjam, medtem ko se strinjam s predlogom, da dobe republiško dotacijo okraji Črnomelj, Kočevje, Sežana in Tolmin.

V pojasnilo, čemu se ne strinjam s temi predlogi, naj navedem, da ima krški okraj previsoko odmero davka na promet proizvodov ter na kmečko dohodnino, to pa zaradi tega, ker je bil krški okraj v času vojne do skoraj dve tretjine izseljen, poleg tega pa so tu hriboviti tereni pod Gorjanci in predel od Kozjega do Sevnice, ki so bili v času narodnoosvobodilne borbe večinoma požgani. Nadalje opozarjam na to, da so bili hriboviti predeli krškega okraja v lanskoletni suši, zlasti Krško polje, predeli v Gorjancih in na Kozjanskem nad 50% uničeni po suši. Iz teh razlogov mislim, da bi bilo potrebno, da bi komisija pri Gospodarskem svetu pregledala stanje v našem okraju in predlagala odgovarjajoče odstotke v obveznostih do republiškega proračuna. Krški okraj je gospodarsko precej zaostal, to pa zaradi tega, ker je bil kakor sem že poudaril, večinoma izseljen in smo morali v povojnih letih vložiti vsa sredstva v to, da smo obnovili kmečka gospodarstva in prišli vsaj na tisto stopnjo, na kateri so bili nekateri gospodarsko močni okraji takoj po končani vojni. Za primer naj navedem, da je krški okraj komaj 22% elektrificiran. Iz tega se vidi, da preden ne izvršimo elektrifikacije našega okraja, ne moremo dvigniti naše kmečke proizvodnje na tako višino, na kateri je proizvodnja gospodarsko močnejših okrajev. Kolikor pa je elektrifikacija v krškem okraju izvršena, je predvsem samo v okolici industrijskih centrov. Zato bi, tovariši ljudski poslanci, predlagal, da bi se odstotek davka na promet od 52% znižal na 40% in davek na kmečko dohodnino od 50% na 30%. Razlika, ki bi s tem nastala, naj bi se sorazmerno porazdelila med gospodarsko močnejše okraje ter bi tako dobili pravilno sorazmerje v republiškem doprinosu. Mislim, da so te pripombe umestne, če pa bi kdo mislil, da niso, pa naj bi kasneje prišla v krški okraj komisija, ki bi se na lieu mesta prepričala, kakšen je položaj na krškem polju in v hribovitih predelih. Mislim, tovariši ljudski poslanci, da bi bilo potrebno, da bi Gospodarski svet oziroma bodoči Sekretariat za gospodarstvo, kadar koli bi razdeljeval obveznosti, ki izhajajo iz republiškega proračuna, upošteval realne možnosti vsakega posameznega okraja in določil odstotke, ki bi bili v pravem sorazmerju.

Slednjič bi še poudaril to, o čemer je že včeraj govoril tov. Ribič, da so naši slovenski rudniki od leta 1945 ogromno prispevali k dvigu naše

proizvodnje, da so pa pri vsem tem še vedno zelo zaostali. V rudniku Senovo nimamo na primer nobene mehanizacije, da bi mogli dvigniti našo proizvodnjo. Vsa mehanizacija, s katero razpolaga senovski rudnik, sta vrtno kladivo in lopata. Znano pa je, da so rudniki v južnih republikah, ki razpolagajo z moderno mehanizacijo, pričeli konkurirati slovenskim rudnikom, zaradi česar je potrebno, da se bo bodoči Sekretariat za gospodarstvo povezal z drugimi republikami in skušal doseči, da se bodo stopnje akumulacije pravičneje določevale, zlasti pa glede na opremo rudnikov. Na vsak način pa je treba v takih rudnikih, ki so bolj zmehanizirani, dvigniti storilnost dela, s čimer bomo dosegli lahko večji doprinos za naš zvezni in republiški proračun. V ostalem pa se, tovariši ljudski poslanci, strinjam z družbenim planom in bom zanj glasoval, seveda s popravkom, kolikor se bo Gospodarski svet z njim strinjal. (Ploškanje.)

Predsednik dr. Ferdo Kozak: Besedo ima ljudski poslanec Ivan Kurinčič.

Ivan Kurinčič: Tovariši ljudski poslanci! Že predgovornika iz krškega in kranskega okraja sta analizirala nekatere stvari glede davka na kmečka gospodarstva, s čimer se v glavnem strinjam, zlasti pa glede komisij, ki naj bi pregledale nesorazmerja v obdavčenju med okraji. Rad pa bi z nekaj besedami omenil tudi tolminski okraj, zlasti pa bi se rad dotaknil davka na dohodek kmečkih gospodarstev. Rad bi osvetlil položaj, kakšen je na Tolminskem in bi se pri tem omejil na svojo volilno enoto, to je na Kobarško-breginjski kot.

Če proučuje človek davčno politiko po naših pasivnih tolminskih vaseh, pride do prepričanja, da je tolminski okraj, ki je eden izmed najpasivnejših okrajev Slovenije, preobremenjen z davkom na dohodek kmečkih gospodarstev. Če pogledamo Idrijsko grapo, Baško grapo, Breginjski in Bovški kot, bomo vsepovsod videli strma hribovska pobočja s krpami njiv, kot lastavičja gnezda prilepljenih v strmino, da ne govorimo o tem, s kolikšnim trudom in znojem je treba obdelovati te krpe zemlje, koliko truda je s košnjo in s spravilom sena s strmih pobočij naših hribov in planin. Zato se mi zdi, da je bil tolminski okraj dosedaj nesorazmerno previsoko obdavčen nasproti gospodarsko močnejšim okrajem in bi zato predlagal, naj se, kolikor to nesorazmerje med okraji ne bo izravnano s katastrom, imenuje komisija, ki naj te napake popravi. Glede obdavčenja in izterjave davkov so nastale izredne težave. Naši kmetje so začeli popuščati ter nimajo več nobenega veselja do dela. Ne mislim v celoti zagovarjati našega kmeta, ker imamo opravka tudi s posameznimi špekulanti, vendar je večina kmetov dobra in poštena, le mi sami večkrat grešimo, ko jim prepogosto na raznih konferencah na sploh in neopravičeno mečemo v obraz besede »kulaki, špekulanti« itd.

V ilustracijo naj navedem nekaj primerov naših kmečkih posestev, njihove dohodke in način življenja. Kolikor govorim o svoji volilni enoti, bo to več ali manj držalo za ves tolminski okraj. Lahko trdim, da je v moji volilni enoti 40% gospodarstev, ki imajo od 0 do 3 hektare vsega zemljišča z gozdom vred, od česar pa je komaj 10% orne zemlje oziroma povprečno na gospodarstvo 30 do 40 arov, vse drugo pa so košenice, gozdovi itd. Če si predstavljate, da ima v moji volilni enoti največji kmet 25 hektarov posestva, od katerega je komaj 2 in pol hektara orne zemlje, potem šele lahko vidite, kakšen je položaj tolminskega kmeta, zlasti pa kmeta v Zgornjesoški dolini. V moji volilni enoti je 40% gospodarstev, ki morejo rediti eno samo kravo.

Če računamo, da dá krava povprečno do 1500 litrov mleka na leto, prejme kmet, če proda to mleko po današnji ceni po 15 din liter, letno 22.500 din. Če pa to mleko v naših primitivnih mlekarnah predela, prejme za vse mlečne izdelke v enem letu od 28.000 do 30.000 din. Če tem prejemkom prištejemo še 4000 din, ki jih kmet prejme povprečno od prodanega telička od te krave in če prištejemo k temu še nekaj sto kilogramov krompirja, ki ga proda, kadar je dobra letina, in če prejme še nekaj tisočakov za pridelek fižola, dobimo največji letni dohodek 40.000 din, od česar pa mora plačati 5000 do 8000 din davka. Tako si šele lahko predstavljamo, kako žive pasivni tolminski kmetje. Poleg tega naš kmet ni socialno zavarovan in nima otroških doklad. Zaradi tega bi predlagal, tako kot so že drugi predlagali, da bi se ta nesorazmerja med okraji uredila. Strinjam se s tem, da se davek sorazmerno porazdeli na posamezne okraje in je zaradi letošnje suše prav, da vsi nosimo enaka bremena.

Na koncu bi se dotaknil še nekaterih vprašanj, ki niso v neposredni zvezi z razpravo o proračunu, namreč vprašanja civilnih in vojaških invalidov iz italijanske vojske. O tem smo menda že preteklo leto razpravljali in je bilo rečeno, da se stvari urejajo, vendar bi človek želel, da bi se to vprašanje pojasnilo do take mere, da bi poslanec lahko odgovoril svojim volivcem, ki ga s tem vprašanjem večkrat nadlegujejo. Poleg tega večkrat povprašujejo volivci, kako je s posojilom iz časa narodnoosvobodilne vojne, kar bo verjetno najpogostejši primer na Primorskem. To je posojilo iz leta 1942, ko je bil kot potrdilo izstavljen lirski bankovec. Na taka vprašanja bi bilo treba dokončno odgovoriti in povedati ljudem, ali so še upravičeni do kakega povračila ali ne, ker dajemo sicer volivcem samo povod, da ta vprašanja vedno znova načenjajo.

Slednjič bi se dotaknil tudi vprašanja izsuševanja kobariškega blata. Že več let se govori o tem vprašanju in tudi letos je bilo govora o tem, da je v te namene določenih 5 milijonov dinarjev, zato bi apeliral na bodoči Izvršni svet, da ne pozabi na izsuševanje kobariškega blata, s čimer bi se v precejšnji meri rešilo vprašanje zaposlitve brezposelnih ljudi. Opozoril bi še na to, da so morda tudi po drugih vaseh primeri, ko so ljudem iz nevednosti pri prvem ljudskem posojilu zapadle izžrebane vsote konec 1952. leta. Pri nas bo morda okoli 10% takih ljudi, ki so zamudili dvigniti amortizirane obveznice, zaradi česar nastaja precejšnje godrnjanje. Ker pa so si tega ljudje sami krivi, se tu verjetno ne bo dalo pomagati. V ostalem se strinjam s predlogom družbenega plana in proračuna in bom zanj tudi glasoval. (Ploskanje.)

Predsednik dr. Ferdo Kozak: Kot zadnji se je prijavil k razpravi ljudski poslanec Bogomil Vižintin.

Bogomil Vižintin: Tovariši ljudski poslanci! Ko danes razpravljamo o družbenem planu in proračunu, nameravam obrazložiti nekatere probleme goriškega okraja. Popolnoma se strinjam s predlogom družbenega plana in proračuna, kajti nam vsem mora biti jasno, da je treba dati v tem letu prioriteto ključnim objektom, in se bomo šele potem lahko lotili reševanja drugih vprašanj, ki jih bomo lahko reševali s pospešenim tempom. Kljub temu pa je treba ob tej priliki obrazložiti nekatera pereča vprašanja.

Goriški okraj ni pasiven okraj, kakor povečini tarnajo drugi okraji. Goriški okraj je aktiven in je dosedaj dobro vodil svoje gospodarstvo, vendar se to gospodarstvo lahko v perspektivi še izboljša, ker so za to dani vsi pogoji. Lansko leto na primer nismo imeli večjih težav pri pobiranju davka. Že do

novembra meseca smo od 96 milijonov davka pobrali 92 milijonov in tudi sedaj, ko je pri obračunu akontacij naknadno določena še vsota 20 milijonov din, mislim, da tudi tu ne bo težav. Če se ljudem naša socialistična politika pravilno tolmači, jo tudi pravilno razumejo in tudi prispevajo k naši socialistični graditvi. Razumljivo pa je, da je treba ljudem pojasniti, kakšne so tudi potrebe v okviru republike in celotne države, potem je na vasi mnogo lažje voditi politiko. Za primer bi navedel nekatera naša podjetja, ki so dvignila stopnjo akumulacije, to se pravi, da stremijo k izboljšanju kvalitete in povečanju svoje produkcije. Tako je podjetje »Elektro Gorica«, ki je imelo določeno republiško stopnjo 101, to stopnjo dvignilo na 106, Soške elektrarne od 188 na 195, Tovarna cementa od 760 na 800, Livarna »Štrukelj«, ki se sedaj preusmerja na izdelavo kmetijskega orodja, pa je nekoliko padla, namreč od 422 na 360. Tovarna apna v Solkanu je dvignila stopnjo akumulacije od 110 na 120, Okrajne opekarne od 50 na 65, Goriške opekarne od 80 na 90, Tovarna pohištva »Edvard Kardelj« od 115 na 125, Invalidsko mizarstvo od 110 na 117, LIP Ajdovščina od 150 na 160 itd. To se vidi, da se naša goriška podjetja trudijo, da bi povečala storilnost dela. Od te razlike bo okraj porabil 45% za proračun, 55% pa sama podjetja.

Seveda pa imamo kljub temu na Goriškem nekaj problemov. Vsem je znano, da je Primorska 25 let ječala pod fašizmom ter je kulturno zelo zaostala. Nimamo nobenega centralnega kulturnega doma — gledališča, katerega bi bilo treba nujno zgraditi. Seveda je vprašanje, od kod naj vzamemo sredstva. Obstoji namreč gledališče za Slovensko Primorje v Postojni, ki se bori s finančnimi težavami, ker nima subvencije ter ne more obstajati, če se mu ne bo priskočilo na pomoč. Razumeti je treba, da je gledališče na področju celotnega Slovenskega Primorja vsekakor potrebno. Slišijo pa se glasovi, naj se to gledališče ukine in naj se mu ne pomaga, medtem ko sem jaz nasprotnega mnenja. Zato imam tudi predlog v obliki amandmaja in sicer, če se da ljubljanskemu gledališču subvencija v višini 63 milijonov, ko se tega gledališča več ali manj poslužujejo skoraj samo Ljubljčanji, naj bi od te subvencije odvzeli 6 milijonov, ki bi jih dali Primorskemu gledališču, ki služi vsemu primorskemu ljudstvu. Teh 6 milijonov naj bi nadomestila ljubljanska mestna občina in ljubljanska okolica, da bi Slovensko narodno gledališče zaradi tega ne trpelo.

Nastaja tudi vprašanje primerne centralne kinodvorane v Gorici. Nimamo hotela, v katerem naj bi prenočevali tujci, ki prihajajo v naše kraje, nastaja vprašanje kavarn itd. Toda tovariši ljudski poslanci, kako naj bi vse to gradili, če še vedno stoji pred nami problem obnove podeželja. Čeprav mi je težko in o tem nerad govorim, je to vendarle problem. V goriškem okraju imamo še vedno 300 porušenih hiš. To vprašanje sem sprožil že lansko leto in čeprav se je v preteklem letu nekaj naredilo, je vendarle ostala večina hiš še nedokončana. Od 300 porušenih hiš, kjer so ljudje že 10 do 12 let brez strehe, je treba nujno popraviti oziroma dokončati vsaj 153. Teh 153 primerov prav zaradi tega tako nujnih, ker so to borci, ki so sodelovali v narodno-osvobodilni borbi, pa še danes nimajo strehe nad sabo ter živijo po senikih, kletah itd. Kdor si je na Goriškem to ogledal, tega ne bo mogel zanikati. Nadalje je potrebno dokončati še 48 hiš, ki so se obnavljale v preteklem letu. Prekriti moramo 23 streh, ki so bile leta 1945/46 krite z deskami, ki so med tem časom segnile ter sili ljudem ob vsaki moči voda v stanovanje. Seveda se boste vprašali, kje najti sredstva. Če teh sredstev ni mogoče dobiti v republiškem merilu, potem naj nam tu pomaga zvezni Izvršni svet, kateremu

je bilo poročilo o tem stanju že poslano. Tudi za ta predlog imam neko misel, kje naj bi se sredstva dobila, seveda, če to ne škoduje republiškem proračunu. V tej zvezi predlagam v svojem amandmaju, da nam republika pusti 41% od prometnega davka, 20% kmečke dohodnine, kar bi skupno zneslo 99,593.000 din, poleg tega pa še 12 milijonov, ki bi jih goriški okraj izterjal od onih, ki so si pri obnovi podeželja in na njen račun zgradili večje hiše, kakor so jih imeli pred vojno, potem bi bil celoten znesek 111,593.000 din. Po proračunu, ki ga je napravilo gradbeno podjetje, pa bi stroški za obnovo 153 hiš, dokončanje 48 hiš in kritje 23 streh znašali 120 milijonov din. Če bi bilo mogoče ta sredstva dobiti, potem bi si s temi 111 milijoni in z onimi dvanajstimi, ki bi jih izterjali od tistih, ki so obnovo izrabili, kot sem že prej rekel, v letošnjem letu najnujnejšo obnovo zaključili. Tako bi ostalo še 150 hiš, ki jih ne bi obnavljali, ker se to ne izplača, ter 600 porušenih gospodarskih poslopij, ki trenutno ne prihajajo v poštev in bi si ljudje morali sami na kak način pomagali. Vsekakor pa vpliva tudi to na razvoj kmetijstva, če ljudje nimajo potrebnih gospodarskih poslopij.

Tudi na Goriškem je problem šol zelo pereč. V goriškem okraju imamo še vedno 12 požganih šol in štiri šole, ki so nujno potrebne obnove. To pomeni, če hočemo na Primorskem spričo take zaostalosti, kakršna je, dvigati kulturo in prosveto, upoštevajoč pri tem, da je bila Primorska 25 let pod fašističnim jarmom in so ji bile odvzete vse pravice, potem moramo dobiti sredstva, da tudi to obnovo dokončamo. V letošnjem letu bomo proslavljali 10-letnico ustanovitve primorskih brigad v goriškem okraju in bi bilo prav, če bi borci, ki bodo prihajali iz vseh strani, videli, da smo rešili ta najbolj pereča vprašanja in obnovili to, kar je vojna vihra porušila.

Moj konkretni amandma pa bi se glasil: 1. za nujno obnovo 153 stanovanjskih hiš, za dograditev 48 hiš iz leta 1952 in za kritje 23 streh 120 milijonov; 2. za pomoč Primorskemu gledališču 6 milijonov.

K prvi točki predlagam, da se sredstva za obnovo dobijo na ta način, da republika pusti goriškemu okraju 41% od prometnega davka in 20% davka na kmečko dohodnino, kar bi znašalo 99,593.000 din, pri čemer je prišteti 12 milijonov din, izterjanih od onih, ki so si na račun obnove zgradili večje hiše, kar bi bilo skupno 111,593.000 din.

K drugi točki pa predlagam, da se za pomoč Primorskemu gledališču odvzame Slovenskemu narodnemu gledališču v Ljubljani 6 milijonov od njegove subvencije in jih dodeli Primorskemu gledališču v Postojni.

Menim, da sem s tem nakazal glavne probleme goriškega okraja, sicer pa se z družbenim planom in proračunom strinjam ter bom zanju glasoval. (Ploskanje.)

Predsednik dr. Ferdo Kozak: Prekinjam sejo, ki se bo nadaljevala ob 16.

(Seja je bila prekinjena ob 12,45 in se je nadaljevala ob 16,30.)

Predsednik dr. Ferdo Kozak: Nadaljujemo 1. sejo IV. rednega zasedanja, in sicer z razpravo o predlogu zakona o družbenem planu in proračunu LRS za leto 1953. K besedi se je prijavil še ljudski poslanec Janko Smole.

Janko Smole: Tovariši poslanci! V razpravi bi se dotaknil še nekaterih vprašanj, ki so bila že načeta in o katerih so govorili že posamezni poslanci.

V predloženem družbenem planu je predlagano, da bi sredstva za samostojno razpolaganje delovnih kolektivov bila diferencirana, in sicer s tem, da bi podjetja, ki imajo v letošnjem letu naloge glede ključnih objektov, razpolagala s 6%, medtem ko bi druga podjetja razpolagala z 2,80%, tekstilna industrija pa bi razpolagala samo z 1,4%. Glede na to, da bo tekstilna industrija razpolagala z nekoliko nižjim odstotkom, se pojavlja pri nekaterih tovariših mnenje, češ da takšen odstotek stavlja v nepravilčen položaj tekstilna podjetja nasproti drugim podjetjem in da se zaradi tega ustvarjajo nepravilni odnosi med podjetji tekstilne industrije in podjetji drugih panog. Omenjenih 6%, ki se predlagajo za podjetja, ki imajo ključno kapitalno izgradnjo, je bilo danih prav iz razlogov, da bi se tako čim uspešneje zagotovila dovršitev ključnih objektov v letu 1955. Poleg tega pa tudi praksa iz leta 1952 kaže, da bi spričo sedanjega sistema različnih stopenj akumulacije isti odstotek pomenil zelo nepravilne odnose med posameznimi podjetji. Navedel bi nekaj konkretnih primerov, ki ilustrirajo, da ta odstotek za tekstilno industrijo nikakor ne pomeni postavljanje tekstilne industrije v nepovoljen položaj nasproti drugi industriji. Če vzamemo sedanje stanje zaposlenih v naši industriji, znaša to okoli 114.000. Glede na predvideno akumulacijo in sredstva za samostojno razpolaganje bi v tem letu povprečno prišlo na vsakega zaposlenega približno 19.000 din. Če vzamemo samo tekstilno industrijo in upoštevamo, da je v tekstilni industriji trenutno zaposlenih okoli 20.000 ljudi, bi spričo odstotka, ki se predlaga v družbenem planu, to je 1,4% kot sklad za samostojno razpolaganje, odpadlo na enega zaposlenega človeka okoli 21.200 din. To se pravi znatno več oziroma za okoli 2000 din več, kolikor odpade na zaposlene v drugih industrijskih panogah. Če pa vzamemo samo industrijo po odbitku tekstilne industrije, potem bi v drugi industriji prišel celo manjši znesek na enega zaposlenega človeka in sicer okoli 18.500 din nasproti tekstilni industriji, kjer odpade na enega zaposlenega človeka 21.200 din. Iste rezultate dobimo, če primerjamo posamezna podjetja med seboj. Če vzamemo na primer nekatera večja tekstilna podjetja, tako na primer Mariborsko tekstilno tovarno, ki je največje tekstilno podjetje v Sloveniji in ki ima tudi največji stalež zaposlenih, bi ob predloženem odstotku odpadlo na Mariborsko tekstilno tovarno na vsakega zaposlenega 36.000 din sredstev za samostojno razpolaganje. V Predilnici in tkalnici v Mariboru bi ob istem odstotku odpadlo 30.000 din, v »Tiskanici« v Kranju bi odpadlo 28.000 din, v Tekstilni tovarni »Inteks« Kranj celo 40.500 din zaradi visoke akumulacije. V Predilnici Tržič bi odpadlo 27.000 din, v Tekstilni tovarni Prebold 41.000 din in v Predilnici Litiji 24.000 din. Kolikor bi tekstilna podjetja imela isti odstotek sredstev za samostojno razpolaganje, kakor druga industrijska podjetja, bi se ti zneski, ki sem jih sedaj navedel za tekstilna podjetja, podvojili ter bi znašali okoli 60 do 80.000 din na zaposlenega človeka. Za razliko od tekstilne industrije je pa spričo predloženega zvišanega odstotka za podjetja, ki imajo ključno industrijo, položaj takšen. V rudniku Zagorje kljub temu, da plan predlaga 6%, odpade na enega zaposlenega delavca še vedno le 23.200 din. V rudniku Velenje bi odpadlo po tem predlogu 30.000 din. V Lendavi, čeprav je tudi to objekt, za katerega so predvidena sredstva za ključno kapitalno izgradnjo, odpade spričo nizke akumulacije samo 11.000 din. V Železarni Ravne odpade 41.000 din, v Štorah 36.000 din, v Tovarni avtomobilov Maribor 17.000 din, v Litoestroju 46.000 din itd. V primeru, da bi ta podjetja imela isti odstotek, kakor so ga imela v lanskem letu, bi se ti zneski zmanjšali in bi predstavljali komaj eno tretjino

tega, kar bi tekstilna industrija ob istem povprečnem odstotku dosegla za sredstva za samostojno razpolaganje. Po vsem tem je upravičena trditev, da različni in diferencirani odstotki ne pomenijo postavljanja posameznih podjetij v nepovoljen položaj, ampak da so ti različni odstotki med drugim rezultat zelo neenakih obveznosti, ki jih imajo posamezna podjetja v dosedanjem sistemu akumulacije. Predvsem pa so rezultat okoliščin, da ima tekstilna industrija zelo visoko akumulacijo in da ta akumulacija, kakor je bilo že v uvodnem referatu tovariša Mačka ugotovljeno, ni rezultat predvsem njihove proizvodnosti, temveč rezultat trenutne politike cen, ki jo država izvaja; politike omejevanja uvoza tekstilnih surovin, ker je ta industrija skoraj v celoti odvisna od uvoza in zato ustvarja tekstilna industrija v teh pogojih in v tem položaju na tržišču visoko akumulacijo. Če bi pa tekstilna industrija že danes imela cene, ki bi bolj normalno odražale razmerje nasproti različnim drugim cenam, če bi odražale normalnejše ekonomske odnose, bi se ta akumulacija tudi bistveno zmanjšala in bi se najbrže zaradi tega upravičeno akumulacija v drugih panogah, zlasti v rudnikih in železarnah, na ta način lahko povečala. Na osnovi tega sem hotel skratka nekoliko dokumentirati, da ta odstotek, čeprav izgleda nizek in je znižan nasproti preteklemu letu, ne pomeni, da bo tekstilna industrija prejela manjša sredstva za samostojno razpolaganje, temveč bo še celo v nekoliko ugodnejšem položaju nasproti osnovnim panogam industrije oziroma nasproti tistim panogam, ki zaposlujejo večino delovne sile in ki nosijo tudi osnovno breme investicij za leto 1953.

Naslednje vprašanje, ki bi se ga želel dotakniti in ki so ga že načeli nekateri diskutanti in ki je tudi predmet precejšnje razprave, zlasti še v posameznih podjetjih na terenu, je vprašanje amortizacije ter njenega izkoriščanja v letošnjem letu. V preteklem letu je bilo v Sloveniji okoli 50% amortizacije blokirane in sicer za potrebe investicij. Prav tako se za letošnje leto predlaga, da bi znaten del amortizacije, ki bi drugače moral biti predviden za popravila in za razne druge stvari, še nadalje ostal blokiran. V lanskem letu je znašala vsota amortizacije, ki so jo delovni kolektivi izkoristili za popravila in razne investicije, okoli 5.600.000.000, medtem ko se za letošnje leto predlaga, da bi se ta amortizacija nekoliko dvignila, čeprav ne v celoti in sicer na 6.100.000.000, to se pravi, za okoli 500 milijonov. Iz vsega tega je razvidno, da ta amortizacija še vedno ne bi v celoti ostala na razpolago delovnim kolektivom, temveč da bi del te amortizacije bil izkoriščen za potrebe ključnih investicij. Čemu je potrebno, da se v sedanjih pogojih del amortizacije izkoristi v te namene? Mislim, da je vprašanje amortizacije zelo povezano z vprašanjem ključnih investicij in s sedanjim položajem v naši zunanji trgovini. Dejstvo je namreč, da naša zunanja trgovina tudi v letošnjem letu izkazuje še znaten primanjkljaj in da naših potreb glede uvoza še nismo sposobni v celoti kriti z lastnim izvozom. To še prav posebej velja za drugo polletje preteklega leta in za sedanji položaj. Medtem ko se je v prvi polovici 1952. leta začel izvoz precej normalno razvijati in so podjetja normalno uvažala surovine ter razni pomožni material, in so vrhu tega podjetja v prvi polovici preteklega leta začela v precejšnji meri uvažati tudi razne rezervne dele, skratka, ko se je v zunanji trgovini v prvem polletju ravno zaradi decentralizacije in zaradi večje zainteresiranosti delovnih kolektivov začel položaj bistveno izboljšavati, je pa v drugem polletju preteklega leta nastopila bistvena sprememba tudi v zunanji trgovini, in sicer kot posledica suše. Zaradi posledic suše se je pojavila potreba po velikem dodatnem uvozu raznih prehranskih predmetov in naši časopisi so že objavili, da

bo treba za leto 1953 za kritje potreb po osnovnih prehranskih predmetih uvoziti še za 117 milijonov dolarjev, kar predstavlja okoli 35 milijard dinarjev po uradnem tečaju, od česar pa je po sedanjih podatkih, kolikor je bilo to objavljeno v časopisju, že uvoženo za okoli 80 milijonov dolarjev. Suša, ki je skratka zahtevala dodaten uvoz, je našo zunanjo trgovino precej obremenila. Če gledamo stanje zunanje trgovine v preteklem letu, lahko ugotovimo, da je od 17 milijard, kolikor smo v preteklem letu uvozili v Sloveniji, bilo z našimi lastnimi deviznimi sredstvi, ki jih je ostvarila Slovenija in dala na razpolago naša industrija, kritih 9 milijard. To pomeni, da so bila druga sredstva, s katerimi je bil zagotovljen uvoz surovin v preteklem letu, izraz tega primanjkljaja v naših deviznih skladih oziroma v zunanji trgovini. S tem ne mislim reči, da je takšen primanjkljaj v celotni jugoslovanski bilanci, hočem pa poudariti, da je ta primanjkljaj v naši zunanji trgovini dejstvo, ne fraza, ne izmišljotina in je treba z njim tudi realno računati. Prav zaradi tega, ker se je z njim realno računalo, je v tem družbenem planu bila postavljena kot ena izmed osnovnih nalog čimprejšnja dovrnitev ključnih objektov v letu 1953, kar more bistveno vplivati na uravnoteženje naše zunanjetrgovinske bilance in prispevati, da se čimprej z lastnimi sredstvi zagotovi tudi potrebni uvoz in se pri tem iznebimo raznih sredstev, ki sedaj od kjerkoli dotekajo. V zvezi s tem pa je tudi samo vprašanje amortizacije, ki je zato tudi v tej meri koriščena za potrebe ključne kapitalne izgradnje, zato, da se ta v polni meri zagotovi in da gredo čimprej ti objekti v obrat. Sama razdelitev amortizacije bo stvar okrajnih ljudskih odborov, ki bodo v razpravi z delovnimi kolektivi na temelju pregledov in razprav ugotovili, v kakšni meri naj bi posamezna podjetja ob navedenih omejitvah koristila v letošnjem letu sredstva za amortizacijo.

Nadaljnje vprašanje, ki bi se ga hotel dotakniti, je vprašanje investicij oziroma konkretno vprašanje Strnišča, ki ga je v razpravi načel tovariš Bizjak. V razpravi je bilo izneseno, da sredstva, kakršna se predlagajo v družbenem planu, ne zagotavljajo dovrnitve Strnišča oziroma prvega dela objektov Strnišča in s tem tudi tega ne, da bi Strnišče konec letošnjega leta začelo obratovati. Nadalje, da so se ta sredstva na poti do Ljubljane izgubila in razen tega, da so se ta sredstva za Strnišče naknadno z raznimi administrativnimi škarcami precej obrezala in da se zato resno postavlja vprašanje, v koliki meri bo Strnišče v letu 1953 do kraja dogotovljeno. V predloženem družbenem planu so za Strnišče predlagane 4 milijarde 610 milijonov, medtem ko so v osnutku družbenega plana, ki je bil dan v diskusijo pred razpravo v skupščini, bile predlagane 4 milijarde 980 milijonov. Bilo je skratka naknadno predloženo znižanje za 370 milijonov.

Zakaj je prišlo do tega znižanja? Sama tovarna oziroma investitor v Strnišču je predlagal za dograditev prve faze znesek 5 milijard 490 milijonov in od te vsote je prišlo na 4 milijarde 610 milijonov. Na osnovi te razlike bi izgledalo, da so podjetju prikrajšana zadnja sredstva in da nastaja resno vprašanje, če bo ta objekt sposoben iti čimprej v obrat. Če pa pogledamo podrobneje, katere stvari bi mogle izpasti iz investicijskih sredstev, vidimo, da so to stvari, ki trenutno kot ključni objekt niso potrebne in bi tudi, če bi ostale v družbenem planu, naletele pri drugih kolektivih na resno negodovanje. V tem znesku je bilo predvidenih prvih 145 milijonov za upravno poslopje. Res je to potrebno, vendar ga ne moremo šteti za ključni objekt. Vsekakor ni potrebno, da se že v prvi fazi zagotove zanj sredstva. Poleg tega je znano, da se je to upravno poslopje precej razkošno in potratno gradilo

in to ne morda toliko po krivdi kolektiva, kolikor po krivdi raznih administrativnih odločitev, raznih direkcij itd. in da je ta gradnja bila v preteklem letu že tudi ustavljena iz razloga, da se dajo najprej sredstva za dograditev tovarne in da se še pozneje omogoči izgradnja drugih prituklin. Bilo bi tudi nemogoče zagovarjati, da ima nek kolektiv upravno poslopje za ključni objekt, medtem ko druga podjetja nimajo potrebnih sredstev celo za neprijetno bolj važne stvari, ki zadevajo proizvodnjo ali pa celo samo vzdrževanje. Nadalje je bilo predlagano, da se iz spiska črta 12 milijonov dinarjev opreme za upravno poslopje, kot je to razno pohištvo in podobno, ter je bilo končno črtanih še 16 milijonov dinarjev za telefonski kabel Maribor—Strnišče, ki bi služil za telefonsko povezavo podjetja z drugim telefonskim omrežjem. Slednjič je bilo predlagano, da se črta 650 milijonov, ki ne predstavljajo sredstev za samo izgradnjo gradbenih objektov in nabavo opreme, ampak se nanašajo na surovine, ki jili je potrebno nabaviti za začetek obratovanja v Strnišču. Teh 650 milijonov dinarjev, s katerimi bi bil nabavljen material za začetek obratovanja, to je lignit, boksit in nekatera druga sredstva, tega denarja ni mogoče šteti za investicije, marveč se predlaga, da se uredi ta stvar tako, da bi dala banka za te stvari podjetju potreben kredit, ki bi mu omogočil nabavo potrebnih surovin za pričetek obratovanja. Če ta sredstva odbijemo, zagotavlja preostali znesek v polni meri, tudi po podatkih tovarne in komisije, ki je pregledala problematiko investicij, popolno kritje investicij oziroma v polni meri zagotavlja, da gre prva faza v obrat. Poleg tega je nastopila sprememba tudi v tem, da se je prej predvidevalo, da bi se poleg dovršitve prve faze v Strnišču pospeševala izgradnja tudi drugega dela, to se pravi, še nadaljnje etape 15.000 ton aluminija. Vendar se je na osnovi temeljitejšega pretresa ugotovilo, da bi bilo povsem nesmotrno forsirati takšno izgradnjo v sedanjih pogojih, kakršni so, to pa zaradi tega, ker za drugi del faze nimamo trenutno niti dovolj električne energije in je odvisno prav od Šoštanjske termocentrale, ki se še gradi, oskrba Strnišča z električno energijo, ker bo že delno v prvi fazi vprašanje, kako v zimskih mesecih kriti potrebe po električni energiji. Zaradi tega bi bilo skratka nesmiselno že sedaj forsirati, da se na hiter način usposobi tudi druga faza za pogon, ko pa potrebne električne energije še nimamo na razpolago, ampak se bo treba najprej lotiti stvari v Šoštanju in v zvezi s tem v rudniku Velenje, ki zagotavlja osnovo, da bo potrebna energija za celotno poslovanje tovarne v Strnišču zagotovljena. Iz teh razlogov je bil v družbenem planu tudi dan predlog, da se za sedaj omejimo najprej na prvo fazo. Znesek, ki je predviden, predstavlja ogromna sredstva, pa tudi ogromne napore, da se ta znesek na čim bolj pameten način izkoristi, da gre vsaj prva faza v čim večji meri v obrat.

Poleg tega se mi zdi, da je treba v zvezi s tem omeniti še eno stvar. Bilo je govora, da nekatera druga podjetja, konkretno »Rade Končar«, navijajo cene in na ta način zmanjšujejo investitorjem njihova sredstva, kar gre pa na račun proračunskih sredstev. Mislim, da teh primerov ni treba iskati samo pri tovarni »Rade Končar«, marveč imamo take primere tudi pri nas in bi bilo boljše iznesti nekatere primere iz nekaterih naših podjetij, ki prav tako dobavljajo opremo za ključne objekte ter čestokrat skušajo ta položaj izkoristiti za to, da bi dobili čimveč sredstev iz proračuna. Pri tem celo ni treba iskati raznih podjetij izven Strnišča, ampak lahko poiščemo tak primer celo v Strnišču samem. V letošnjem letu se je v Strnišču v veliki meri izdelovala oprema tudi v režijskih delavnicah tovarne. Te režijske delavnice

zaposlujejo precejšnje število delavcev in so imele svoje obveznosti s svojo stopnjo akumulacije ter gre oprema, ki jo tam izdelujejo, neposredno v tovarno v Strnišču. Banka je na koncu leta izkazala, da so te režijske delavnice, čeprav s svojimi stroški neposredno obremenjujejo investitorja in s tem tudi proračun, presegle akumulacijo za okoli 107 milijonov. Razumljivo je, da teh 107 milijonov dejansko pomeni obremenjevanje in neracionalno poslovanje z investicijami in pomeni tako rekoč dejansko ropanje proračunskih oziroma skupnih sredstev. Zato mislim, da bi se predvsem tu moralo postaviti vprašanje, da se v samem Strnišču, vsaj za tisti del opreme, ki neposredno služi dobrobiti same tovarne, v prvi vrsti zagotovi pocenitev te proizvodnje in da tu ni nobenega mesta za to, da bi se tu izkazovala neka visoka akumulacija, ki pomeni pravzaprav premetavanje iz žepa v žep. Zato mislim, da ni tu toliko vprašanje, da so se sredstva na poti do Ljubljane izgubila, ampak je bolj vprašanje Strnišča samega in slabega načina finansiranja investicij tudi po drugih ključnih objektih, da se ta sredstva v samih podjetjih marsikje zaradi nezadostne kontrole in skrbi ne izgubijo. In že sedaj se s strani posameznih delovnih kolektivov marsikje zelo upravičeno stavijo ugovori, zakaj na eni strani nekatera podjetja, nekateri rudniki in druga industrija sredstev za investicije ne dobe, ko pa na drugi strani nekateri ključni objekti na široko razsipajo sredstva in malo skrbijo, da bi bila ta sredstva na pameten način potrošena ter se ta sredstva čestokrat trošijo za nepotrebne stvari, kot za razna upravna poslopja itd. Zaradi tega mislim, da bi bilo treba predvsem spregovoriti o tej stvari, ker se prav tu krije nevarnost za to, da bi neki ključni objekt ne bil do kraja dovršen in bi nastale določene težave.

Na koncu bi se dotaknil še vprašanja stopenj akumulacije. Nekateri tovariši so v razpravi omenili, da so posamezne stopnje akumulacije previsoke in da se pri tem ni upoštevalo v zadostni meri stanje v teh podjetjih, zastarelost strojev itd., kar je konkretno omenil tovariš iz Kočevja in še nekateri drugi tovariši. Omenil bi samo, da družbeni plan, ki je sedaj v razpravi, ne določa nobenih konkretnih obveznosti za posamezna podjetja, ampak je določitev teh obveznosti v celoti stvar okrajnih družbenih planov, to je stvar sporazuma oziroma pregleda in pretresa podjetij, da se v teh družbenih planih stopnje akumulacije na pravilen način določijo. Zato te pripombe pravzaprav niso na mestu, kolikor se s samim družbenim planom teh obveznosti ne da določiti, temveč je to vprašanje okrajnega ljudskega odbora in sveta proizvajalcev, da te stopnje akumulacije pravilno določijo. Republiški družbeni plan pa glede tega nobeno podjetje in noben okrajni ljudski odbor ne zavezuje, ampak jih zavezuje samo v pogledu celotne obveznosti, pri tem pa je njim v celoti prepuščeno, da podrobneje določijo, kakšna naj bo konkretna obveznost za eno ali drugo podjetje. (Ploskanje.)

Predsednik dr. Ferdo Kozak: Se še kdo od ljudskih poslancev javlja k besedi? (K. besedi se prijavi ljudski poslanec Stane Bizjak.)

Stane Bizjak: Tovariši ljudski poslanci! Ljudski poslance Smole je iznašal tu neresnico, zato mu mislim na kratko odgovoriti. Ne mislim pa, da bi bila s tem razprava končana, in ker bo to prav gotovo objavljeno, bi bilo treba dati to stvar v javno diskusijo.

Dejstvo, da je bil zvezni plan zmanjšan za 810 milijonov na račun, kot sem že prej rekel, tega, da se zmanjša investicijska izgradnja in da se ne nabavijo tiste surovine, ki so potrebne za poskusno obratovanje, nisem zanikal, in tudi ne trdim, da zahtevamo oziroma da bi bilo to za prvo fazo

izgradnje potrebno. Smatram pa, da se ne da pogrešati 380 milijonov, ki so bili naknadno odtrgani. Tovariš Smole je trdil, da gre v glavnem samo za 160 milijonov, to se pravi, da je še vedno razlika 220 milijonov, ker je v tistih 810 milijonih že vključena hala B, ki se ne bo gradila oziroma je ona upoštevana samo s 70 milijoni, namesto z okoli 300 milijoni in pa okoli 350 milijonov za opremo, kar pomeni, da je tu še vedno 220 milijonov razlike.

Druga stvar, ki jo je on navedel, se tiče dela režijskega odbora v Strnišču. Rezijski odbor je moral plačevati isto akumulacijo pri slabši mehanizaciji, kot jo ima »Metalna«, »Litostroj« itd., vendar je imel pri nekaterih stvareh približno za 10%, pri drugih 15%, pri nekaterih pa celo za 20% nižjo ceno. Kljub temu, da je šel »Rade Končar« na montažo z 200% akumulacijo, je bilo Strnišče v ceni samo za 3% višje, »Hidromontaža« pa je bila višja za 5%. Ta dejstva dovolj govore in mislim, da bi bilo potrebno v skupščini formirati komisijo, ki bi to stanje pregledala.

Zakaj je bilo v Strnišču ustvarjene toliko več akumulacije, kakor je to navedel tovariš Smole, in to celo za 200 milijonov več, kakor je on navedel, in na osnovi česa je bila ustvarjena ta akumulacija? To je bilo zaradi tega, ker je bila montaža povečana za 83%, ker je bil plan izpolnjen s 111% ter je povsem razumljivo, da mora biti, če se plan izpolni in dejavnost poveča, tudi vsota akumulacije večja. S tem pa se cena ni dvignila, marveč se je obratno celo znižala. To so dejstva, ki drže, in mislim, da bi bilo dobro, če bi se v skupščini osnoval odbor ali komisija, ki bi naj ta dejstva knjigovodstveno pregledala, da bi tako kolektiv dobil zadoščenje, namesto da se dopusti, da govori neki ljudski poslanec na podlagi netočnih podatkov in netočnih obvestil neresnico. (Ploskanje.)

Predsednik dr. Ferdo Kozak: Se še kdo od tovarišev ljudskih poslancev javi k besedi? (Nihče.) S tem zaključujem razpravo in ugotavljam, da so bili med razpravo vloženi naslednji amandmaji, in sicer: od ljudskega poslanca Janeza Zuniča, Alojza Ribiča, Marije Šme, inž. Alojza Hrovata, Karla Grma, Bogomila Vižintina in Antona Dolničarja. Po določilih poslovnik-a je sedaj potrebno, da se o teh amandmajih izjavi predlagatelj zakonskega predloga. Besedo ima minister za finance Zoran Polič.

Zoran Polič: Tovariši ljudski poslanci! Dovolite, da o teh amandmajih nekoliko obširneje spregovorimo, zato, ker se mi zdi, da je treba nekatere stvari vendarle pojasniti, ker bo iz njih razumljivejši tako sestav družbenega plana in proračuna kakor tudi naš odnos do teh amandmajev, ki so jih posamezni poslanci predlagali.

Če se dotaknem najprej prvega amandmaja, to je amandmaja tovariša Zuniča, mislim, da ni dovolj govoriti samo o tem, ali damo 10 milijonov ali ne in jih odvzamemo od dotacije Mestnemu ljudskemu odboru Celje ter damo Okrajnemu ljudskemu odboru Črnomelj, temveč da se je treba nekoliko podrobneje pobaviti s tem vprašanjem, zlasti z vprašanjem potreb in sploh s problematiko v okraju Črnomelj. Mislim, da lahko vsi mirno ugotovimo, da se strinjamo s tem, da je stanje v okraju Črnomelj dejansko težko, kakor tudi v mnogih drugih okrajih, pri čemer naj navedem samo okraj Kočevje, Sežano itd. Prav gotovo je tudi nujno potrebno, da tem okrajem pomagamo, da se gospodarsko razvijajo oziroma da se lahko razvijejo močnejše, kakor so se razvijali doslej. Mislim, da lahko ugotovimo, da prihaja čas, ko bomo to lahko storili, saj bomo z zaključkom izgradnje ključnih objektov sprostili velika sredstva in nam bodo razen tega ti objekti dajali tudi visoke dohodke,

ki jih bomo lahko drugače nalagali, ne pa samo v izgradnjo gospodarskih investicijskih objektov. Ko smo razpravljali o proračunu in o družbenem planu, smo to dejstvo imeli pred očmi. Iz nadaljnjih pojasnil bo razumljivo, zakaj smo morali predlagati proračun takšen, kakršen je, vendar je vlada imela za potrebno, da se stanje v teh okrajih preveri. Zato sta bili formirani dve komisiji, in sicer komisija za okoliš Bele krajine in Dolenjske sploh in komisija za Primorsko. Mislim, da je res pravilno; da že prenehamo z obravnavanjem o težki situaciji in da pristopimo h konkretnim zaključkom. Take konkretne zaključke pa bomo lahko na osnovi podatkov teh komisij mirno sprejeli.

Če pa govorimo o pritožbah črnomeljskega okraja, se moramo na drugi strani vprašati, ali res ni bilo mogoče, da bi tudi Črnomelj sam dosegel nekoliko višje dohodke in s tem sam kril nekatere svoje potrebe? Glede tega bom dal en sam primer iz Črnomlja. V Črnomlju sta iz skupnih sredstev bili zgrajeni dve podjetji. Podjetje za učila in »Belsad«. Če so potrebe po sredstvih tolikšne, bi človek pričakoval, da je stanje v teh podjetjih popolnoma v redu, da so ta podjetja dobro organizirana in da prinašajo vsaj minimalno akumulacijo, iz katere lahko okraj vsaj delno izkorišča sredstva tudi za svoje potrebe. Kakšno pa je dejansko stanje? Kljub stopnji akumulacije 50%, kakor jo je imelo podjetje za učila v preteklem letu, prejema v podjetju že dalj časa minimalne plače. Kljub temu, da bi imeli lahko zaposlenih 500 delavcev, imajo zaposlenih samo 100 delavcev, velike zaloge izdelanih predmetov ne gredo v promet in stoje zaradi tega pred vprašanjem, ali bo podjetje sploh lahko dalje poslovalo. Podobna situacija je v drugih obratih, bodisi da začnemo pri »Belsadu«, pri gostinskih podjetjih in podobno. Nikjer ne zaznamujemo posebne skrbi, da bi po teh obratih dotekala višja sredstva, pač pa se postavljajo zahteve po zvišanju teh sredstev na račun proračuna. Kakšna pa je situacija glede tega? Zastavlja se vprašanje, ali moremo dvigati dotacije za te tako zvane zaostale okraje. Mislim, da je prav, če ponovno priključim v spomin položaj, v katerem je naš proračun. Za leto 1952 smo imeli brez investicij za potrebe republike in ljudskih odborov 10 milijard 200 milijonov din. Za leto 1953 imamo za iste namene 8 milijard 685 milijonov. To pomeni, da nam je okvir za izdatke omejen in da moramo temu primerno razporediti sredstva za najnujnejše potrebe. Zato smo ob sestavi proračuna imeli za nujno in osnovno potrebo, da krijemo res tiste redne neobhodne potrebe oziroma, kakor sem v svojem uvodnem referatu dejal, da smo krili plače in samo tako zvana minimalna materialna sredstva, pri čemer smo izločili vse investicije, nabave in izredne potrebe, ki jih je nakazoval bodisi republiški ali okrajni organ. K temu nas je prisilil tudi čisti račun sredstev, s katerimi razpolagamo. Četudi smo v tako zvanih industrijskih krajih in mestih zaostrili vprašanje dohodkov, jemali, če lahko tako rečem, ostrejšo mere za ugotavljanje osnove za te dohodke, nismo mogli doseči višjih sredstev, kakor pa so sredstva, ki krijejo te potrebe v višini 8 milijard 685 milijonov dinarjev. Tako imamo danes odprto samo eno pot in sicer, če hočemo zadovoljiti višje potrebe posameznih okrajev, kakor so Črnomelj, Kočevje in drugi kraji, ki so prišli s konkretnimi številkami, in tistih, ki niso prišli s konkretnimi številkami, pa imajo prav tako svoje potrebe, potem moramo znižati sredstva za investicije. Če pa vemo, da je izgradnja ključnih objektov eno od osnovnih vprašanj in če vemo, da imamo poleg tega še tudi druge investicije, ki jih je treba dograditi bodisi na področju zdravstva, prosvete, kulture, kmetijstva itd., potem je razumljivo, da investicij na račun administrativnih izdatkov ne

moremo zniževati. Morda res zvenijo te stvari nekoliko demagoško, če človek vedno uporablja problem ključnih objektov in investicij, vendar se po mojem mnenju mnogo premalo zavedamo, kadar obravnavamo problematiko posameznih lokalnih potreb, kakšnega ogromnega pomena je za nas izgradnja osnovnih investicij, premalo se zavedamo, da to pomeni osnovo naše neodvisnosti in da to pomeni, da bomo lahko v bližnji bodočnosti vlagali mnogo višja sredstva za naše skupne potrebe in da bomo lahko v bližnji bodočnosti dvigali standard našemu delovnemu človeku. Te izredne potrebe, ki jih danes nakazujejo okraji, so prav tako eden izmed elementov standarda, ki ga moramo pričeti v najkrajšem času dvigati prav s sredstvi, ki jih bomo prejimali iz teh tako vloženih investicij v ključne objekte. Če si sedaj nekoliko konkretnje ogledamo predlog, kakor ga je dal tovariš Žunič iz Črnomlja, da se namreč odvzame del dotacije nekemu drugemu okraju kot je to konkretno Celje mesto, mislim, da je prav, da k temu, kar je tovariš iz Celja že navedel, še dam tudi svojo utemeljitev. Dejal sem, da smo krili izključno le redne potrebe. Če primerjamo proračun Črnomlja in proračun Celja, vidimo, da znaša ta 192 milijonov, proračun Črnomlja pa 112 milijonov. Mislim, da bi se prej lahko nekdo oglasil in ugotovil, da je pravzaprav čudno, da ima Celje mesto tak nizek proračun, če upoštevamo najrazličnejše ustanove, ki so v Celju, in vse komunalne potrebe itd. Vendar glede na to, da je bilo mogoče kriti samo redne potrebe, tudi tu nismo mogli delati nobenih izjem. Res je pa, da nastaja v Celju čudna situacija glede na razdelitev akumulacije, katere dosega mesto Celje nad 5 milijard. Po upoštevanju vseh predpisov, po katerih lahko delimo ta sredstva, ostane iz tega Celju mestu 60 milijonov. Če je mogoče govoriti o tem, naj se dotacija Celju mesto odvzame, potem moramo prvenstveno govoriti o spremembi sistema v obravnavanju sredstev posameznih okrajev in pri tem razčistiti, ali je prav, da okraj, ki ustvarja tako visoka sredstva, ta sredstva v toliki meri odvaja, da mora na drugi strani dobivati dotacije. Mislim, da bo treba o tem spregovoriti in da bo treba te spremembe izvršiti, da se nam ne bi take stvari pojavljale v bodoče, da visoko industrijski kraj nujno zahteva dotacijo iz proračuna. Če pa prištejemo k tem 60 milijonom, ki pripadajo mestu Celju, vse druge dohodke, jediši davke, ki so v Celju mesto prav gotovo manjši zaradi manjšega števila zavezancev, kakor pa v kmečkem okraju kakor je Črnomelj, potem vidimo, da v Celju na noben način višjih dohodkov doseči ne moremo. Zato sem mnenja, da predloga, kakor je bil postavljen, ne moremo sprejeti; ker bi v tem primeru bilo Celju mestu redno poslovanje onemogočeno. Posebno opozarjam tudi na to, da so diskusije v zvezi z družbenim planom okrajev pokazale, da bo lahko vrsta okrajev dvignila akumulacijo s tem, da zviša zadolžitve v podjetjih. Prav pri mestu Celju pa smo ugotovili, da so vsaj zaenkrat nakazane minimalne možnosti takega dviga. Kolikor bi Celje doseglo večje možnosti, moram reči, da za svojo osebo prav gotovo nimam ničesar zoper to, da Celje ta sredstva iz dotacije odstopi Črnomlju. Vendar ob poznavanju sedanje situacije in v potrebi, da se redno poslovanje mestu zagotovi, mislim, da se s takim predlogom tovariša Žuniča ne moremo strinjati.

Druga zahteva je bila postavljena s strani Tehnične visoke šole. Mislim, da je treba tudi to nekoliko podrobneje pojasniti. Tovariš inž. Hrovat je naštel več zahtev in več problemov. Glede raznih izpuščenih postavk in sprememb v samem proračunu mislim, da lahko ugotovim samo to, da za letošnje leto prvič niti Ministrstvo za finance niti Gospodarski svet nista odredjala podrobnega proračuna posameznim organom in ustanovam, temveč,

kar je bilo edino mogoče, je bilo to, da so bili določeni samo okviri, v katerih je bilo mogoče dati sredstva tem organom in ustanovam na razpolago in da so si v tem okviru te ustanove same izdelale svoj proračun. Zato je imela tudi Tehnična visoka šola možnost, da proračun prilagodi svojim potrebam, tako po pozicijah kakor po partijah.

Glede nizkih plač je treba reči, da so sredstva za plače delavcem strogo v okviru normiranih predpisov. Kolikor so te plače nizke, ali so kjer koli nizke v odnosu do drugih plač, je tu treba prvenstveno spremeniti osnovne predpise, kajti sicer bi bile naše postavke, ki bi jih dajali v proračun, v nasprotju z zakonodajo o plačah in bi se lahko vsakdo protivil takemu zvišanju plač, ker bi to pomenilo, da na eni strani uredbe sprejemamo, na drugi strani pa s sredstvi, s katerimi eventualno razpolagamo, postavljamo te uredbe na glavo. Kolikor pa, kakor pravi inž. Hrovat, ljudje zaradi takih plač beže z univerze in Tehnične visoke šole v podjetja, pa mislim, da je to samo zdrav pojav za naše gospodarstvo, da mladi ljudje prično s svojim delom v podjetjih, ne pa da nastopajo takoj kot asistenti raznih profesorjev (ploskanje), in se s tem dejansko odtrgujejo od same prakse. Nasprotno smo mnenja, naj ljudje gredo v podjetja in s prakso, ki jo bodo tam dobili, prihajajo nazaj na naše visoke šole.

Glede zapostavljenosti visoke šole samo dvoje ali troje števil. Če že uvodoma povem, da ne govorim o nekih visokih sredstvih, in če lahko dam to izjavo, potem moram reči, da so univerza, naši inštituti in visoka šola nizko dotirani, vendar pa v okviru možnosti, s katerimi razpolagamo. Toda v tem okviru naj navedem naslednje primerjave. Medtem ko so vse visoke šole dobile v 1951. letu 101 milijon, je dobila Tehnična visoka šola 39 milijonov. Medtem ko so vse visoke šole dobile v 1952. letu 232 milijonov, je sama Tehnična visoka šola dobila 90 milijonov. Medtem ko se je vsem visokim šolam dvignilo kritje njihovih potreb za okoli 250%, so se krile te potrebe Tehnični visoki šoli trikratno. Kljub minimalnim sredstvom, to vendarle dokazuje, da Tehnična visoka šola ni bila mačehovsko obravnavana. Nadalje prav gotovo ne drže pritožbe, da je težko izdajati skripte in težko vzdrževati knjižnico. Zakaj? Tehnična visoka šola je v času, ko je univerza za vse druge potrebe tiska, skript itd. prejela 6 milijonov, sama v preteklem letu prejela 5.300.000 din subvencije za tisk. In če vemo, da se na Tehnični visoki šoli ne izdaja toliko skript kolikor knjig kot pomoč v tehničnem študiju, potem je ta subvencija za tisk precej visoka. Medtem ko slišimo na eni strani pritožbo o slabem oskrbovanju tehnične knjižnice, je prejela v januarju Tehnična visoka šola za svojo knjižnico iz tako zvane rezerve republiškega proračuna 10.280.000 din. To je vendarle pomoč, ki omogoča v dokajšnji meri nabavljanje knjig in izključuje pritožbo, kakršna je bila glede proračuna izrečena.

Podobno je s problemom ekskurzij in morda nekoliko zlobno zveni, če rečem, da dokler imamo podatke, da se študentje celo na ekskurzije v »Lito-stroj« vozijo s tramvajem in se jim te vožnje plačajo iz ekskurzijskih skladov, toliko časa problem ekskurzij ne more s tako ostrino stopati v ospredje.

Glede inštitutov se prav gotovo strinjamo z ugotovitvijo, da so sredstva za inštitute minimalna, ne razumemo pa, zakaj Tehnična visoka šola ni sprejela našega predloga, da bi dala te inštitute na tako imenovano samostojno finansiranje. Mnenja smo, da bi v tem primeru zavodi gospodarili s svojimi sredstvi mnogo bolj zanesljivo, na drugi strani pa bi lahko dosegali višja sredstva, ker se ne bi čutili tako odvisne samo od administrativnega

proračuna, ker bi podjetjem svoje usluge zaračunavali. Teh sredstev bi jim nihče ne odvzemal in bi na ta način lahko v svojem poslovanju marsikaj izboljšali.

Pogozdovanje in proučevanje krasa je prav gotovo resen problem. Tudi mi smo se z njim pečali in smo se morali pečati, kajti prav gotovo je, da posledice, kakršne nakazuje poslanec inž. Hrovat, res nastopajo. Zaradi tega je predvideno, da v letošnjem letu večino sredstev za pogozdovanje krasa damo iz sklada gozdne takse. Prav zaradi tega, da lahko ta sredstva sprostimo za pogozdovanje krasa, smo prevzeli po proračunu finansiranje plač in opremo logarjev, kar znaša letno približno 80 milijonov dinarjev. Če naj bi zadovoljili katero koli od zahtev, ki jih postavlja inž. Hrovat za Tehnično visoko šolo, bi šli prvič čez kritje najnujnejših potreb, drugič pa bi morali vzeti sredstva od nekod, kjer jih danes praktično nimamo. Čemu? Bilo je tudi predlagano, da naj dajemo ta sredstva na račun rezerve. Ker v svojih izvajanjih o proračunski rezervi nisem podrobneje govoril, zato dovolite, tovariši ljudski poslanci, tudi o tem nekaj pripomb.

Rezerva znaša v republiškem proračunu 295 milijonov. Vendar to ni čista rezerva. Iz te rezerve že vnaprej predvidevamo, da moramo kriti 80 milijonov din za logarje, 50 milijonov din kot podpore raznim organizacijam, kot Ljudski prosveti, Zvezi borcev, »Partizanu«, »Svobodi«, Ljudski tehniki itd., skratka organizacijam, katerim smo dali v preteklem letu nad 100 milijonov din podpor. V tej rezervi so plače duhovnikov 20 milijonov din, dalje 44 milijonov din za kritje vozovnic, ki jih moramo plačati Ljudski milici na avtobusih in drugih prometnih sredstvih. Po odbitku vseh teh izdatkov nam ostane čistih 100 milijonov dinarjev. Če pa vemo, da se prav tako pripravlja reorganizacija skupščine, ko bo skupščina morala redneje zasedati, da bodo novi skupščinski odbori in da bo cela vrsta novih nalog v zvezi s to reorganizacijo ter se na to reorganizacijo pripravljamo samo z rezervo 100 milijonov, ko smo lani v času, ko niso bile predvidene nobene večje spremembe in potrebe, razpolagali z rezervo nad 350 milijonov, potem je vsakomur razumljivo, da ne smemo za neke izredne potrebe načenjati to res minimalno rezervo. Zato se seveda tudi s predlogom za zvišanje sredstev Tehnični visoki šoli ne moremo strinjati.

Tovariš Ribič predlaga zvišanje sredstev za lastno razpolaganje. O tem je poslanec Janko Smole podrobneje govoril in zato ne bi izgubljal preveč besedi, omenil pa bi samo naslednje. Sredstva, ki so navedena v družbenem planu, so na 6% zvišana podjetjem, ki izvajajo ključne investicije. Zvišati sredstva tudi drugim podjetjem na to višino, bi pomenilo, da moramo zopet dobiti nekje sredstva, ali pa da jih vzamemo pri drugih investicijah. Za vse druge investicije, tako v kulturi, zdravstvu, kmetijstvu itd. imamo na razpolago 950 milijonov, kar je tako minimalno, da bi se lahko vsakdo, kdor na teh sektorjih dela, vprašal, kako se bo mogoče pretolči s temi sredstvi. Čemu pa bi odvezemali že tako minimalna sredstva in jih dajali drugam, če take potrebe ni, zlasti ne glede na obrazložitev, kakršno je dal tovariš Smole, ko moremo ugotoviti, da zaradi znižanja odstotka sredstev za prosto razpolaganje delavci zlasti v tekstilni industriji zaradi znižanja sredstev za prosto razpolaganje na 1,4 ne morejo biti prizadeti in ne moremo pristati na to, da bi tudi drugim podjetjem dvignili odstotek od 2,8% na 6%.

Omenil bi tudi izvajanje ljudskega poslanca Alojza Benka o potrebah v kmetijstvu, o melioracijah itd., pri čemer je kritiziral, da so sredstva, predvidena za zaščito rastlin, vzgoje kadrov, dvig kmetijstva itd., minimalna.

Opozoriti moram, da je to, kar daje republiški proračun, samo pomoč, medtem ko bi osnovna sredstva morali dajati okrajji, zadruga itd. Pomoč je v te namene dvignjena od 34 milijonov v letu 1952 na 60 milijonov v letu 1953. To je še vedno malo, vendar pa ob pogojih, kakršni so, je to največ, kar smo lahko predvideli v proračunu. Če govorimo o tem, da ne nadaljujemo melioracij, da se nam ponekod svinjaki in kokošnjaki rušijo, potem je treba povedati, da je takih objektov, ki so izven ključnih objektov in ki bi jih morali nadaljevati, ker so v nevarnosti, da se porušijo, uporabljati pa jih ne moremo, dokler jih ne dogradimo, po nepopolnih podatkih za okoli 9 milijard din. To pomeni, da je pripomba tovariša Benka eden izmed zahtevkov, ki se lahko postavijo iz vseh okrajev naše republike in ki so večkrat odraz nezanesljivega gospodarjenja in vlaganja sredstev v kakršne koli namene in kjer koli se je komu zahotelo graditi, ne pa nekega sistematičnega, naprej premišljenega načrta z minimalno potrošnjo sredstev. Prav gotovo bo treba tudi tem objektom posvetiti potrebno pozornost. Nadaljevati bo treba melioracije, in bi to storili verjetno že v letošnjem letu, če bi nam suša v preteklem letu ne omejevala razpoložljivih sredstev. Tako pa smo se morali, kot sem že rekel, omejiti predvsem na ključne objekte, ne da bi mogli posvetiti potrebno pozornost dodatnim potrebam.

Posebno poglavje je socialno zavarovanje. Na pripombe, ki jih je dala v dopoldanski razpravi ljudska poslanka Pepca Skubic, je treba reči, da verjetno ne bo dovolj sredstev za potrebe, kakršne izkazuje socialno zavarovanje. Mislim pa, da je mnenje te tovarišice vendarle dokaj nekritično in bi tovariši, ki so nekoliko več delali na teh vprašanjih, morali imeti nekoliko bolj samokritičen odnos do tega vprašanja. Povedati bi morali, kako je prišlo do takega stanja oziroma do tako visokega primanjčovanja sredstev. Navedel bi samo tri momente. Ob postavitvi predloga za te potrebe socialnega zavarovanja je zavod za socialno zavarovanje pozabil na 2000 upokojencev. Mislim, da so to precejšnja sredstva, ki danes manjkajo v skladu za socialno zavarovanje. Nadalje izkazujejo mnogo višje povprečje, kakor je bilo ob tem izračunavanju izkazano. Treba je pa poudariti, da osnovna stvar, na katero smo tovariše iz zavoda za socialno zavarovanje neprestano opozarjali, je bila ta, da je treba zagotoviti zadostna sredstva. Zato ni točno, da je na primer kvote za otroške dodatke, pokojnine itd. diktiral Beograd, ampak so bile te kvote postavljene ob sodelovanju tovarišev iz zavoda za socialno zavarovanje. Niti vlada niti Gospodarski svet nista dobila od zavoda za socialno zavarovanje nobenega predloga, naj protestirata proti načinu obravnavanja te problematike, proti višini kvot, kakor so bile postavljene. Zato pravim, da bi bilo prav, če bi se te stvari tudi nekoliko bolj samokritično obravnavale, ker bi potem lahko tudi nekoliko ostreje postavili to vprašanje nasproti tovarišem, ki so to zagrešili, na drugi strani pa moramo seveda iskreno priznati, da upokojenci brez pokojnin ne morejo in ne smejo ostati. Zato bo treba ta sredstva najti in bi bilo tudi prav, da nam ti tovariši, ki so na ta način zmanjšali republiško kvoto, pomagajo iskati ta sredstva. Za nas je jasen samo en odgovor in sicer, če bomo dosegli višja sredstva, kakor so po družbenem planu in proračunu predvidena, bomo te stvari lahko mirno krili, sicer pa bo ta problem res težak, ker bomo morali ta sredstva najti. Postavlja pa se tudi vprašanje, ali ne obstoja spričo dejstva, da so zavodi za socialno zavarovanje prešli na samostojno poslovanje in so postali avtonomni, vendarle možnost prav tu najti rezerve, kajti ves čas, ko so se borili za avtonomijo, so govorili o tem, koliko se bo dalo na ta način

prištediti sredstev. Sedaj naj ta problem, ki so ga sami odprli s svojim načinom računanja, skušajo res pozitivno rešiti v korist socialnih zavaroancev.

Kot poseben sklop vprašanj se odpira odmera dohodnine. Mislim, da jo je tovariš Košmelj točno in pravilno nakazal, vendar bi dal k temu še dve ali tri pripombe. Že v svojem referatu o proračunu sem izjavil, da pristajam na kakršni koli očitek, da kvote za okraje v republiki niso bile dobro odrejene. Na to pristajam, ker mislim, da je prav gotovo nemogoče v republiki odrediti kvote tako, da bi to ustrezalo pravilni obremenitvi posameznega gospodarstva. Zato je prav gotovo težišče dela na samih okrajih in občinah. Prav zaradi tega je dal Gospodarski svet iniciativo najprej za sestanek predsednikov gospodarskih svetov okrajev, nato pa iniciativo za razgovore med okraji. Kjer so ti razgovori že bili, kot vemo, ravno za Radovljico, Kranj in Ljubljano okolico, so prišli do zdravih zaključkov. Seveda je sedaj še precej dolga pot od teh zdravih zaključkov do stvarne izvedbe, kajti vrsta okrajev, ki je že tako imela visoko obremenitev, nima kaj dosti spreminjati. Spreminjati morejo tisti okraji, ki so izkazali v teh odnosih nizko obremenitev. Tu zaenkrat še nismo ugotovili tiste potrebne dobre volje, da se davki v odnosu do sosednjih okrajev primerno zvišajo in tako izenačijo odnosi individualnih kmečkih gospodarstev. V Gospodarskem svetu v glavnem sedaj samo čakamo na material, ki naj ga pošljejo okraji, da bomo lahko ugotovili, koliko so te postavke v proračunu morda vendarle ponekod nepravilne in da se s samo spremembo med okraji, ne da bi se globalno kar koli izpreminjalo, izvrše tiste najosnovnejše korekture, ki bodo dale pravičnejše odnose v odmeri dohodnine med posameznimi okraji. Ugotavljam pa, da je odmera davkov naša boleča točka že vsa leta po osvoboditvi in da smo šele konec preteklega oziroma v začetku letošnjega leta pričeli posvečati nekoliko več pozornosti temu problemu neposredno na terenu v okrajih in občinah, kjer je to osnovni problem.

Čeprav ni bil predlagan konkreten amandma, pa je bilo vendarle sproženo vprašanje, kakšno je stanje v naših podjetjih in v zvezi s tem potreba po reviziji v podjetjih. Mislim, da je treba prav na tem mestu poudariti, da danes v našem gospodarstvu prav živo čutimo potrebo po revizijskih organih, vendar tudi o tem zaenkrat mnogo preveč govorimo in mnogo premalo storimo. Vsak okraj lahko zase organizira revizijsko službo in če je mogoče, lahko organizira tudi zavode za revizijo, saj ni samo potreba, da bi okraji ali okrajni gospodarski svet ali kateri koli državni organ zahteval revizijo v podjetjih. Mislim, da nastaja predvsem živa potreba pri delovnih kolektivih samih, ki hočejo razčistiti stanje v svojih podjetjih, ki žele vedeti, ali so res aktivni v svojem poslovanju, ali je kdo, ki zavira njihovo poslovanje, ali pa so v podjetju nekateri pojavi, kot je to izjavil nek poslanec, ki delajo škodo podjetju, kot malverzacije itd. In teh stvari — mislim na finančno poslovanje — ne more tako zanesljivo odkrivati nekdo, ki sam dela v podjetju, kot to lahko stori revizijski strokovnjak. Zato je prav, da k organizaciji takih organov čimprej pristopimo.

Posebej je bilo načeto vprašanje blokiranja tako zvanih sredstev za prosto razpolaganje podjetjem. Ta sredstva niso blokirana. Res je, da smo blokirali sklade ob zaključku leta in sicer z namenom, da zaščitimo ta sredstva ob zaključku bilanc v podjetjih, da se ne bi po nepotrebnem razmetavala v bojazni, ker se je razširil glas, da bodo ti skladi ob zaključku leta podjetjem odvzeti. Ko smo ob zaključku leta razčistili proračunsko situacijo in ko vsi

vedo, da po januarju ne bomo finansirali potreb v republiškem proračunu in da torej tudi ni več osnove za to, da bi kdor koli lahko nasedel glasovom o blokadi teh sredstev, smo tudi te račune deblokirali in danes podjetja lahko razpolagajo s sredstvi za prosto razpolaganje v višini 2,8%. Nimajo pa sveda po zveznih predpisih pravice uporabljati ta sredstva za nabave raznega materiala iz uvoza.

Mislím, da to, kar sem že prej omenil, odklanja prav tako predlog Krškega, da je nemogoče zadovoljiti njegovi zahtevi po znižanju odvajanja v republiški proračun, ker bi s tem odvzeli tista redna sredstva, ki so bila razdeljena za kritje vseh potreb. Prav tako pa bo, kakor tudi za Dolenjsko in Primorsko, enako koristno, da si komisija ogleda tudi Krško in se na osnovi dognanj te komisije store potrebni ukrepi. Če bomo ob pričetku novega ekonomskega leta, kar predvidevamo za konec junija oziroma začetek julija letošnjega leta, eventualno razpolagali z dodatnimi sredstvi, bo tako znižanje mogoče. Iz primera, ki sem ga dal v odnosu Celja do Črnomlja, pa je prav tako razumljivo, zakaj nekateri okraji prejemaajo dotacije, drugi okraji pa samo odvajajo.

Dotaknil bi se še predloga, ki ga je dal ljudski poslanec Bogomil Vižintin glede obnove v goriškem okraju in glede gledališča v Postojni. Glede obnove je res nekoliko nerodno ponavljati te stvari. Je pa to popolnoma razumljivo, če govorimo o tem, da smo krili samo redne potrebe in da predstavlja obnova ob sedanji situaciji s sredstvi, s katerimi razpolagamo, izredne potrebe. Zato je nemogoče odtegniti 111 milijonov, to se pravi več kot je republiška rezerva, rednim potrebam in jih dati za te namene. Ne razumem pa, zakaj vse doslej ni bilo mogoče izterjati tistih sredstev, ki leže pri ljudeh, ki so dobili preveč na račun obnove. Že pred letom dni smo o teh stvareh razpravljali in dali okrajem polna pooblastila, da te stvari izvrše, pa še vedno predlagajo, naj bi ta sredstva izterjali. Republiški organi ne bodo tega izterjali, ker v republiki takih organov ni, okrajni organi pa imajo polno možnost in kolikor imajo potrebe po teh sredstvih, se bodo verjetno tudi intenzivneje lotili tega vprašanja.

Glede Primorskega gledališča pa je stvar taka. Poznamo dogovor med primorskimi okraji, po katerem bi morali vsi okraji prispevati za vzdrževanje tega gledališča iz svojih sredstev. Po obvestilih, ki jih imamo, predvsem pa po pritožbi samega gledališča v Postojni, niti okraj Tolmin in tudi ne okraj Gorica v celoti niso izpolnili svojih obveznosti do tega gledališča. Pri tem ima okraj Tolmin pripombo, da hoče sam organizirati svoje gledališče. Tu se na eni strani postavlja vprašanje, ali bo lahko ob tako pomanjkljivih sredstvih organiziral kar koli in kjer koli, čeprav gre tu za gledališče, ali pa je boljše, če najprej pogledamo, s kakšnimi sredstvi sploh razpolagamo in pa pomagamo eni sami ustanovi, kot je to konkretno gledališče v Postojni, ki si pomagamo eni sami ustanovi, kot je to konkretno gledališče v Postojni, ki si je že v samem začetku zadalo nalogo, da bo skrbelo za prirejanje predstav po vsej Primorski. Po drugi strani pa zopet ni upravičeno zahtevati, da se gledališču v Ljubljani odtrgajo sredstva iz preprostega razloga, ker je dotacijo gledališču v Ljubljani odredil Svet za kulturo in prosveto. Svetu za kulturo in prosveto nismo odredili sredstev po posameznih postavkah, temveč je prejel omejeno kvoto, kakor vsak drug organ. Če je Svet imel za primerno, da na drugem mestu omeji svoje izdatke, dvigne pa dotacijo gledališču zato, da bo lažje funkcioniralo, mislim, da se v tako delitev ne moremo spuščati. Kolikor pa o tem govorimo, moremo govoriti samo o tem, da smo za prosveto sploh dali eventualno preveč v odnosu do drugih potreb, ki smo jih krili v pro-

računu. Tega pa najbrže nihče ne bo trdil. Tako mislim, tovariši, da tudi te spremembe ne bi mogli sprejeti.

Kolikor se dotaknem predlaganih amandmajev v celoti, je treba reči, da tisti, ki predlagajo formiranje komisij in razširjanje poslovanja komisij še na druge naloge, je te predloge, sicer ne v obliki amandmajev, treba sprejeti in bo prav gotovo tako Gospodarski svet kakor tudi vlada po teh sugestijah storila vse potrebno. Kolikor pa predlagajo ti amandmaji spreminjanje v dodeljevanju sredstev in odvzemanju sredstva enim ter jih dodeljujejo drugim oziroma predlagajo zvišanje na račun rezerve in predlagajo slednjič zvišanje sredstev za lastno razpolaganje na račun investicij, jih iz teh, mislim, dokaj utemeljenih razlogov ni mogoče sprejeti.

Slednjič pa bi poudaril, da kolikor je razveseljivo, da smo vendarle enkrat prišli do žive razprave o gospodarskih problemih v naši skupščini, je pa vendarle na drugi strani dejstvo, da so več ali manj vsi tovariši gledali opravičenost svojih zahtev s svojega lokalnega, okrajnega ali mestnega stališča. Priznam, da je taka stvar z lokalnega stališča razumljiva, ni pa upravičena s stališča skupnosti. Ne trdim, da so taki predlogi neumestni, temveč, da te predloge v tej situaciji, v kakršni smo, in ob sredstvih, s kakršnimi razpolagamo, ni mogoče sprejeti. Lahko pa damo dober in res koristen nasvet. Prav gotovo se pri nas nahaja še mnogo sredstev, ki niso dovolj izkoriščena in iz katerih lahko krijemo take dodatne potrebe. Ni odveč, če ponovim to, kar smo že ugotovili, da se namreč v dvigu storilnosti v naši proizvodnji nahajajo te zlate rezerve za kritje naših izrednih potreb. Torej, čimbolj dvigniti storilnost v proizvodnji, na drugi strani pa razviti čim večje varčevanje in prepričan sem, da po preteku pol leta ne bomo več govorili o tem, od kod dobiti sredstva, temveč o tem, kam ta sredstva naložiti. (Ploskanje.)

Predsednik dr. F e r d o K o z a k : Prosim poročevalca odbora za gospodarstvo in finance, da pojasni stališče tega odbora do amandmajev.

I n ž. A l o j z P o h a r : Tovariši ljudski poslanci! Odbor za gospodarstvo in finance se strinja z obrazložitvijo predstavnika vlade, ministra za finance Zorana Poliča in nima nobenih bistvenih pripomb k njegovi obrazložitvi ter meni, da bi kakršno koli izpreminjanje teh postavk povzročilo celotno spremembo strukture družbenega plana in proračuna. Ima pa odbor glede amandmaja ljudskega poslanca Alojza Ribiča dodatni predlog, ki ne spreminja samega družbenega plana in meni, da bi bilo potrebno, da bi Izvršni svet osnoval komisijo, ki bi ugotovila prioriteto rudnika Hrastnik nasproti rudniku Zagorje in bi na podlagi ugotovitve določila, koliko je rudnik Hrastnik upravičen na predvideni odstotek sredstev za prosto razpolaganje, kot ga zahteva oziroma, koliko je bolj upravičen do tega odstotka rudnik Zagorje. S tem se družbeni plan ne bi spreminjal, ker je to stvar ureditve vprašanj med dvema rudnikoma. V tej komisiji naj bi bili tudi predstavniki obeh prizadetih rudnikov. Kakor pa sem že izjavil, se odbor za gospodarstvo in finance strinja z družbenim planom, kakor je predložen in predlaga, da ga skupščina, upoštevajoč navedeno pripombo, potrdi in uzakoni.

Predsednik dr. F e r d o K o z a k : Slišali ste stališče, ki ga do zakonskega predloga zavzema predlagatelj, in tudi stališče, ki ga zavzema odbor za gospodarstvo in finance. Zato bi vprašal posamezne predlagatelje amandmajev, če vztrajajo na svojih amandmajih. (K besedi se priglasijo ljudski posla-

nee inž. Alojz Hrovat zaradi osebnega pojasnila.) Po poslovníku ni mogoče dajati dodatnih pojasnil, razen če gre za osebno pojasnilo v zvezi z napačnimi podatki. V tem primeru imate pravico govoriti 5 minut.

Inž. Alojz Hrovat: Tovariši poslanci! K izvajanjem ministra Poliča bi rad dal nekaj pojasnil, ker njegova izvajanja temelje na nekaterih netočnih podatkih. V svojih izvajanjih je navedel...

Predsednik dr. Ferdo Kozak: Tovariša ljudskega poslanca prosim, da navede samo neposredne popravke, ker sicer nima pravice govoriti.

Inž. Alojz Hrovat: Tovariš minister je omenil ekskurzije v Lito-stroj in podobno. Glede tega nisem dal konkretnega predloga, ampak sem v svojem amandmaju predlagal, da se ta postavka preimenuje v obvezne vaje na terenu, ker je to obvezen predmet. Ekskurzije sem pa pustil z dostavkom, da bodo študentje lahko šli na ekskurzije, če bo denar, sicer pa ne. To pa je povsem drugačno stališče, kakor ga je zavzel minister Polič.

Glede inštitutov pravi minister, zakaj Tehnična visoka šola ne dopušča, da bi bili inštituti ustanove s samostojnim financiranjem. To je zopet napačno razumevanje. Jaz sem omenil inštitut prof. Lasiča, ki je proti temu in sem tudi navajal njegove besede, zakaj je proti. Prof. Lasič pravi, jaz sem znanstven raziskovalec, kar bom našel, bom dal operativi, raziskovanje samo pa naj se plača. V interesu visoke šole bi bilo, če bi bili inštituti osnovani na gospodarski podlagi, osebno pa sem proti temu, kajti profesor naj bo profesor-raziskovalec, ne pa direktor nekega podjetja. To so sicer deljene stvari, toda v tem primeru sem omenil samo prof. Lasiča, ki je tako idealen profesor, da hoče delati samo znanstveno in koristiti operativi s svojimi izumi.

Slednjič se tovarišu ministru prav lepo zahvalim za omenjenih 10 milijonov, ker je to edina rešitev za centralno tehnično knjižnico. Da ne bi skupščina imela neugoden vtis o teh informacijah, sem bil primoran vse to izjaviti. Pričakoval sem, da bo to odklonjeno, ker sem bil že lansko leto opozorjen na to, da nima pomena predlagati, ker je to že sklenjena stvar, ki se ne bo popravljala. Letos pa sem kljub temu poskusil, ker je tovariš predsednik rekel, da imamo možnost dajati amandmaje in sem tako poskusil, ali se bo o tem tu razpravljalo in ali je res nemogoče proti sklepu vlade kaj napraviti. (Ploskanje.)

Predsednik dr. Ferdo Kozak: Besedo ima ljudski poslanec Alojz Ribič.

Alojz Ribič: Tovariši ljudski poslanci! S predlogom odbora za gospodarstvo in finance se ne morem strinjati, namreč s tem, da naj bi podjetji Trbovlje in Zagorje razčiščevali problem Hrastnika. Mnenja sem, da je to stvar Gospodarskega sveta in da je Gospodarski svet dolžan proučiti, kaj bo z rudnikom Hrastnik in zato naj Gospodarski svet formira komisijo in ugotovi, kaj je treba napraviti v tem primeru. V ostalem se zadovoljujem z odgovorom predstavnika vlade ministra Poliča.

Marija Šme: Od amandmaja, ki sem ga vložila, ne odstopam.

Predsednik dr. Ferdo Kozak: Ima še kdo od ljudskih poslancev kak neposreden popravek, če ne, potem bi opozoril tovariše ljudske poslance, in tiste, ki so vložili amandmaje in pri svojih amandmajih vztrajajo, da je v tem primeru potrebno, da skupščina glasuje o posameznih amandmajih. Ali ljudski poslanec Janez Žunič vztraja na svojem amandmaju? (Janez Žunič:

Vztrajam pri amandmaju.) Ljudski poslanec Alojz Ribič, ali vztrajate pri amandmaju? (Alojz Ribič: Odstopam od amandmaja in sem že izjavil, da se zadovoljujem z odgovorom predstavnika vlade.) Ljudski poslanec Marija Šme, vztrajate pri svojem amandmaju? (Marija Šme: Vztrajam.) Inž. Alojz Hrovat, vztrajate? (Inž. Alojz Hrovat: Da.) Karel Grm, vztrajate pri amandmaju? (Karel Grm: Odstopam od amandmaja.) Karel Mikulič, ali vztrajate pri amandmaju? (Karel Mikulič: Vztrajam.) Bogomil Vižintin, vztrajate pri amandmaju? (Bogomil Vižintin: Vztrajam.) Anton Dolničar, vztrajate pri amandmaju? (Anton Dolničar: Vztrajam pri svojem predlogu.)

Preidemo na glasovanje o posameznih amandmajih. Ljudski poslanec Janez Žunič predlaga amandma k predlogu zakona o družbenem planu LRS za leto 1953, da se v četrtem poglavju pod naslovom »Dotacije ljudskim odborom«, znesek dotacije, ki je predviden za okrajni ljudski odbor Črnomelj od sedaj predvidenih 4 milijone din zviša na 14 milijonov din s tem, da se za ustrezni znesek znižajo dotacije tistim ljudskim odborom, ki jih v tolikšni meri ne potrebujejo, kot je to primer pri okrajnem ljudskem odboru Črnomelj. Kdor je za ta amandma, naj prosim dvigne roko. (Manjše število poslancev dvigne roko.) Hvala. Je kdo proti temu amandmaju? (Večina poslancev dvigne roko.) Ugotavljam, da je za amandma glasovalo 63 poslancev, proti amandmaju pa 93 poslancev. Na ta način je ta amandma zavržen. (Iz poslanskih klopi se slišijo prigovori glede točnosti volilnega rezultata.) Ker pa slišim, da se nekateri ljudski poslanci ne strinjajo z rezultatom glasovanja, češ, da rezultat ni točno ugotovljen in da je več poslancev glasovalo za amandma, predlagam, da o amandmaju glasujemo poimenično. Pri tem bo tovariš tajnik poimenično klical ljudske poslance, ki bodo glasovali za ali proti. (K besedi se prijavi podpredsednik vlade dr. Marijan Breclj.)

Dr. Marijan Breclj: Tovariš predsednik, ugotavljam, da tak predlog ni bil stavljen.

Josip Vidmar: Mislim, da je treba vprašati skupščino, ali želi, da se glasuje poimensko, ali pa z dviganjem rok.

Predsednik dr. Ferdo Kozak: Ko sem razglasil rezultat glasovanja, se je več poslancev oglasilo, češ, da rezultat ni točen.

Stane Kavčič: To so glasovi iz skupščine, ni pa to noben formalen predlog.

Predsednik dr. Ferdo Kozak: Dobro, ali se skupščina strinja s tem, da se o amandmaju glasuje poimensko? Kdor je za to, naj dvigne roko. (Nihče.) Kdo je proti temu predlogu? (Vsi poslanci dvignejo roko.) Ugotavljam, da se o amandmaju poimensko ne glasuje. Ponovno ugotavljam, da za prvi amandma ostaja rezultat glasovanja, kot sem ga že objavil, in sicer, da je 63 poslancev glasovalo za amandma in 93 poslancev proti amandmaju. (Ploskanje.)

Naslednji amandma, ki ga je vložila Marija Šme, se glasi: »Predlagam amandma k predlogu zakona o družbenem planu LRS za leto 1953, da se v tretjem poglavju pod naslovom »Razdelitev akumulacije in skladov« v točki III A v panogi industrije in rudarstva, in sicer za podjetja tekstilne industrije, zviša odstotek skupnega zneska akumulacije in skladov od predvidene 1,4% po zakonskem osnutku na 2,8%.«

Kdor je za ta amandma, naj prosim dvigne roko. (Dva poslanca dvigneta roko.) Hvala. Tretji amandma je vložil...

Stane Kavčič: Prosim, da se da na glasovanje, kdo je proti amandmaju in da se predsedstvo drži poslovnika.

Predsednik dr. Ferdo Kozak: Kdo je proti temu amandmaju. (Večina poslancev dvigne roko.) Hvala. Ugotavljam, da je ta amandma zavržen.

V tretjem amandmaju predlaga ljudski poslanec inž. Alojz Hrovat, da se v predlogu zakona o proračunu LRS za leto 1953 v partiji 2-85, vstavi še pozicija 5 — Posebni izdatki — 1,500.000 din,

v partiji 2-86, naj se vstavi pozicija 7 — Dopolnitev inventarja — 1 milijon dinarjev,

v partiji 2-87, naj se vstavi pozicija 2 — Izdaja učbenikov, objava disertacij, znanstvenih del in publikacij — 1,500.000 din.

v partiji 2-87, naj se glasi pozicija 7 A — Obvezne vaje na terenu — 1,500.000 din in

v partiji 2-87, naj se vstavi pozicija 8 — Elektroinštitut, šibki tok — 6 milijonov.

Kdor je za ta amandma, naj prosim dvigne roko. (Dva poslanca dvigneta roko.) Hvala. Je kdo proti? (Večina poslancev dvigne roko.) Ugotavljam, da je tudi ta amandma zavržen.

Ljudski poslanec Bogomil Vižintin predlaga amandma k proračunu LRS za leto 1953, da se spremeni participacija pri prometnem davku in davku na dohodnini v korist obnove podeželja okraja Gorice v znesku 111,593.000 din in da se za pomoč Primorskemu gledališču v Postojni odvzame Slovenskemu narodnemu gledališču v Ljubljani od določene subvencije 65 milijonov dinarjev znesek 6 milijonov dinarjev za Primorsko gledališče.

Kdor je za prvi amandma, da se za obnovo podeželja okraja Gorice da znesek 111,593.000 din, naj dvigne roko. (Osem poslancev dvigne roko.) Hvala. Je kdo proti? (Večina poslancev dvigne roko.) Ugotavljam, da je za amandma glasovalo 8 poslancev, drugi poslanci so glasovali proti.

Nadalje prošim, kdor je za drugi amandma, da se Slovenskemu narodnemu gledališču v Ljubljani odvzame od njegove subvencije 6 milijonov dinarjev in da za Primorsko gledališče v Postojni, naj prosim dvigne roko. (Manjše število poslancev dvigne roko.) Hvala. Je kdo proti? (Večina poslancev dvigne roko.) Ugotavljam, da je za ta amandma glasovalo 52 poslancev, proti amandmaju pa 120 poslancev.

Zadnji predlaga amandma ljudski poslanec Anton Dolničar, ki predlaga, da se v zakonu o družbenem planu LRS za leto 1953 stopnja akumulacije za Tobačno tovarno v Ljubljani zniža od 1300 na 1074. (K besedi se prijavi ljudski poslanec Stane Kavčič.)

Stane Kavčič: Ugotavljam, da te postavke sploh ni v družbenem planu in se zato o tem amandmaju ne more glasovati, ker spada to v pristojnost Mesnege ljudskega odbora v Ljubljani.

Predsednik dr. Ferdo Kozak: Ugotavljam torej, da so na osnovi glasovanja vsi amandmaji odklonjeni. S tem ostane predlog zakona o družbenem planu in predlog zakona o proračunu LRS za leto 1953 nespremenjen. Zato preidemo na glasovanje o obeh zakonskih predlogih.

Kdor je za predlog zakona o družbenem planu LRS za leto 1953, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Hvala. Je kdo proti? (Nihče.) Ugotavljam, da je predlog zakona o družbenem planu LRS za leto 1953 soglasno sprejet.

Kdor je za predlog zakona o proračunu Ljudske republike Slovenije za leto 1953, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Hvala. Je kdo proti? (Nihče.) Ugotavljam, da je tudi predlog zakona o proračunu LRS za leto 1953 soglasno sprejet.

Oba zakona bosta po določitih bodočega ustavnega zakona in po določitih poslavnika predložena bodočemu Izvršnemu svetu Ljudske skupščine LRS, da jih razglasi. (Dolgotrajno ploskanje.)

Preidemo na peto točko dnevnega reda, in sicer na razpravo in sklepanje o predlogu zakona o potrditvi državnega zaključnega računa LRS za leto 1951. Pričenjam razpravo in prosim poročevalca odbora za gospodarstvo in finance, da da poročilo.

Ivan Trojar: Tovariši ljudski poslanci! Odbor za gospodarstvo in finance LRS je na svoji seji dne 21. januarja 1953 obravnaval predlog zakona o potrditvi državnega zaključnega računa za leto 1951, ki ga je vlada LRS po 61. členu ustave LRS poslala ljudski skupščini v razpravo in odobritev.

Pri razpravi o tem zakonskem predlogu, katerega je obrazložil zastopnik vlade, je odbor ugotovil:

Da je bil republiški proračun za leto 1951 izvajan v skladu z zakonskimi predpisi in odobrenimi pooblastili ter znašajo dohodki 121,5% od predvidene kvote in izdatki 125,1%, kar pomeni, da so bili izdatki preseženi.

Presežek izvršenih izdatkov nad doseženimi dohodki v znesku 216.799.276 dinarjev je bil pokrit iz zveznega proračuna za likvidacijo obveznosti, ki so nastale z izvajanjem gospodarskih ukrepov.

Zaključnemu računu je kot sestavni del priložen obračun izplačanih obveznosti v državnem proračunu za leto 1951 v znesku 3.694.219.073 din, ki so krite iz vračil proračunskih sredstev, ki izvirajo iz proračuna za leto 1951, in iz presežkov lastnih obratnih sredstev gospodarskih podjetij in drugih dohodkov v gospodarstvu, ki niso bili planirani v proračunu za 1952. leto, ter iz sredstev zveznega proračuna za likvidacijo obveznosti s tem, da se razčistijo odnosi med proračunom ter gospodarskimi podjetji ob prehodu na nov gospodarski sistem.

Po odobritvi poročila je odbor za svojega poročevalca določil ljudskega poslanca Ivana Trojarja.

Odbor za gospodarstvo in finance pošilja to poročilo Ljudski skupščini LRS s predlogom, da poročilo sprejme in predlog zakona o potrditvi državnega zaključnega računa LRS za leto 1951 v predlagani obliki uzakoni. Predsednik, tajnik in člani odbora.

Predsednik dr. Ferdo Kozak: Želi kdo od ljudskih poslancev besedo v razpravi o tem zakonskem predlogu? (Nihče.) Ker nihče, zaključujem razpravo in preidemo na glasovanje.

Kdor je za predlog zakona o potrditvi zaključnega računa LRS za leto 1951, naj dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Hvala. Je kdo proti? (Nihče.)

Ugotavljam, da je predlog zakona o potrditvi zaključnega računa LRS za leto 1951 soglasno sprejet ter bo razglašen na predpisani način.

Predlagam skupščini, da zaključimo 1. sejo in da bo 2. seja jutri 30. januarja ob 9 dopoldne z nadaljevanjem že sprejetega dnevnega reda. Sprejme skupščina ta predlog? (Sprejme.) Zaključujem 1. sejo IV. rednega zasedanja Ljudske skupščine LRS drugega sklica.

Seja je bila zaključena ob 18,10.

2. seja

IV. rednega zasedanja

Ljudske skupščine Ljudske republike Slovenije

ki je bila dne 30. januarja 1953 v Ljubljani.

Predsednik: dr. Ferdo Kozak.

Tajnik: Edo Mavrič.

Predsednik dr. Ferdo Kozak prične ob 9,25 sejo z naslednjimi besedami:

Tovariši ljudski poslanci! Pričenjam 2. sejo IV. rednega zasedanja Ljudske skupščine LRS drugega sklica. Zapisnik današnje seje bo vodil tajnik Edo Mavrič. Prosim tajnika Pavla Žaucerja, da prečita zapisnik 1. seje. (Tajnik Pavle Žaucer prečita zapisnik 1. seje.)

Ima kdo od tovarišev ljudskih poslancev kako pripombo k zapisniku? (Nihče.) Ker nihče, ugotavljam, da je zapisnik prve seje odobren in se podpisuje. (Predsednik in tajnik podpišeta zapisnik.)

Sporočam skupščini, da je skupščina prejela šest brzojavk glede izvolitve bodočega Izvršnega sveta in njegovega predsednika.

Preidem na dnevni red in sicer na nadaljevanje na 1. seji sprejetega dnevnega reda in sicer na 6. točko dnevnega reda, to je na razpravo in sklepanje o predlogu ustavnega zakona o temeljih družbene in politične ureditve in o republiških organih oblasti Ljudske republike Slovenije. Sedma točka dnevnega reda je razprava in sklepanje o predlogu zakona za izvršitev ustavnega zakona o temeljih družbene in politične ureditve in o organih oblasti Ljudske republike Slovenije. Predlagam skupščini, da je razprava o obeh zakonskih predlogih skupna. Sprejme skupščina ta predlog? (Sprejme.)

Pričenjam razpravo in prosim poročevalca zakonodajnega odbora, da prečita poročilo k predlogu ustavnega zakona o temeljih družbene in politične ureditve in o organih oblasti Ljudske republike Slovenije.

Dr. Jože Pokorn: Tovariši ljudski poslanci! Zakonodajni odbor Ljudske skupščine LRS je na svojih sejah dne 21., 22. in 28. januarja 1953 razpravljal o predlogu ustavnega zakona o temeljih družbene in politične ureditve in o organih oblasti Ljudske republike Slovenije, ki ga je vlada LRS po 6. členu republiške ustave predložila Ljudski skupščini LRS. Sej in prave zakonodajnega odbora se je aktivno udeleževala tudi večina članov odbora za ljudsko oblast.

Po obrazložitvi zakonskega predloga, ki jo je dal na 1. seji odbora kot zastopnik vlade njen podpredsednik dr. Marijan Breclj, je zakonodajni odbor zakonski predlog v načelu soglasno sprejel, ker se z njim naš ustavni sistem tudi v republiškem merilu spravlja v sklad s spremembami o temeljih družbene in politične ureditve v državi, kakor jih je že v vsedravnem merilu regi-

striral in uveljavil zvezni ustavni zakon in ker hkrati skladno s splošnimi določbami zveznega ustavnega zakona podrobneje ureja organizacijo republiških organov oblasti.

K zakonskemu predlogu, ki je bil že prej poslan tovarišem ljudskim poslancem, je vlada naknadno predlagala odboru nekatere spremembe in dopolnitve ter večje število stilističnih in jezikovnih popravkov posameznih členov. Vse predlagane spremembe, dopolnitve in popravke je odbor pri razpravljanju od člena do člena osvojil in še sam vnesel nekatere sicer ne bistvene spremembe, na katere pa je zastopnik vlade pristal. Tako je bil soglasno izglasovan in sprejet tudi v podrobnostih zakonski predlog, kakršen je v svoji končni formulaciji razdeljen sedaj vsem ljudskim poslancem in iz katerega so, če ga primerjamo s prvotnim predlogom, razvidne naknadno vnesene spremembe. Ta končna formulacija je razvidna iz drugega predloga zakona, ki so ga prejeli ljudski poslanci, in iz dodatnega predloga vlade LRS, ki so ga poslanci prav tako sprejeli.

Zakonodajni odbor pošilja to poročilo Ljudski skupščini LRS s predlogom, da ga sprejme in zakonski predlog uzakoni. Predsednik, tajnik in člani odbora.

Predsednik dr. Ferdo Kozak: Prosim poročevalca zakonodajnega odbora, da prečita poročilo k predlogu zakona za izvršitev ustavnega zakona o temeljih družbene in politične ureditve in o organih oblasti Ljudske republike Slovenije.

Dr. Teodor Tominšek: Tovariši ljudski poslanci! Zakonodajni odbor Ljudske skupščine LRS je na svojih sejah dne 22. in 28. januarja 1953 obravnaval predlog zakona za izvršitev ustavnega zakona o temeljih družbene in politične ureditve in o organih oblasti Ljudske republike Slovenije, ki ga je vlada LRS predložila Ljudski skupščini LRS po 61. členu republiške ustave. Pri razpravi so sodelovali s svojimi pripombami in predlogi tudi člani odbora za ljudsko oblast.

Potem ko je v imenu vlade LRS obrazložil zakonski predlog njen zastopnik podpredsednik vlade dr. Marijan Breclj, je zakonodajni odbor zakonski predlog v načelu soglasno sprejel. Predloženi zakonski načrt rešuje namreč številna vprašanja glede organizacije in pristojnosti republiških organov oblasti in uprave v zvezi s prehodom na novo ureditev po določenih predloga ustavnega zakona in glede prilagoditve sedanjih pravnih predpisov novi ustavni ureditvi, kakor je to že predvideno v 99. členu ustavnega zakona.

Pri razpravi od člena do člena je zakonodajni odbor na predlog zastopnika vlade vnesel v zakonski osnutek nekatere nebstvene, pretežno jezikovne in stilistične spremembe oziroma dopolnitve (1., 2., 5., 6., 7., 8., 10., 13., 15., 18., 19., 20. in 21. člen), kakor je to razvidno iz primerjave med prvotnim in sedanjim besedilom zakonskega predloga. Večja, pa tudi nebstvena sprememba je samo v 21. členu, kjer je črtan prvi odstavek prvotnega predloga, ki je določal, da pripadajo sedanjim poslancem dnevnicke do razpusta Ljudske skupščine. Ta določba je po predlogu vlade in soglasnem mnenju članov zakonodajnega odbora nepotrebna, ker se sama po sebi razume.

Zakonski predlog je bil soglasno sprejet tudi v podrobnostih in v stilizaciji, v kakršni je sedaj razdeljen tovarišem ljudskim poslancem v zvezi z dodatnim predlogom vlade LRS, ki so ga poslanci prav tako sprejeli.

To poročilo je bilo prečitano in odobreno ter je zakonodajni odbor določil za svojega poročevalca dr. Teodorja Tominška.

Zakonodajni odbor pošilja poročilo Ljudski skupščini LRS s predlogom, da ga sprejme in zakonski predlog uzakoni. Predsednik, tajnik in člani odbora.

Predsednik dr. Ferdo Kozak: Ekspoze k obema zakonskima predlogoma bo dal podpredsednik vlade LRS dr. Marijan Breclj. (Dolgotrajno ploskanje.)

Dr. Marijan Breclj: Tovariši in tovarišice ljudski poslanci! Naša ljudska skupščina zaključuje pomembno delovno dobo. Ustavni zakon o temeljih družbene in politične ureditve in o republiških organih oblasti, o katerem razpravljamo danes, ter zakon o volitvah in o odpoklicu ljudskih poslancev, o katerem bomo sklepali v kratkem, je tista pomembna in tudi zadnja naloga, ki jo je dolžna izvršiti ljudska skupščina naše republike v sedanjem sestavu. Ko bo to delo opravila, se bo razpustila. Nova skupščina bo nastopila v novem sestavu in v pomembnejši funkciji, ker bo prišel v njo zbor proizvajalcev, ki ji bo dal nov značaj in v celoti razširil njene naloge. Zato smemo govoriti, da končujemo v zgodovini organizacije ljudske oblasti dobo, ki je v našem razvoju posebnega pomena, saj smo ravno v tem času na bogatih plodovih narodnoosvobodilne borbe in ljudske revolucije utrdili tiste ključne temelje družbeno-ekonomskega in političnega razvoja, ki zagotavljajo resnični socializem.

Jugoslovansko ljudstvo je že sprejelo po svojih predstavnikih v zvezni skupščini letos 14. januarja v obliki ustavnega zakona nove temelje družbene in politične ureditve, ki so za jugoslovansko družbeno skupnost osnova krepitve socialističnih odnosov in ki predstavljajo bazo za spremembo organizacijskih oblik njenega ekonomskega, političnega in državnega življenja. Čeprav je ta pomemben ustavni akt že izvršen in veljaven s tem za vso državo in čeprav so tako pri nas kakor drugod v Jugoslaviji ti novi principi družbenega in političnega življenja že uveljavljeni, bi bilo napačno imeti sprejetje našega republiškega ustavnega zakona le kot formalno nalogo. Dejstvo, da sprejema vrhovni predstavniški organ slovenskega ljudstva kot predstavnik njegove suverenosti, kot zastopnik in čuvar koristi naše republiške družbene skupnosti s posebnim ustavnim aktom ta ista načela družbene in politične ureditve kot temelje graditve socializma, to dejstvo je že samo po sebi pomemben in močan političen činitelj za vse delovno ljudstvo Jugoslavije, ki je združeno v skupni zvezni državi. Ker pa je poleg tega smisel in naloga posebnega republiškega ustavnega zakona tudi konkretna opredelitev funkcije republiških organov oblasti in njihovih organizacijskih oblik, zato je ta zakon potreben tudi kot originarni ustavni akt, ker z njim izpopolnjujemo in zaključujemo v tej razvojni dobi organizacijo celotne ljudske oblasti v naši republiki na novih temeljih.

16. januarja 1947 je Ustavodajna skupščina sprejela prvo pisano ustavo Ljudske republike Slovenije. V njej so bile uzakonjene vse tiste osnovne pridobitve narodnoosvobodilnega boja in ljudske revolucije, ki so pomenile podlago za razvoj materialnih in političnih sil v izgradnji socializma. Bilo bi odveč na tem mestu oceniti vse ogromne napore našega delovnega ljudstva v času od takrat pa do današnjih dni, analizirati naše politično in gospodarsko življenje, vlogo državnega in družbenega organizma in seveda tudi naših napak, ker so te ocene oziroma analize že izvršene in to v taki obliki in na tak način, da je dopolnjevanje nepotrebno. Šesti kongres Komunistične partije Jugoslavije in predvsem referat tovariša Tita je dal široko in temeljito

analizo do sedaj najpomembnejšega procesa v povojnem času; številne razprave in članki tovariša Edvarda Kardelja pa so še posebej osvetlili razvoj na področju ljudske oblasti in organizacije naše socialistične države. V luči takih analiz naše najbližje preteklosti moramo ocenjevati tudi vrednost in pomen prve ustave in funkcijo države, ki jo je imela v tem času. To, da je naš kasnejši razvoj uveljavil bistvene nove temelje v družbeno-ekonomskem in političnem življenju, ne označuje te prve dobe kot stranpot od naših revolucionarnih pridobitev, ampak narobe, dejstva govorijo, da je bila prav v okviru naše prve ustavne ureditve ustvarjena tako materialna kot politična baza nadaljnjemu razvoju. Velika vloga državnega aparata, obsežne kompetence osrednjih državnih organov v federaciji in v republikah ter močan vpliv sovjetske teorije in prakse na vseh področjih gospodarskega in političnega življenja, vse to se je močno odražalo v prvi ustavi in v vsej nadaljnji zakonodaji, ki je izhajala iz nje. Podrobna ocena te razvojne dobe nam je pokazala, katere oblike in metode dela so bile nujne, katere pa so nosile v sebi nevarne kali birokratizma in tistih teženj, ki so hotele uveljaviti državno-kapitalistični sistem namesto socializma in ga demagoško skriti za pravi socializem. Ne zunanje okoliščine, ampak revolucionarna moč in volja jugoslovanskega delovnega ljudstva, ki se je najjasneje in najodločneje kazala prav v našem političnem in državnem vodstvu, je bil tisti odločujoči činitelj, ki je ves čas varno uravnaval pot našemu razvoju. Krepitev materialne baze, rastoča delovna zavest delovnih ljudi in v nemajhni meri spor s kominformo nam je omogočil v pravem času uveljaviti resnične socialistične principe v družbenem, političnem in državnem življenju. Zakon o upravljanju podjetij po delovnih kolektivih, ki je bil sprejet v letu 1950, pomeni vsekakor glasnika novega razdobja, začetek novega ekonomskega sistema, zmago načela samoupravljanja delovnega ljudstva, decentralizacijo državne uprave — skratka, odločilen preokret v utrjevanju socialističnih odnosov. Samouprava proizvajalcev v gospodarstvu, nov ekonomski sistem oblasti v ljudskih odborih kot temeljnih enotah ljudske samouprave ter v zvezi s tem bistvene spremembe v našem celotnem družbenem in političnem življenju so v dobi preteklih treh let že spremenile podobo našega javnega življenja in utrdile ta nova načela v taki meri, da je dozorel čas, ko jih moramo uveljaviti v obliki novih ustavnih predpisov.

Ljudskim poslancem in naši javnosti je znano, da so bile temeljite in obširne priprave za te ustavne spremembe. Nova struktura ljudske oblasti v federaciji in v republikah je bila v osnovah predvidena že takrat, ko smo sprejemali splošni zakon o ljudskih odborih in nato republiške zakone o občinah, mestih in okrajih. V takratni obrazložitvi sistema ljudske oblasti je tovariš Edvard Kardelj napovedal sedanje ustavne spremembe kot nujno posledico sistema, ki smo ga v lokalnih organih uveljavili že aprila 1952. Tudi vse priprave za republiški ustavni zakon so tekle vzporedno s študijem in s pripravami zveznega ustavnega zakona. Temelji so in morajo biti enotni, ker gre za družbeno-ekonomski, politični in državni sistem, ki naj varuje in razvija koristi delovnega ljudstva Jugoslavije kot enotne družbene skupnosti z enotnimi interesi, ki jih označujemo z besedo socializem. Zato pri teh ustavnih spremembah seveda ni šlo za iskanje specifičnosti republiškega ustavnega zakona, ampak nam je ostala naloga, da na enotnih temeljih uredimo ustrezno organizacijo republiških organov oblasti in da določimo razmerje med funkcijo republike in funkcijo ljudskih odborov. Zato je razumljivo, da so si tudi po svoji zunanji obliki, to je po razdelitvi gradiva,

po formulacijah in po organizacijski strukturi organov oblasti vsi republiški zakoni med seboj ne samo podobni, ampak tudi enaki. Kolikor so razlike, te niso principialnega značaja, ampak so le odraz velikosti, gospodarske strukture, nacionalnega sestava in morda še kakih drugih posebnosti v republiki.

Isti razlogi kot so vodili zvezno skupščino, da je sprejela ustavni zakon, ne pa nove ustave, so odločali tudi pri nas v republiki. Ni še ysa problematika, ki naj jo uredi ustavni zakon, do tiste mere dozorela in pravno razčiščena, da bi mogli ustavo iz januarja 1947 v celoti nadomestiti z novo ustavo. Kakor smo z zakonom o prevzemu gospodarskih podjetij po delovnih kolektivih in z zakonom o ljudskih odborih že izvršili ustavne spremembe, tako s tem zakonom vršimo ustavne spremembe v organizaciji republiških organov oblasti, ki je pa toliko pomembnejši, kolikor z njim istočasno ugotavljamo tudi nove temelje družbene in politične ureditve sploh. Ker pojmuje funkcije zakonodaje tako, da naj ustavni predpisi ali posamezni zakoni ugotavljajo stopnjo doseženega razvoja in naj ne bodo tedaj le nek program daljnje bodočnosti, zato mislimo, da je tak postopen način spreminjanja v skladu tako s pojmovanjem vloge zakonodaje kakor z dejanskim razvojem samim.

Predloženi ustavni zakon je urejen tako, da ima v prvem delu uzakonjena temeljna načela družbenega in političnega reda in odnose ljudske republike do federacije. V drugem delu pa obravnava funkcijo in konkretno organizacijo republiških organov oblasti, to je ljudske skupščine, Izvršnega sveta in republiške uprave.

Tovariš Edvard Kardelj je v obrazložitvi zveznega ustavnega zakona ugotovil, da so temelji novih ustavnih predpisov: socializem, vodilna vloga delavskega razreda pri graditvi socializma, družbeno samoupravljanje, enake osebne pravice, decentralizacija izvršilnih funkcij, enoten družbeni in politični sistem, enakopravnost narodov, enotnost jugoslovanske socialistične skupnosti, demokratizem in revolucionarna iskrenost in budnost. Te iste temelje razčlenja naš ustavni zakon v svojem prvem delu. Prvi člen doseданje ustave pravi, da je Ljudska republika Slovenija ljudska država republikanske oblike. Dosežena razvojna stopnja utrjevanja socialističnih odnosov terja novo definicijo. Zato označujemo Slovenijo po novih ustavnih predpisih kot socialistično demokratično državo delovnega ljudstva Slovenije, ki se je prosiovoljno združilo z delovnim ljudstvom drugih republik v Jugoslaviji kot zvezni državi enakopravnih in suverenih narodov. Ko ugotavljamo razmerje Ljudske republike Slovenije do Federativne ljudske republike Jugoslavije, opredeljujemo to razmerje tako, da izvršuje Ljudska republika Slovenija oblast samostojno, razen tistih v zvezni ustavi določenih pravic, ki jih delovno ljudstvo poveri federaciji. Od prvega začetka se kaže v naši ljudski revoluciji jasna težnja uveljaviti socializem kot življenjski cilj delovnega ljudstva Jugoslavije, in težnja na tej osnovi urediti državno skupnost jugoslovanskih narodov, ki naj se uveljavi v obliki federacije. Razumljivo je, da je bil in da ostaja kot element lastne državnosti posamezne republike narod, vendar pa ne kot njen edini temelj. Tovariš Kardelj ugotavlja, da bi morala biti državna ureditev Jugoslavije, tudi če bi bila enonacionalna država, po vsej verjetnosti prav tako federativna. S tem dokazuje, da je osnova lastne državnosti delovnega ljudstva na določenem teritoriju njegova zrelost in sposobnost do tako široke samouprave, da ta samouprava dobiva značaj države. Razumljivo je, da nacionalni, historični, gospodarski, geografski in drugi razlogi utemeljujejo samostojno državnost ljudstva na določenem teritoriju, vendar

pa nobeden od teh elementov ne more biti v našem socialističnem konceptu državne organizacije prevladujoč, ampak je v zvezi z vsem tem končno le odločilno dejstvo, ali je ljudska samouprava na določenem območju tolikšna, da jo opravičuje k taki svoji višji družbeni organizaciji, ki jo v prehodni dobi označujemo z državo. Kolikor izhajajo ljudske težnje po lastni državnosti iz potrebe lastnega narodnega življenja in zaradi svobodne rasti nacionalne kulture, toliko bolj se te specifične potrebe in svoboščine utrjujejo in razvijajo, kolikor so samoupravne pravice obsežnejše in popolnejše. In ta samouprava delovnega ljudstva v federalni državi je toliko popolnejša, kolikor se utrdi enoten družbeni in politični sistem v federaciji kot v skupni družbeni in državni organizaciji delovnega ljudstva Jugoslavije. Ker sprejema jugoslovanska skupnost enotna načela družbene, ekonomske in politične ureditve in jih izvaja kot svoj življenjski sistem, daje s tem istočasno najmočnejšo garancijo za neoviran razvoj družbene skupnosti v posameznih republikah na vseh tistih področjih javnega udejstvovanja in v takem obsegu, kolikor ga more samostojno uresničevati delovno ljudstvo republike samo. Povojni razvoj je tedaj dozorel do take stopnje, da lahko s temi novimi ustavnimi predpisi to stanje ugotovimo in na tej osnovi uredimo razmerje republike do federacije. V našem notranjem političnem življenju smo tedaj dosegli dvoje: utrdili smo federacijo kot čuvarja enotnega družbeno-ekonomskega in političnega sistema in mnogo bolj kot prej smo uveljavili samostojnost delovnega ljudstva v republiki.

Po tem konceptu je dana zveznim organom oblasti funkcija, da izvršujejo tiste naloge, ki so skupne za jugoslovansko socialistično skupnost, in te so predvsem v varovanju neodvisnosti, teritorialne celote in obrambe države, v urejanju mednarodnih odnosov in, kakor smo rekli, v varovanju enotnosti družbeno-ekonomske in politične ureditve. Republiškim organom oblasti pripade izvrševanje tistih nalog, ki so skupne republikam kot družbeni skupnosti delovnega ljudstva na njenem območju. Med te spada naloga, zagotoviti pravilno izvajanje enotnega družbeno-ekonomskega in političnega sistema ter tiste posamezne naloge, ki na področju narodnega gospodarstva, prosvete, znanosti in kulture, zdravstva in socialne politike terjajo enotno urejanje za to, da se varujejo koristi družbene skupnosti kot celote. Ta kriterij odloča tudi med razmejitvijo funkcij, ki jih imajo ljudski odbori kot samostojni organi delovnih ljudi v občini, v okraju in v mestu. Zato določa naš ustavni zakon, da razen tistih pravic, ki so z ustavo določene za zvezne in republiške organe oblasti, opravljajo ljudski odbori samostojno vse tiste zadeve, ki imajo splošni pomen za razvoj na njihovem območju. Taka funkcija in struktura oblasti v ljudskih odborih, v republiki in v federaciji pa temelji na družbeni in politični ureditvi, ki jo označuje družbena lastnina na proizvodjalnih sredstvih, samouprava proizvajalcev v gospodarstvu ter samouprava delovnega ljudstva v občini, v mestu in v okraju. Z zagotovitvijo svobodnega združevanja delovnih ljudi za uresničenje demokratičnih, političnih, gospodarskih, socialnih, znanstvenih, umetniških in drugih skupnih koristi, z zagotovitvijo osebnih svoboščin in temeljnih pravic človeka in državljana in z zagotovitvijo pravice do dela, je omogočen posamezniku in s tem družbeni skupnosti kot celoti širok razmah ekonomskih in političnih sil, ki naj usmerjajo nadaljnjo graditev socializma. Skratka: omogočiti v okviru enotnega družbeno-ekonomskega in političnega sistema čim večjo svobodo za razvoj socialističnih odnosov in s tem čim večjo svobodo za socialistično pobudo delovnih ljudi, to je osnovno geslo našega novega ustavnega zakona.

Spremembe, ki jih ugotavlja in sprejema ustavni zakon kot temeljna načela našega reda, zahtevajo tudi bistveno preureditev organizacije republiških organov oblasti. Spremembe na istih temeljih so v ljudskih odborih že izvršene. Izvoljeni so novi organi oblasti v občinah, okrajih in mestih in že nekaj časa poslujejo v novi obliki in z novimi funkcijami. Ta sicer kratka izkušnja je pa že do sedaj tako pomembna, da smemo izvršiti spremembe v republiki z zavestjo, da so nove oblike v organizaciji ljudske oblasti resnično v skladu s sedanjo razvojno stopnjo družbenih odnosov ter bližje in razumljivejše našemu delovnemu ljudstvu.

Ljudska skupščina v republiki ostaja seveda predstavnik suverenosti našega naroda in najvišji organ oblasti v Sloveniji. Ta vrhovni predstavniški organ priteguje nase zakonodajno in izvršno funkcijo ter jo izvaja neposredno in po tistih organih, ki jih sam ustanovi in pooblašča za izvrševanje določenih pravic. V pravosodju izvršuje Vrhovno sodišče v republiki tiste pravice, ki pripadajo na tem področju republiškim organom oblasti. Ker je za obrambo samoupravnih pravic proizvajalcev v gospodarstvu in delovnega ljudstva v lokalnih upravno-teritorialnih enotah postavljeno načelo, da izvajajo republiški organi oblasti samo tiste naloge, ki so z ustavo določene, zato naš zakon taksativno našteva vse te pravice. Med te pravice spadajo predvsem: spreminjanje ustave, sprejemanje republiških zakonov, družbenega plana in proračuna, volitve Izvršnega sveta, vrhovnega sodišča in tistih poslancev, ki zastopajo v zvezni skupščini Ljudsko republiko Slovenijo, nadalje sklepanje sporazumov glede teritorialnih sprememb s sosednjo republiko, ustanavljanje visokih šol ter tistih posebnih šol in samoupravnih zavodov, ki imajo pomen za vso republiko, nadalje podeljevanje amnestije za kazniva dejanja, ki so določena z republiškimi zakoni, ter izvrševanje določenih nalog v razmerju do ljudskih odborov. Po zasnovi novega ustavnega zakona ima ljudska skupščina kot najvišje zakonodajno telo svojo originarno in dopolnilno zakonodajno funkcijo. Enako kot je urejeno razmerje republiških skupščin do zvezne skupščine v pogledu splošnih zakonov, isto uveljavlja naš republiški zakon za odnose republiške skupščine do ljudskih odborov. Republiška skupščina sme z zakonom predpisati le splošna načela v zadevah, ki sicer spadajo v pristojnost ljudskih odborov, a predstavljajo občo republiško korist, in ljudski odbori izdajajo na osnovi teh splošnih načel samostojne predpise. Če takega splošnega republiškega zakona ni, so ljudski odbori na teh področjih povsem samostojni. Brez dvoma smo z določitvijo, katere zadeve se morajo urejati z republiškim zakonom, dosegli jasen položaj v pogledu zakonodajne funkcije vrhovnega predstavniškega telesa v republiki. Vse zadeve, ki štejejo med te neposredne pristojnosti ljudske skupščine, so splošnega pomena za vso družbeno skupnost v republiki in tedaj ne morejo biti s tako pristojnostjo republiške skupščine v ničemer prikrajšane samoupravne pravice ljudskih odborov. Ljudskim odborom daje ta ustavni zakon samostojno upravljanje zadev v celoti za vse zadeve, ki imajo splošni pomen za gospodarski, komunalni, kulturni in socialni razvoj občine, mesta oziroma okraja. Ker izvršuje delovno ljudstvo oblast posredno po svojih predstavniških organih in seveda tudi neposredno z volitvami, z odpoklici, na zborih volivcev itd., je ustavni zakon uvedel kot eno neposrednih oblik tudi referendum. Z njim lahko Ljudska skupščina predloži volivcem zakon ali kako drugo vprašanje, preden ga sprejme ali ko ga je že sprejela, da ti povedo svoje mnenje. Odločitev volivcev je obvezna.

Ljudska skupščina menja svoj dosednji sestav. V bodoče bo poleg republiškega zbora, ki ga bodo volili državljani na osnovi splošne, enake in neposredne volilne pravice na 12.000 prebivalcev po enega poslanca, obstajal še zbor proizvajalcev kot vrhovni predstavniški organ delovnih ljudi v proizvodnji, v trgovini in v prometu. Ni treba posebej poudarjati pomen te bistvene spremembe, saj je pri nas že uzakonjena v ljudskih odborih in v naših okrajih in v mestih je ta nov organ že pričel izvrševati to pomembno funkcijo. V ustavnem zakonu uvajamo to novost, da jemljemo za podlago števila poslancev v zboru proizvajalcev število proizvajalskega prebivalstva, torej neposredne proizvajalce in delovne ljudi v trgovini in v prometu ter njihove družine. Tako stališče je opravičljivo zato, ker ne moremo v socialnih kategorijah delati razlike med družinskimi člani in njihovim hraniteljem. V kmetijstvu pa imamo po večini tak položaj, da je v večji ali manjši meri vsa družina vključena v proizvodnjo. Po statističnih podatkih je po tem kriteriju v Sloveniji nekaj čez 1,270.000 proizvajalskega prebivalstva, tako da bi pri ključu na 16.000 prebivalcev po en poslanec, imeli v republiškem zboru proizvajalcev približno 80 poslancev. Za dosedanjo ljudsko skupščino je veljal kot veste ključ na 5000 prebivalcev po en poslanec, tako da šteje današnja naša skupščina 285 poslancev. Po sedanji odločitvi oziroma predlogu bi imela oba zbora skupaj okoli 200 poslancev. Glede na bodočo funkcijo ljudske skupščine in na potrebo mnogo večje aktivnosti poslancev mislimo, da bo predlagano število ustrezalo. Pri tem smo upoštevali seveda tudi materialno stran, da ne bi po nepotrebnem obremenjevali državnega proračuna.

Za volitve poslancev v republiški zbor proizvajalcev bo morala sprejeti ljudska skupščina v bližnji bodočnosti poseben zakon. Ustavni zakon postavlja le osnovne principe. Zbor proizvajalcev volijo industrijski, kmetijski in obrtni proizvajalci, in sicer vsak v svoji proizvodni skupini. Skupine so tri; in sicer obsega industrijska skupina delavce in uslužbence v industriji, rudarstvu, gozdarstvu, gradbeništvu, prevozništvu, trgovini, gostinstvu in komunalni delavnosti; kmetijska skupina kmete, ki so člani kmetijskih zadrug ter delavce in uslužbence kmetijskih posestev; obrtna skupina obsega delovne ljudi v obrtništvu. Razmerje med številom poslancev iz posameznega gospodarskega področja odloča višina družbenega produkta, s katerim je gospodarska panoga udeležena pri skupnem družbenem produktu Slovenije. — Republiški zbor in zbor proizvajalcev sta enakopravna, ko odločata o spremembi ustave, o družbenem planu in proračunu, o zakonih s področja gospodarstva, dela in socialnega zavarovanja. Enakopravnost obeh domov v teh in v še nekaterih drugih vprašanjih je v tem, da ne more biti sprememba ustave, ne zakon, ne kak drugi skupščinski akt s tega področja veljaven, če ni v enakem besedilu sprejet v vsakem domu posebej. Pravice, ki pripadajo poslanca obeh domov, izvršuje skupščina na skupni seji vseh poslancev. Tu gre predvsem za volitev in za razrešitev predsednika in članov izvršnega sveta, funkcionarjev skupščine, vrhovnega sodišča, skupščinskih odborov in komisij. Prav tako je ta oblika predvidena za reševanje morebitnih sporov, ki bi nastali med domovoma v vprašanju njihove pristojnosti. Ustavni zakon ima osnovna določila o postopku, ki bodo služila tako za poslovanje skupščine kot celote, kakor tudi za poslovanje obeh domov.

Ker se sestav skupščine menja, zato so tudi ustrezna organizacijska določila glede predsednika in drugih funkcionarjev skupščine in obeh domov. Predsednik ljudske skupščine predstavlja skupščino, podpisuje skupaj s pred-

sednikom Izvršnega sveta ukaze o razglasitvi zakonov ter vodi skupne seje obeh domov. Tako on kot podpredsednik in tajnik izvršujejo te svoje funkcije za celo mandatno dobo skupščine. Funkcija predsednika, podpredsednika in zapisnikarjev v posameznih domovih je določena za eno leto in je omejena le na vodstvo sej in na skrb za pravilno izvajanje poslovnika.

Posebno poglavje govori o pravicah in dolžnostih ljudskih poslancev, ki se glede na pomembnejšo vlogo skupščine razširjajo in povečujejo. Poleg iniciative, ki jo ima v pogledu predlaganja zakonov, odlokov, priporočil, deklaracij in resolucij, ima vsak poslanec pravico, obračati se z vprašanji na Izvršni svet in po svojem domu ima tudi možnost zahtevati pojasnila od državnega sekretarja. Novost, ki jo uvaja ustavni zakon, je v tem, da pridobi ljudski poslanec republiškega zbora pravico odbornika okrajnega oziroma mestnega ljudskega odbora tistega območja, kjer je izvoljen za poslanca, enako poslanec republiškega zbora proizvajalcev v okrajnih oziroma mestnih zborih proizvajalcev. Vsi poslanci so dolžni poročati svojim volivcem neposredno o delu skupščine, ali pa po pristojnem okrajnem ali mestnem ljudskem odboru, v katerem dobijo pravice odbornika. Poleg tega pa so dolžni po naročilu ljudskega odbora sporočiti predlog ali mnenje tega odbora republiški skupščini. Torej ne samo nekaka splošna politična dolžnost, ki izhaja iz funkcije poslanca, ampak zakonita določila urejajo sedaj konkretnije odnose ljudskega poslanca do volivcev, do ljudskega odbora, do Izvršnega sveta in do republiških upravnih organov. Razumljivo je, da je tudi v tem ustavnem zakonu poseben prepis o njihovi imuniteti, ki naj jim omogoča svobodno izvrševanje poslanskega mandata. Izvrševanje poslanskega mandata bo terjalo zato v hodoče veliko večjo aktivnost poslanca in ta njegova funkcija bo težko združljiva z drugim poklicnim delom. Da se normalizirajo odnosi med ljudsko skupščino in med upravnimi in sodnimi organi, je določeno, da aktivni sodniki in uslužbenci državne uprave ne morejo biti hkrati tudi poslanci.

Da bi zmogla ljudska skupščina čim boljše izvrševati svoje naloge, zato polaga novi ustavni zakon veliko važnost na odbore in komisije kot nujno potrebne oblike dela skupščine kot celote oziroma republiškega zbora in zbora proizvajalcev. Zakonodajni odbor in mandatno-imunitetni odbor sta predvidena kot stalna odbora v vsakem izmed obeh domov. Ljudska skupščina ima komisijo za razlago zakonov in komisijo za ljudske odbore kot svoji stalni komisiji. Komisija za razlago zakonov daje obvezne razlage republiških zakonov, ki dobijo takoj pravno veljavo, vendar pa jih mora komisija naknadno predložiti v potrditev pristojnemu domu oziroma obema domovoma ljudske skupščine. Komisija za ljudske odbore odloča o sporih med okrajnim in mestnim odborom in med zborom proizvajalcev okrajnega oziroma mestnega ljudskega odbora. Ta komisija proučuje problematiko ljudskih odborov s stališča varstva njihovih samoupravnih pravic ter daje ustrezne predloge skupščini. Tako vsak dom zase kakor ljudska skupščina kot celota ima pravico ustanoviti še druge odbore za zadeve iz svoje pristojnosti. Funkcionarji ljudske skupščine in člani Izvršnega sveta ne morejo biti člani teh odborov. Da se bo omogočilo čim uspešnejše poslovanje teh odborov, ureja zakon njihove pravice nasproti Izvršnemu svetu in organom republiške uprave na ta način, da so dolžni tako Izvršni svet, njegovi člani, državni sekretarji in podsekretarji, predsedniki in sekretarji svetov, direktorji uprav itd. odgovarjati na ta vprašanja, dajati pojasnila, omogočiti pregled materiala itd. Skratka, delo odborov in komisij se zamišlja v taki obliki, da bo moglo v

resnici čim bolje služiti odločitvam ljudske skupščine tako v izvrševanju zakonodajne funkcije kakor tudi v vodstvu splošnih zadev, ki pritičejo vrhovnemu predstavniškemu organu v republiki.

Ustavni zakon uvaja poslednejše povezovanje zakonodajne in izvršne funkcije v ljudski skupščini sami. Zato se organizacijska struktura republiških organov bistveno spremeni. Prezidij, vlada in ministristva prenehajo. Nastopi nov organ, ki je neposredni izvršni delovni organ skupščine same. Imenuje se Izvršni svet, ker nastopa kot kolektivni organ, ki odloča kolektivno in nima več značaja dosedanje vlade oziroma njenih ministrstev. Določene izvršilne funkcije izroča skupščina temu odboru; daje mu pravico predstavljanja ljudske republike in mu poverja politično vodstvo republiške uprave. Zato je morda najbližja in najtočnejša oznaka splošne funkcije, ki jo ima ta izvršni organ skupščine, da je to njen politični izvršni odbor. Ker je potrebno, da ostanejo neokrnjene pravice ljudskih odborov, ki jim jih daje nov sistem ljudske oblasti, zato so pravice oziroma pristojnosti Izvršnega sveta v ustavnem zakonu točno navedene. Skrb za izvajanje zakonov, nadzorstvo nad delom republiške uprave, nadzorstvo nad zakonitostjo dela ljudskih odborov in določenih samoupravnih zavodov in druge v 72. členu taksativno našteje naloge točno opredeljujejo delokrog tega izvršnega organa ljudske skupščine. Po prejšnjih ustavnih predpisih je imela vlada možnost izdajati uredbe z zakonsko močjo. Te pravice Izvršni svet nima in sme izdajati le uredbe za izvrševanje republiških zakonov, v drugih zadevah iz svoje pristojnosti pa odloke, navodila in odločbe. Po predlogu ustavnega zakona šteje Izvršni svet od 20—30 članov. Zadeve iz svoje pristojnosti rešuje na sejah. S tem je tedaj uzakonjen princip kolektivnega dela in kolektivne odgovornosti ljudski skupščini. Za proučevanje posameznih vprašanj in tudi za odločanje o posameznih zadevah iz svoje pristojnosti pa lahko Izvršni svet ustanovi iz svojih članov odbore in komisije. Vendar pa je treba poudariti, da to niso in ne morejo postati organi Izvršnega sveta, ampak so samo oblika njegovega dela ter smejo le po konkretnem pooblastilu odločati o posameznih zadevah.

Republiška uprava bo z uveljavitvijo ustavnega zakona doživela pomembno reorganizacijo. Do sedaj je bilo vodstvo državne uprave v rokah ministrstev in svetov vlade, ki so združevali politično in upravno funkcijo v svojih rokah. Ministri in predsedniki svetov so bili iz vrst ljudskih poslancev, torej člani predstavniškega organa, ki je imel po ustavnih določenih nadzorstveno funkcijo nad poslovanjem vlade kot samostojnim izvršnim organom republike. Sedaj se izroča vodstvo upravnih poslov v roke državnih sekretarjev in svetov, ki stojijo izven skupščine in njenega Izvršnega sveta kot samostojni organi, ki izvršujejo svoje delo pod političnim vodstvom Izvršnega sveta in tudi njemu neposredno odgovarjajo. Funkcija ljudskih poslancev in funkcija članov Izvršnega sveta ni po tem konceptu več združljiva s funkcijo državnega sekretarja oziroma kakega drugega organa republiške uprave. Vsekakor je ta odločitev posledica izrazite težnje, onemogočiti vsak pojav birokratizma. Predvideni so štirje državni sekretariati, in sicer za notranje zadeve, za pravosodno upravo, za gospodarstvo ter za proračun in državno administracijo. Na čelu teh je državni sekretar, ki samostojno izvršuje pravice iz področja državnega sekretariata na podlagi zakonov in drugih predpisov. V ta namen izdaja pravilnike, odredbe in navodila za izvrševanje uredb in drugih predpisov Izvršnega sveta. Le s posebnim pooblastilom zakona ali zvezne uredbe sme izdajati pravilnike, odredbe in

navodila za izvrševanje zakona ali zvezne uredbe. Ker odgovarjajo državni sekretarji za svoje delo Izvršnemu svetu, zato predvideva ustavni zakon, da se lahko predpiše, da mora posamezne pravilnike ali odredbe, še preden jih izda, dati v potrdilo Izvršnemu svetu. Državnim sekretarjem pripada pravica nadzorstva nad zakonitostjo dela upravnih organov ljudskih odborov ter tistih zavodov in gospodarskih organizacij, za katere to predpiše zakon ali uredba. V okviru te svoje pristojnosti ima tudi pravico zadržati izvršitev nezakonitih aktov okrajnih ali mestnih ljudskih odborov, mora pa jih predložiti Izvršnemu svetu s predlogom, da jih odpravi ali razveljavi.

Posebno vprašanje je organizacija poslov državne uprave na področju prosvete in kulture, zdravstva in socialne politike. Že v sedanji organizaciji vlade smo imeli za ta področja organizirane svete; prav tako že delj časa poslujejo taki sveti v ljudskih odborih. Republiškem svetu za prosveto in kulturo kakor tudi svetu za ljudsko zdravstvo in socialno politiko je predsedoval minister kot član vlade. Predlog ustavnega zakona želi poudariti v skladu z osnovnimi načeli, ki jih postavlja, da naj vodstvo na teh področjih preide v roke organa, ki bo imel upravni in družbeni značaj hkrati. Zato ne postavljamo na teh področjih državne sekretarje, pač pa svete, ki so organi družbenega upravljanja, hkrati pa tudi organi državne uprave, kolikor država še pridržuje posamezne posle na teh področjih sebi. Ta rešitev dokazuje prehodno dobo, v kateri že postaja del poslov družbenega značaja, del pa še ohranja značaj upravnega poseganja s strani organa državne oblasti. Čeprav nastopa celotni svet kot organ republiške uprave, je bil namen tak, da se z organizacijo in načinom poslovanja čimbolj osvobodi svet izvrševanja tistih upravnih nalog, ki jih more uspešneje izvrševati določeni upravni funkcionar. Svet kot kolektivni organ rešuje vsa načelna vprašanja, izdaja pravilnike, odredbe in navodila, njegov predsednik vodi seje in podpisuje akte. Poleg tega pa ima svet sekretarja, ki ga imenuje Izvršni svet in ki ima nalogo pripravljati gradivo za svet in skrbeti, da se izvršujejo njegovi sklepi. Toda sekretar vodi samostojno administracijo, torej je administrativni šef aparata, in samostojno opravlja tiste upravne zadeve, ki so mu dane z zakonom ali s predpisom Izvršnega sveta. Bistvo rešitve tega vprašanja je tedaj v tem, da nastopa svet kot družbeni in upravni organ, ob njem pa obstaja sekretar sveta kot edino osebni organ državne uprave z določenimi pooblastili, vendar povezan s svetom in v zadevah iz njegove pristojnosti odgovoren za svoje delo njemu, v izvrševanju poverjenih upravnih poslov pa Izvršnemu svetu kot neposrednemu organu skupščine. Ker imajo ti sveti potemtakem poseben značaj, zato so tudi glede njihovega sestava posebna določila. Vanje prihajajo predstavniki samoupravnih ustanov, strokovnih in družbenih organizacij, kakor tudi posamezni za to kvalificirani državljani. Predsednika in člane iz vrst državljanov postavlja Izvršni svet, druge člane pa delegirajo ustanove, organizacije in društva. V upravnih poslih je svet odgovoren Izvršnemu svetu, delegirani člani pa tudi svojim organizacijam. Torej, v sestavu in v vprašanju odgovornosti se prav tako odraža družbeni in upravni značaj sveta. Mnenje naše vlade je, da bodo morali biti ti sveti v bodoče številčno mnogo manjši od sedanjih, tako da jim bo omogočeno izvrševanje funkcije, ki jo predvideva ustavni zakon. Nadalje mislimo, da naj odbori in komisije teh dveh svetov v bodoče predstavljajo le obliko njihovega dela, nikakor pa ne smejo postati samostojni organi. Če bi to postali in prevzeli nase večje ali manjše operativne naloge svoje panoge, bi s tem brez dvoma krnili uspešno samoupravljanje delovnega ljudstva na področju kulture, prosvete, zdravstva in social-

negu skrbstva, ki ga pa morajo razvijati in stopnjevati v svojih ustanovah in organizacijah.

Razumljivo je, da bodo poleg teh štirih državnih sekretariatov in dveh svetov obstajali še drugi samostojni upravni organi, ki bodo izvrševali naloge, ki jih mora zaradi njihovega značaja izvrševati republika. Za znanstveno proučevanje razvoja in problemov narodnega gospodarstva, za opravljanje gospodarske analize, za pripravo gospodarskih planov bo ustanovljen Republiški zavod za gospodarsko planiranje. Ta bo prevzel s področja planiranja naloge, ki se izvršujejo v aparatu Gospodarskega sveta in bo moral prilagoditi svojo organizacijo in način dela tako, da bo omogočal s proučevanjem gospodarskih problemov uspešno gospodarsko politiko v republiki. Državna arbitraža bo izvrševala svoje posle tudi nadalje v okviru dosedanje svoje pristojnosti, le s to razliko, da ne bo več Arbitraža pri vladi Ljudske republike Slovenije, ampak kot samostojna arbitražna institucija v republiki. Splošno vodstvo te ustanove kakor tudi drugih samostojnih upravnih organov in zavodov bo imel Izvršni svet.

Posebni člen v ustavnem zakonu govori o odgovornosti za škodo, ki jo napravijo državi, posameznim državljanom in pravnim osebam uslužbenci republiških upravnih organov z nezakonitim delom. Za škodo nasproti državljanom in pravnim osebam je država odgovorna, pravico pa ima terjati povračilo plačane odškodnine od uslužbenca, ki jo je povzročil. Enaka odgovornost zadeva tudi člane Izvršnega sveta.

Ker zahtevajo ustavne spremembe, kakor jih ureja ta zakon, izvolitev nove skupščine v novem sestavu, zato je razumljivo, da ti predpisi ne morejo takoj in vsi neposredno zaživeti. Potreben je poseben zakon, ki ima nalogo urediti, kako naj se izvrši ta ustavni zakon. Ti predpisi zakona, ki je sočasno dan v razpravo naši skupščini, pa niso obširni, ker je njih namen le pooblastiti ljudsko skupščino, da do izvolitve nove skupščine izvršuje funkcije, kakor jih predvideva ustavni zakon. Nadalje, da odpravi Prezidij in vlado ter da pooblasti bodoči Izvršni svet za organizacijo organov državne uprave. Ker ne bi bilo smotno, da bi pred natančno proučitvijo vseh organizacijskih vprašanj že sedaj uzakonili podrobna določila, zato so dana razmeroma široka pooblastila izvršnemu svetu, da izvrši reorganizacijo. Ker pa bo dolžnost Izvršnega sveta, da predloži to reorganizacijo v potrditev bodoči ljudski skupščini, zato ne jemljemo dejansko njej nobenih pravic, ampak predlagamo ta pooblastila le zaradi smotrnosti in potrebe nemotenega delovanja državne uprave. Dejstvo, da ljudski odbori že nekaj časa poslujejo v novem sistemu ljudske oblasti, nam daje garancijo, da bo ta reorganizacija, ki je sedaj pred nami, izvršena brez posebnih težav za poslovanje državne uprave. V tem pogledu je že dosedanja reorganizacija, ki je bila od sredine preteklega leta v republiških ministrstvih in svetih, znatna pomoč za redno nadaljnje delo. Državni sekretariati in sveti bodo prevzeli posle ustreznih ministrstev in sedanjih svetov, do izdaje novih republiških zakonov pa bo novi Izvršni svet Ljudske skupščine LRS izvrševal pravice Prezidija in vlade ter njenih organov, ki so bile po sedanjih zakonih in drugih predpisih izročene njim. Kakor rečeno se je ta zakon o izvršitvi ustavnega zakona omejil le na tiste predpise, med njimi sicer tudi na nekatere podrobne, ki pa so potrebni za izvršitev tega pomembnega prehoda v novo organizacijo republiških organov oblasti.

Tovariši ljudski poslanci! Vlada, ki vam predlaga ta ustavni zakon v razpravo in sklepanje, se zaveda, da so še nekatere njegova določila pomanjk-

ljiva in formulacije ponekod premalo jasne in okorne. Kolikor te pomanjkljivosti obstajajo, so odraz hitrega razvojnega tempa, ko ni mogoče vselej mirno in zanesljivo presoditi, ali so take ali drugačne oblike pripravnejše, da se čimprej uveljavijo načela socialistične graditve.

Ta ustavni zakon je dokument naše sedanje družbene in politične stvarnosti. V pravilnost osnovnih temeljev naše ureditve smo toliko bolj prepričani, kolikor je naše ljudstvo v borbi za socializem prestalo najhujše preizkušnje in si v ognju najtežjih bojev z zunanji in notranji sovražniki izčistilo take temelje svojega lastnega in svobodnega družbenega in političnega življenja, kakor so sedaj zapisani v novem ustavnem zakonu. Oblike, v katerih uresničujemo v vsakdanjem življenju ta načela, so pa odvisne od izkušenj in prakse, ki smo jo in jo bomo spoštovali kot svojo zanesljivo učiteljico. Ko s tem spreminjamo in dopolnjujemo ustavo Ljudske republike Slovenije, se moramo zavedati, da ji bomo dali polno življenjsko moč le, če bomo tudi v praksi pojmovali naš družbeni, ekonomski in politični sistem kot nerazdružno celoto in se trudili z vztrajnim političnim delom med najširšimi ljudskimi množicami utrditi socialistično zavest. Konkretno delo samoupravnih organov v gospodarstvu, v prosveti, v kulturi, v zdravstvu in na vseh drugih področjih in konkretno delo organov ljudske oblasti v občini, v mestu, v okraju in v republiki pa mora v našem ljudstvu utrditi zaupanje, da je vse to delo usmerjeno zgolj in samo za uresničenje enotnih koristi naše družbene skupnosti. Zato predlagam, da ljudska skupščina oba predložena zakona sprejme. (Ploskanje.)

Predsednik dr. Ferdo Kozak: Odrejam 15 minut odmora in prosim tovariše poslance, ki žele sodelovati v razpravi, da se med odmorom prijavijo pri tovarišu tajniku.

(Seja je bila prekinjena ob 10,55 in se je nadaljevala ob 10,55.)

Predsednik dr. Ferdo Kozak: Tovariši ljudski poslanci! Nadaljujemo 2. sejo IV. rednega zasedanja z razpravo o obeh predloženih zakonih. Beseda ima ljudski poslanec Jaka Avšič.

Jaka Avšič: Tovariši ljudski poslanci! Vsebina in oblika, ki nam jo daje predloženi ustavni zakon o temeljih družbene in politične ureditve ter o organizaciji skupščinskih organov, je nekaj izredno pomembnega, je nekaj novega v splošni družbeni znanosti, kakor tudi v naši praksi. Sicer je podobno delo zaživelo že v naših ljudskih odborih in prav tako tudi v naši zvezni ljudski skupščini in njenem aparatu. Toda za naš v republiki je to nekaj novega, nekaj takega, od česar pričakujemo velike koristi. Da se je moglo pristopiti k tej novi formi družbene ureditve, je prav gotovo odločilo dejstvo, da je zavest našega delovnega človeka prišla na tako visoko stopnjo, da imamo zagotovilo, da bo izvajanje novega ustavnega zakona pomenilo lahko velik korak k napredku in razvoju naše družbene ureditve. Prav tako pa je to tudi posledica naše močnejše zavesti o naši enakopravnosti in suverenosti kakor tudi okolinosti, da smo se otresli vpliva Sovjetske zveze ter njene reakcionarne ureditve, da smo lahko stopili na samostojno pot našega razvoja, ki je resnično pravilnejša in boljša in ki bolj ustreza potrebam našega delovnega človeka, kakor pa nam je katera koli doslej. S tem bomo dosegli, da se bo organizacija družbene ureditve, tako imenovana oblast, ne samo približala ljudstvu v večji meri kakor doslej, temveč bo izvrševanje oblasti v resnici neposredno delo samega delovnega človeka. Tudi skupščina bo

storila velik korak naprej, ker bo postala sedaj še v večji meri delovno telo kot je bila doslej. S tem, da bo skupščina v bodoče permanentno zasedala in da bo po svojih skupščinskih odborih neprenehoma delovala, bo zaradi nenehne delovne zveze s svojimi poslanci veliko močnejša ter bo tako pri izvajanju oblasti prišlo do nadaljnjega razvoja demokratičnosti. Ta posebna lastnost našega novega delovanja je, lahko rečemo, za zgodovino človeštva velikega pomena. K vsemu temu pa smo mogli pristopiti samo na osnovi pridobitev naše narodnoosvobodilne borbe in na osnovi revolucionarnih dejanj po tej borbi, pa tudi na osnovi prakse, ki je za nami.

Zato pozdravljam naš novi ustavni zakon s prepričanjem, da bo gotovo velika korist za naše delovne ljudi in za razvoj naše države sploh ter republike še posebej. Posebno pa bomo ta razvoj zagotovili tedaj, če bomo kot ljudski poslanci v sedanji, posebno pa še v novi skupščini svoje dolžnosti v redu opravljali in svoje pravice pravilno uveljavljali, da bomo po eni strani v stiku z ljudstvom, po drugi strani pa pravilno in dobro tolmačili potrebe in zahteve našega ljudstva. Tako se bo res izkristaliziralo pravo demokratično stanje in bodo izvršni organi po iniciativi poslancev in po svoji osnovni funkciji res lahko vršili svoje napredne dolžnosti, ki jih imajo.

Mislím, da bo za bodoči Izvršni svet novi sistem dela preizkusni kamen. Videli bomo, kakšne metode dela bo uvedel Izvršni svet, od česar je tudi pričakovati večje ali manjše demokratičnosti v družbenem življenju, kar se bo odražalo tudi v večjih ali manjših uspehih delovnih kolektivov. Zaradi tega bo izredno važno, kako bo Izvršni svet, ki ima po novem ustavnem zakonu predpisane pravice in dolžnosti, razumel vsebino nastalih sprememb in se resnično zavedal odgovornosti, ki mu je naložena. Ta odgovornost pa ni samo pred skupščino, ampak tudi pred našimi množicami. Sistem, ki ga uvajamo, ima očitne prednosti pred vsakim drugim sistemom, pa naj gre za birokratsko centralistični sistem, kakršen je v Sovjetski zvezi, ali pa za dvo- ali večpartijski sistem, kakršne imajo v zahodnem svetu. Prepričan sem, da je pri izvajanju oblasti dana v tem sistemu veliko večja možnost za uveljavljanje vsakega posameznika, ker so dane široke možnosti za diskusijo, za kritiko in za dajanje iniciative. Sistem omogoča zbiranje vseh pozitivnih sil pri ustvarjalnem delu in zaradi tega niso potrebne nikakšne opozicije v takih formacijah, kakor jih pozna večpartijski sistem. Zato ustvarja novi ustavni zakon vse pogoje za nadaljnji razvoj resnične demokracije in socializma.

Rad bi še pripomnil, da je s sprejetjem določb našega ustavnega zakona mogoča veliko temeljitejša, popolnejša in hitrejša kontrola nad administrativnim aparatom, ker so državljani sedaj bližji Izvršnemu svetu, kar nam zagotavlja, da bomo hitreje odstranjevali birokratske ovire v razvijanju naših proizvodjalnih sil. Zakon daje ljudski skupščini mnogo večji pomen in je zaradi tega tudi odgovornost poslancev veliko večja, kakor je bila doslej, zlasti pred volivci. Zato bo tovarišem poslancem zaradi neposrednega stika s Izvršnim svetom lažje izpolnjevati svoje dolžnosti, to pa samo tedaj, če bodo svoje pravice znali v tem forumu tudi uveljaviti.

Menim, da bo izvajanje novega ustavnega zakona povzročilo prav gotovo tudi mnogo večjo skrb za splošno ljudsko premoženje, vsekakor pa večjo kakor do sedaj, ker bo po ljudski skupščini nujno porastla zavest vseh naših delovnih ljudi. Kot plod takih odnosov v skupščini je pričakovati tudi večjo storilnost v naših tovarnah in podjetjih, v zvezi s tem pa tudi višji standard našega delovnega človeka.

Velikega pomena je tudi novo razmerje republiških organov do ljudskih odborov. Iz tega razmerja se bo razvila krepkejša samouprava ljudskih odborov in je ustavni zakon naravnost ogledalo, kako more po ljudskih odbornikih tudi v delu ljudskih odborov priti do večje sproščenosti, iniciativnosti in do samostojnega predpisovanja, kar že ima in bo še imelo za posledico širši razmah političnih in ekonomskih sil v nižjih upravnih in političnih enotah.

Poudarjam, da ima novi ustavni zakon prednost pred državno-upravnimi organizmi katerih koli drugih držav, saj ni mogoče nikjer tako uveljavljanje delovnega ljudstva kakor v našem primeru. To izvira od tod, ker so pogoji za to uveljavljanje že v rokah delovnega ljudstva, ki neposredno upravlja s proizvodnimi sredstvi. Lahko smo prepričani, da bo z nadaljnjim razvojem porasel naš socialistični patriotizem, lik delovnega človeka bo dobil visoko moralno stopnjo ter se bo pri našem socialističnem proizvajalcu dvigala zavest dolžnosti do skupnosti.

Pozdravljam novi ustavni zakon s prepričanjem, da je sprejetje tega zakona zgodovinsko dejanje, s katerim stopamo v zgodovini naše revolucije krepko naprej. Če bomo ustavni zakon izvajali v njegovem pravem duhu, bomo lahko služili za vzor vsemu svetu, predvsem pa progresivnim socialističnim silam. Naša socialistična izgradnja bo delovnemu ljudstvu širom sveta povrnila zaupanje v revolucionarno moč množic in je zato naša dolžnost, da storimo vse, da ta ustavni zakon ne samo sprejmemo, temveč ga tudi izvajamo tako, kot to zahtevajo od nas delovni ljudje. (Ploskanje.)

Predsednik dr. Ferdo Kozak: Besedo ima ljudski poslanec Sergej Kraigher.

Sergej Kraigher: Tovariši ljudski poslanci! Ustavni zakoni, ki jih v teh dneh sprejemamo na podlagi zveznega ustavnega zakona o družbeni in politični ureditvi, vse ljudske skupščine v resnici uzakonjujejo družbene odnose, ki smo jih začeli uvajati v sredini leta 1950 z zakonom o delavskih svetih in upravljanju podjetij po neposrednih proizvajalcih. Vendar bi bilo napačno misliti, da z ustavnimi zakoni registriramo v teh dneh samo stanje, ki že obstoja in po katerem že nekaj let razvijamo naše odnose v celotnem našem družbenem življenju in še posebej v našem gospodarstvu. Ustavni zakoni predstavljajo tudi določen program našega bodočega dela in to ne samo na področju zakonodaje, ampak predvsem na področju delovanja vseh naših gospodarskih organizacij in družbenih enot. S temi zakoni dejansko postavljamo z vidika družbenih odnosov take pogoje našemu nadaljnjemu družbenemu razvoju, da je v bodoče nemogoče kakršnokoli razširjanje našega gospodarstva brez istočasnega utrjevanja socialističnih odnosov v gospodarskih podjetjih in to ne samo v tistih gospodarskih podjetjih, ki že obstajajo, temveč v vseh gospodarskih podjetjih, ki se ob razširjanju gospodarstva na novo ustanavljajo. V teh zakonih je določeno, da je pravica delovnih kolektivov, ki uporabljajo proizvodna sredstva in jih oplajajo s svojim delom, da ta proizvodna sredstva tudi resnično upravlja. Lahko rečemo, da je to osnova našega nadaljnjega socialističnega razvoja. To osnovo nadaljnjega socialističnega razvoja lahko primerjamo s tistimi osnovnim zakonom kapitalistične družbe, ki se je glasil, da ima kapitalist, ki najame delavčevo delovno silo, pravico posluževati se proizvodov, ki jih ta delovna sila ustvarja. Pri nas se ta princip postavlja povsem drugače in ima delavec,

ki ustvarja in oplaja vrednost že s tem, da ustvarja vrednost v določeni gospodarski organizaciji in enoti, pravico, da razpolaga s proizvodjalnimi sredstvi in z rezultati svojega dela. Mislim, da se s tem kaže v materialnem pogledu bistven korak naprej od vseh ostankov državnega kapitalizma v našem družbenem življenju in v naši ekonomiki. Pri nas se velikokrat površno jemlje primerjava med funkcioniranjem našega gospodarstva ter zakoni, ki delujejo v našem gospodarstvu, z zakoni, ki delujejo v državnem kapitalizmu. Tu ne mislim samo državnega kapitalizma sovjetskega tipa, ki je identičen z absolutno oblastjo državne birokracije, ampak mislim predvsem na državni kapitalizem zahodnih držav. S samim tem, ko zagotavljamo v naših ustavnih zakonih kot prirodno svojstvo našega gospodarskega razvoja, da delavec sam upravlja proizvodjalna sredstva, ustvarjamo pogoje, da vse ostanke državnega kapitalizma v našem družbenem življenju in še posebej v ekonomiki, v nadaljnjem našem razvoju likvidiramo. Prav v tem se mi zdi ogromen pomen naših ustavnih zakonov za naš bodoči družbeni razvoj. S tega gledišča ustavni zakoni, ki jih sprejemajo republiške skupščine in naš zvezni ustavni zakon, ne pomenijo samo ustavnopravno formo obstoječega stanja, ampak predstavljajo tudi program za naš nadaljnji družbeni razvoj. Zavedati se namreč moramo, da smo spričo dejstva, ko zaradi naše gospodarske in tehnične zaostalosti ne moremo direktno razdeljevati proizvodov in neposredno deliti novo ustvarjeno delo na potrebno delo, ki kot ekvivalent pripada delovnemu človeku za njegovo življenjsko vzdrževanje ter na presežek dela, ki ga rabi družba za družbene potrebe, prisiljeni posluževati se tržišča, zakona vrednosti in finančnega sistema, ki so po svojih oblikah, zaradi svojega obstoja ter po mnogih aktih in vsebini državno kapitalistični. Naš nadaljnji družbeni razvoj je ravno v tem, da z razvijanjem proizvodjalnih sil razširjamo socialistične odnose, kakršni so v teh zakonih predvideni in da s samim tem ustvarjamo pogoje za še hitrejši razvoj proizvodjalnih sil, ko ne bodo več zaradi vse večjega izobilja proizvodov potrebni za nadaljnji razvoj v višje družbene oblike tržišče in razni finančni instrumenti.

V ustavnih zakonih so točno določene pravice, ki jih imajo delovni kolektivi v odnosu do skupnosti in pravice, ki jih imajo posamezni družbeni predstavniški organi, zvezna skupščina, republiške skupščine, ljudski odbori in v njihovem sestavu sveti proizvajalcev do delovnih kolektivov. Treba si je biti na jasnem, da se v teh določbah izraža nadaljnja karakteristika stopnje našega družbenega razvoja, ki nas bistveno loči od vseh drugih držav v svetu. Z delovanjem zvezne skupščine, republiških skupščin in okrajnih ter mestnih ljudskih odborov, zlasti pa z vključitvijo svetov proizvajalcev v skupščine in ljudske odbore se v resnici prvič v zgodovini ustvarja in uresničuje neposredna povezanost neposrednih proizvajalcev pri delitvi ustvarjenega dohodka, pri delitvi novoustvarjenega dela v procesu družbene reprodukcije. Neposredna povezanost neposrednih proizvajalcev, predstavljena v svetih proizvajalcev kot v svoji začetni obliki in delitev dohodka oziroma novoustvarjenega proizvoda, je v resnici bistvena karakteristika socialistične družbene ureditve. Zato bo ostala delitev novo ustvarjenega dela na presežek dela in na potrebno delo vse do izgradnje komunistične družbe. Stopnja presežka dela bo kot osnovna kategorija ostala torej vse dotlej, dokler ne bo mogla družba preiti na sistem neposrednega razdeljevanja proizvodov v skladu z družbenimi potrebami in s potrebami vsakega posameznika. Prav ob tej priliki, ko sprejemamo zakone, v katerih so odrejene naloge predstavniških organov, je potrebno poudariti, da je stopnja presežka dela, določena

kot zavesten akt neposrednih proizvajalcev samih oziroma njihovih predstavnikov v svetih proizvajalcev, bistvena karakteristika družbe, s katero se ločimo od zahodnega kapitalističnega sveta in seveda tudi od državnega kapitalizma v Sovjetski zvezi. Če označimo s stopnjo akumulacije in skladov vrednostni izraz stopnje presežka dela, potem lahko rečemo, da je stopnja akumulacije in skladov prav tako bistvena karakteristika našega nadaljnjega družbenega razvoja, ker v pogojih tržišča, v pogojih denarnega gospodarstva in odrejenih blagovnodenarnih odnosov omogoča neposrednim proizvajalcem, da odločajo, kako in v kakšne namene bodo ustvarjeni dohodek razdelili. Razumljivo je, da se zato ob takem pojmovanju stopnje akumulacije in skladov ne more govoriti o tem, ali naj ta obstaja ali ne. Stopnja akumulacije in skladov se kot stopnja presežka dela, pa naj se tega zavedamo ali ne, uveljavlja v samem procesu družbene reprodukcije na eni strani ob izplačevanju sklada plač kot neposrednega potrošnega sklada delavcev, na drugi strani pa ob zajemanju novo ustvarjenega proizvoda in novo ustvarjenega dela za družbene potrebe. Pojavlja se edinole vprašanje, s kakšnim instrumentom moramo zagotoviti, da bomo na osnovi ekonomskih zakonov in zakonov, ki delujejo na tržišču, v praksi uveljavili tisti odnos med potrebnim delom in presežkom dela, ki je osnova našega plana in osnova razdelitve našega nacionalnega dohodka in od katerega ostvaritve je odvisno, ali bomo zagotovili tak družbeni razvoj in izvedbo tistih gospodarskih in političnih nalog, ki jih naš napredek in izgradnja socializma pri nas ter mednarodne okoliščine od nas zahtevajo. Zato je napačno misliti, da s tem, ko iščemo nove metode razdelitve ustvarjenega dohodka, na primer v obliki davka na dohodek, odstopamo od principa delitve novo ustvarjenega dela po stopnji presežka dela in da s tem ustvarjamo možnosti za povratek na rentabilitetno ali na profitno stopnjo, ki po svoji obliki, v konkretnih primerih pa tudi po svoji vsebini, dobijo lahko povsem državno kapitalistični značaj. Predstaviški organi, katerih delokrog je odrejen v ustavnih zakonih, bodo imeli predvsem dolžnost, da v imenu neposrednih proizvajalcev neposredno odločajo o višini ustvarjenega dohodka in o njegovi razdelitvi ter v skladu z gospodarsko političnimi in družbenimi cilji razpravljajo o gospodarskih instrumentih, o merah in metodah, kako planirano razdelitev uveljaviti in jo zagotoviti ravno s pomočjo ekonomskih zakonov in njihovega delovanja na tržišču. V tej neposredni povezanosti s proizvajalci, kakor se ta odraža v predstaviških organih, je vsebovana tudi kal nadaljnje rešitve protislovja, ki še obstoji v današnji družbeni ureditvi. To je protislovje med družbo kot celoto in njenimi predstaviškimi organi ter posameznimi deli te družbe, to je med posameznimi gospodarskimi podjetji in gospodarskimi organizacijami. Tako kot prihaja v kapitalistični družbi z razvojem proizvajalnih sil družbeni značaj vedno bolj v nasprotje z delitvijo, ko se vedno bolj protislavlja privatni značaj prilaščanja ali pa v državnem kapitalizmu državno kapitalistični značaj prilaščanja proizvajalnih sredstev, mora tudi razvoj proizvajalnih sil v našem družbenem razvoju prihajati in že tudi prihaja, za kar nam je najbolj značilna včerajšnja razprava, v nasprotje z načinom razdeljevanja ustvarjenega dohodka po tržišču in po zakonu vrednosti. To se pravi, da čim bolj bomo s pomočjo tržišča in na podlagi zakona vrednosti ter vseh drugih gospodarskih zakonov, ki veljajo v denarnem gospodarstvu, razvijali naše proizvajalne sile, tem bolj se bo pokazala potreba in v večji meri se bodo ustvarjali pogoji, da pristopamo k neposredni razdelitvi proizvodov in h kritju potreb. Dokler pa še obstaja tržišče in zakon vrednosti, pa bo mogoče

samo z razdelitvijo ustvarjenega narodnega dohodka, kakor ga bodo določili predstavniški organi, vskladiti obstoječa nasprotstva in protislovja. Predstavniški organi delovnega ljudstva morajo v planirani in od njih sprejeti razdelitvi narodnega dohodka vskladiti družbene interese z interesi vsake posamezne gospodarske enote s tem, da omogočijo skladen razvoj proizvodjalnih sil brez kriz in ob razvijanju zaostalih področij.

V zvezi s temi vprašanji je precej razprave tudi o tem, da nekateri okraji ustvarjajo večji narodni dohodek kot drugi, kar se prenaša tudi na celotno državno merilo in na odnose med republikami. Brez dvoma imamo v različnih predelih naše države in naše republike različno proizvodnost in produktivnost dela. Toda to je samo ena, čeprav bistvena stran ustvarjenega narodnega dohodka. V resnici pa se na enotnem gospodarskem področju in v pogojih enotnega tržišča ter enotnega denarnega gospodarstva, ki ga v osnovnih poročih dirigirajo državni organi, zelo težko govori o vrednostni višim narodnega dohodka, ki je ustvarjen na področju te ali one republike in še manj tega ali onega okraja. Znanó je namreč, da vodimo določeno politiko cen zlasti glede kmetijskih proizvodov. V sedanjem času dajemo ogromne vsote denarja in deviz ter trošimo pomoč, ki jo dobivamo od zahodnih držav za uvoz pšenice in določenih poljedelskih proizvodov prav zato, da vzdržimo določeni nivo cen kmetijskim proizvodom. Razumljivo je, da v zvezi s tem razni bogati poljedelski predeli ustvarjajo, izračunano po vrednosti, zelo majhen nacionalni dohodek v primerjavi na primer z Makedonijo, kjer se zopet zaradi naše politike cen pri tobaku ustvarja ogromen dohodek, čeprav Makedonija po svojem gospodarskem in družbenem razvoju zaostaja za mnogo naprednejšimi predeli v Vojvodini. Enak odnos velja tudi v razmerju med cenami nekaterih industrijskih proizvodov, kot na primer cenami tekstilij in ustvarjanja dohodka v Sloveniji na primer, kjer je tekstilna industrija zelo razvita, in cenami poljedelskih proizvodov. Delati neke splošne zaključke v zvezi z razdelitvijo narodnega dohodka bodisi v zveznem merilu ali pa na področju same republike, bi samo pomenilo, da ne upoštevamo zakonov, ki izvirajo iz enotnega gospodarskega področja in politike cen. S temi zakoni skušamo doseči tisto razdelitev narodnega dohodka, ki mora zagotoviti določeni življenjski standard našim delovnim ljudem in spričo konkretne mednarodne politične situacije našo narodno obrambno sposobnost ter slednjič nadaljnjo socialistično izgradnjo našega gospodarstva. Iz tega sledi, da bodo mogli naši predstavniški organi pri svojem bodočem delu samo s stališča celote vsklajati tista protislovja, ki v našem družbenem razvoju obstajajo in ki se izražajo še prav posebno v delovanju zakona vrednosti in delovanju tržišča, pri čemer bodo morali mobilizirati vse sile tudi zato, da se ob delovanju teh zakonov zagotovi družbeni razvoj v skladu s postavljenimi gospodarskimi in političnimi cilji.

V zvezi s temi vprašanji bi se dotaknil še nekaterih osnov, ki izvirajo iz ustavnega zakona glede odnosov med podjetji in družbo. Na osnovi ustavnih zakonov so že v izdelavi podrobnejši gospodarski zakoni, ki morajo odnose med podjetji in družbo na eni strani ter odnose med podjetji samimi točno in jasno opredeliti. Sem spada predvsem zakon o imovinski pravici upravljanja podjetij, zakon o delovnih odnosih, ki naj uredi odnos posameznega delavca do celotnega delovnega kolektiva, ki ga predstavlja delavski svet oziroma upravni odbor, in zakon o blagovnem prometu, ki naj bi ustrezal staremu trgovinskemu zakonu, v katerem morajo biti utrjeni vsi potrebni predpisi, da se nudi vsem pogodbenim strankam, ki stopajo v medsebojne

poslovne odnose na trgu potrebne pravne norme in jamstva za njihovo poslovanje. Predviden je tudi zakon o finančnem poslovanju gospodarskih organizacij, s katerim bo določen način finančnega poslovanja in njihov odnos do banke in družbe. Ta zakon bo hkrati odredil tudi funkcijo in značaj banke ter vlogo denarja v našem gospodarstvu. Mislim, da je pravilno opozoriti na te zakone prav zaradi tega, ker ti zakoni, kolikor se pripravljajo in bodo sprejeti, ne bodo rezultat vpliva te ali one politične stranke ali skupine, ki zastopa določene gospodarske interese, kot je to običaj v kapitalističnih državah. Ti zakoni, ki jih bodo sprejeli naši predstavniški organi s sveti proizvajalcev, bodo odredjali in pravno formulirali odnose med neposrednimi proizvajalci samimi, dalje medsebojne odnose gospodarskih organizacij samih in njihove odnose, to je pravice in dolžnosti do družbe kot celote. Zato se tudi na teh zakonih enako kakor na ustavnih zakonih odražajo novi socialistični odnosi, pravice in dolžnosti vsakega posameznika ter posameznih delov družbe.

Pri tem pa je treba opozoriti na dvoje. V prvi vrsti gre za vprašanje, v čem se kaže pravica upravljanja podjetij v našem novem družbenem sistemu in v čem je samoupravnost podjetij. Zastavlja se vprašanje, v čem je tisto novo glede nadaljnje graditve našega gospodarskega in družbenega sistema na osnovi zakonov, ki se sprejemajo, če to primerjamo z razmerami in stanjem, v katerem smo bili še pred kratkim, in katerih rezultat so tudi plani in proračuni za leto 1953. Pravica samoupravljanja podjetij je v tem, da proizvajalci samostojno razpolagajo z osnovnimi sredstvi, z vsemi proizvajalnimi orodji in zgradbami, da upravljajo z vsemi obratnimi sredstvi in da pri tem upravljanju ne ustvarjajo samo potrebnega plačnega fonda za delovne kolektive, ampak da na tej osnovi dajejo tudi določen prispevek za družbeno akumulacijo. S tem so v principu postavljene obveznosti in pravice delovnih kolektivov, ki izvirajo iz njihovega samoupravljanja osnovnih in obratnih sredstev. Vendar se že sedaj jasno kaže, da bo mogoče v polnem obsegu izčrpati vsebino teh principov šele, ko bomo izpolnili v celoti naloge prvega petletnega plana: čvrste osnove v težki industriji za nadaljnjo industrializacijo in uravnovešene plačilne bilance z inozemstvom. Predvsem se zastavlja vprašanje, kdo odgovarja in kdo odloča o razširjeni reprodukciji, o razdeljevanju presežka dela in o ciljnih njegove uporabe. To pomeni z drugimi besedami, na kakšen način se financirajo investicije. Dokler se bo presežek dela za splošne družbene potrebe v večji meri uporabljal in razdeljeval po predstavniških organih, toliko časa bodo pravice delovnih kolektivov pri razširjanju reprodukcije in pri investicijah omejene. Čim bolj pa bo financiranje investicij in razširjene reprodukcije postalo predmet računice vsakega delovnega kolektiva samega, čim bolj se bo zmanjševal obseg tako zvanih ključnih objektov in celotne kapitalne izgradnje s strani predstavniških organov, toliko večje bodo njihove pravice. Tu ne gre samo za nevšečnosti, ki so v zvezi z različnimi spreminjanji investicijskih kvot od zveznih na republiške in od republiških na posamezne okrajne organe in gospodarske organizacije ter podjetja, temveč gre tu za mnogo globlji odnos, da se namreč vse dotle, dokler se financiranje investicij izvaja po predstavniških organih, zadržuje pomeni tistih administrativnih organov, ki pripravljajo predloge za široko reprodukcijo. Zato so ti predlogi za nadaljnjo investicijsko izgradnjo že s tem, ker niso plod neposrednega računa delovnih kolektivov ali pa združenja gospodarskih organizacij, več ali manj odtrgani od celotnega družbenega ustvarjanja ter po svojem družbenem in gospodarskem pomenu bolj ali

manj nerazumljivi ter prihajajo v nasprotje z neposrednimi interesi kakor jih delovni kolektivi in gospodarske organizacije neposredno vidijo. S tem se ohranja pomen državne administracije, sočasno pa tudi pomen administracije v podjetjih. To je tudi ena izmed tistih slabih in prehodnih strani v našem gospodarstvu, ki se mora prej ali slej, po možnosti pa čimprej spraviti v sklad z vsemi tistimi pravicami delavskega samoupravljanja, ki izhajajo iz naših ustavnih zakonov in iz naše celotne družbene ureditve.

Druga stran samoupravljanja so obratna sredstva. Obratna sredstva, ki jih družba vloži v proizvodnjo, bi podjetja ne smela uporabljati na tak način, da bi zmanjševala in s tem povečevala svoj potrošni sklad. Vendar mislim, da bi bilo napačno in bi to pomenilo omejevanje pravic delovnih ljudi in kolektivov, če bi se jim preprečevalo povečevanje obratnih sredstev, torej te vrste investicije, in na tej osnovi povečevanje proizvodnje, ki jo narekuje položaj v podjetjih ter njihova borba za to, da na tržišču dosežejo najboljše uspehe. V teh odnosih in pravicah, ki izvirajo iz samoupravljanja podjetij v odnosu do obratnih in osnovnih sredstev, se kaže na eni strani naša sedanja stopnja, do katere smo lahko prišli z dosedanjim razvojem proizvodjalnih sil, sočasno pa tudi vsa nepopolnost in neskladje obstoječih odnosov s socialističnimi odnosi in perspektivami poglobljanja teh socialističnih odnosov, kot nam jih odpirajo zakoni, o katerih danes razpravljamo.

Glede tega je treba poudariti, da našemu nadaljnjemu neomejenemu razvoju socialističnih odnosov in hitrejšemu ustvarjanju takih pogojev v našem gospodarskem in družbenem življenju, da bodo lahko delovni ljudje uživali vse pravice, ki izvirajo iz naših družbenih odnosov, predvsem pa iz samoupravljanja podjetij in samoupravljanja ljudskih odborov, prete dve nevarnosti.

Prva nevarnost se skriva v delovnih kolektivih samih in sicer v ostankih meznega pojmovanja, to se pravi odnosa meznega delavca (ali meznega sužnja) do svojega podjetja in do družbe kot celote. Že prej sem rekel, da prihaja neposredna povezanost proizvajalcev do svojega izraza v svoji začetni obliki pri nas v svetih proizvajalcev. Na drugi strani pa so podjetja povezana med seboj po tržišču in to je posredna povezanost, v kateri se odnosi med posameznimi podjetji ustvarjajo na osnovi kupoprodajnih pogodb. Dejstvo je, da lahko iz te posredne povezanosti in interesov, ki se vzbujajo v borbi za kar najboljši uspeh na tržišču, pride do konflikta z ekvivalentom za vloženo delo, kakor je bil predviden v družbenih planih. Ena glavnih nalog vseh naših političnih delavcev in poslancev ter sindikalnih organizacij je predvsem v tem, da odpravljajo vse, kar v naših podjetjih še ohranja mezni odnos delavca do podjetja in skupnosti in to s svojim političnim delom in ustreznimi gospodarskimi ukrepi. Položaj meznega delavca ustreza danes edino le položaju delavca v kapitalistični državi in še v državi z državnim kapitalizmom, to ustreza morda Ameriki kljub njihovemu visokemu standardu. V državi pa, v kateri delovno ljudstvo gradi socializem, mora iz svoje analize zakonov družbenega razvoja in iz svojih interesov glede na konkretne mednarodne pogoje stališče meznega delavca nujno priti v spopad z družbeno celoto. Mislim, da je v tem trenutku tak element postavljanje plač v tarifnih pravilnikih, kot mezde, ki si jih morajo delavci izvojevati od državnih organov in ne kot sestavni del dohodka, ki ga mora podjetje doseči na tržišču kot rezultat njegovega poslovanja. Na ta način morajo priti interesi delovnega kolektiva, ki gleda na stvari predvsem s sta-

lišča tarifnega pravilnika, v konflikt s situacijo, kakršno mu jo je potrdilo in pokazalo tržišče. To pomeni, da prihaja v nasprotje z drugimi družbenimi organizacijami, s katerimi je to podjetje v povezanosti po tržišču prišlo v stik v kupoprodajnih aktih. Prav zaradi tega so razne pritožbe glede nekaterih elementov našega družbenega sistema bolj rezultat praktičistične presoje in razočaranja nad tem, da se kalkulacije podjetij na tržišču niso uresničile, čemur sledi velikokrat kritika elementov novega družbenega sistema, namesto da bi prišlo do kritike dela podjetja in do analize, kaj bi bilo treba napraviti, da bomo z večjo proizvodnostjo dela, z manjšo porabo delovnega časa ter manjšim številom delavcev in tudi manjšo potrošnjo materiala dosegli tak rezultat, ki nam ga bo tudi tržišče potrdilo in zagotovilo, zaslužek, kakršnega si podjetje želi. O vsem tem je treba razmišljati prvenstveno v podjetjih samih. Danes mnogo govorimo o dviganju proizvodnosti dela. Toda to govorjenje se spreminja v frazo, če ga sočasno ne spremlja konkretna analiza potrošnega materiala in analiza potrošnega delovnega časa za proizvodnjo konkretnega predmeta, konkretna analiza tržnih pogojev in ukrepov podjetja, da se jim prilagodi. To pa mora opraviti delovni kolektiv sam, medtem ko mora tržišče izvajati na vsako podjetje tak objektivni ekonomski pritisk, da bo podjetje prisiljeno take analize dejansko izvesti. To je edina pot za dvig proizvodnosti dela.

Druga nevarnost, ki se na tej poti pojavlja, je nevarnost birokratizacije finančnega aparata, ako mu v sistemu dopustimo možnosti neposrednega odločanja o posameznih problemih finančnega značaja. Tu mislim tako na finančni aparat v organih državne uprave, kakor na finančni aparat, ki ga predstavlja banka s svojo celotno strukturo in mehanizmom. V novem gospodarskem sistemu predstavljajo planski organi glede tega manjšo nevarnost, ker odločajo o planih skupščine. Če skupščine in v njihovem sklopu sveti proizvajalcev ne bodo zadovoljni s planom, ki jim ga bo predlagal bodoči bodisi zvezni ali republiški zavod za planiranje, ga bodo pač spremenili. Če pa ga ne bodo spremenili in se bo kasneje pokazalo, da plani niso bili pravilni, bodo to morali storiti kasneje. Plan pa se izvaja po delovanju ekonomskih zakonov na tržišču samem. Izvajanje plana po tržišču in neposredni praktični dejavnosti tisočev delovnih kolektivov in gospodarskih podjetij ustvarja potrebo določene prilagajanja konkretnim pogojem, ki jih pokaže tržišče in sam proces proizvodnje. Čim bolj bomo z našimi zakoni utrdili in jasno določili pravice in obveznosti delovnih kolektivov v njihovih medsebojnih odnosih in njihovih odnosov do družbe in družbenih organov ter slednjič tudi pravice družbenih organov do delovnih kolektivov, tem manj je nevarnosti za birokratizacijo finančnih organov v našem gospodarstvu. Ker pa moramo trenutno še za določen čas delati na osnovi tržnih pogojev, se vsi ti odnosi urejajo v obliki denarja, v obliki financ. To se pravi, čim bolj se bomo pri razdeljevanju novo ustvarjenega dela in pri reguliranju gospodarskega razvoja posluževali takih instrumentov, ki bodo omogočali, da bodo sveti proizvajalcev v okviru ljudskih odborov in skupomogočali, kaj pomeni na primer takšen ali drugačen davek na dohodek v zveznem ali republiškem merilu ljudskega odbora ali davek na predeček sklada plač, tem manjša bo možnost, da bi se razdeljevanje novo ustvarjenega dela v resnici izvrševalo za hrbtom neposrednih proizvajalcev. Čim večja bo množina proizvodov, za katero bomo uporabljali take oblike kot na primer carine in davek na promet proizvodov, ki so odrejane po posameznih proizvodnih in tarifnih predpisih, posebno če se na primer

davek na promet proizvodov razširi na proizvode, ki niso monopolnega značaja, tem manj bo možnosti, da bi sveti proizvajalcev vplivali na konkretno razdelitev narodnega dohodka in presojali o njegovi pravilnosti.

S tem v zvezi nastaja tudi vprašanje, kakšna bo vloga banke v novih družbenih odnosih. V novih odnosih, ki izvirajo iz ustavnega zakona, mora banka nastopati kot izvrševalec predpisov zveznih in republiških organov ter ljudskih odborov na njihovem področju dela. Zvezni in republiški ustavni zakoni zahtevajo in ustvarjajo možnost za decentralizacijo banke, saj bi poslovanje po dosedanji centralistični ureditvi prej ali slej prišlo v nasprotje z zakonskimi predpisi. Razumljivo je, da bo banka glede bančne tehnike, predpisov knjigovodstva in vseh tistih kompetenc, ki jih je zvezni Izvršni svet zadržal za sebe z ustavnim zakonom, nastopala kot izvršni organ zveznega sveta in bo samo izvajala ukrepe zveznega Izvršnega sveta na finančnem področju do slednjega okraja in v odnosu do slednje gospodarske organizacije. Kolikor pa bi se na primer od bančnih organov zahtevalo, da na področju kredita v tej ali drugi obliki sami odločajo o višini kredita, ki naj ga odobrijo posameznim gospodarskim organizacijam, v toliko bi se banka neposredno spreminjala v oblastni organ, ki razdeljuje denar, brez katerega je v denarnem gospodarstvu onemogočen razvoj. S tem bi se banki dala možnost, da neposredno vpliva na razvoj podjetij ter krni in omejuje samoupravne pravice delovnih kolektivov in podjetij. Zato je ena glavnih nalog pri razvijanju našega gospodarskega sistema rešiti vprašanje, kako najti objektivne kriterije, na podlagi katerih bodo podjetja vedela, do kakšnih kreditov in sredstev imajo pravico in ki bodo sočasno določali obveznosti, ki jih ima banka v odnosu do podjetij.

Podobno je z družbeno evidenco in obračunom dohodka podjetij. Kritika družbene evidence se v glavnem zoži na vprašanje, kdo odgovarja za gibanje zalog v podjetjih in kdo ima pravico odločati o njihovi višini. Izračunavanje dohodka po družbeni evidenci predstavlja tak sistem, v katerem morajo delovni kolektivi sami v svoji borbi za večji dohodek odrediti tudi konkretno politiko glede zalog, glede nabave surovin, odrediti politiko glede trajanja in vrednosti nedovršene proizvodnje ter slednjič politiko glede prodaje izgotovljenega blaga pod edinim pogojem, da obratnih sredstev, ki jih je vložila v podjetje družba, ne smejo zmanjševati in spreminjati sklad plač. Izračunavanje dohodka na podlagi knjigovodstva podjetij pa stoji na drugem načelu, ki dejansko pomeni, da so prej ali slej državni organi tisti, ki na ta ali na drug način, prej ali kasneje odredijo podjetjem gibanje njihovih zalog v določenem razdobju.

Končno bi poudaril, da iz vsega tega sledi, da se odnosi med podjetji ter posamezniki in odnosi med podjetji in družbo postavljajo glede njihovega reguliranja od administrativnih na popolnoma drugačne osnove. Postavljajo se na princip zakonitosti ter se v spornih primerih nujno rešujejo pred sodišči. Tudi glede vloge arbitraže kot obveznega organa v dosedanjem sistemu se zdi, da novi sistem zahteva, da se njena obveznost spremeni v prostovoljnost, ki jo obe pogodbeni stranki ugotovita v pogodbah, medtem ko se vsi pravni spori rešujejo pred sodiščem. Tako se bo na osnovi ocene sodišč presojala podjetnost in iznajdljivost posameznih podjetij v njihovi borbi za čim večje in čim boljše rezultate njihovega poslovanja na tržišču v skladu z zakonitimi predpisi. Glede tega bodo odločbe naših sodišč tudi važen element in odločilni činitelj, ki bo odredil in ocenjeval, koliko je v svojem konkretnem in neposrednem delu določeni delovni kolektiv svojo

borbo za čim boljše rezultate svojega poslovanja izvajal v resnici v skladu s koristmi celotne družbe in s tem v resnici pomagal k nadaljnjemu družbenemu razvoju.

Prav zato, ker menim, da ustavni zakoni odpirajo vse možnosti, da si delovni kolektivi izvojujejo in utrdijo še večje pravice v svojem samoupravljanju, v primeri s pravicami, ki so bile že doslej zagotovljene, izjavljam, da bom glasoval za vse te zakone in sem prepričan, da bomo vsi zanje enotno glasovali. (Ploskanje.)

Predsednik dr. Ferdo Kozak: Besedo ima ljudski poslanec Jakob Dernač.

Jakob Dernač: Tovariši in tovarišice ljudski poslanci! Brez dvoma je, da so posamezni sveti pri okrajnih ljudskih odborih ob dosedanji decentralizaciji in demokratizaciji odigrali veliko vlogo kljub nekaterim pomanjkljivostim tako glede svoje sestave kakor tudi glede načina dela. Ko so po reorganizaciji prevzeli sveti namesto prejšnjih poverjeništev delo v svoje roke, se je pokazala mnogo večja zainteresiranost za uspešnejše delo na vseh popriščih oblastvenega in upravnega dela. Vsebina dela posameznih svetov v odnosu na prejšnja poverjenišтва, kot so na primer v prosveti, socialnem skrbstvu, gospodarstvu itd., se je bistveno spremenila. Pri prejšnjem načinu dela je bil poverjenik tisti, ki je sam vodil svoj resor in tudi sam odgovarjal za svoje delo izvršnemu odboru. Sedaj pa, ko so pri okrajnih ljudskih odborih sveti in je predsednik sveta enak med enakimi, se je pokazala mnogo večja aktivizacija ne samo pri njegovih najožjih sodelavcih, pri članih sveta, ampak tudi pri širših ljudskih množicah na vseh toriščih dela. Zato se mi zdi zelo važno podčrtati, da je izredno pomembno, kakšen je sestav svetov, pa bodisi to svet za prosveto ali gospodarski svet ali pa kateri koli drugi svet pri ljudskem odboru. K sodelovanju moramo pritegniti čim širši krog državljanov, ki so s svojim dosedanjim delom dokazali, da so pripravljene tesno sodelovati ne glede na to, da niso strokovnjaki in so v tej ali oni stroki laiki. Pri prosveti se je pokazalo, da je mnogo uspešneje delati, če so v svetu zastopani tudi člani sveta proizvajalcev, kar velja zlasti za tiste panoge družbene dejavnosti, ki ne proizvajajo, tako na primer prosveta in kultura, svet za socialno skrbstvo in zdravstvo itd. Ker sveti proizvajalcev mnogo prispevajo k uresničenju družbenega plana, je zato potrebno, da tudi oni aktivno sodelujejo po svojih zastopnikih v posameznih svetih. Kjer so to izvršili, so se povsod pokazali zelo dobri uspehi. Potrebno in pravilno je, da se seznanijo z vsebino tudi tistih panog družbene dejavnosti, ki niso izrazito gospodarske panoge. Pri predlogih za sestavo svetov pri okrajnih ljudskih odborih se je nekod pokazala tudi ta pomanjkljivost, da se k sodelovanju ni povabilo sindikatov. Mislim, da je nujno potrebno, da pri predlogih za sestavo svetov aktivno sodelujejo tudi sindikati. Treba je gledati na to, da bo posamezni svet sposoben tudi izvrševati naloge, ki se pred njega postavljajo. Če vzamemo za primer svet za prosveto, imamo, da to mimogrede omenim, na terenu še vedno opravka s prevzgojo prosvetnega kadra. Še vedno se trdo borimo proti tujim vplivom in za pravilno vsebino šolskega in ljudskoprosvetnega dela. Borimo se za čistost vsebine pouka na osnovi materialistične znanosti in aktiviziramo delovno ljudstvo po vprašanih ljudske prosvete in kulture v naši socialistični družbi itd. V zvezi z decentralizacijo in demokratizacijo pa je potrebno, da posamezni sveti razmišljajo tudi o tem, na kakšen način izvajajo svoje naloge občinski odbori na posa-

meznih področjih. Gledati je treba, kakšen je njihov sestav in kakšen je način dela občinskega sveta za prosveto in kulturo. Vemo namreč, da imamo na terenu še mnogo nerazumevanja prav glede tega vprašanja in se je pri zadnjih volitvah v občinske ljudske odbore dogodilo, da so bili na čelo svetov za prosveto izvoljeni ravno taki ljudje, ki niti po svoji ideologiji niti po svoji preteklosti ne spadajo na tako odgovorno mesto. Mislim, tovariši, da bi se prav pri občinskih svetih za prosveto in kulturo poudarila tudi večja aktivnost tako zvanih šolskih svetov pri posameznih šolah. Na območju posamezne občine imamo ponekod več šol in če bi imeli pri vsaki šoli občinski svet ali nekaj podobnega, naj bi imel ta občinski svet določene kompetence pri samostojnem gospodarjenju s šolskim proračunom v okviru odobrenih kreditov. Delokrog in kompetence občinskih svetov za prosveto bi bilo treba točno določiti posebno še tam, kjer je več šol, kajti mnogo vprašanj se načenja ravno glede materialnega vzdrževanja šol in se vzbuja tudi mnogo nejevolje pri posameznih odborih, ki za take stvari nimajo dovolj razumevanja. Zato bi predlagal, da bi se bodisi pri okrajih ali pa v republiškem merilu osnovala komisija, ki bi te probleme raziskala in dala konkretne predloge, ker se mi zdi, da je to področje bilo doslej še najmanj obdelano. (Ploskanje.)

Predsednik dr. F e r d o K o z a k : Besedo ima ljudski poslanec dr. Miha Potočnik.

D r. M i h a P o t o č n i k : Tovariši ljudski poslanci! Že v zakonodajnem odboru sem glasoval za predložena osnutka zakonov in bom to storil tudi v skupščini, ker mislim, da bo s temi zakoni storjen nadaljnji korak v našem razvoju in da bosta prav ta dva zakona pobuda za nadaljnjo demokratizacijo in decentralizacijo v našem življenju. Mislim tudi, da sta oba zakona plod vestnega in natančnega dela, da sta rezultat zelo obširnih in dolgotrajnih diskusij ter naporov naših političnih ljudi, kakor tudi naših strokovnjakov in da sta tudi oba zakona resnično dobra.

Želim pa ob tej priliki povedati nekaj besed k predlogu zakona za izvršitev ustavnega zakona. Tu mislim na nek poseben problem, za katerega je že prišel čas, da se ga prične reševati in da se ga tudi reši.

V 20. členu zakona za izvršitev ustavnega zakona so razna pooblastila Izvršnemu svetu, med drugim tudi v 4. točki pooblastilo, da lahko Izvršni svet prenese posamezne zadeve, ki so zaenkrat še v pristojnosti republiških organov, na ljudske odbore. Ni pa v tem zakonu določila, da bi se nekatere zadeve, zlasti pa zadeve upravnega postopka, lahko prenesle z okrajnih odborov na občinske odbore, da bi na ta način pravzaprav registrirali napredek od naših zakonov o ljudskih odborih, kjer še vedno stojimo izključno na principu, da je okrajni ljudski odbor prva instanca v administrativnih zadevah in da je zaradi tega, ker imamo pri nas uzakonjeno tudi načelo dveh instanc, druga instanca republiška državna uprava.

Ko smo v lanskem poletju sprejemali republiške zakone o ljudskih odborih, smo govorili, da so ljudski odbori temeljna in osnovna celica ljudske oblasti. Toda naši drugi zakoni in uredbe, ki danes še veljajo, pa so še odraz starega stanja in sicer stanja, ko je še vladal drug gospodarski sistem in so bili ti zakoni ter uredbe sestavljeni in sprejeti še pod vidiki zlasti močne centralizacije oblasti in tudi močnega poudarka administrativnega urejanja mnogih zadev. Vemo pa, da so se ljudski odbori medtem, odkar smo sprejeli splošni zakon o ljudskih odborih in nato republiški zakon, močno usposobili

za reševanje najrazličnejših zadev na svojem področju. Od decembra meseca dalje pa delujejo pri okrajnih in tudi mestnih ljudskih odborih že zbori proizvajalcev. Mislim, da ni razloga, da njihovemu delu ne bi zaupali in da ne bi prenesli nekaterih zadev, ki jih sedaj rešujejo okrajni odbori v prvi instanci, na občinske ljudske odbore in naj bi tiste zadeve v drugi instanci reševali okrajni ljudski odbori. Mislim, da bi bila to pomembna upravna reforma in racionalizacija dela, če bi vsaj v nekaterih zadevah ustvarili tako shemo, da bi bila prva instanca občina, druga instanca okrajni ljudski odbor in da je proti odločitvam okrajnega ljudskega odbora dopusten kvečjemu še upravni spor pri vrhovnem sodišču, ne pa več pritožba na republiško državno upravo. Sicer bo morda kdo ugovarjal, da so občine še šibke, da ne morejo še reševati vsega, mislim pa, da ni nobenega razloga več, da bi okraj, če vzamem konkretno moj volilni okraj Radovljica, reševal v prvi stopnji o tem, ali naj bo na Gorjušah čevljarska delavnica, na drugi stopnji pa bi to reševala republiška državna uprava, ko se o takih stvareh lahko dogovorijo med seboj občina in okraj. Take stvari imamo tudi še v stanovanjskem zakonu, kjer v drugi instanci rešuje o tem, ali bo na primer v Celju ali Mariboru dodeljen brivski lokal temu ali onemu, še vedno republiška državna uprava, ki pa ne pozna razmer na terenu in ne pozna slednjih pobud za tako ali drugačno odločitev mestnega ali okrajnega ljudskega odbora. Te rešitve so marsikdaj povsem papirnate in prakticistične ter brez dobrega vpogleda v stvar samo in zato seveda marsikdaj tudi apolitične. Zato mislim, da je potrebno in so v tem osnutku zakona za izvršitev ustavnega zakona dana tudi nekatera pooblastila, da Izvršni svet čimprej začne razmišljati o tem prenosu in o decentralizaciji tudi v upravnem postopku. V nasprotnem primeru bomo imeli še vedno tako prakso, da se bo v mnoge zelo malo pomembne in s stališča cele republike več ali manj nevažne zadeve vtikala republiška državna uprava in reševala stvari, ki jih danes lahko zaupamo občinskim in okrajnim ljudskim odborom, polno prepričani, da jih bodo reševali prav tako dobro ali pa še bolje, kot jih rešuje republiška državna uprava. Razumljivo pa je, da bodo nekatere stvari iz upravnega postopka še vedno pridržane v drugi stopnji republiškim državnim sekretariatom, na primer vprašanje agrarne reforme, prenosa nepremičnin itd. Mislim pa, da v mnogih zadevah, zlasti v stanovanjskih, obrtnih ali pa glede vprašanja davkov ni več razlogov, da te stvari končno rešuje republiška državna uprava, ampak je treba te stvari urediti tako, kakor sem predlagal.

Naj navedem za primer, da je bilo samo v letu 1952 za odmero dohodnine obrtnikom nad 7000 pritožb, ki jih je morala reševati republiška državna uprava. Če gremo na sistem, da bo sedaj reševala pritožbe zoper odmero dohodnine kmetom prav tako republiška državna uprava, zlasti, ko je davčni vijak nekoliko bolj pritegnjen, lahko pričakujemo, da bo republiška državna uprava imela opraviti z deset tisoči takih pritožb, ki jih bo pa prav gotovo reševala slabše, kakor pa jih lahko rešujejo občinski ljudski odbori in v drugi instanci okrajni ljudski odbori.

Za ustavni zakon in za zakon o izvršitvi ustavnega zakona bom glasoval tudi zaradi tega, ker mislim, da bomo pri bodočem delu ljudske skupščine imeli možnost, da se bodo vsi zakoni temeljito preštudirali v skupščinskih odborih in da bo o teh zakonih in uredbah tako živahna in plodna diskusija, kakor je bila na primer včeraj o družbenem planu in proračunu. Mislim, da je ne samo tam, kjer gre za deset tisoče in milijone, kjer gre za denar in za stopnje akumulacije ter skladov, ampak tudi tam, kjer se pišejo in spreje-

majo zakoni in uredbe o drugih stvareh, potrebno širše sodelovanje in širša kontrola poslancev, ker samo na ta način lahko izboljšamo kvaliteto naših pravnih predpisov, ki so v preteklosti bili prav po tej strani pomanjkljivi in smo se marsikdaj nad tem tudi upravičeno pritoževali, da so bili samo delo pravnih strokovnjakov, da pa to niso zakoni in predpisi, ki bi jih ljudje razumeli, osvojili in zaradi tega tudi izvajali. Po mojem mnenju mora biti naše pravo in naši zakoni taki, da postanejo res ljudsko pravo in last vsega ljudstva, ne pa navadnim ljudem nedostopna in nerazumljiva magična veda. Naš sistem se med drugim odlikuje tudi po tem, da pogumno lomi s preteklostjo in odpravlja stvari, ki se v praksi ne obnesejo ali pa slabo obnesejo. Zato sem prepričan, da bo Izvršni svet na osnovi pooblastil, ki jih ima v 20. členu zakona za izvršitev ustavnega zakona, pristopil tudi k temu izredno perečemu vprašanju in da bo tudi na ta način rešil eno, sicer administrativno, pa vendarle pomembno vprašanje glede decentralizacije in debirokratizacije, s čimer bo zagotovljena še ena stvar, ki jo bodo vsekakor pozdravili ljudski odbori, da se bo lahko sprostilo še nekaj kvalitetnih ljudi v republiški državni upravi in odšlo na pomoč ljudskim odborom, ki za tako pomoč neprestano žugajo. (Ploskanje.)

Predsednik dr. Ferdo Kozak: K besedi se je prijavil še podpredsednik vlade dr. Marijan Breclj.

Dr. Marijan Breclj: Čeprav dr. Potočnik ni stavil kekega konkretnega predloga, vendar mislim, da je prav, da na kratko v imenu vlade pojasnim, da se s stališčem, ki ga je zavzel dr. Miha Potočnik, vlada v celoti strinja. Hoteli smo celo prav v zakon o izvršitvi ustavnega zakona te spremembe že vnesti, ker je pa seveda to vprašanje, ki ga ne moremo sami v republiko urediti, namreč zaradi tega ne, ker so nam na poti konkretna določila zveznih zakonov, zato smo med našimi pripravami tudi predlagali zakonodajnemu svetu zvezne vlade, da bi ob tej priložnosti kot rečeno izvršili te spremembe. Sklep je bil, da ob tej priložnosti ni mogoče, ampak da moremo spremeniti kasneje, rečeno je bilo čimprej, ustrezne določbe splošnega zakona o ljudskih odborih in nato seveda tudi ustrezne določbe naših republiških zakonov o ljudskih odborih.

Poleg tega pa je treba seveda v posameznih naših gospodarskih zakonih in zveznih uredbah prav tako urediti ta vprašanja. Ravno ta sklop zakonov, o katerih je govoril tovariš Sergej Kraigher, ima nalogo, da ne samo v principih uredijo naš gospodarski sistem in gospodarsko poslovanje pri nas, ampak da tudi funkcije organov državne oblasti konkretno uredijo z določitvijo kompetenc teh organov. Prepričani smo, da more v tako urejenem gospodarskem sistemu dobiti vsekakor naša občina kot najnižja enota ljudske oblasti v našem sistemu brez dvoma te pravice na prvi stopnji, ki jih ima sedaj v veliki večini še vedno okraj, kar je posledica našega prejšnjega centralističnega sistema, ki je pa bil, kot smo o tem že večkrat govorili, v tem prehodnem času, ko smo ravno ustvarjali temelje našega novega gospodarskega sistema, upravičen.

Zato mislim, da je predlog in pobuda, ki je bila dana od poslanca dr. Mihe Potočnika, da bi bodoči Izvršni svet čimprej vzela te stvari v roko, pravilen. Naj povem še to, da smo hoteli rešiti vsaj to zelo težko vprašanje mestnih občin s posebnimi pravicami. V sporazumu s predstavniki teh mestnih občin in predstavniki okrajnih ljudskih odborov smo celo skupaj predlagali rešitev tega vprašanja na ta način, da bi za te občine bil v vseh vprašanih okraj

druga instanca. Vendar pa smo iz istih razlogov, katere sem vam že pojasnil, morali to vprašanje prav tako odložiti. Vsekakor ves naš sistem, ki ga uva-
jamo v gospodarstvu in ki smo ga uredili z zakonom o ustavnih spremembah,
zahteva spremembe in mislim, da je prav, da naš bodoči Izvršni svet to kot
eno prvih vprašanj vzame v roke in skupaj z ustreznimi organi v naši zvezni
skupščini uredi te probleme. (Ploskanje.)

Predsednik dr. Ferdo Kozak: Ker je lista govornikov izčrpana,
zaključujem razpravo in preidemo na glasovanje. Dajem na glasovanje
predlog ustavnega zakona o temeljih družbene in politične ureditve in o
organih oblasti Ljudske republike Slovenije. Kdor je za ta predlog, naj prosim
dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Hvala! Je kdo proti? (Nihče.)
Ugotavljam, da je ustavni zakon o temeljih družbene in politične ureditve in
o organih oblasti Ljudske republike Slovenije soglasno sprejet. (Dolgotrajno
in navdušeno ploskanje.)

Po določitih 70. člena ustave LRS izdaja Ljudska skupščina LRS odlok
o razglasitvi ustavnega zakona, ki se glasi (poslanci vstanejo in stoje poslu-
šajo čitanje odloka):

Odlok

o razglasitvi Ustavnega zakona o temeljih družbene in politične ureditve in
o organih oblasti Ljudske republike Slovenije.

Na podlagi 70. člena ustave LRS z dne 16. januarja 1947 je Ljudska
skupščina LRS na 2. seji z dne 30. januarja 1953 sprejela tale odlok:

Razglasi se in začne veljati ustavni zakon o temeljih družbene in politične
ureditve in o organih oblasti Ljudske republike Slovenije, ki ga je sprejela
Ljudska skupščina LRS na svoji 2. seji dne 30. januarja 1953. Ljubljana, dne
30. januarja 1953. Ljudska skupščina LRS. (Dolgotrajno in navdušeno plo-
skanje.)

Dajem na glasovanje predlog zakona za izvršitev ustavnega zakona o
temeljih družbene in politične ureditve in o organih oblasti Ljudske republike
Slovenije. Kdor je za ta predlog, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvig-
nejo roko.) Hvala! Je kdo proti? (Nihče.) Ugotavljam, da je predlog zakona
za izvršitev ustavnega zakona soglasno sprejet.

Tudi o tem zakonu izdaja Ljudska skupščina LRS po določitih 70. člena
ustave LRS odlok o razglasitvi tega zakona, ki glasi (poslanci vstanejo in stoje
poslušajo čitanje odloka):

Na podlagi 70. člena ustave LRS z dne 16. januarja 1947 je Ljudska
skupščina LRS na 2. seji dne 30. januarja sprejela tale

Odlok

Razglasi se in prične veljati zakon za izvršitev ustavnega zakona o
temeljih družbene in politične ureditve in o organih oblasti Ljudske republike
Slovenije, ki ga je sprejela Ljudska skupščina LRS na 2. seji dne 30. januarja
1953. Ljubljana, dne 30. januarja 1953. Ljudska skupščina LRS. (Dolgotrajno
in navdušeno ploskanje.)

Predlagam skupščini, da zaključimo 2. sejo IV. rednega zasedanja
Ljudske skupščine LRS in da je 3. seja danes ob 16,30. Sprejme skupščina
ta predlog? (Sprejme.) Zaključujem 2. sejo IV. rednega zasedanja Ljudske
skupščine LRS drugega sklica.

Seja je bila zaključena ob 12,40.

3. seja

IV. rednega zasedanja

Ljudske skupščine Ljudske republike Slovenije

ki je bila dne 30. januarja 1953 v Ljubljani.

Predsednik: dr. Ferdo Kozak.

Tajnik: Marija Fifolt.

Predsednik dr. Ferdo Kozak je ob 16,45 pričel sejo z naslednjimi besedami:
Tovariši ljudski poslanci! Pričenjam 3. sejo IV. rednega zasedanja Ljudske skupščine LRS drugega sklica. Zapisnik današnje seje bo vodila tajnica Marija Fifolt. Prosim tajnika Edo Mavriča, da prečita zapisnik 2. seje. (Tajnik Edo Mavrič prečita zapisnik 2. seje.)

Ima kdo od ljudskih poslancev kako pripombo k zapisniku? (Nihče.) Ker nihče, ugotavljam, da je zapisnik odobren in se podpiše. (Predsednik in tajnik podpišeta zapisnik.)

Glede na to, da je skupščina sprejela ustavni zakon o temeljih družbene in politične ureditve in o organih oblasti Ljudske republike Slovenije ter zakon za izvršitev ustavnega zakona o temeljih družbene in politične ureditve in o organih oblasti Ljudske republike Slovenije, predlagam, k že sprejetemu dnevnemu redu dopolnitev, tako da se naslednje točke dnevnega reda glase:

8. predlog za postopek pri volitvah Izvršnega sveta Ljudske skupščine LRS;

9. izvolitev Izvršnega sveta Ljudske skupščine LRS in

10. izvolitev stalne komisije za razlago zakonov in izvolitev stalne komisije za ljudske odbore, ki sta določeni po 68. oziroma 69. členu ustavnega zakona.

Sprejme skupščina to dopolnitev? (Sprejme.)

Prehajamo na 8. točko dnevnega reda, to je na potrditev predloga za postopek pri volitvah Izvršnega sveta Ljudske skupščine LRS. Ta predlog se glasi:

Po določbi 3. točke 21. člena ustavnega zakona voli Ljudska skupščina predsednika in druge člane Izvršnega sveta. Skupno število članov Izvršnega sveta znaša 20 do 30, ki se volijo izmed članov ljudske skupščine in sicer tako, da lahko predlaga kandidate za člane Izvršnega sveta 20 poslancev (76. člen ustavnega zakona in 5. člen zakona o izvršitvi ustavnega zakona).

Predlog

za postopek pri volitvah Izvršnega sveta

1. Izvršni svet se voli z javnim glasovanjem o predloženih kandidatnih listah.

Vsaka kandidatna lista mora obsegati najmanj dvajset, največ pa trideset kandidatov, izmed katerih mora biti posebej označen eden izmed njih kot kandidat za predsednika Izvršnega sveta.

2. Ko je predlaganje kandidatnih list končano, sporoči predsedujoči skupščini imena predlagateljev ter kandidate z vsake kandidatne liste.

3. O vsaki listi se glasuje kot o celoti.

Na glasovanje se dajo posamezne kandidatne liste po vrstnem redu, v katerem so bile predložene.

Glasuje se tako, da se po imenu poklicani poslanci izjavljajo za posamezno listo s tem, da navedejo priimek in ime prvega predlagatelja liste in prvega kandidata, ali proti listi, ali da se glasovanja vzdržijo.

4. Ko je glasovanje vseh predloženih kandidatnih listah končano, razglasi predsedujoči za izvoljene kandidate z liste, ki je dobila največ glasov.

Če dobita dve listi enako število glasov, se glasuje ponovno.

5. Če je predložena samo ena kandidatna lista, se ne glasuje poimensko. Predsedujoči da listo na glasovanje in vpraša navzoče poslance, kdo je za listo in kdo proti njej oziroma kdo se glasovanja vzdrži.

Predsedujoči razglasi, da so kandidati s te liste izvoljeni, če je zanjo glasovala večina navzočih poslancev.

Kdor je za predlog postopka pri volitvah Izvršnega sveta, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Hvala! Je kdo proti? (Nihče.) Ugotavljam, da je predlog postopka soglasno sprejet. Preden preidemo na 9. točko dnevnega reda, odrejam 10 minut odmora ter prosim za predloge kandidatnih list.

(Seja je bila prekinjena ob 16,50 in se je nadaljevala ob 17,05.)

Predsednik dr. Ferdo Kozak: Tovariši ljudski poslanci! Nadaljujemo 3. sejo IV. rednega zasedanja Ljudske skupščine LRS. Za izvolitev Izvršnega sveta je bila predložena samo ena kandidatna lista. Predložil jo je ljudski poslanec Rudolf Janko, katerega prosim, da svoj predlog prečita.

Rudolf Janko (njegov prihod na govornico pozdravijo poslanci z dolgotrajnim in navdušenim ploskanjem): Tovariši in tovarišice ljudski poslanci! V imenu Izvršnega odbora Osvobodilne fronte Slovenije in v imenu skupine ljudskih poslancev dajem ljudski skupščini predlog za Izvršni svet, ki ga moramo sedaj izvoliti. Naša ljudska skupščina kot najvišji organ ljudske oblasti v Ljudski republiki Sloveniji s tem trenutkom predaja svojemu organu — Izvršnemu svetu, zelo važne in odgovorne funkcije, poverja mu jih na osnovi ustavnega zakona, ki smo ga danes sprejeli. Prepričan sem, da bo Izvršni svet, ki ga nameravam predlagati, nadaljeval politiko socialistične graditve v korist delovnih ljudi naše republike, za utrjevanje pridobitev socialistične revolucije, bratstva in enotnosti narodov Jugoslavije, in nadaljeval pot, ki jo že lepo dobo uspešno in zmagovito gremo pod vodstvom našega dragega tovariša Tita. (Navdušeno ploskanje in odobravanje ter vzkliki: Živel Tito!)

Prav je, da za predsednika Izvršnega sveta izvolimo človeka, ki mu vsi zaupamo in ki je že z vsem svojim dosedanjim delom dokazal, da mu lahko poverimo tako odgovorno in tako važno funkcijo kot je to funkcija predsednika Izvršnega sveta, da izvolimo človeka, ki je kot prekaljen borec in star revolucionar dal vse svoje sile za blaginjo delovnega ljudstva in ki tudi danes stoji v prvih borbenih vrstah za socializem, za nove, socialistične družbene

odnose in za utrjevanje naše skupne domovine Federativne ljudske republike Jugoslavije.

Tovariši in tovarišice ljudski poslanci! Prepričan sem, da ne izražam samo mnenja skupine ljudskih poslancev, ki jih zastopam, ampak mnenje vas vseh in vseh delovnih ljudi, če predlagam za predsednika Izvršnega sveta Ljudske skupščine Ljudske republike Slovenije našega tovariša Miho Marinka. (Poslanci vstanejo in navdušeno pozdravijo ta predlog z dolgotrajnim ploskanjem ter vzklikanjem: Tito — Marinko!)

Za člane Izvršnega sveta predlagam naslednje tovariše: Viktorja Avblja, Jožeta Borštnarja, dr. Marijana Breclja, Tomo Brejca, Toneta Fajfarja, Janeza Hribarja, Alberta Jakopiča, Staneta Kavčiča, Borisa Kraigherja, Vlado Krivica, Ivana Mačka, Vlado Majhna, Zorana Poliča, Franca Popita, dr. Jožeta Potrča, Ivana Regenta, Jožeta Rusa, Vido Tomšič, Josipa Vidmarja in Borisa Zihlerla.

Poleg mene nastopajo kot predlagatelji, ki so predlog podpisali, naslednji ljudski poslanci: Miha Berčič, inž. Miloš Brelji, Anton Dolničar, Jože Klanjšek, Franc Krese, Angela Očepek, inž. Alojz Pohar, Stane Repar, Pepca Skubic, Marija Sme, Jože Zemljak, Stane Bobnar, Franc Černe, Karel Grm, Albin Kovač, Maks Krmelj, Karel Levičnik, dr. Anton Melik, Stane Potočar, Alojz Ribič, Andrej Stegnar, Anton Šušteršič, Rozika Bohinc, Alojz Diacci, Ivan Janžekovič, Vlado Kozak, Anton Labura, Janko Markič, Danilo Petrinja, Franc Primožič, Franc Simonič, Lidija Šentjure in Bogomil Vižintin.

Tovariši in tovarišice ljudski poslanci! Sodim, da je predlog kandidatne liste za Izvršni svet Ljudske skupščine Ljudske republike Slovenije in njene predsednika, ki ga v imenu podpisanih poslancev in v imenu Izvršnega odbora Osvobodilne fronte Slovenije predlagam, najboljši, ki je po mojem mnenju mogoč in zato pozivam vse ljudske poslance, da za ta predlog glasujete. (Ljudski poslanec Rudolf Janko odda predlog kandidatne liste predsedniku ljudske skupščine ob navdušenem ploskanju poslancev.)

Predsednik dr. Ferdo Kozak: Tovariše ljudske poslance prosim, kdor je za predloženo listo, naj dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Hvala! Je kdo proti? (Nihče. Poslanci vstanejo. Navdušene manifestacije se ponove. Poslanci vzklikajo in skandirajo: Tito — Marinko!)

Razglasam, da je za predsednika Izvršnega sveta Ljudske skupščine Ljudske republike Slovenije izvoljen tovariš Miha Marinko. (Dolgotrajno in navdušeno ploskanje.) Za člane Izvršnega sveta pa so izvoljeni naslednji ljudski poslanci: Viktor Avbelj, Jože Borštnar, dr. Marijan Breclj, Tomo Brejca, Tone Fajfar, Janez Hribar, Albert Jakopič, Stane Kavčič, Boris Kraigher, Vlado Krivic, Ivan Maček, Vlado Majhen, Zoran Polič, Franc Popit, dr. Jože Potrč, Ivan Regent, Jože Rus, Vida Tomšič, Josip Vidmar in Boris Zihlerl. (Dolgotrajno in navdušeno ploskanje.)

Tovariš predsednik in novo izvoljeni člani Izvršnega sveta! Dovolite mi, da vam v imenu skupščine in v imenu slovenskega naroda k tej izvolitvi pristržno čestitam. Tovariš predsednik, moje čestitke so toliko iskrenejše, ker sem prepričan, da bo pod tvojim vodstvom naše ljudstvo zmagovito v izgradnji socializma, v korist in srečo naše Ljudske republike Slovenije in vse naše domovine Federativne ljudske republike Jugoslavije. (Navdušeno in dolgotrajno ploskanje. Predsednik Izvršnega sveta Miha Marinko pride na govornico ter se ob navdušenem pozdravljanju poslancev rokuje s predsednikom skupščine.)

Miha Marinko: Tovariš predsednik! Tovariši in tovarišice ljudski poslanci! Zahvaljujem se ginjen nad enodušnim zaupanjem, ki ga je skupščina izrazila meni in članom Izvršnega sveta. Prepričan sem, da ne govorim samo v svojem imenu, marveč tudi v imenu vseh ostalih članov, ko poudarjam, da imamo v tem svojstvu pred očmi samo veliko odgovornost do dolžnosti, ki nam jih po novem ustavnem zakonu in zakonu o njegovi izvršitvi z našo izvolitvijo posebno nalagate. Te dolžnosti niso ne lahke in ne enostavne. Toda zaupam v kolektiv novo izvoljenega Izvršnega sveta in mislim, da boino v vzajemnem delu kos nalogam, ki nas čakajo. Zaupam, da bo v tem kolektivu prevladovalo enotno stremljenje v naporih za usmerjanje socialistične graditve naše družbe. Zagotavljam vas, da bomo v tej funkciji delali na uresničevanju politike Socialistične zveze delovnega ljudstva. Upam tudi, da bodo naše politične in druge družbene organizacije in vsi vi nudili nam pri tem vso potrebno pomoč in podporo.

Glede na to, da stoje neposredno pred nami volitve v našo in zvezno skupščino po določenih novo sprejetih ustavnih zakonov, mislim, da ni potrebno, da obširneje govorim o nalogah za daljšo perspektivo. Vendar pa bi želel opozoriti na dve ali tri neposredne naloge, ki so pred nami. Včeraj smo uzaopozorili na družbeni plan za leto 1953. O njem je bila zelo živahna razprava. Nova skupščina, zlasti pa svet proizvajalcev republike, ki bo izvoljen na prihodnjih volitvah, bo predvidoma imel prvo nalogo, ponovno razpravljati o tem planu, da bi bil prilagojen ekonomskemu in ne koledarskemu letu, to je, da bi bil postavljen za dobo od 1. julija do 30. junija naslednjega leta. Predvideno je tudi, da bi bil v tem planu uporabljen boljši sistem akumulacije od sedanjega. Da sedanji sistem ne ustreza, o tem je dokaj enodušno mnenje. V njegovi tehniki se namreč še močno odraža stari administrativni sistem upravljanja gospodarstva. Toda napačno bi bilo, če bi samo v njem videli vzroke raznim nevsječnim in tudi neumestnim kritikam, ki so spremljale razpravljanje o tem planu. Deloma je to pokazala tudi včerajšnja diskusija. To navajam ob tej priliki izključno z namenom podčrtati neposredne naloge, ki so pred nami, namreč kako bi oživel in pravilneje usmerili naše novoizvoljene okrajne svete proizvajalcev in da bi imeli kar najboljšo orientacijo v našem delu v prihodnjih volitvah, ki kmalu sledijo. Tu gre namreč za razčiščenje pojmov, kakšni bi morali biti v naši stvarnosti socialistični kriteriji, kadar govorimo o vodstvu in razvijanju našega gospodarstva, kadar gre za samoupravljanje sredstev za proizvodnjo po samih proizvajalcih, kadar gre za neposredno reševanje problemov s strani svetov proizvajalcev na okrajih, ko ho razprava o družbenem planu in o celi vrsti drugih problemov gospodarskega značaja, ko gre za delo republiškega sveta proizvajalcev in republiške skupščine in seveda tudi za zadevne zvezne predstavniške organe.

Zato je važno, da z določeno kritičnostjo motrimo naše trenutno stanje, razne pojave, nerazumevanje smotrov in ciljev ter načinov uspešnega reševanja gospodarskih problemov sploh, zlasti pa v iskanju čimboljšega načina, da socialistična družba razmahne res vse one ustvarjalne sile, ki jih edino ona more dati in noben drugi družabni sistem, pri čemer pa se seveda zahteva, da se uveljavijo določeni kriteriji. Kriterij bi moral biti predvsem tak, da se uveljavi načelo nagrajevanja po zaslugah. Mislim, da je to vprašanje v naši stvarnosti izredno važno, pa naj si gre za katerikoli večji ali manjši predel, bodisi za občino ali okraj ali pa za republiko in Jugoslavijo v celoti. Imamo mozaik različnosti v razvoju proizvajalnih sil. Te razlike preprečujejo uveljavljanje kakršnekoli šablone, ki bi mogla biti dovolj pravična, temveč je

glede na te razlike potrebno mnogo naporov in odrekanja na tistih področjih, kjer se ustvarjajo presežki. Tam je treba nekaj vzeti in dati na drugo mesto, da bi tudi na drugem mestu mogli razvijati proizvodne sile v enaki meri. Kljub našemu dosedanjemu sistemu samoupravljanja in staremu administrativnemu sistemu ter stari tehniki akumulacije in deloma tudi načinu razdeljevanja, vendar na tem področju ne moremo dopustiti brez kritike nekatera stremeljenja, ki po svojem bistvu nimajo nič skupnega s socialističnimi načeli. Sem daleč od tega, da bi insinuiral, da je bila za katerokoli včerajšnjo negativno kritiko družbenega plana dana tovrstna pobuda, marveč mislim, da to izvira iz nerazumevanja. To izvira iz stare prakse administrativnega razdeljevanja, ko nekateri mislijo, da so prizadeti. Ta ima premalo, oni ima premalo in konec koncev imamo vsi premalo. Razumeti je treba, da je to naša splošna težava.

Izgradnja socializma, da rečem po domače, niso mačje solze. To je dokaj težak problem zlasti v taki stvarnosti, kot je naša, bodisi zaradi notranjega gospodarskega položaja kakor tudi zaradi mednarodnega položaja. Vlagati moramo ogromna sredstva v povsem neproizvodne namene, neproizvodne v tem smislu, da ne dajejo dobrin, ki so človeku potrebne. Vlaganje v te namene pa je absolutno potrebno. Mislim, da bi bili redki ne samo med pristaši Osvobodilne fronte, ampak tudi izven Osvobodilne fronte, ki bi mogli po svoji duši oporekati, da je odveč utrjevati našo obrambno sposobnost. So pa čestokrat očitki, da Slovenija preveč daje. Če vzamemo za primer samo včerajšnje razpravljanje. Nekateri postavljajo, da imajo premalo, drugim se zopet zdi, da ima nekdo drugi preveč, če pa gremo v dejansko analizo, pa vidimo, da vsem ne moremo ustreči. Ne moremo tistemu, ki veliko daje, vsega odvzeti in ne moremo onemu, ki je sam še v velikih težavah, dati v zadostni meri zaradi nerazvitih proizvodnih sil, kakor tudi zaradi splošne nizke stopnje življenja in produktivnosti. Zaradi tega je razumljivo, če hočemo izboljšati naš življenjski standard, se moramo globoko zavedati, da je dvig življenjskega standarda mogoč edino le z dvigom produktivnosti dela in seveda z razvojem produktivnih sil. Samo od tu lahko pričakujemo resno in solidno izboljšanje ter zdravo konsolidacijo našega gospodarstva. Kar se pa tiče sredstev, ki jih družba v celoti akumulira oziroma, ki jih nek kolektiv odvajava in daje drugemu v obliki dotacije, bodisi pasivnim krajem ali pa dotacije v subvencijah po našem družbenem planu, mislim, da je absolutno potrebno, da mora imeti naša družba, naša skupnost in organi te skupnosti kontrolo nad uporabo teh sredstev. Če take kontrole in takega konkretnega usmerjanja ne bi imeli, bi prišli do cele vrste težav, resnih političnih težav in opravičenih očitkov nad stvarmi, ki dejansko ne vodijo k napredku. To je izredno važno, ker mora v naši družbi, če hočemo ustvariti res take ekonomske pogoje, ki bodo predstavljali sami po sebi osnovo, na katerih se bo naš delovni človek šolal v socialističnega človeka, prevladovati mnenje, da mu ne gre samo dajati, marveč da se more od njega tudi terjati.

Bil bi po vsem upravičen očitek in je bil tudi deloma včeraj poudarjen, kako velika sredstva rabi kapitalna izgradnja. Nedvomno je, da problem kot tak obstaja, toda treba je naše delovne kolektive postaviti pred neposredno obligacijo, da se nasproti skupnosti zadolže in da bodo na nek način povrnili to, kar od družbe dobivajo, da ne bomo črpali preveč iz tega skupnega sklada in se s tem nepravilno okoriščali. Če hočemo ustvariti trdne ekonomske pogoje, se moramo zavedati, da brez nič ne moremo ničesar ustvariti. Naša socialistična družba bo rada prispevala vsakemu tistemu predelu in delovnemu

kolektivno, ki se sam trudi, da bi se izkopal iz težav in pri tem pokaže vso marljivost in prizadevnost, da se dajejo sredstva tja, kjer je na osnovi marljivosti, podjetnosti in varčevanja že dana garancija, da bodo ta sredstva dobro uporabljena. Družba je upravičena krifizirati, če predstavniški organi na lahko razdeljujejo sredstva, ki bi jih nekdo tudi na lahek način zapravljal. Na tak način ne bomo prišli nikamor, če bomo poslušali samo »dajte sem, dajte meni«. To odraža lahko samo staro gledanje in star način razdeljevanja, ko je dobil večje dotacije tisti, ki je bil bolj siten in ki ni sam pokazal dovolj podjetnosti, da se sam izkoplje iz težav. Mislim, da je ta problem za nas na splošno izredno važen. Izredno važno za uspešno delo našega Izvršnega sveta je, da se lotimo razčiščevanja pojmov, da pomagamo oblikovati kriterije, da se izkristalizirajo socialistična načela in da se zato izkoristi vsako naše večje politično gibanje, kakršne so tudi predstoječe volitve. To je vrsta vprašanj, ki sem jih mislil na splošno poudariti in mislim, da mora na taki osnovi temeljiti tudi vsa odgovornost izvršnih organov in samo na tej osnovi bo mogoče usmerjati naše delovanje v uspešni razvojni smeri. Če bomo šli po zasnovah, ki jih uspešno rešuje in razvija Zveza komunistov Jugoslavije s centralnim vodstvom in tovarišem Titom na čelu, bomo ob tej trdni hrbtnici ter ob vaši pomoči tudi naše naloge bolj ali manj uspešno izvajali. (Dolgotrajno in navedušeno ploskanje.)

Predsednik dr. Ferdo Kozak: Prehajamo k zadnji točki dnevnega reda, to je k izvolitvi stalne komisije za razlago zakonov in stalne komisije za ljudske odbore. Po 68. členu ustavnega zakona ima komisija za razlago zakonov devet članov. Za komisijo za ljudske odbore pa število članov po zakonu ni predvideno. Predlagam skupščini, da izvolimo za to komisijo enajst članov. Sprejme skupščina ta predlog? (Sprejme.) Po tem bo imela komisija za ljudske odbore enajst članov. Prosim predlogov za obe komisiji. (K besedi se prijavi ljudski poslanec Miran Košmelj.)

Miran Košmelj: Tovariši ljudski poslanci! Iz ekspozicije dr. Marjana Breclja je bilo že razvidno, da je nujno formirati komisijo za razlago zakonov. Zato predlagam skupščini, da po 62. in 68. členu ustavnega zakona o temeljih družbene in politične ureditve in o organih oblasti LRS v komisijo za razlago zakonov Ljudske skupščine LRS izvolimo naslednje ljudske poslance: Dr. Helija Modica, Miho Berčiča, Slavico Božič, Jožeta Gričarja, Milka Goršiča, dr. Franceta Hočvarja, Leopolda Kreseta, dr. Miho Potočnika in Danila Vojsko. Predlagam skupščini, da navedenih devet tovarišev izvoli v to komisijo.

Predsednik dr. Ferdo Kozak: Ima še kdo kak drug predlog ali pripombo k tej listi oziroma kako drugo listo? (Nihče.) Če ne, potem je to edina predložena lista. Prosim še za listo za stalno komisijo za ljudske odbore ki naj ima enajst članov. (K besedi se prijavi ljudski poslanec Ivan Novak.)

Ivan Novak: Tovariši in tovarišice ljudski poslanci! Po določilih 62. in 69. člena ustavnega zakona o temeljih družbene in politične ureditve in o organih oblasti Ljudske republike Slovenije predlagam v komisijo za ljudske odbore pri Ljudski skupščini LRS naslednje ljudske poslance: Borisa Kocijančiča, Karla Grma, Ivana Janžekoviča, inž. Jožeta Levstika, Antona Laburo, Jožeta Primožiča, Mirka Remca, Viktorja Stoparja, Marijo Šme, Ivana Štucina in Jakoba Žena.

Predsednik dr. Ferdo Kozak: Ima kdo izmed ljudskih poslancev k tej listi kake pripombe ali pa morda drugo kandidatno listo? (Nihče.) Če nihče, potem preidemo na glasovanje. Kdor je za predlagano kandidatno listo za komisijo za razlago zakonov, naj dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko. Hvala. Je kdo proti? (Nihče.) Objavljam, da so v komisijo za razlago zakonov izvoljeni ljudski poslanci, ki jih je predlagal ljudski poslanec Miran Košmelj.

Preidemo na glasovanje o kandidatni listi za komisijo za ljudske odbore. Kdor je za predloženo listo, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Hvala. Je kdo proti? (Nihče.) Objavljam, da so v komisijo za ljudske odbore izvoljeni ljudski poslanci, ki jih je predlagal ljudski poslanec Ivan Novak.

Ker je s tem dnevni red 3. seje izčrpan, predlagam skupščini, da zaključimo današnjo sejo in da skupščina pooblasti predsednika in tajnika, da podpišeta zapisnik današnje seje.

Zaključujem 3. redno sejo in s tem IV. redno zasedanje Ljudske skupščine LRS drugega sklica.

Zasedanje je bilo zaključeno ob 17,45.

PRILOGE

UKAZI

PREZIDIJA LJUDSKE SKUPŠČINE LRS, IZDANI V ČASU MED III. IN IV. REDNIM ZASEDANJEM LJUDSKE SKUPŠČINE LRS

Na podlagi 9. točke 72. člena ustave LRS in po predlogu predsednika vlade LRS izdaja Prezidij Ljudske skupščine LRS

u k a z

o odpravi Glavnih direkcij in Glavnih uprav

I.

Odpravijo se kot samostojni republiški organi državne uprave za vodstvo gospodarstva:

1. v sestavu Sveta vlade LRS za industrijo:

Glavna direkcija kovinske industrije,
Glavna direkcija kemične industrije,
Glavna direkcija lesne industrije,
Glavna direkcija tekstilne industrije,
Glavna direkcija usnjarske industrije,
Glavna direkcija prehranske industrije,
Glavna direkcija elektrogospodarstva,
Glavna direkcija premoga,
Glavna direkcija metalurgije,
Glavna direkcija za strojogradnjo,
Glavna uprava za lokalno industrijo in obrt;

2. v sestavu Sveta vlade LRS za gradbene in komunalne zadeve:

Glavna direkcija gradbenih podjetij,
Glavna direkcija industrije gradbenega materiala,
Glavna uprava za komunalne zadeve,
Glavna uprava za promet,
Glavna uprava za vodno gospodarstvo;

3. v sestavu Gospodarskega sveta vlade LRS:

Glavna uprava za plan.

II.

Pravice in dolžnosti odpravljenih Glavnih direkcij in Glavnih uprav, ki se tičejo splošnega vodstva in nadzorstva in pristojnosti državne uprave, preidejo na Gospodarski svet vlade LRS.

III.

Vlada LRS izvrši ta ukaz.

IV.

Ta ukaz velja takoj.

U. št. 77.

Ljubljana, dne 4. julija 1952.

PREZIDIJ LJUDSKE SKUPŠČINE
LJUDSKE REPUBLIKE SLOVENIJE

Sekretar:

France Lubej l. r.

Predsednik:

Josip Vidmar l. r.

Drugi ukaz glasi:

Na podlagi 7. in 8. točke 72. člena ustave LRS ter po predlogu predsednika vlade LRS izdaja Prezidij Ljudske skupščine LRS

u k a z

o razrešitvi ministra-predsednika Sveta vlade LRS za kmetijstvo
in gozdarstvo.

I.

Viktor Avbelj, minister-predsednik Sveta vlade LRS za kmetijstvo in gozdarstvo, se razreši dolžnosti ministra-predsednika Sveta vlade LRS za kmetijstvo in gozdarstvo, ostane pa še nadalje član Gospodarskega sveta vlade LRS.

II.

Posle predsednika Sveta vlade LRS za kmetijstvo in gozdarstvo opravlja začasno podpredsednik vlade LRS in predsednik Gospodarskega sveta Ivan Maček.

III.

Vlada LRS izvrši ta ukaz.

IV.

Ta ukaz velja takoj.

U. št. 86.

Ljubljana, dne 9. julija 1952.

PREZIDIJ LJUDSKE SKUPŠČINE
LJUDSKE REPUBLIKE SLOVENIJE

Sekretar:

France Lubej l. r.

Predsednik:

Josip Vidmar l. r.

PREDLOG ODLOKA

ZA POTRDITEV UREDB, KI JIH JE IZDALA VLADA LRS NA PODROČJU NARODNEGA GOSPODARSTVA V ČASU OD 30. JUNIJA 1952 DO 30. JANUARJA 1953

Potrjujejo se uredbe, ki jih je izdala vlada LRS na podlagi zakona o pooblastilu vladi LRS za izdajanje uredb na področju narodnega gospodarstva z dne 23. januarja 1947, in sicer:

1. uredba z dne 7. julija 1952, št. II 576/1-52 o odpravi uredbe o obvezni sečnji in oddaji lesa ter postranskih gozdnih proizvodov iz nedržavnih gozdov (Uradni list LRS, št. 20-101/52);

2. uredba z dne 11. julija 1952, št. II 688/1-52 o spremembi uredbe o dela prostih dnevih v Ljudski republiki Sloveniji (Uradni list LRS, št. 20-104/52);

3. uredba z dne 15. avgusta 1952, št. II 485/3-52 o spremembi in dopolnitvi uredbe o ureditvi prometa z lesom (Uradni list LRS, št. 23-126/52);

4. uredba z dne 1. oktobra 1952, št. II 926/1-52 o prepovedi klanja plemenske goveje živine (Uradni list LRS, št. 28-154/52);

5. uredba z dne 10. novembra 1952, št. II 904/1-52 o spremembah in dopolnitvah uredbe o omejitvi paše koz (Uradni list LRS, št. 34-197/52).

Glede na 2. člen navedenega zakona predlaga vlada LRS, da skupščina izdane uredbe potrdi.

PREDLOG ZAKONA

O DRUŽBENEM PLANU LJUDSKE REPUBLIKE SLOVENIJE ZA LETO 1953 Z DOKUMENTACIJO

I. del

DRUŽBENI BRUTO PRODUKT, NARODNI DOHODEK IN NJEGOVA TEMELJNA RAZDELITEV

1. Skupni družbeni bruto produkt, ki bo dosežen v letu 1953 po tem planu, znaša skupno milijonov dinarjev 161.954.

Od tega skupnega družbenega bruto produkta bo dosežen v posameznih gospodarskih panogah družbeni produkt v naslednjih zneskih in strukturi:

Gospodarska panoga	Družbeni bruto produkt	Struktura	
		Amorti- zacija	Narodni dohodek
Skupno gospodarstvo LR Slovenije	161.954	18.194	143.760
Industrija in rudarstvo	105.670	10.927	94.743
Kmetijstvo	28.921	1.165	27.756
Gozdarstvo	450	50	400
Gradbeništvo	5.415	706	4.709
Promet	10.294	4.966	5.328
Trgovina	3.321	70	3.251
Gostinstvo in turizem	1.611	118	1.493
Obrt	6.272	192	6.080

2. Skupni narodni dohodek, ki bo dosežen v letu 1953 po tem planu, znaša skupno milijonov dinarjev 143.760.

Od tega skupnega narodnega dohodka bo dosežen v posameznih gospodarskih panogah narodni dohodek v naslednjih zneskih in strukturi:

Gospodarska panoga	Narodni dohodek	Struktura		Stopnja akumulacije in skladov
		Potrošni sklad	Akumulacija in skladi	
Skupno gospodarstvo LR Slovenije	143.760	46.131	97.629	211,6
Industrija in rudarstvo	94.743	12.362	82.381	666,4
Kmetijstvo	27.756	23.095	4.661	20,2
Gozdarstvo	400	227	173	76,2
Gradbeništvo	4.709	2.266	2.443	107,8
Promet	5.328	2.226	3.102	139,4
Trgovina	3.251	1.527	1.724	112,9
Gostinstvo in turizem	1.493	780	713	91,4
Obrt	6.080	3.648	2.432	66,7
3. Temeljna razdelitev narodnega dohodka se bo izvršila takole:				
			Znesek	%
I. Potrošni sklad v gospodarstvu			46.131	32,91
Sklad za plače delavcev in uslužbencev v gospodarstvu državnega sektorja in v podjetjih družbenih organizacij		20.308		
Potrošni sklad kmetov		22.613		
Potrošni sklad obrtnikov in ostalih		3.210		
II. Družbeni skladi			21.707	15,49
Sklad social. zavarovanja in dodatkov za otroke		13.162		
Skladi podjetij		292		
Zadružni skladi		420		
Proračunski izdatki iz akumulacije in skladov za prosveto, znanost in kulturo, ljudsko zdravstvo, socialno skrbstvo, državno upravo, sodstvo in rezerve		7.833		
III. Investicije			18.870	13,46
Temeljna investicijska graditev		14.303		
Druge investicije		4.567		
v tem: iz sredstev podjetij		2.000		
iz zadružne in privatne akumulacije		1.571		
IV. Skupna razdelitev			86.708	61,86
V. Narodni dohodek			140.168	100,00
VI. Razlika			+ 53.460	38,14

Razlika med skupnim narodnim dohodkom LR Slovenije in njegovo temeljno razdelitvijo v znesku 53.460 milijonov dinarjev se bo uporabila za kritje splošnih državnih potreb.

Narodni dohodek v višini 140.168 milijonov dinarjev, ki je porazdeljen na posamezne oblike potrošnje, ne vsebuje bančnih obresti, ki predstavljajo v celoti zvezni dohodek. Skupni narodni dohodek, ki vsebuje tudi bančne obresti, pa znaša 143.760 milijonov dinarjev.

II. del

TEMELJNI PROPORCI

1. poglavje

Stopnja akumulacije in družbenih skladov po gospodarskih strokah in skupinah podjetij

(v 1000 dinarjev)

Industrija in rudarstvo

1. Po gospodarskih strokah

Stroka	Amortizacija	Sklad za plače	Akumulacija in skladi	Povprečna stopnja akumulacije in skladov
111 Proizvodnja in razdeljevanje električne energije	870.000	340.922	3.187.450	935
112 Proizvodnja in predelava premoga	1.005.000	1.873.708	4.522.750	241
113 Proizvodnja in predelava nafte	1.030.000	143.000	229.200	160
114 Črna metalurgija	2.443.000	1.085.000	8.296.000	765
115 Metalurgija barvastih kovin	1.144.000	618.536	4.588.385	742
116 Proizvodnja, oplemenitenje in predelava nekovin	278.050	466.760	2.312.000	495
117 Kovinska industrija	1.443.604	2.217.076	11.971.059	540
119 Elektroindustrija	212.446	375.743	1.367.660	364
120 Kemična industrija	441.746	307.529	2.460.065	800
121 Industrija gradbenega materiala	95.474	402.448	454.630	115
122 Lesna industrija in eksploatacija gozdov	633.551	1.264.933	1.954.968	155
123 Industrija lesovine, celuloze in papirja	128.530	306.197	3.083.931	1.007
124 Tekstilna industrija	778.440	1.986.595	31.861.458	1.604
125 Industrija usnja in obutve	125.270	506.515	3.437.404	679
126 Industrija gume	39.500	56.200	408.550	727
127 Živilska industrija	125.729	221.038	1.056.597	478
128 Grafična industrija	54.547	138.265	175.340	127
129 Tobačna industrija	80.000	52.000	1.014.000	1.930
Skupaj:	10.926.887	12.362.463	82.381.427	666

	Povprečna stopnja AS
2. Po skupinah podjetij	
Stroka 111: Proizvodnja in razdeljevanje električne energije	
Elektroenergetski sistem*	1.364
Stranske delavnosti podjetij Elektroenergetskega sistema**	156
Stroka 112: Proizvodnja in predelava premoga	
Rudnik črnega premoga	100
Rudniki rjavega premoga	230
Rudnik lignita	333
Plinarne	50
Stroka 113: Proizvodnja in predelava nafte	
Proizvodnja nafte in plina	157
Stroka 114: Črna metalurgija	
Železarne	714
Stroka 115: Metalurgija barvastih kovin	
Rudniki in flotacije svinčene in cinkove rude, topilnice, rafinerije in valjarne svinca in cinka	251
Valjarne bakra, aluminija in zlitin, žičarne in žične vrvarne	2.551
Rudnik in topilnica živega srebra	415
Tovarna glinice in aluminijevih soli	96
Stroka 116: Proizvodnja, oplemenitenje in predelava nekovinskih rudnin	
Rudniki nekovin	115
Steklarne	413
Proizvodnja nezgorljivega materiala in keramike	165
Cementarne	886
Izdelki iz nekovin	358
Stroka 117: Kovinska industrija in predelovanje kovin	
Podjetja za izdelavo kamionov in motorjev z notranjim izgorevanjem	207
Podjetja za izdelavo investicijske opreme za rudarstvo, industrijo, gradnje in železniški promet	560
Podjetja za izdelavo kmetijskih strojev in orodja	380
Podjetja za izdelavo proizvodov precizne mehanike	230
Podjetja za izdelavo predmetov široke potrošnje	1.010
Podjetja za izdelavo ostalih proizvodov	454
Stroka 119: Elektroindustrija	
Podjetja za izdelavo električnih strojev, transformatorjev in razklopno razdelilne opreme	485
Podjetja za izdelavo instalacijskega pribora in opreme	410
Podjetja za izdelavo ostalih proizvodov elektroindustrije	190

* V osnovni delavnosti je zajet Elektroenergetski sistem z vsemi vključenimi proizvodnimi in distributivnimi podjetji.

** V tem so zajete postranske delavnosti posameznih proizvodnih in distributivnih podjetij Elektroenergetskega sistema.

	Povprečna stopnja AS
Stroka 120: Kemična industrija	
Podjetja velike kemične industrije	530
Podjetja elektrometalurgije in elektrokemične industrije	947
Tovarne barv, lakov, emajla, pigmentov in firneža	1.065
Tovarne mila in kozmetičnih sredstev	1.250
Tovarna farmacevtskih surovin, dietnih preparatov in zdravil	400
Proizvodnja ostalih neomenjenih izdelkov	515
Stroka 121: Industrija gradbenega materiala	
Opekarne in tovarne strešnikov	92
Apnenice	114
Proizvodnja kamna	114
Cementni izdelki	150
Ostali izdelki	189
Stroka 122: Lesna industrija in	
Stroka 313: Eksploatacija gozdov	
Podjetja lesne industrije in eksploatacije gozdov	143
Stroka 123: Industrija celuloze, lesovine in papirja	
Celuloza	1.220
Lesovina in lepenka	554
Papir in karton	1.292
Papirni izdelki	151
Stroka 124: Tekstilna industrija	
Predilnice in tkalnice konoplje, lanu in jute s tkalnicami bombažnih tkanin	540
Predilnice in tkalnice bombaža — kombinati	2.160
Predilnice bombaža in vigogne predilnice	1.890
Tkalnice bombaža in svile	2.070
Tkalnice sanitetnega materiala in konfekcije	920
Tkalnice bombaža, svile, volne — specialne tkanine	910
Predilnice in tkalnice volne	1.625
Predilnice in tkalnice volnenih odev	500
Predilnice in tkalnice volne in vigogne	950
Tkalnice bombaža in filca	1.450
Trikotaža — bombažna, svilena in volnena	110
Konfekcije	110
Ostala tekstilna industrija	110
Stroka 125: Industrija usnja in obutve	
Usnjarne težkih kož	1.220
Usnjarne težkih kož in kož drobnice	1.000
Usnjarne težkih in svinjskih kož	900
Tovarne čevljev	285
Usnjarne svinjskih kož	100
Tovarne konfekcije — galanterije	100
Stroka 126: Industrija gume	
Tovarne pnevmatike in tehnične gume	600

	Povprečna stopnja AS
Stroka 127: Živilska industrija	
Oljarne	285
Mlini	110
Tovarne testenin	115
Tovarne bonbonov in čokolade	480
Tovarne za industrijsko predelovanje mleka, konserviranje in predelovanje sadja in zelenjave, predelovanje mesa	85
Pivovarne	443
Industrijska proizvodnja alkoholnih in brezalkoholnih pijač, kisa	120
Tovarne kavovin	377
Ostalo	284

Stroka 128: Grafična industrija	
Podjetja grafične industrije	110

Stroka 129: Tobačna industrija	
Podjetja tobačne industrije	1.365

Kmetijstvo

Državna kmetijska posestva	53
----------------------------	----

Gozdarstvo

Stroka 311: Vzgoja gozdov	76
----------------------------------	----

Gradbeništvo

Gradbena podjetja	100
Projektivna podjetja	100

Promet

	Amorti- zacija	Sklad za plače	Akumu- lacija in skladi	Povprečna stopnja AS
Stroka 511: Železniški promet	4.430.000	1.608.000	2.407.000	150
Stroka 515: Cestni promet	259.834	243.686	263.572	108
Podjetja za prevoz blaga in potnikov v medkrajevnem prometu in za prevoz potnikov v mestnem prometu				108
Stroka 516: Poštni promet	276.000	375.000	431.000	115

Trgovina

Za državna podjetja velja stopnja akumulacije	60
---	----

Gostinstvo in turizem

Za državna podjetja velja stopnja akumulacije	55
---	----

Obrt

Stopnja akumulacije in skladov se določi z družbenim planom okraja (mesta).

O p o m b a : V masi in stopnji akumulacije in skladov po gospodarskih strokah je zajet tudi prometni davek in obresti. V stopnjah akumulacije in skladov po skupinah podjetij prometni davek in obresti niso zajete.

2. poglavje

Investicijska graditev

Vrednost investicijske graditve bo znašala v letu 1953 skupaj milijonov dinarjev	18.870
od tega:	
temeljna investicijska graditev	14.303
druge investicije (iz sredstev za samostojno razpolaganje podjetij, iz kreditov, iz sredstev za- družne in privatne akumulacije)	4.567

Temeljni investicijski objekti:

Stroka 111: **Proizvodnja in razdeljevanje električne energije**

HC Vuzenica

HC Vuhred

Študije, raziskovanja in projektiranje HC Krško in drugih novih hidrocentral

Stroka 114: **Črna metalurgija**

Železarna Store

Stroka 115: **Metalurgija barvastih kovin**

Tovarna glinice in aluminija Strnišče

Stroka 123: **Industrija lesovine, celuloze in papirja**

Tovarna celuloze in rotacijskega papirja, Videm-Krško

Stroka 511: **Železniški promet**

Gradnja objektov na železniških progah

Dovršitev temeljnih investicijskih objektov družbenega plana za leto 1952.

3. poglavje

Razdelitev akumulacije in skladov

I. Znesek akumulacije in skladov se deli tako:

A. Del za samostojno razpolaganje podjetij (v odstotkih od skupnega zneska akumulacije in skladov), ki znaša:

v panogi industrije in rudarstva 2,8

od tega: za prvo skupino podjetij (Rudnik rjavega premoga

Zagorje, Rudnik lignita Velenje, Proizvodnja nafte Len-

dava, Železarna Jesenice, Železarna Štore, Železarna

Ravne, Tovarna metalnih konstrukcij »Fr. Leskošek«

Maribor, Titovi zavodi »Litostroj« Ljubljana, Tovarna

avtomobilov Maribor, Strojne tovarne »M. Marinko«

Trbovlje)

6,0

za drugo skupino podjetij (podjetja tekstilne in tobačne industrije)	1,4	
za tretjo skupino podjetij (vsa ostala podjetja)	2,8	
v panogi kmetijstva		7,2
v panogi gozdarstva		8,0
v panogi gradbeništva		6,3
v panogi prometa		6,4
v panogi trgovine		16,6
v panogi gostinstva in turizma		18,2
v panogi obrti		10,0

Del akumulacije za samostojno razpolaganje pri industrijskih in rudarskih podjetjih, ki so navedena v prvi skupini, se mora predvsem uporabiti za zagotovitev dograditve kapacitet, ki so predvidene v temeljni investicijski graditvi na osnovi določil družbenega plana LR Slovenije za leto 1953.

B. Prispevek za zdravstveno zaščito (v odstotku od sklada za plače delavcev in uslužbencev), ki znaša za vse panoge 10,0

C. Prispevek za zvezne sklade (v odstotku od preostalega zneska akumulacije in skladov), ki znaša za vse panoge 66,6

D. Preostali znesek akumulacije in skladov se deli za vse panoge tako (v odstotkih):

1. sklad za socialno zavarovanje	38,7
2. sklad za investicije	57,5
3. po odbitku sklada za socialno zavarovanje in sklada za investicije se izdvaja za republiški proračun po posameznih okrajih (v odstotkih):	

Celje mesto	—	Radovljica	60
Celje okolica	49	Krško	48
Črnomelj	—	Ljubljana mesto	50
Gorica	40	Ljubljana okolica	48
Kočevje	—	Ljutomer	50
Kranj	60	Maribor mesto	40
Maribor okolica	50	Sežana	—
Murska Sobota	50	Slovenj Gradec	40
Novo mesto	40	Šoštanj	60
Postojna	—	Tolmin	—
Ptuj	48	Trbovlje	—

E. Okrajni (mestni) ljudski odbori določijo v svojih družbenih planih za posamezna gospodarska podjetja takšne stopnje akumulacije in skladov, s katerimi bodo zagotovljene njihove obveznosti po družbenem planu LR Slovenije. Obveznosti posameznih okrajnih (mestnih) ljudskih odborov glede akumulacije in skladov državnih gospodarskih podjetij in podjetij družbenih organizacij (brez prometnega davka in obresti) so naslednje (v tisočih dinarjev):

Celje mesto	5,007.738	Kočevje	798.534
Celje okolica	5,162.463	Kranj	12,661.043
Črnomelj	133.035	Krško	1,489.385
Gorica	2,001.272	Ljubljana mesto	7,879.231

Ljubljana okolica	5,612.571	Ptuj	1,367.029
Ljutomer	242.597	Radovljica	6,789.130
Maribor mesto	17,811.685	Sežana	310.005
Maribor okolica	4,930.289	Slovenj Gradec	2,752.596
Murska Sobota	459.151	Šoštanj	1,859.523
Novo mesto	808.660	Tolmin	739.020
Postojna	523.561	Trbovlje	5,007.987

Če se po sporazumu delovnih kolektivov in ljudskih odborov določijo v okrajnem (mestnem) družbenem planu stopnje akumulacije in skladov, s katerimi se preseže znesek akumulacije in skladov, ki je naveden v prejšnjem odstavku kot absolutna obveznost za posamezni okrajni (mestni) ljudski odbor, ostane celotni presežek na razpolago delovnim kolektivom in ljudskim odborom. Razdelitev tega presežka med podjetja in ljudske odbore se določi z okrajnim (mestnim) družbenim planom.

Če se v okrajnih ali mestnih družbenih planih določijo stopnje akumulacije in skladov, ki niso v skladu s temeljnimi proporcijami republiškega družbenega plana, lahko Prezidij Ljudske skupščine LR Slovenije oziroma republiški organ, ki bo za to pristojen po ustavnem zakonu, popravi take stopnje.

II. Obresti in razlike pri cenah blaga v prometu s tujino se plačuje v zvezne sklade.

III. A. Od prometnega davka in davka na dohodek kmetijskih gospodarstev izdvajajo okraji v republiški proračun (v odstotkih):

	od prometnega davka	od davka na dohodek kmetijskih gospodarstev		od prometnega davka	od davka na dohodek kmetijskih gospodarstev
Celje mesto	—	—	Maribor okolica	57	40
Celje okolica	76	50	Murska Sobota	24	20
Črnomelj	—	—	Novo mesto	35	—
Gorica	41	20	Postojna	—	—
Kočevje	—	—	Ptuj	51	30
Kranj	70	50	Radovljica	73	60
Krško	52	50	Sežana	—	—
Ljubljana mesto	45	40	Slovenj Gradec	23	—
Ljubljana okolica	47	50	Šoštanj	81	50
Ljutomer	53	30	Tolmin	—	—
Maribor mesto	14	10	Trbovlje	—	—

B. Ostali dohodki (davek na dohodek zadrug in zadržnikov, davek na dohodek obrtniških gospodarstev, davek na dohodek od ostalih poklicev, od premoženja in premoženjskih pravic in takse) ostanejo v celoti okrajnim (mestnim) ljudskim odborom.

4. poglavje

Dotacije ljudskim odborom

Z dotacijo iz republiškega proračuna se pokrijejo presežki izdatkov nad dohodki v proračunih naslednjih okrajnih (mestnih) ljudskih odborov:

	v tisočih dinarjev
Celje mesto	26.000
Črnomelj	4.000
Kočevje	13.000
Postojna	14.000
Sežana	70.000
Tolmin	65.000
Trbovlje	8.000

DOKUMENTACIJA

K PREDLOGU DRUŽBENEGA PLANA LR SLOVENIJE ZA LETO 1953

Priloga 1

Orientacijska mera izrabe produktivnosti po gospodarskih strokah in skupinah proizvodov

Industrija in rudarstvo

	Indeks
Stroka 111: Proizvodnja in razdeljevanje električne energije	70
Stroka 112: Proizvodnja in predelava premoga	98
Rudnik črnega premoga	100
Rudniki rjavega premoga	100
Rudnik lignita	100
Plinarne	70
Stroka 113: Proizvodnja in predelava nafte	100
Proizvodnja nafte in plina	100
Stroka 114: Črna metalurgija	100
Plavži (surovo železo)	100
Jeklarne s SM pečmi	100
Jekarne z električnimi pečmi	100
Valjarne	100
Stroka 115: Metalurgija barvastih kovin	89
Rudniki svinca in cinka	100
Rudnik živega srebra	100
Topilnica svinca	92
Topilnica cinka	100
Tovarna glinice	100
Topilnica živega srebra	100
Rafinerija svinca	74
Rafinerija cinka	85
Valjarne kovin in zlitin	86

	Indeks
Stroka 116: Proizvodnja, oplemenitenje in predelovanje	
nekovinskih rudnin	86
Alumosilikatni nezgorljivi izdelki	100
Silika nezgorljivi izdelki	100
Cement	98
Votlo steklo	95
Azbestni cementni izdelki	64
Stroka 117: Kovinska industrija in predelovanje kovin	92
Stroka 119: Elektroindustrija	89
Obrati za električne strojne in razklopne naprave	70
Obrati za galvanične elemente	100
Stroka 120: Kemična industrija	60
Obrati za žvepleno kislino	100
Obrati za solno kislino	99
Obrati za kalcijev karbid	89
Milo in kozmetika	40
Stroka 121: Industrija gradbenega materiala	80
Opekárne	83
Tovarna strešne lepenke	32
Apnenice	70
Obrati za predelavo asfalta	100
Proizvodnja cementnih izdelkov	100
Stroka 122: Lesna industrija	35
Žage	23
Tovarne furnirjev in plošč	75
Zabojarne	64
Stroka 123: Industrija celuloze, lesovine in papirja	94
Proizvodnja sulfitne celuloze	98
Proizvodnja lesovine	97
Stroka 124: Tekstilna industrija	68
Stroka 125: Industrija usnja in obutve	80
Usnjarne	71
Proizvodnja obutve	86
Stroka 126: Industrija gume	85
Stroka 127: Živilska industrija	47
Stroka 128: Grafična industrija	34
Stroka 129: Tobačna industrija	46
Stroka 313: Izkoriščanje gozdov	100

O p o m b a : Izraba produktivnosti je izkazana z indeksom in predstavlja v odstotkih izraženo razmerje med proizvodnjo, ki je predvidena z družbenim planom in maksimalno produktivnostjo. Predstavlja pa le orientacijo delovnim kolektivom za usmerjanje njihove proizvodnje.

Temeljni investicijski objekti družbenega plana za leto 1955

Priloga 2

Investicijski objekti	Znesek v milijonih din	
	14.505	1.911
Skupaj LR Slovenija		
Proizvodnja in razdelitev električne energije	866	
HC Vuženica		
HC Vuhred	995	
Študije, raziskovanja in projektiranja novih hidrocentral	50	
Črna metalurgija	750	750
Železarna Store		
Barvasta metalurgija	4.610	4.610
Tovarna glinice in aluminija Stirnišče	4.610	
Industrija celuloze, lesovine in papirja		1.595
Tovarna celuloze in industrijskega papirja, Videm-Krško	1.595	
Železniški promet		557
Gradnja objektov na železniških progah	557	
Dograditev temeljnih investicijskih objektov iz družbenega plana iz leta 1952		5.280
HC Mariborski otok	62	

Faza gradnje v letu 1955 in zmogljivost, ki bo dosežena v letu 1955

1955 I. in II. agregat 2×17 MW oziroma $150 + 89$ GWh — 219 GWh. Za leto 1954 ostanejo še dovršitvena gradbena dela in plačilo opreme v vrednosti ca. 500 milij. din, pri čemer ni upoštevan III. agregat, ki bo zgrajen pozneje.

1955 Celotna investicija bo stala ca. 7500 milij. din (5×20 MW). V letu 1955 bo otvorjena prva gradbena jama in plačane akontacije za I. agregat.

HC Krško in ostale HC Krško bo imela po dograditvi ca. 25 MW.

1955 20.000 ton sivega surovega železa.

1955 I. faza 50.000 ton glinice, 15.000 ton aluminija.

Celotna investicija za zmogljivost 20.000 ton rotacijskega papirja bo znašala 5174 milij. din. V letu 1955 bodo izvršena v glavnem gradbena dela in plačan avans za opremo.

1955 II. agregat — porast od 16,7 na 53,4 MW oziroma 150 na 220 GWh.

HC Dravograd	60	1953 2 nova izvoda za 110 KW daljnovoda Dravograd-Ravne in Dravograd-Maribor.
HC Moste	166	1953 Dovršitev konsolidacije terena in pregrade.
HC Medvode	837	1953 I. agregat — 8 MW oziroma 65 GWh.
Trafopostaje	476	1953 I. faza — TP Maribor (Pekre 110) 55 KV. I. faza — TP Celje 110/55/10 KV — gradbena dela.
		I. faza — TP Kleče 110/55 KV. proviz. — TP Radovljica 110/55 KV — predplačilo za opremo.
Daljnovodi	428	TP Maribor — Tezno 55/10 KV. TP Murska Sobota 55/10 KV.
Rudnik Velenje	540	1953 DV 110 KV Maribor — Dravograd
Rudnik Zagorje	56	DV 110 KV Maribor — Strnišče
Proizvodnja nafte, Lendava	700	DV 110 KV vozlišče Maribor
Železarna Jesenice	896	DV 110 KV Maribor — Laško
		1953 Porast od 520.000 na 750.000 ton lignita.
		1953 Porast od 440.000 na 480.000 ton rjavega premoga.
		1953 Porast od 50.000 na 95.000 ton nafte.
		1953 Porast od 90.000 na 150.000 ton surovega železa.
		1953 Porast od 160.000 na 220.000 ton jekla.
		1953 Porast na 60.000 ton debele pločevine.
		1953 Porast od 18.000 ton na 50.000 ton tanke pločevine.
		1953 Porast od 25.000 na 40.000 ton surovega jekla.
Železarna Ravne	250	
Strojne tovarne »Miha Marinko«, Trbovlje	225	1953 5000 ton rudarskih strojev.
»Titan«, Kamnik	40	1953 Porast od 400 na 1800 ton temper liva.
Tovarna koles »Rog«, Ljubljana	40	1953 5000 koles in rezervnih delov za 10.000 koles.
Litostroj, Ljubljana	181	1953 Groba gradbena dela za pločevinarno za zmogljivost 5000 ton pločevinastih izdelkov.

Znesek
v milijonih din

Investicijski objekti

Telekomunikacije, Ljubljana

90

Belinka, Ljubljana

250

Tovarna gumijskih izdelkov »Sava«, Kranj

65

Plačilo uvozne opreme (obveznosti iz preteklih let) skupno

160

v tem: Tovarna metalnih konstrukcij »Fr. Leskošek« Maribor, Tovarna avtomobilov Maribor, Tovarna lesovinskih plošč Ilirska Bistrica, Rekonstrukcija in racionalizacija papirne industrije (Goričane, Radeče, Videm, Količevo, Vevče)

Faza gradnje v letu 1953 in zmogljivost, ki bo dosežena v letu 1953

1953 50.000 komadov radijskih sprejemnikov (znižanje porabe uvoznih surovin od 70 na 20%).
1953 I. faza 1900 ton 50% vodikovega peroksida.

1953 Gradbena dela in plačilo akontacije za uvozno opremo za novo proizvodnjo gumijskih izdelkov. (Celotna investicija 264 milijonov dinarjev.)

Pojasnila k predlogu družbenega plana LR Slovenije za leto 1953

Zaradi boljšega razumevanja in pravilnega tolmačenja predloga družbenega plana LR Slovenije dajemo nekatera splošna pojasnila k načinu izkazovanja posameznih elementov družbenega plana.

Družbeni produkt

Družbeni produkt je izkazan za LR Slovenijo po gospodarskih panogah. Sestavljata ga amortizacija in narodni dohodek. V njem je zajeta celotna delavnost državnega, združenega in privatnega sektorja narodnega gospodarstva.

Posamezne gospodarske panoge zajemajo celotno delavnost podjetij (z vsemi postranskimi delavnostmi), ki spadajo v dotično panogo. Eksploatacija gozdov je izkazana skupno z lesno industrijo v panogi industrije in rudarstva, medtem ko je v panogi gozdarstvo vključena le vzgoja in nega gozdov.

V predlogu družbenega plana za leto 1953 so obseženi vsi trije sektorji: državni, združni in privatni.

Družbeni produkt ne zajema le čiste kmetijske proizvodnje, ampak tudi vso ostalo delavnost kmečkega prebivalstva, to je gozdarsko proizvodnjo nedežavnega sektorja, prevozne usluge in domačo obrt.

Družbeni produkt v kmetijstvu predstavlja vrednost celotne kmetijske proizvodnje, zmanjšano za vrednost materialnih stroškov. Za ugotovitev vrednosti proizvodnje so služile cene, ki so se formirale na tržišču v letu 1952.

Narodni dohodek

Narodni dohodek sestavljata potrošni sklad ter akumulacija in skladi. Akumulacija in skladi vsebujejo tudi prometni davek in obresti, ki jih plačujejo gospodarske organizacije.

Stopnja akumulacije in skladov kaže razmerje, v katerem je narodni dohodek razdeljen na sklad za plače ter akumulacijo in sklade (s prometnim davkom in obrestmi). V stopnji akumulacije in skladov se odraža na eni strani produktivnost dela, ki je odvisna od proizvajalnih sredstev, na drugi strani pa državna politika cen, s katero se vsklajujejo kupni in blagovni fondi.

Temeljna razdelitev narodnega dohodka

V temeljni razdelitvi narodnega dohodka je prikazana njegova razdelitev na posamezne osnovne kategorije potrošnje, to je na potrošni sklad, družbene sklade in sklad za investicije. Nerazdeljeni del narodnega dohodka se bo uporabil za kritje splošnih državnih potreb. V razdelitvi narodnega dohodka niso zajete obresti, katere so v celoti zvezni dohodek.

Potrošni sklad zajema sklad za plače delavcev in uslužbencev v državnih gospodarskih podjetjih in podjetjih družbenih organizacij. Da bi bila mogoča pravilna primerjava s potrošnim skladom kmetov in obrtnikov, je potrebno prišteti k skladu za plače delavcev in uslužbencev še sklad za socialno zavarovanje in sklad dodatkov za otroke v znesku 13.162 milijonov dinarjev.

Potrošni sklad kmetov predstavlja njihov celotni dohodek, zmanjšan za znesek davkov in lastne akumulacije.

Potrošni sklad obrtnikov obsega prejemke oseb, zaposlenih v združnem in privatnem sektorju ter dohodek privatnih obrtnikov, zmanjšan za davek in lastno akumulacijo.

Družbeni skladi obsegajo materialne in osebne izdatke za kritje skupnih družbenih potreb.

V skladu za socialno zavarovanje in skladu dodatkov za otroke so obsežene pokojnine, invalidnine, plače za čas bolezni, denarna nadomestila za čas nosečnosti in porodov, pogrebne, potni stroški zavarovancev, dodatki za otroke, izdatki za bolnice in drugi izdatki socialnega zavarovanja.

Skladi podjetij predstavljajo sredstva, s katerimi prosto razpolagajo delovni kolektivi in sicer samo tisti del, katerega predvidoma ne bodo porabili za investicije, temveč za kulturno prosvetne in podobne namene.

Združni skladi obsegajo sredstva, ki jih zadruga dodelijo po združnih pravilih in veljavnih predpisih posameznim svojim skladom (rezervni sklad, sklad za kulturno prosvetne namene, socialno zdravstveni sklad itd.), kakor tudi del prispevka za socialno zavarovanje, ki ga zadruga plačujejo za svoje zaposlene osebe.

Iz državnega proračuna se krijejo izdatki za prosveto, znanost in kulturo, ljudsko zdravstvo, socialno skrbstvo, državno upravo, sodstvo in proračunske rezerve.

V investicijah je obsežen državni investicijski plan, ki obsega temeljno investicijsko graditev, investicije iz sredstev za prosto razpolaganje podjetij, proste investicije, finansirane po kreditih, kakor tudi investicije iz sredstev združne in privatne akumulacije (nabava orodja, strojev, gradbena dela, povečanje živiškega fonda itd.).

Stopnje akumulacije in skladov

Elementi družbenega produkta, ki so objavljeni za vsako stroko v skupni vrednosti, zajemajo vsa podjetja z vsemi postranskimi delavnostmi. Celokupna delavnost podjetij je zajeta samo v eni stroki in sicer v tisti, v katero spada podjetje glede na svojo osnovno delavnost. V masi akumulacije in skladov je zajet tudi prometni davek in obresti.

Stopnje akumulacije in skladov so po posameznih skupinah podjetij navedene samo kot povprečne stopnje za določene skupine podjetij.

Stopnje akumulacije in skladov so v načelu povprečne stopnje za celotna podjetja z vsemi postranskimi delavnostmi, izražajo pa odnos mase akumulacije in skladov brez prometnega davka in obresti nasproti skladu za plače.

Na osnovi predloženih povprečij se bodo določile konkretne stopnje za celokupno delavnost vsakega podjetja z okrajnim (mestnim) družbenim planom. Glede na konkretne možnosti podjetij lahko okrajni (mestni) družbeni plan predpiše tudi višje stopnje.

Investicijska graditev

Temeljna investicijska graditev je obvezna za posamezne, v družbenem planu navedene objekte. Ostali del investicij je pa po obsegu določen samo s skupnim zneskom ter se bo s pomočjo kreditiranja uporabil predvsem tam, kjer bo pravočasno obstajala potrebna dokumentacija in ugotovljena kreditna sposobnost ter bo izkazana njihova rentabilnost na osnovi ustrežajočih računov.

Razdelitev akumulacije in skladov

Od celotne mase akumulacije in skladov (brez prometnega davka in obresti) se odbije najprej del akumulacije za samostojno razpolaganje podjetij in 10% prispevek od plač za zdravstveno zaščito, kateri se plačuje okrajnemu (mestnemu) zavodu za socialno zavarovanje. Ostanek akumulacije se deli dalje na prispevek za zvezne sklade, sklad za socialno zavarovanje, sklad za investicije ter sklade za kritje republiških in okrajnih proračunov.

Če se po sporazumu delovnih kolektivov in ljudskih odborov določijo v okrajnem (mestnem) družbenem planu stopnje akumulacije in skladov, s katerimi se preseže znesek akumulacije in skladov, ki je naveden v tretjem poglavju kot absolutna obveznost za posamezni okrajni (mestni) ljudski odbor, ostane celotni presežek na razpolago delovnim kolektivom in ljudskim odborom. Razdelitev tega presežka med podjetja in ljudske odbore se določi z okrajnim (mestnim) družbenim planom.

Pregled sprememb nasproti prvotnemu predlogu družbenega plana LRS za leto 1953

(Spremembe so v predloženem tekstu že upoštevane)

I. del — Temeljna razdelitev narodnega dohodka.

Poveča se znesek temeljne investicijske graditve od 13.283 na 14.503 milijone dinarjev.

Zmanjša se znesek za druge investicije od 5.587 na 4.567 milij. din.

Skupni znesek za investicije ostane neizpremenjen.

II. del — 2. poglavje — Investicijska graditev.

Izvršena ista sprememba kot zgoraj.

II. del — 3. poglavje — Razdelitev akumulacije in skladov.

V točki I-A se del akumulacije za samostojno razpolaganje industrijskih in rudarskih podjetij diferencira na 3 skupine, in sicer znaša:

za prvo skupino podjetij (Rudnik rjavega premoga Zagorje, Rudnik lignita Velenje, Proizvodnja nafte Lendava, Železarna Jesenice, Železarna Štore, Železarna Ravne, Tovarna metalnih konstrukcij »Franc Leskošek« Maribor, Titovi zavodi »Litostrojski«, Ljubljana, Tovarna avtomobilov Maribor, Strojne tovarne »Miha Marinko« Trbovlje) 6,0%;

za drugo skupino podjetij (podjetja tekstilne in tobačne industrije) 1,4%;

za tretjo skupino podjetij (vsa ostala podjetja) 2,8%.

Na koncu točke I-A je dodan nov odstavek: Del akumulacije za samostojno razpolaganje pri industrijskih in rudarskih podjetjih, ki so navedena v prvi skupini, se mora predvsem uporabiti za zagotovitev dograditve kapacitet, ki so predvidene v temeljni investicijski graditvi na osnovi določil družbenega plana za leto 1953.

Točka I-E je spremenjena v celoti ter se spremenjeni tekst glasi tako:

E. Okrajni (mestni) ljudski odbori določijo v svojih družbenih planih za posamezna gospodarska podjetja takšne stopnje akumulacije in skladov, s katerimi bodo zagotovljene njihove obveznosti po družbenem planu LR Slovenije. Obveznosti posameznih okrajnih (mestnih) ljudskih odborov glede akumulacije in skladov državnih gospodarskih podjetij in podjetij družbenih

organizacij (brez prometnega davka in obresti) so naslednje (v tisočih dinarjev):

Celje mesto	5,007.738	Maribor okolica	4,930.289
Celje okolica	5,162.465	Murska Sobota	439.151
Črnomelj	133.035	Novo mesto	808.660
Gorica	2,001.272	Postojna	523.561
Kočevje	798.534	Ptuj	1,367.029
Kranj	12,661.043	Radovljica	6,789.130
Krško	1,489.385	Sežana	310.005
Ljubljana mesto	7,879.231	Slovenj Gradec	2,752.596
Ljubljana okolica	5,612.571	Šoštanj	1,859.523
Ljutomer	242.397	Tolmin	739.020
Maribor mesto	17,811.685	Trbovlje	5,007.987

Če se po sporazumu delovnih kolektivov in ljudskih odborov določijo v okrajnem (mestnem) družbenem planu stopnje akumulacije in skladov, s katerimi se preseže znesek akumulacije in skladov, ki je naveden v prejšnjem odstavku kot absolutna obveznost za posamezni okrajni (mestni) ljudski odbor, ostane celotni presežek na razpolago delovnim kolektivom in ljudskim odborom. Razdelitev tega presežka med podjetja in ljudske odbore se določi z okrajnim (mestnim) družbenim planom.

Če se v okrajnih ali mestnih družbenih planih določijo stopnje akumulacije in skladov, ki niso v skladu s temeljnimi proporcijami republiškega družbenega plana, lahko Prezidij Ljudske skupščine LR Slovenije oziroma republiški organ, ki bo za to pristojen po ustavnem zakonu, popravi take stopnje.

V točki III-A je izvršena sprememba glede participacije na prometnem davku in davku na dohodek kmetijskih gospodarstev v naslednjih okrajih:

Okraj	Prometni davak	Davak na dohodek kmetijskih gospodarstev
Maribor mesto	od 16 na 14%	od 30 na 10%
Maribor okolica	—	od 30 na 40%
Murska Sobota	od 49 na 24%	—
Novo mesto	od 51 na 35%	od 10 na 0%
Radovljica	od 69 na 73%	—
Slovenj Gradec	—	od 20 na 0%
Šoštanj	od 79 na 81%	od 60 na 50%

III. del — 4. poglavje — Dotacije ljudskim odborom.

Znesek dotacij se je povečal v naslednjih okrajih (v tisočih dinarjev):

Sežana	od 45.009 na 70.000
Trbovlje	od 1.273 na 8.000

Dokumentacija k predlogu družbenega plana LR Slovenije

Priloga 2 (Akumulacija in skladi in stopnja akumulacije in skladov po okrajih [mestih] in gospodarskih panogah) in priloga 4 (Stopnje akumulacije in skladov po gospodarskih podjetjih) odpadeta v celoti. Priloga 2 odpade zato, ker so zneski akumulacije in skladov navedeni že v spremenjeni in dopolnjeni točki E-3. poglavja, vendar s to razliko, da sta v spremenjeni

točki E zajeta samo državni in družbeni sektor, medtem ko so v prilogi 2 zajeti vsi sektorji gospodarstva. Priloga 4 odpade zato, ker je podrobna določitev stopenj akumulacije in skladov pridržana okrajnim in mestnim družbenim planom.

V prilogi 3 dokumentacije (Temeljni investicijski objekti družbenega plana za leto 1953) so se izvršile naslednje spremembe:

Poveča se skupni znesek za temeljne investicijske objekte od 13.283 na 14.303 milij. din.

Zmanjša se znesek za Tovarno glinice in aluminija, Strnišče od 4.990 na 4.610 milij. din.

Poveča se skupni znesek za dograditev temeljnih investicijskih objektov družbenega plana iz l. 1952 od 3.880 na 5.280 milij. din.

Na novo se vnese Rudnik Velenje z zneskom 340 milij. din s tem, da se v letu 1953 poveča kapaciteta od 520.000 ton na 750.000 ton lignita.

Na novo se vnese Proizvodnja nafte Lendava z zneskom 700 milij. din s tem, da se v letu 1953 poveča kapaciteta od 50.000 na 95.000 ton surove nafte.

Odpade znesek 40 milij. din za geološke raziskave.

Poveča se znesek za Železarno Jesenice od 536 na 896 milij. din s tem, da se poveča proizvodnja tanke pločevine od 18.000 na 30.000 ton.

Poveča se znesek plačila uvozne opreme (obveznosti iz preteklih let) od 120 na 160 milij. din.

LJUDSKA SKUPŠČINA LJUDSKE REPUBLIKE SLOVENIJE

Odbor za gospodarstvo in finance

Štev. 19/1-53.

LJUDSKI SKUPŠČINI LRS

Ljubljana.

Odbor za gospodarstvo in finance pri Ljudski skupščini LRS je na svojih sejah dne 21. in 22. januarja 1953 razpravljajal o predlogu družbenega plana LRS za leto 1953, ki ga je Ljudski skupščini LRS po 60. členu ustave predložila vlada LRS. Po poročilu in obrazložitvi, ki jo je dal zastopnik vlade k predlogu družbenega plana in k spremembam ter dopolnitvam, ki jih je k temu predlogu dala vlada LRS, je odbor za gospodarstvo in finance predlog družbenega plana za leto 1953 vključno s spremembami in dopolnitvami v celoti soglasno sprejel.

Odbor za gospodarstvo in finance je razen tega obravnaval na svojih sejah pripombe, ki so jih k predlogu zakona o družbenem planu dali posamezni delovni kolektivi in ljudski odbori. V razpravi o teh pripombah je odbor ugotovil, da je bila večina pripomb, ki so jih dali delovni kolektivi in ljudski odbori, medtem že upoštevana v spremembah in dopolnitvah predloga zakona, ki jih je dodatno predložila vlada LRS kot sestavni del predloga zakona o družbenem planu.

Pripombe, ki jih odbor ni mogel upoštevati, pa so naslednje:

1. razlike v stopnjah med podjetji v LRS in drugih republikah dejansko obstajajo. Pri izračunu družbenega plana FLRJ so se te razlike skušale odpraviti, vendar pa se te razlike lahko zopet pojavijo, ker določajo okraji stopnje samostojno v okviru zadolžitve akumulacije v absolutnih zneskih;

2. pripombe glede 100% izkoriščanja amortizacije po podjetjih so utemeljene, vendar pa se te pripombe ne morejo v celoti upoštevati, ker so še nujno potrebna dodatna sredstva za kapitalno izgradnjo ter se je moralo tako v letu 1952 kakor tudi v letu 1953 pristopiti k blokiranju določenega dela amortizacije. Glede amortizacije za trgovino in gostinstvo so pripombe v bistvu utemeljene, vendar je že Gospodarski svet vlade LRS predlagal, da se amortizacija za trgovino, gostinstvo in obrt poveča, predvsem pa naj to amortizacijo v okviru splošnih navodil individualno določajo po posameznih podjetjih okraji sami;

3. pripombe okrajev glede višine participacije pri davku na promet so bile upoštevane v vseh tistih primerih, kjer so se pokazala nesorazmerja, ki bi lahko občutno prizadela proračune okrajnih ljudskih odborov;

4. glede pripomb, ki jih je k predlogu zakona o družbenem planu dal Mestni ljudski odbor Maribor in Mariborska tekstilna tovarna, se je večina odbora pridružila mnenju, ki ga je na seji odbora dal zastopnik vlade, ker je bila večina članov odbora mnenja, da bi drugačna zadolžitev v družbenem planu ne ustrezala načelni strukturi predlaganega republiškega družbenega plana.

Po razpravi v načelu in v podrobnostih je odbor predlog zakona o družbenem planu z glasovanjem v celoti soglasno sprejel. Odbor pripominja, da prečiščeno besedilo predloga zakona o družbenem planu kot dokončni predlog vlade vključuje spremembe in dopolnitve, ki jih je na seji odbora predlagala vlada kot sestavni del tega zakonskega predloga.

Poročilo je bilo na seji prečitano in soglasno odobreno ter je odbor za svojega poročevalca določil ljudskega poslanca inž. Alojza Poharja.

Poročilo pošilja odbor Ljudski skupščini LRS s predlogom, da ga v celoti sprejme in predlog zakona o družbenem planu LRS za leto 1953 uzakoni.

Ljubljana, dne 22. januarja 1953.

Tajnik:

Miha Berčič l. r.

Predsednik:

Jože Borštnar l. r.

Člani:

Tone Ulrih l. r.

Stana Boštjančič l. r.

Janko Markič l. r.

Janez Petrovič l. r.

Maks Krmelj l. r.

Franc Češnovar l. r.

Martin Zugelj l. r.

inž. Alojz Pohar l. r.

Anton Labura l. r.

Ivan Trojar l. r.

Andrej Petelin l. r.

PREDLOG ZAKONA O PRORAČUNU LJUDSKE REPUBLIKE SLOVENIJE ZA LETO 1953

1. člen

Republiški proračun za leto 1953 s posebnimi prilogami obsega:

I. Republiški proračun:

z dohodki v znesku	din 3.285.000.000.—
in izdatki v znesku	din 3.285.000.000.—

II. Predračune zavodov s samostojnim financiranjem:

z dohodki v znesku	din 13.669,625.720.—
in izdatki v znesku	din 13.598,109.850.—
in presežkom dohodkov	din 235,321.000.—
in presežkom izdatkov	din 163,805.130.—

2. člen

Primanjkljaje v predračunih zavodov s samostojnim financiranjem, ki znašajo skupaj din 163,805.130, se krije z dotacijami iz republiškega proračuna. Presežke dohodkov v znesku din 235,321.000 pa se odvajajo v proračun.

3. člen

Prezidij Ljudske skupščine LRS je pooblaščen, da razdeli izdatke, ki so v predračunu Ministrstva za finance LRS določeni za razne organe državne uprave na novoustanovljene republiške organe in da določi njihove predračune kakor tudi, da ob odpravi, spojitvi ali spremembi republiških organov enako ravna s sredstvi, ki so določena v njihovih predračunih. Tako določene predračune republiških organov pošlje Prezidij Ljudske skupščine LRS v potrditev odboru za gospodarski plan in finance.

4. člen

Minister za finance LRS je pooblaščen, da sme pregledovati osebne in materialne izdatke v predračunih republiških organov in zavodov in kontrolirati uporabo dotacij iz republiškega proračuna.

5. člen

Osnutke pravnih predpisov organov vlade LRS, katerih izvajanje predvideva nove ali večje proračunske izdatke, je treba poslati poprej v pritrnitev ministru za finance LRS.

6. člen

Kolikor še ni izdana dokončna odločba o sistematizaciji, se sme število uslužbenških mest v republiških organih in zavodih povečati samo s potrditvijo predsednika Sveta vlade LRS za zakonodajo in izgradnjo ljudske oblasti in ministra za finance LRS. Nove postavitve so dovoljene samo v mejah potrjene sistemizacije, če so v ta namen zagotovljena v proračunu potrebna finančna sredstva.

7. člen

Minister za finance LRS lahko ustavi izplačevanje osebnih izdatkov, ki niso v skladu z zakonitimi predpisi. Če se pristojni odredbodajalec ne strinja z ustavitvijo, odloči o tem vlada LRS.

8. člen

Pravice in dolžnosti, ki so dane s tem zakonom Prezidiju Ljudske skupščine LRS in ministru za finance LRS, bodo izvrševali tisti republiški organi oblasti, na katere preidejo zadeve iz pristojnosti naštetih organov po ustavnem zakonu o republiških organih oblasti v Ljudski republiki Sloveniji oziroma po zakonu za izvršitev ustavnega zakona o republiških organih oblasti v Ljudski republiki Sloveniji.

9. člen

Ta zakon velja od dneva objave v Uradnem listu LRS, uporablja pa se od 1. januarja 1953.

LJUDSKA SKUPŠČINA LJUDSKE REPUBLIKE SLOVENIJE

Odbor za gospodarstvo in finance

Štev. 20/1-53

LJUDSKI SKUPŠČINI LRS

Ljubljana.

Odbor za gospodarstvo in finance Ljudske skupščine LRS je na svoji seji dne 21. januarja 1953 razpravljal o predlogu zakona o proračunu LRS za leto 1953, ki mu ga je na podlagi 6. člena ustave predložila vlada LRS v proučitev.

Po obrazložitvi zakonskega predloga, ki jo je dal zastopnik vlade LRS, je odbor po načelni in podrobni proučitvi zakonskega predloga ugotovil naslednje:

1. Predlog zakona o proračunu LRS za leto 1953 je v celoti vskladen z razdelitvijo narodnega dohodka v predlogu zakona o družbenem planu LRS za leto 1953 in z njegovimi osnovnimi porporci.

2. Izdatki v tem predlogu so za 3.980,880.000 din manjši od odobrenih izdatkov v proračunu za leto 1952, kar je posledica zmanjšanja administrativno-upravnih stroškov kot rezultat decentralizacije republiških organov državne uprave in izvajanja splošne linije varčevanja.

3. Pri pretresanju o predlogu zakona o proračunu v podrobnostih je bilo ugotovljeno, da so v predlogu zakona o proračunu predvidena tudi sredstva za nekatere ustanove, ki po svojem značaju ne bi spadale v republiški proračun, so pa morale biti tu zajete, ker še ni v celoti izvedena reorganizacija republiških organov po splošnih smernicah za razvoj novega gospodarskega sistema in predvidene reorganizacije upravnega aparata.

4. Odbor se v celoti strinja z dodatnim predlogom vlade LRS, da se dohodki, ki so bili v prvotnem predlogu zakona o proračunu predvideni v znesku 3.253,736.000 din, zvišajo na 3.285,000.000 din. To zvišanje je realno, ker so korekture prvotnih izračunov dohodkov iz naslova prometnega davka pokazale, da bodo dohodki iz tega naslova v letu 1953 za 31,269.000 din višji, kot so pokazali prvotni izračuni. Odbor se prav tako strinja, da se tudi izdatki v predlogu zakona o proračunu LRS za leto 1953 zvišajo za znesek povišanih dohodkov v korist dotacij ljudskim odborom.

5. V zvezi s temi ugotovitvami je odbor za gospodarstvo in finance soglasno sprejel predlog zakona o proračunu LRS za leto 1953 s tem, da se v besedilu zakona napravijo naslednje spremembe:

a) Drugi odstavek 1. člena z naslovom »I. Republiški proračun« naj glasi:

I. Republiški proračun:

z dohodki v znesku	din 3.285,000.000
in izdatki v znesku	din 3.285,000.000

Odbor za gospodarstvo in finance Ljudske skupščine LRS je končno z glasovanjem soglasno sprejel predlog zakona o proračunu LRS z navedeno spremembo, ki jo je predložila vlada LRS, izdelal in soglasno odobril poročilo ter predlaga ljudski skupščini, da poročilo sprejme in predlog zakona o proračunu Ljudske republike Slovenije v predloženi obliki uzakoni.

Za svojega poročevalca je odbor določil ljudskega poslanca Andreja Petelina.

Ljubljana, dne 22. januarja 1953.

Tajnik:

Miha Berčič l. r.

Predsednik:

Jože Borštnar l. r.

Člani:

Maks Krmelj l. r.

Janez Petrovič l. r.

Stana Boštjančič l. r.

inž. Alojz Pohar l. r.

Franc Češnovar l. r.

Ivan Trojar l. r.

Anton Labura l. r.

Tone Ulrih l. r.

Janko Markič l. r.

Martin Zugelj l. r.

Andrej Petelin l. r.

PREDLOG ZAKONA

O POTRĐITVI DRŽAVNEGA ZAKLJUČNEGA RAČUNA LJUDSKE REPUBLIKE SLOVENIJE ZA LETO 1951

1. člen

Potrjuje se državni zaključni račun za leto 1951, sestavljen po predpisih člena 37 Temeljnega zakona o proračunih in člena 39 Uredbe o izvajanju proračuna.

2. člen

Doseženi dohodki in izvršeni izdatki so znašali po državnem zaključnem računu v proračunskem letu 1951:

Dohodki	7.734.562.274 din
Izdatki	7.951.361.550 din
Presežek izdatkov nad dohodki	216.799.276 din

3. člen

Državni zaključni račun za leto 1951 obsega dosežene dohodke in izvršene izdatke po državnem proračunu za leto 1951:

a) po republiškem proračunu:

Dohodke	4.930.212.428 din
Izdatke	5.351.265.881 din
Presežek izdatkov nad dohodki	421.053.453 din

b) po proračunih ljudskih odborov:

Dohodke	2.804,349.846 din
Izdatke	2.600,093.669 din
Presežek dohodkov nad izdatki	204,254.177 din

4. člen

Obveznosti po državnem proračunu za leto 1951 v znesku 3.694,219.073 din so krite iz vračil proračunskih sredstev, ki izvirajo iz proračuna za leto 1951, iz presežkov lastnih obratnih sredstev gospodarskih podjetij in iz drugih dohodkov iz gospodarstva, ki niso bili planirani v proračunu za leto 1952; ter iz sredstev zveznega računa za likvidacijo obveznosti.

5. člen

Presežek izvršenih izdatkov nad doseženimi dohodki v znesku 216,799.276 din je bil pokrit iz zveznega računa za likvidacijo obveznosti.

6. člen

Odobravajo se izvršena prekoračenja kreditov po republiškem proračunu za leto 1951, ki so nastala zaradi izrednih ukrepov vlade FLRJ ob prehodu na nov gospodarski sistem.

7. člen

Državni zaključni račun za leto 1951 skupno z obračunom poravnanih obveznosti po državnem proračunu za leto 1951 je sestavni del tega zakona.

8. člen

Ta zakon velja od dneva objave v Uradnem listu LRS.

LJUDSKA SKUPŠČINA
LJUDSKE REPUBLIKE SLOVENIJE

Odbor za gospodarstvo in finance

Štev. 21/1-53

LJUDSKI SKUPŠČINI LRS

Ljubljana.

Odbor za gospodarstvo in finance Ljudske skupščine LRS je na svoji seji dne 21. januarja 1953 obravnaval predlog zakona o potrditvi državnega zaključnega računa za leto 1951, ki ga je vlada LRS dostavila Ljudski skupščini v razpravo in odobritev na osnovi 61. člena ustave LRS.

Pri razpravi o tem zakonskem predlogu, katerega je obrazložil zastopnik vlade, je odbor ugotovil:

Da je bil republiški proračun za leto 1951 izvajan v skladu z zakonskimi predpisi in odobrenimi pooblastili ter znašajo dohodki 121,5% od predvidene kvote in izdatki 123,1%, kar pomeni, da so bili izdatki preseženi.

Presežek izvršenih izdatkov nad doseženimi dohodki v znesku 216,799.276 dinarjev je bil pokrit iz zveznega proračuna za likvidacijo obveznosti, ki so nastale z izvajanjem gospodarskih ukrepov.

Zaključnemu računu je kot sestavni del priložen obračun izplačanih obveznosti v državnem proračunu za leto 1951 v znesku 3.694,219.073 din, ki so kriče iz vračil proračunskih sredstev, ki izvirajo iz proračuna za leto 1951, in iz presežkov lastnih obratnih sredstev gospodarskih podjetij in drugih dohodkov v gospodarstvu, ki niso bili planirani v proračunu za 1952. leto, ter iz sredstev zveznega proračuna za likvidacijo obveznosti s tem, da se razčistijo odnosi med proračunom ter gospodarskimi podjetji ob prehodu na nov gospodarski sistem.

Po odobritvi poročila je odbor za svojega poročevalca določil ljudskega poslanca Ivana Trojarja.

Odbor za gospodarstvo in finance pošilja to poročilo Ljudski skupščini LRS s predlogom, da poročilo sprejme in predlog zakona o potrditvi državnega zaključnega računa LRS za leto 1951 v predlagani obliki uzakoni.

Ljubljana, dne 22. januarja 1953.

Tajnik:

Miha Berčič l. r.

Predsednik:

Jože Borštnar l. r.

Člani:

Tone Ulrih l. r.

Stana Boštjančič l. r.

Janko Markič l. r.

Janez Petrovič l. r.

Maks Krmelj l. r.

Franc Češnovar l. r.

Martin Žugelj l. r.

inž. Alojz Pohar l. r.

Anton Labura l. r.

Ivan Trojar l. r.

Andrej Petelin l. r.

PREDLOG USTAVNEGA ZAKONA

O TEMELJIH DRUŽBENE IN POLITIČNE UREDITVE IN O REPUBLIŠKIH ORGANIH OBLASTI LJUDSKE REPUBLIKE SLOVENIJE

Da bi se ustavni sistem spravil v sklad s spremembami v temeljih družbene in politične ureditve, izdaja Ljudska skupščina Ljudske republike Slovenije

USTAVNI ZAKON:

O TEMELJIH DRUŽBENE IN POLITIČNE UREDITVE IN O REPUBLIŠKIH ORGANIH OBLASTI LJUDSKE REPUBLIKE SLOVENIJE

I. Temeljna načela

1. Ljudska republika Slovenija

1. člen

Ljudska republika Slovenija je socialistična demokratična država delovnega ljudstva Slovenije, ki se je prostovoljno združilo z delovnim ljudstvom drugih ljudskih republik v Federativni ljudski republiki Jugoslaviji kot zvezni državi enakopravnih in suverenih narodov.

2. člen

Vsa oblast v Ljudski republiki Sloveniji pripada delovnemu ljudstvu.

Delovno ljudstvo izvršuje oblast in vodi družbene zadeve po svojih predstavnikih v ljudskih odborih in v Ljudski skupščini Ljudske republike Slovenije, v delavskih svetih in v drugih samoupravnih organih pa tudi neposredno z volitvami, z odpoklicem, z referendumom, na zborih volivcev, z udeležbo državljanov v upravi in pravosodju in v drugih oblikah.

3. člen

Družbena lastnina proizvodjalnih sredstev, samouprava proizvajalcev v gospodarstvu in samouprava delovnega ljudstva v občini, mestu in okraju so temelj družbene in politične ureditve.

Zagotovljena je samouprava delovnega ljudstva na prosvetnem, kulturnem in socialnem področju.

Samouprava proizvajalcev in samouprava delovnega ljudstva se izvršuje v skladu s splošnimi družbenimi koristmi, kot so izražene v zakonih in drugih sklepih predstavniških teles delovnega ljudstva — Zvezne ljudske skupščine, Ljudske skupščine Ljudske republike Slovenije in ljudskih odborov.

4. člen

Zagotovljeno je:

svobodno združevanje delovnega ljudstva za uresničenje demokratičnih političnih, gospodarskih, socialnih, znanstvenih, kulturnih, umetniških, strokovnih, športnih in drugih skupnih koristi;
osebne svoboščine in druge temeljne pravice človeka in državljana;
pravica do dela.

5. člen

Samouprava proizvajalcev v gospodarstvu obsega zlasti:

pravico delovnih kolektivov, da vodijo gospodarske organizacije neposredno in po delavskih svetih, zborih kmetijskih zadrug in po drugih predstavniških organih, ki jih sami volijo in odpoklicujejo;

pravico proizvajalcev, da so voljeni v predstavniška telesa gospodarskih organizacij;

pravico gospodarske organizacije, da si sama postavlja svoje gospodarske plane; da po izpolnitvi družbenih obveznosti sama razpolaga s svojimi dohodki, pri tem pa se ji zagotavlja z zakonom določeni minimum: da v mejah svojih dohodkov določa zaslužek delavcem in uslužbencem, vendar pa je delovnim ljudem v gospodarskih podjetjih z zakonom zagotovljen najmanjši zaslužek iz družbenih sredstev;

pravico proizvajalcev, da po svojih predstavnikih v zborih proizvajalcev določajo, koliko materialnih sredstev naj se da za družbene potrebe in kako naj se porabijo.

Proizvajalci izvršujejo samoupravne pravice na podlagi ustave in zakonov in v okviru družbenih planov.

Samoupravne pravice pridobijo delovni kolektivi že z ustanovitvijo gospodarske organizacije.

6. člen

Samouprava delovnega ljudstva na prosvetnem, znanstvenem, kulturnem, socialnem in zdravstvenem področju se izvršuje po samoupravnih zavodih,

nadalje s tem, da sodelujejo predstavniki poklicnih in drugih prizadetih družbenih organizacij in državljanov v organih državne uprave na teh področjih, ter v drugih oblikah družbenega upravljanja.

7. člen

Ljudski odbori — kot organi ljudske samouprave — so temeljni organi oblasti delovnega ljudstva Ljudske republike Slovenije in najvišji organi oblasti občine, mesta in okraja.

Okrajni in mestni ljudski odbori so sestavljeni iz okrajnega oziroma mestnega zbora in zbora proizvajalcev.

Odbornike občinskega, mestnega in okrajnega ljudskega odbora volijo kot svoje predstavnike in jih odpoklicujejo prebivalci občine, mesta oziroma kraja; odbornike zbora proizvajalcev okrajnega oziroma mestnega ljudskega odbora pa volijo in odpoklicujejo proizvajalci v mestu oziroma okraju.

Delovno ljudstvo v občini, mestu in okraju sodeluje pri izvrševanju oblasti tudi neposredno s referendumom, na zborih volivcev, z udeležbo državljanov v upravi in pravosodju ter v drugih oblikah.

8. člen

Uresničujoč samoupravo v občini, mestu in okraju, prenaša delovno ljudstvo Ljudske republike Slovenije na republiške organe oblasti izvrševanje tistih zadev, ki imajo splošen pomen za republiško družbeno skupnost.

Pravice in dolžnosti republiških organov oblasti so določene z ustavo.

Samo z zakonom se smejo za opravljanje zadev, ki spadajo v republiško pristojnost, v občini, mestu oziroma okraju ustanoviti upravni organi, ki so podrejeni naravnost republiškim upravnim organom.

9. člen

Republiški organi oblasti imajo te pravice in dolžnosti:

zagotavljajo planski razvoj narodnega gospodarstva v Ljudski republiki Sloveniji v okviru enotnega gospodarskega sistema in družbenega plana Federativne ljudske republike Jugoslavije;

urejajo na prosvetnem, znanstvenem in kulturnem področju in na področjih ljudskega zdravstva in socialne politike vprašanja, ki imajo splošen pomen za Ljudsko republiko Slovenijo, in zagotavljajo temeljne pogoje za razvoj prosvete, znanosti in kulture in za varstvo ljudskega zdravja; zagotavljajo enotnost šolskega sistema in pouka; skrbijo, da se v redu izvršujejo javne naloge na socialnem področju;

skrbijo za to, da se uresničujejo in varujejo samoupravne pravice proizvajalcev v gospodarstvu in samoupravne pravice delovnega ljudstva v občini, mestu in okraju ter v zavodih;

skrbijo za to, da se uresničujejo in varujejo svoboščine in demokratične pravice državljanov in njihova enakopravnost ne glede na narodnost, raso in vero; varujejo pravice narodnih manjšin v Ljudski republiki Sloveniji in jim zagotavljajo enakopravnost v družbenem življenju;

zagotavljajo enotnost pravnega reda v Ljudski republiki Sloveniji ter zakonitost in enotno uporabo zakonov;

skrbijo za organizacijo in delovanje organov oblasti in spravljajo v sklad delo ljudskih odborov z enotnim sistemom oblasti;

organizirajo pravosodje v Ljudski republiki Sloveniji;

zagotavljajo in varujejo javni red na ozemlju Ljudske republike Slovenije;

sodelujejo pri izvrševanju zadev iz izključne pristojnosti federacije na področju varstva družbene in politične ureditve; opravljajo druge zadeve, ki so jim dane z zveznimi zakoni in drugimi predpisi.

Te pravice in dolžnosti izvršujejo republiški organi oblasti v okviru pristojnosti, ki je določena zanje s tem zakonom.

10. člen

Razen tistih pravic, ki so z ustavo določene za zvezne in republiške organe oblasti, opravljajo ljudski odbori samostojno vse zadeve, ki imajo splošen pomen za skupnost v gospodarskem, komunalnem, kulturnem in socialnem življenju in razvoju občine, mesta oziroma okraja.

Ljudski odbori izdajajo na podlagi in v mejah pravic, ki so jim dane z zakonom in s splošnimi predpisi višjih državnih organov, dopolnilne predpise za ureditev zadev iz svoje pristojnosti; v zadevah, ki imajo splošen pomen za gospodarski, komunalni, kulturni in socialni razvoj občine, mesta oziroma okraja, pa izdajajo samostojno predpise in druge akte, če te zadeve niso urejene z zakonom.

Ljudski odbori neposredno izvršujejo zvezne in republiške zakone s tem, da izdajajo upravne odločbe in opravljajo druga upravna opravila, kolikor to z ustavo ali zakonom ni dano v pristojnost zveznih oziroma republiških organov oblasti.

Občinski ljudski odbor opravlja vse zadeve, ki imajo splošen pomen za gospodarski, komunalni, kulturni in socialni razvoj občine, kolikor za posamezne zadeve ni določena pristojnost okrajnega ljudskega odbora.

Ljudski odbori volijo sodnike okrajnih in okrožnih sodišč po določbah posebnega zakona.

Svojo organizacijo in delo predpiše ljudski odbor s statutom.

11. člen

Ljudski odbor izvršuje oblast na podlagi in v mejah ustave in zakonov.

Pri opravljanju zadev iz svoje pristojnosti se opira ljudski odbor na gospodarske in druge družbene organizacije, samoupravne zavode in društva ter na pobudo državljanov; nasproti tem organizacijam, zavodom in društvom ima ljudski odbor samo tiste pravice, ki so določene z zakonom.

12. člen

Ljudski odbor razpolaga sam s tistim delom dohodkov, ki ga gospodarske organizacije v skladu z zveznim in republiškim družbenim planom oddajo občini, mestu oziroma okraju; ljudski odbor ima pravico do odstotka davkov, določenega z zakonom, in pravico vpeljati lokalno doklado; občinski in mestni ljudski odbor imata tudi pravico vpeljati posebni krajevni prispevek.

Ljudski odbor samostojno sprejme proračun. Mestni in okrajni ljudski odbor samostojno sprejemata družbeni plan.

Ljudski odbor ima nadzorstvo nad gospodarjenjem s splošnim ljudskim premoženjem; občinski oziroma mestni ljudski odbor gospodarita z vsemi zemljišči in poslopji, ki so splošno ljudsko premoženje, kolikor ta pravica ne pripada drugim državnim organom, gospodarskim organizacijam, zavodom in skupnostim.

13. člen

Republiški organi oblasti imajo nasproti ljudskim odborom samo tiste pravice, ki so določene z zakonom.

Republiški organi oblasti imajo pravico nadzorovati zakonitost dela ljudskih odborov; okrajni ljudski odbor ima v mejah zakona pravico nadzorovati zakonitost dela občinskih ljudskih odborov.

Ljudski odbor ima pravico podati za varstvo samoupravnih pravic Izvršnemu svetu oziroma Ljudski skupščini ugovor, če misli, da je bila s predpisom ali z drugim aktom višjega državnega organa kršena kakšna njegova z zakonom določena pravica.

2. Ljudska republika Slovenija in Federativna ljudska republika Jugoslavija

14. člen

Razen z zvezno ustavo določenih pravic, ki jih delovno ljudstvo poveri federaciji, izvršuje Ljudska republika Slovenija oblast samostojno.

15. člen

Ozemlje Ljudske republike Slovenije je sestavni del ozemlja Federativne ljudske republike Jugoslavije in njenega enotnega državnega, gospodarskega in carinskega območja.

Blagovni promet v Ljudski republiki Sloveniji in tudi blagovni promet med Ljudsko republiko Slovenijo in drugimi ljudskimi republikami Federativne ljudske republike Jugoslavije je prost in se ne more omejiti z nobenim aktom republiških organov ali ljudskih odborov.

16. člen

Zvezni zakoni in drugi akti zveznih organov veljajo na ozemlju Ljudske republike Slovenije.

Če se zvezni zakon in zakon Ljudske republike Slovenije ne ujemata, se uporablja zvezni zakon.

17. člen

Upravni in sodni akti in listine državnih organov drugih ljudskih republik Federativne ljudske republike Jugoslavije imajo enako veljavo v Ljudski republiki Sloveniji.

18. člen

Državljeni drugih ljudskih republik Federativne ljudske republike Jugoslavije uživajo na ozemlju Ljudske republike Slovenije enake pravice kakor državljani Ljudske republike Slovenije.

II. Republiški organi oblasti

A. Ljudska skupščina

1. Pravice Ljudske skupščine

19. člen

Ljudska skupščina Ljudske republike Slovenije je predstavnik suverenosti slovenskega naroda in najvišji organ oblasti Ljudske republike Slovenije.

Ljudska skupščina izvršuje svoje pravice in dolžnosti na podlagi in v mejah zvezne ustave, ustave Ljudske republike Slovenije in zveznih zakonov.

20. člen

Ljudska skupščina izvršuje pravice, ki pripadajo republiškim organom oblasti, neposredno in po Izvršnem svetu kot svojem izvršilnem organu. Nekatere izvršilne zadeve pa opravljajo po smernicah in pod nadzorstvom Izvršnega sveta republiški upravni organi.

Pravice, ki pripadajo republiškim organom oblasti na področju pravosodja, izvršuje Vrhovno sodišče Ljudske republike Slovenije na podlagi zakonov.

21. člen

Samo Ljudska skupščina je pristojna:

1. da spreminja ustavo Ljudske republike Slovenije;
2. da sprejema republiške zakone, republiški družbeni plan in republiški proračun; da potrjuje končni obračun o izpolnitvi republiškega družbenega plana in sklepi račun o izvršitvi republiškega proračuna;
3. da voli in razrešuje predsednika in člane Izvršnega sveta;
4. da voli in razrešuje sodnike Vrhovnega sodišča Ljudske republike Slovenije;
5. da voli z zvezno ustavo določeno število ljudskih poslancev za Zvezni zbor Zvezne ljudske skupščine in jih odpoklicuje;
6. da sklepa dogovore z Ljudsko republiko Hrvatsko o teritorialnih spremembah med Ljudsko republiko Slovenijo in Ljudsko republiko Hrvatsko; take dogovore pa mora predložiti v potrditev Zvezni ljudski skupščini;
7. da daje smernice za delo Izvršnega sveta;
8. da ustanavlja samoupravne zavode in posebne šole, ki imajo pomen za vso republiko, ter visoke šole;
9. da podeljuje amnestijo za kazniva dejanja, ki so določena z republiškimi zakoni;
10. da odloča o podaljšanju mandata občinskim, mestnim in okrajnim ljudskim odborom največ za eno leto in o razpisu splošnih volitev za ljudske odbore še pred potekom časa, za katerega so bili izvoljeni; da odloča o ugovorih, ki jih podajo za varstvo svojih samoupravnih pravic ljudski odbori zoper akte Izvršnega sveta.

Skupščina sprejema deklaracije in resolucije o zadevah, ki spadajo v pristojnost republiških organov oblasti, in o drugih vprašanjih, ki imajo splošen pomen za Ljudsko republiko Slovenijo.

Skupščina daje priporočila za delo državnih organov, samoupravnih zavodov in gospodarskih organizacij.

22. člen

Ljudska skupščina samostojno sprejema zakone.

Na področjih, na katerih so izdani zvezni splošni zakoni, sprejema Ljudska skupščina zakone v skladu z načeli, postavljenimi v zveznih zakonih.

Na področjih, na katerih so izdani zvezni temeljni zakoni, sprejema Ljudska skupščina dopolnilne zakone.

Na področjih izključne zvezne zakonodaje lahko sprejema Ljudska skupščina zakone samo, če in kolikor je za to posebej pooblašena z zveznim zakonom.

Ljudska skupščina sme v zadevah s področja zvezne splošne in temeljne zakonodaje sprejeti republiški zakon tudi takrat, kadar ni zveznega zakona. Če se pozneje izda zvezni temeljni zakon, prenehajo veljati tiste določbe republiškega zakona, ki se nanašajo na vprašanje, ki je urejeno z zveznim temeljnim zakonom.

23. člen

Samo z zakonom se smejo urejati zadeve, ki se tičejo: organizacije oblasti in javnih služb, ki so splošnega pomena; republiškega državljanstva; razdelitve Ljudske republike Slovenije na občine, mesta in okraje; volitev in odpoklica ljudskih predstavnikov; društev, zborovanj in shodov; amnestije in pomilostitve; planskega vodstva narodnega gospodarstva; gospodarskih organizacij; prometa, zvez in cest; dobrin, ki so v splošni rabi; proračuna, družbenega prispevka, davkov in drugih davščin; izkoriščanja naravnih bogastev in sil; univerze in visokih šol, splošnih izobraževalnih, posebnih, strokovnih in osnovnih šol; dela; družine, zakonske zveze in skrbništva; zatiranja nalezljivih bolezní; uslužbencev državne administracije in tudi druge zadeve iz izključne pristojnosti republiških organov oblasti. O teh zadevah smejo ljudski odbori izdajati predpise samo, če in kolikor so za to posebej pooblašteni z zakonom.

Ljudska skupščina postavlja z zakonom samo splošna načela za predpise ljudskih odborov ali pa z zakonom ureja samo temeljna vprašanja o zadevah, ki imajo splošen pomen za gospodarski, komunalni, kulturni in socialni razvoj občine, mesta oziroma okraja, če to zahteva splošna korist republike. Ljudski odbori izdajajo v takih zadevah svoje predpise v okviru splošnih načel, postavljenih z republiškim zakonom oziroma dopolnjujejo s svojimi predpisi ustrezne določbe republiškega zakona. Če ni republiškega zakona, lahko ljudski odbori samostojno izdajajo svoje predpise. Če se pozneje izda republiški zakon, prenehajo veljati predpisi ljudskega odbora, ki se nanašajo na temeljna vprašanja, ki so urejena z republiškim zakonom.

Če se predpis ljudskega odbora ne ujema s predpisi republiškega zakona, se uporablja republiški zakon.

24. člen

Z republiškim družbenim planom se zagotovijo republiškim organom oblasti samo tista z zakonom določena finančna sredstva, ki so namenjena za zadeve iz njihove pristojnosti, za pomoč mestom in okrajem in za pomoč zavodom in gospodarskim organizacijam, ki imajo splošen pomen za Ljudsko republiko Slovenijo.

Z republiškim proračunom se določijo in razdelijo finančna sredstva, ki so potrebna za zadeve iz republiške pristojnosti in za delo republiških organov in zavodov.

25. člen

Ljudska skupščina lahko sklene, da se zakonski predlog — in sicer preden ga skupščina sprejme ali potem ko ga je že sprejela — ali pa tudi kakšno drugo vprašanje iz pristojnosti republiških organov oblasti predloži volilnemu telesu, da o njem odloči (referendum).

Referendum lahko predlaga petina članov enega doma ali Izvršni svet.

Odločitev volilnega telesa je obvezna. Dve leti po referendumu se ne more izdati zakon ali drug akt, ki bi bil v nasprotju z določitvijo volilnega telesa.

O referendumu bo izdan poseben zakon.

26. člen

Zakoni se objavljajo v uradnem listu. Zakon začne veljati osmi dan po objavi, če zakon sam ne določi drugače.

27. člen

Zakon ne more imeti učinka za nazaj, razen če je to v zakonu izrečno določeno.

Zakon, ki določa kazni, ima lahko učinek za nazaj samo, če je za storilca milejši.

28. člen

Ljudska skupščina se voli za štiri leta.

Skupščina lahko podaljša svoj mandat v vojni ali v drugih izrednih razmerah za čas, dokler tako stanje traja.

Skupščina lahko sklene, da se razpusti, še preden preteče doba, za katero je bila izvoljena.

29. člen

Volitve v novo Ljudsko skupščino morajo biti razpisane, preden poteče zadnji dan dobe, za katero je bila skupščina izvoljena.

Če si je Ljudska skupščina podaljšala mandat, morajo biti razpisane volitve brž ko prenehajo okoliščine, zaradi katerih si je podaljšala mandat.

Od dneva, ko se Ljudska skupščina razpusti, pa do dneva volitev v novo Ljudsko skupščino ne smejo preteči več kot trije meseci in ne manj kot dva meseca.

30. člen

Spremembo ustave lahko predlaga najmanj 20 poslancev enega doma ali Izvršni svet.

Skupščina sklepa najprej v vsakem domu z večino glasov o tem, ali naj se vzame predlog za spremembo ustave v obravnavo.

Sprememba ustave je sprejeta, če glasuje zanjo tri petine članov vsakega doma.

2. Doma Ljudske skupščine

31. člen

Ljudsko skupščino sestavljata dva doma: Republiški zbor in Zbor proizvajalcev.

32. člen

Republiški zbor sestavljajo ljudski poslanci, ki jih izvolijo državljani v okrajih in mestih na podlagi splošne, enake in neposredne volilne pravice.

Zbor proizvajalcev sestavljajo ljudski poslanci, ki jih izvolijo tisti proizvajalci, ki delajo v proizvodnji, prevozništvu in trgovini, in sicer v takšnem razmerju, kot so udeležena gospodarska področja pri skupnem družbenem produktu Ljudske republike Slovenije.

33. člen

Ljudske poslance za Republiški zbor volijo državljani v mestih in okrajih po pravilu: en poslanec na 12.000 prebivalcev.

34. člen

Ljudske poslance za Zbor proizvajalcev volijo kot predstavnike svojih gospodarskih organizacij delavci in uslužbenci gospodarskih podjetij, člani kmetijskih zadrug ter obrtniki in obrtni delavci.

V Zbor proizvajalcev se voli toliko poslancev kot ustreza pravilu: en poslanec na 16.000 proizvajalskega prebivalstva.

35. člen

Ljudske poslance za Zbor proizvajalcev volijo industrijski, kmetijski in obrtni proizvajalci, in sicer vsak posebej v svoji proizvajalski skupini.

Industrijska skupina obsega delavce in uslužbence v industriji, rudarstvu, gozdarstvu, gradbeništvu, prevozništvu, trgovini, gostinstvu in pri komunalnih delih.

Kmetijska skupina obsega kmete, ki so člani kmetijskih zadrug, ter delavce in uslužbence kmetijskih posestev.

Obrtna skupina obsega delovne ljudi v obrtništvu.

Pravico voliti poslance za Zbor proizvajalcev imajo proizvajalci, ki imajo splošno volilno pravico.

V vsaki proizvajalski skupini se voli v Zbor proizvajalcev toliko poslancev, kot ustreza razmerju, s katerim je posamezna proizvajalska skupina udeležena pri skupnem družbenem produktu Ljudske republike Slovenije, kot je določen v tekočem republiškem družbenem planu.

V vsaki proizvajalski skupini se volijo poslanci po pravilu, da se voli po en poslanec na enako število proizvajalskega prebivalstva.

36. člen

Za poslanca Republiškega zbora je lahko voljen vsak državljan, ki ima splošno volilno pravico.

Za poslanca Zbora proizvajalcev je lahko voljen vsak proizvajalec, ki ima splošno volilno pravico in pripada proizvajalski skupini, iz katere se voli poslanec. Za poslanca Zbora proizvajalcev je lahko voljen tudi sindikalni funkcionar, ki so ga proizvajalci izvolili za funkcionarja.

Poslanec, ki za trajno preneha biti proizvajalec ali spremeni proizvajalsko skupino, v kateri je bil izvoljen, preneha mandat.

37. člen

Ljudski poslanci Republiškega zbora pridobijo pravice članov okrajnega oziroma mestnega zbora tistega okrajnega oziroma mestnega ljudskega odbora, na katerega območju so bili izvoljeni.

Člani Zbora proizvajalcev pridobijo pravico članov zbora proizvajalcev tistega okrajnega oziroma mestnega ljudskega odbora, na katerega območju so bili izvoljeni.

38. člen

Volivci imajo pravico odpoklicati ljudskega poslanca.

39. člen

O volitvah in odpoklicu ljudskih poslancev se glasuje tajno.

40. člen

Republiški zbor in Zbor proizvajalcev sta enakopravna:

1. kadar odločata o spremembi ustave;
2. kadar sprejemata republiški družbeni plan in republiški proračun; kadar potrjujeta končni obračun o izpolnitvi republiškega družbenega plana in sklepni račun o izvršitvi republiškega proračuna;
3. kadar sprejemata zakone s področja gospodarstva, dela in socialnega zavarovanja;
4. kadar sklepata o razpisu referendumu o zadevah s področja gospodarstva, dela in socialnega zavarovanja;
5. kadar odločata o podaljšanju mandata Ljudske skupščine, o tem, ali so prenehale okoliščine, zaradi katerih je bil podaljšan mandat Ljudske skupščine, in o tem, da se Ljudska skupščina razpusti pred potekom dobe, za katero je bila izvoljena.
6. kadar odločata o nagradah ljudskih poslancev in o prejemkih predsednika, podpredsednika in tajnika Ljudske skupščine ter predsednika in članov Izvršnega sveta;
7. kadar sklepata o ugovorih, ki jih podajo ljudski odbori za varstvo svojih samoupravnih pravic na področju gospodarstva, dela in socialnega zavarovanja;
8. kadar sprejemata deklaracije in resolucije o vprašanjih s področja gospodarstva, dela in socialnega zavarovanja.

41. člen

Republiški zbor in Zbor proizvajalcev zasedata vsak posebej.

Predlog zakona, ki ga enakopravno sprejemata oba doma, se lahko predloži enemu ali drugemu domu.

Doma lahko skleneta, da bosta na skupni seji obravnavala posamezen zakonski predlog ali drugo vprašanje, o katerem odločata oba doma enakopravno; vendar glasujeta o zakonskih predlogih vsak dom zase na svoji seji.

42. člen

Na skupni seji obeh domov Ljudska skupščina:

1. voli in razrešuje predsednika in člane Izvršnega sveta;
2. voli in razrešuje predsednika, podpredsednika in tajnika Ljudske skupščine;
3. voli in razrešuje sodnike Vrhovnega sodišča Ljudske republike Slovenije;
4. voli in razrešuje člane odborov in komisij Ljudske skupščine;
5. razglasi spremembo ustave.

43. člen

Vse zadeve iz pristojnosti Ljudske skupščine, razen tistih, o katerih odločata oba doma enakopravno ali na skupni seji obeh domov, in tistih, o katerih odloča samo Zbor proizvajalcev, opravlja samo republiški zbor.

Člani Zbora proizvajalcev imajo pravico predlagati Republiškemu zboru, naj se spremeni zakonski predlog, o katerem sklepa samo Republiški zbor, in tudi dajati predloge za spremembo zakonov, ki jih je sprejel samo Republiški zbor.

44. člen

Predlog zakona ali drugega akta, o katerem enakopravno odločata oba doma, je sprejet, če je izglasovan v obeh domih v enakem besedilu.

Vsak dom ima pravico predlagati, naj se spremeni predlog zakona ali kakšnega drugega akta, ki ga je že izglasoval drugi dom. Tako spremenjeni predlog se vrne v pritrditev domu, od katerega je predlog prišel.

Če se doma ne zedinita glede besedila zakona, določita skupno komisijo, sestavljeno iz enakega števila poslancev obeh domov z nalogo, da doseže soglasje.

Če se v komisiji ne doseže soglasje med večino predstavnikov enega in drugega doma ali če doma ne potrdita besedila, ki ga predlaga komisija, se obravnavanje spornega vprašanja preloži za sedem dni.

Po tem roku se na sejah znova obravnavajo vprašanja, o katerih ni bilo doseženo soglasje. Če se tudi po dveh zaporednih obravnavah ne doseže soglasje, se Ljudska skupščina razpusti in razpišejo volitve za novo Ljudsko skupščino.

45. člen

Spore o pristojnosti med domoma rešuje Ljudska skupščina na skupni seji obeh domov.

46. člen

Zbor proizvajalcev lahko daje priporočila gospodarskim organizacijam za njihovo delo ter državnim organom in samoupravnim zavodom o vprašanjih s področja gospodarstva, dela in socialnega zavarovanja.

Zbor proizvajalcev lahko v mejah z zakonom določenih pravic izdaja odloke za delo gospodarskih organizacij, državnih organov in samoupravnih zavodov.

47. člen

Republiški zbor in Zbor proizvajalcev sklepata vsak sam o verifikaciji mandatov svojih članov.

48. člen

Vsak dom lahko sklene, da se razpusti, še preden preteče doba, za katero je bila Ljudska skupščina izvoljena; vendar pa dela še naprej, dokler ni izvoljen novi dom. Novi dom se razpusti, ko preteče doba, za katero je bila izvoljena Ljudska skupščina.

49. člen

Vsak dom sprejme svoj poslovnik, oba doma skupaj pa poslovnik za skupne seje.

3. Predsednik Ljudske skupščine in predsednika domov

50. člen

Ljudska skupščina Ljudske republike Slovenije si izvoli izmed poslancev predsednika, enega ali dva podpredsednika in tajnika. Izvoli jih za dobo, za katero je sama izvoljena.

Predsednik, podpredsednik in tajnik ostanejo na svojem mestu tudi še po razpustu skupščine do izvolitve novega predsednika, podpredsednika in tajnika.

Predsednik Ljudske skupščine predstavlja skupščino, podpisuje poleg predsednika Izvršnega sveta ukaze o razglasitvi zakonov, vodi skupne seje

obeh domov ter skrbi za to, da se dela po poslovniku in da se izvršujejo sklepi skupščine in njenih domov.

Kadar je predsednik skupščine zadržan, ga nadomestuje podpredsednik.

Predsednik oziroma podpredsednik skupščine se ne sme udeleževati obravnave in tudi ne sme glasovati, kadar vodi sejo.

Tajnik Ljudske skupščine skrbi za njeno administracijo.

51. člen

Vsak dom si izvoli za eno leto izmed sebe vsak svojega predsednika, podpredsednika in po tri zapisnikarje.

Predsednik doma vodi seje doma in skrbi, da se dela po poslovniku.

Predsednik oziroma podpredsednik doma se ne sme udeleževati obravnave in tudi ne sme glasovati, kadar vodi sejo.

4. Pravice in dolžnosti ljudskih poslancev

52. člen

Vsak poslanec ima pravico, dajati domu, katerega član je, predloge zakonov, odlokov, priporočil, deklaracij in resolucij. Poslanci imajo tudi pravico dajati predloge takšnih odlokov, priporočil, deklaracij in resolucij, o katerih sklepa Ljudska skupščina na skupni seji obeh domov.

Poslanci imajo pravico sodelovati v vsakem odboru svojega doma, čeprav niso člani odbora; nimajo pa pravice glasovati.

53. člen

Vsak poslanec ima pravico obrniti se z vprašanji na Izvršni svet. Izvršni svet odgovori na vprašanje na seji doma ali na skupni seji obeh domov ali pa pismeno.

Poslanec, ki je postavil vprašanje, ima pravico predlagati domu oziroma skupščini, naj začne obravnavo o vprašanju, ki ga je postavil.

Vsak poslanec ima pravico zahtevati po svojem domu pojasnila od državnega sekretarja, predsednika sveta ali od sekretarja sveta. Državni sekretar, predsednik sveta oziroma sekretar mora dati zahtevano pojasnilo pismeno, razen če sklene dom ali skupščina, naj ga da osebno na seji.

54. člen

Člani Republiškega zbora morajo o svojem delu ter o delu Republiškega zbora in Ljudske skupščine poročati volivcem neposredno ali pa po okrajnem oziroma mestnem zboru tistega ljudskega odbora, v katerem imajo odborniške pravice.

V zadevah, ki spadajo v pristojnost Republiškega zbora ali Ljudske skupščine, ima okrajni oziroma mestni zbor ljudskega odbora, v katerem ima poslanec odborniške pravice, pravico zahtevati od poslanca, naj sporoči Republiškem zboru oziroma Ljudski skupščini njegov predlog ali njegovo mnenje; poslanec je pa dolžan to storiti.

55. člen

Člani zbora proizvajalcev morajo o svojem delu ter o delu Zbora proizvajalcev in Ljudske skupščine poročati volivcem neposredno ali pa po zboru proizvajalcev tistega ljudskega odbora, v katerem imajo odborniške pravice.

V zadevah, ki spadajo v pristojnost Zbora proizvajalcev ali Ljudske skupščine, ima zbor proizvajalcev ljudskega odbora, v katerem ima poslanec odborniške pravice, pravico zahtevati od poslanca, naj sporoči Zboru proizvajalcev oziroma Ljudski skupščini njegov predlog ali njegovo mnenje; poslanec je pa dolžan to storiti.

56. člen

Poslanci Republiškega zbora imajo pravico do stalne mesečne nagrade. Dolžnost poslancev Zbora proizvajalcev je častna; poslanci pa imajo pravico do povračila stroškov, ki jih imajo zaradi opravljanja svojih poslanskih dolžnosti in tudi pravico do povračila izgubljenega zaslužka za čas, ko opravljajo svoje poslanske dolžnosti.

57. člen

Poslanec ne sme biti poklican na odgovornost, ne sme se mu vzeti prostost in tudi ne sme biti kaznovan za glasovanje ali izraženo mnenje v skupščini.

Poslancu se brez dovoljenja doma, katerega član je, ne sme vzeti prostost in se proti njemu ne sme začeti kazenski postopek, razen če je bil zaloten pri takem kaznivem dejanju, za katero je predpisana kazen strogega zapora nad pet let ali hujša kazen. V takem primeru mora državni organ, ki je poslancu vzel prostost ali začel zoper njega kazenski postopek, to takoj naznaniti predsedniku Ljudske skupščine; ta predloži zadevo ustreznemu domu, da odloči ali naj se postopek nadaljuje oziroma ali naj ostane odvetje prostosti v veljavi.

Kadar dom ni zbran, da mandatno-imunitetni odbor ustreznega doma dovoljenje za to, da se sme poslancu vzeti prostost in začeti oziroma nadaljevati zoper njega kazenski postopek; potrebna pa je naknadna potrditev doma.

58. člen

Ljudski poslanec ne more biti obenem uslužbenc v državni upravi in tudi ne sodnik.

5. Seje

59. člen

Ljudska skupščina stalno zaseda vso dobo, za katero je bila izvoljena, in dela na določeni sejah domov, na skupnih sejah obeh domov ter v stalnih in drugih odborih in komisijah.

Nova Ljudska skupščina se zbere najpozneje trideseti dan po volitvah.

60. člen

Sejo posameznega doma skliče predsednik Ljudske skupščine na podlagi sklepa doma, na predlog predsednika doma, posameznega odbora, petine članov doma ali Izvršnega sveta ali sam od sebe ali pa kadar to določa ta zakon.

Skupno sejo obeh domov skliče predsednik Ljudske skupščine na podlagi sklepa skupščine ali na predlog enega doma, posameznega odbora ali Izvršnega sveta ali sam od sebe ali pa, kadar to določa ta zakon.

Če predsednik skupščine ne skliče seje, kadar je to predpisano ali predlagano, se skupščina oziroma njen dom zbere na povabilo dvajsetih poslancev ali Izvršnega sveta.

61. člen

Republiški zbor oziroma Zbor proizvajalcev veljavno sklepa z večino glasov na seji, na kateri je navzočih večina poslancev enega oziroma drugega zbora.

Ljudska skupščina na seji obeh domov veljavno sklepa z večino glasov, če je navzočih večina poslancev enega in drugega doma.

6. Odbori in komisije

62. člen

Republiški zbor in Zbor proizvajalcev imata vsak kot svoja stalna odbora: zakonodajni odbor in mandatno-imunitetni odbor.

Vsak dom lahko ustanovi stalne odbore tudi za druge zadeve iz svoje pristojnosti, anketne odbore ter druge odbore in komisije za opravljanje posebnih nalog.

Ljudska skupščina ima kot stalni komisiji: komisijo za razlago zakonov in komisijo za ljudske odbore.

Če je potrebno, se lahko ustanovijo tudi odbori in druge komisije Ljudske skupščine.

63. člen

Člani Izvršnega sveta ne morejo biti funkcionarji Ljudske skupščine ali domov in tudi ne člani odborov in komisij.

Predsednik Ljudske skupščine ne more biti član odbora ali komisije.

64. člen

Odbori proučujejo zakonske predloge, obravnavajo vprašanja, ki jih sprožijo odborovi člani in druga vprašanja iz pristojnosti doma in dajejo svojemu domu poročila in predloge.

Vsak zakonski predlog mora biti obravnavan v ustreznih odborih doma, preden se da v obravnavo domu, razen če dom sklene, naj se obravnava po hitrem postopku.

Vsak član odbora ima pravico predlagati, naj se dajo na dnevni red odborove seje vsa vprašanja, ki se nanašajo na uporabo zakonov, na delo državnih organov, samoupravnih zavodov in gospodarskih organizacij ali na druge zadeve, ki imajo splošen pomen ali pa pomen za volilno enoto, v kateri je bil izvoljen, kolikor to spada v področje odbora, ali pa načeti taka vprašanja kar med obravnavanjem v odboru.

Poslanec, ki ni član odbora, ima pravico, da v odboru svojega doma sproži vprašanje iz odborovega področja. Odbor odloči, ali se tako vprašanje da na dnevni red.

65. člen

Odbori lahko sprejemajo resolucije in dajejo v mejah svojega delovnega področja priporočila za delo državnih organov, samoupravnih zavodov in gospodarskih organizacij.

66. člen

Odbori lahko zahtevajo od Izvršnega sveta, naj jim odgovori na vprašanja in da pojasnila o svojem delu.

Člani Izvršnega sveta se lahko udeležujejo odborovih sej in lahko sodelujejo pri obravnavi, nimajo pa pravice glasovati.

Izvršni svet lahko predlaga, naj se dajo na dnevni red odborove seje posamezna vprašanja in tudi, naj se skliče odbor zato, da mu razloži svoje stališče o takih vprašanjih. Odbor taka vprašanja lahko obravnava, sprejema resolucije in da priporočila.

Odbor lahko zahteva od državnih sekretarjev, predsednikov svetov, sekretarjev svetov, podsekretarjev, direktorjev in drugih uslužbencev in strokovnjakov, naj mu ustno ali pisмено odgovorijo na vprašanja ali dajo poročila in pojasnila.

Odbor lahko zahteva od poslanca, naj mu poroča o stanju v svoji volilni enoti oziroma v gospodarskih organizacijah, ki so ga izvolile.

67. člen

Odbori lahko opravljajo ankete in zaslivanja. V ta namen smejo zahtevati od vseh državnih organov, samoupravnih zavodov in gospodarskih organizacij potrebne podatke, spise in listine.

68. člen

Komisija za razlago zakonov daje obvezne razlage republiških zakonov. Predlog za razlago zakona lahko da vsak ljudski poslanec, odbor doma, Izvršni svet in Vrhovno sodišče Ljudske republike Slovenije.

Obvezne razlage mora komisija predložiti pozneje v potrditev pristojnemu domu oziroma obema domoma.

Komisija za razlago zakonov šteje devet članov; izvoli jih Ljudska skupščina izmed ljudskih poslancev na skupni seji obeh domov.

Komisija za razlago zakonov dela tudi še po razpustu skupščine, dokler se ne izvoli nova komisija.

69. člen

Komisija za ljudske odbore odloča o sporih med okrajnim oziroma mestnim zborom in med zborom proizvajalcev okrajnega oziroma mestnega ljudskega odbora.

Komisija za ljudske odbore preučuje ugovore, ki jih podajo za varstvo svojih samoupravnih pravic ljudski odbori zoper akte Izvršnega sveta, in obravnava druga vprašanja s področja organizacije in dela ljudskih odborov, za katera je pristojna Ljudska skupščina ter daje domoma oziroma Ljudski skupščini predloge za rešitev teh vprašanj.

Člane komisije voli izmed ljudskih poslancev Ljudska skupščina na skupni seji obeh domov.

Komisija za ljudske odbore dela tudi še po razpustu skupščine, dokler se ne izvoli nova komisija.

70. člen

Odbori in stalne komisije delajo po poslovniku. Poslovnik sprejme vsak odbor oziroma komisija, potrdi pa ustrezni dom oziroma Ljudska skupščina.

Vsak odbor oziroma vsaka stalna komisija ima svojega predsednika in tajnika, ki ju izvoli sama.

Odbori enega doma in odbori obeh domov in tudi komisije imajo lahko tudi skupne seje, če je to potrebno.

B. Izvršni svet

71. člen

Ljudska skupščina poveri Izvršnemu svetu predstavljanje Ljudske republike Slovenije, skrb za izvajanje zakonov, nadzorstvo nad delom republiške uprave, nadzorstvo nad zakonitostjo dela ljudskih odborov in določenih samoupravnih zavodov, ter opravljanje drugih izvršilnih zadev iz pristojnosti republiških organov oblasti.

72. člen

Izvršni svet:

1. skrbi, da se izvršujejo zakoni, republiški družbeni plan in republiški proračun ter drugi akti Republiške ljudske skupščine, Zveznega izvršnega sveta in Zvezne ljudske skupščine; izdaja predpise in ukrepe za njihovo izvrševanje; izdaja ukrepe za izvrševanje zadev iz pristojnosti republiških organov oblasti; opravlja splošno nadzorstvo nad uporabo zakonov;

2. pripravi predloge republiškega družbenega plana, republiškega proračuna in drugih zakonov in jih predloži Ljudski skupščini;

3. nadzoruje v mejah zakona zakonitost dela ljudskih odborov; potrjuje statute ljudskih odborov okrajev, mest in mestnih občin; odloča v mejah zakona o ugovorih, ki jih za varstvo svojih samoupravnih pravic podajo ljudski odbori zoper akte republiških upravnih organov, občinski ljudski odbori pa tudi zoper akte okrajnih ljudskih odborov;

4. določa smernice za delo republiških upravnih organov ter smernice za delo ljudskih odborov v upravnih zadevah, ki spadajo v pristojnost republiških organov oblasti, katerih izvršitev pa je bila prenesena na ljudske odbore;

5. ustanavlja republiške upravne organe, razen državnih sekretariatov in svetov; predpisuje organizacijo in delo republiških upravnih organov; izdaja temeljne predpise za organizacijo in delo upravnih organov ljudskih odborov in izdaja ukrepe za zboljšanje dela administracije ljudskih odborov; skrbi za izvajanje uslužbenskega sistema;

6. razveljavlja in odpravlja akte republiških upravnih organov, izdane izven upravnega postopka, če so v nasprotju z zveznimi ali republiškiimi zakoni ali s predpisi zveznega ali republiškega izvršnega sveta; odloča v upravnem postopku v mejah, ki jih določa zakon;

7. ustanavlja podjetja; izdaja temeljne predpise za organizacijo in delo samoupravnih zavodov, ki jih Ljudska skupščina ustanovi z zakonom;

8. razpolaga s proračunsko rezervo Ljudske republike Slovenije;

9. imenuje in razrešuje državne sekretarje, sekretarje svetov, podsekretarje, republiškega javnega pravobranilca in druge višje uslužbence, za katere to določa zakon;

10. izda ukaz o razpustu Ljudske skupščine, če se doma ne sporazumeta glede besedila zakona; razpisuje volitve za Ljudsko skupščino;

11. razglašča z ukazom zakone; skrbi za objavo republiških zakonov in drugih predpisov;

12. daje pomilostitve v skladu s posebnim zakonom;

13. opravlja druge z zakonom določene zadeve.

Izvršni svet lahko predloži Ljudski skupščini vsako vprašanje iz svoje pristojnosti, da ga obravnava in o njem odloči.

Izvršni svet mora predložiti v prihrditvev pristojnim odborom Republiškega zbora in Zbora proizvajalcev osnutke svojih predpisov o ustanovitvi in

o organizacijskih spremembah organov državne uprave, kolikor so s takimi predpisi zvezani izdatki, ki niso določeni s proračunom ali izdatki, ki naj se krijejo iz proračunske rezerve.

73. člen

Pri opravljanju nadzorstva nad delom ljudskih odborov ima Izvršni svet v mejah zakona pravico razveljaviti ali odpraviti nezakonite akte ljudskih odborov; v zadevah, ki niso urejene z zakonom ali s splošnim predpisom višjega državnega organa, pa ima pravico razveljaviti ali odpraviti tudi take akte ljudskih odborov, s katerimi so prizadete splošne koristi.

Ljudski odbor, katerega akt je razveljavljen ali odpravljen, ima pravico pritožiti se Ljudski skupščini zoper odločbo Izvršnega sveta.

Izvršni svet lahko razpusti vsak ljudski odbor na območju Ljudske republike Slovenije ali pa samo okrajni ali mestni zbor ali samo zbor proizvajalcev, če je njihovo delo v očitnem nasprotju z ustavo ali zakonom. Člani razpuščenega odbora oziroma zbora imajo pravico do ugovora na Ljudsko skupščino.

74. člen

Izvršni svet lahko izdaja uredbe za izvrševanje republiških zakonov, v drugih zadevah iz svoje pristojnosti pa odloke, navodila in odločbe. Izvršni svet sme izdajati predpise za izvrševanje zveznih zakonov in zveznih uredb samo, če je z zveznim zakonom ali zvezno uredbo za to pooblaščen.

Izvršni svet izda uredbo o svoji organizaciji in delu, mora jo pa predložiti Ljudski skupščini v potrditev.

75. člen

Izvršni svet dela na podlagi in v mejah zvezne in republiške ustave, zveznih in republiških zakonov in zveznih uredb.

76. člen

Izvršni svet šteje dvajset do trideset članov.

Predsednika in druge člane Izvršnega sveta voli Ljudska skupščina izmed poslancev Republiškega zbora.

Izvršni svet ima enega ali več podpredsednikov. Podpredsednike voli izmed sebe Izvršni svet in jih razrešuje.

Kandidate za člane Izvršnega sveta lahko predlaga 20 ljudskih poslancev.

Ljudska skupščina izvoli Izvršni svet na prvi skupni seji obeh domov.

77. člen

Izvršni svet je izvoljen za isto dobo, za katero je izvoljena Ljudska skupščina. Skupščina pa lahko razreši ves Izvršni svet ali posamezne njegove člane še pred potekom te dobe.

Izvršni svet dela tudi še po razpustu Ljudske skupščine, dokler ni izvoljen nov Izvršni svet.

78. člen

Izvršni svet je za svoje delo odgovoren Ljudski skupščini.

Izvršni svet mora poročati Ljudski skupščini o svojem delu.

Ljudska skupščina lahko vsak čas zahteva od Izvršnega sveta, da ji poroča o svojem delu ali pa o posameznih zadevah iz svoje pristojnosti.

Ljudska skupščina obravnava poročilo Izvršnega sveta. Po obravnavi lahko sprejme resolucije in da priporočila.

Če ugotovi skupščina pri obravnavanju, da kakšen akt Izvršnega sveta ni v skladu z zakonom, ga lahko razveljavi.

Te pravice izvršuje skupščina na skupni seji obeh domov ali pa na seji posameznega doma, če gre za zadevo, za katero je pristojen samo en dom.

79. člen

Na čelu Izvršnega sveta je predsednik.

Predsednik Izvršnega sveta predstavlja Izvršni svet, vodi njegove seje, poroča v imenu Izvršnega sveta Ljudski skupščini o njegovem delu, podpisuje uredbe in skupno s predsednikom Ljudske skupščine ukaze o razglasitvi zakonov.

Predsednik Izvršnega sveta ima pravico zadržati izvršitev takšnih aktov Izvršnega sveta, s katerimi se ne strinja, mora pa sporna vprašanja takoj predložiti Ljudski skupščini v odločitev. V tem primeru mora predsednik Ljudske skupščine takoj sklicati sejo skupščine.

Če je predsednik Izvršnega sveta zadržan, ga nadomestuje tisti podpredsednik, ki ga določi Izvršni svet.

80. člen

Zadeve iz svoje pristojnosti rešuje Izvršni svet na seji.
Izvršni svet odloča z večino glasov.

81. člen

Izvršni svet lahko iz svojih članov sestavi odbore in komisije za preučitev posameznih vprašanj, za pripravo zakonskih predlogov, uredb in drugih aktov Izvršnega sveta in pa za izdajanje odločb o določenih zadevah iz pristojnosti Izvršnega sveta.

82. člen

Izvršni svet izvoli izmed svojih članov sekretarja in ga razreši.

Sekretar skrbi za administracijo Izvršnega sveta in opravlja druge zadeve, za katere ga pooblasti Izvršni svet.

c) Republiška uprava

83. člen

Za neposredno opravljanje določenih izvršilnih zadev iz pristojnosti republiških organov oblasti se ustanovijo državni sekretariati in drugi republiški upravni organi.

Na področjih prosvete, znanosti in kulture ter ljudskega zdravstva in socialne politike se kot organi družbenega upravljanja ustanovijo sveti, ki opravljajo tudi naloge državne uprave na teh področjih.

Republiški upravni organi so za svoje delo odgovorni Izvršnemu svetu.

84. člen

Republiški upravni organi samostojno opravljajo zadeve iz svoje pristojnosti na podlagi in v mejah zveznih in republiških zakonov, predpisov zveznega in republiškega izvršnega sveta in predpisov zveznih upravnih organov, izdanih v mejah pristojnosti federacije, ter v skladu s smernicami Izvršnega sveta.

85. člen

Republiški upravni organi izdajajo upravne odločbe in opravljajo druga upravna opravila samo v tistih zadevah, ki so z ustavo, zakonom ali uredbo dane v njihovo pristojnost.

Z republiškim zakonom, s katerim se postavijo splošna načela za predpise ljudskih odborov ali se uredijo temeljna vprašanja v zadevah, ki inajo splošen pomen za življenje in razvoj občine, mesta ali okraja, se izdajanje upravnih odločb in opravljanje drugih upravnih opravil lahko da v pristojnost republiškim upravnim organom samo takrat, kadar je to splošnega pomena za republiko.

Razen v tistih zadevah, katerih izvrševanje je dano v pristojnost zveznim ali republiškim upravnim organom, izdajajo ljudski odbori na podlagi zveznih in republiških zakonov in drugih predpisov upravne odločbe in opravljajo druga upravna opravila.

86. člen

Državni sekretariati in sveti se ustanovijo za zadeve ene ali več upravnih panog iz republiške pristojnosti.

Samostojne uprave, upravni zavodi in drugi samostojni republiški upravni organi se ustanovijo za opravljanje posameznih vrst upravnih zadev iz republiške pristojnosti.

Državni sekretariati in sveti se ustanovijo, združijo ali odpravijo z zakonom, drugi samostojni republiški upravni organi pa z uredbo.

87. člen

Državni sekretariati so: Državni sekretariat za notranje zadeve, Državni sekretariat za pravosodno upravo, Državni sekretariat za gospodarstvo ter Državni sekretariat za proračun in državno administracijo.

88. člen

Na čelu državnih sekretariatov so državni sekretarji. Državni sekretarji samostojno izvršujejo pravice, ki jih imajo državni sekretarji na podlagi zakonov in drugih predpisov.

Državni sekretarji so za svoje delo odgovorni Izvršnemu svetu.

Državni sekretarji prisežejo pred predsednikom Izvršnega sveta. Besedilo prisege določi Izvršni svet.

89. člen

Državni sekretar ima pravico izdajati pravilnike, odredbe in navodila za izvrševanje uredb in drugih predpisov Izvršnega sveta. Državni sekretar lahko izdaja pravilnike, odredbe in navodila za izvrševanje zakona ali zvezne uredbe samo na podlagi posebnega z zakonom ali z zvezno uredbo danega pooblastila.

Z zakonom ali uredbo se lahko predpiše, da mora državni sekretar posamezne pravilnike ali odredbe predložiti Izvršnemu svetu v pritrditev, preden jih izda.

90. člen

Državni sekretariati imajo v okviru svoje pristojnosti in v mejah, ki jih določi zakon, pravico nadzorovati zakonitost dela upravnih organov ljudskih odborov in tistih zavodov in gospodarskih organizacij, za katere je to določeno z zakonom ali uredbo.

V izvrševanju tega nadzorstva ima državni sekretar pravico razveljaviti ali odpraviti njihove nezakonite akte.

Državni sekretar ima pravico zadržati izvršitev nezakonitih aktov okrajnih in mestnih ljudskih odborov in jih predložiti Izvršnemu svetu, da jih razveljavi ali odpravi.

V zadevah, ki niso urejene z zakonom ali s predpisi drugih državnih organov, ima državni sekretar pravico in dolžnost, da opozori Izvršni svet na take akte ljudskih odborov, s katerimi so prizadete splošne koristi in da v mejah pristojnosti državnega sekretariata predlaga Izvršnemu svetu ustrezne ukrepe, ki naj jih Izvršni svet odredi v mejah svoje pristojnosti.

Upravni organ ljudskega odbora, zavod in gospodarska organizacija imajo pravico pritožiti se Izvršnemu svetu zoper odločbo državnega sekretarja, s katero je bil njihov akt razveljavljen ali odpravljen.

Državni sekretar lahko razveljavi, spremeni ali zadrži odločbe, izdane v upravnem postopku, samo po predpisih oziroma načelih upravnega postopka.

91. člen

V državnem sekretariatu je lahko eden ali več podsekretarjev.

Državni sekretar sme s pritrditvijo Izvršnega sveta prenesti posamezne pravice na podsekretarje.

92. člen

Svet sestavljajo predsednik in primerno število članov. Člani so predstavniki samoupravnih zavodov, strokovnih in družbenih organizacij pa tudi državljani, ki po svojih osebnih in strokovnih zmožnostih lahko prispevajo k izpolnjevanju nalog sveta.

Predsednika in člane sveta imenuje oziroma potrjuje in razrešuje Izvršni svet po posebnih predpisih.

93. člen

Svet rešuje vsa načelna vprašanja; izdaja pravilnike, odredbe in navodila za izvrševanje uredb in drugih predpisov Izvršnega sveta ter opravlja zadeve iz prvega do četrtega odstavka 90. člena in druge zadeve, ki so mu dane v pristojnost. Pravilnike, odredbe in navodila za izvrševanje zakona ali zvezne uredbe lahko izdaja svet samo na podlagi posebnega z zakonom ali z zvezno uredbo danega pooblastila.

Z zakonom ali uredbo se lahko predpiše, da mora svet posamezne pravilnike ali odredbe predložiti Izvršnemu svetu v pritrditvev, preden jih izda.

94. člen

Predsednik sveta vodi seje sveta in podpisuje akte, ki jih izda svet.

Svet ima sekretarja sveta. Sekretar pripravlja gradivo za seje sveta in skrbi za to, da se izvršujejo njegovi sklepi. Sekretar vodi administracijo sveta in samostojno upravlja tiste upravne zadeve, ki so mu dane z zakonom ali z drugim predpisom ali ki jih naj prenese svet s pritrditvijo Izvršnega sveta.

95. člen

Na čelo drugih samostojnih republiških upravnih organov se postavijo direktorji ali drugi uslužbenci, ki samostojno izvršujejo pravice, ki so dane tem upravnim organom.

Ti republiški upravni organi imajo pri nadzorstvu nad zakonitostjo dela upravnih organov ljudskih odborov enake pravice kot državni sekretarji. Kar se tiče aktov ljudskih odborov, imajo samo pravico in dolžnost opozoriti Izvršni svet na njihovo nezakonitost in mu predlagati, naj izda ustrezne ukrepe v mejah svojih pristojnosti.

Izvršni svet lahko prenese na te vodilne uslužbence posebne pravice, ki jih imajo državni sekretarji, samo če je z zakonom za to pooblaščen.

Z zakonom in s predpisi Izvršnega sveta se lahko da vodilnim uslužbencem v državnih sekretariatih, svetih in v drugih republiških upravnih organih pravica, da izdajajo odločbe v določenih zadevah.

96. člen

Zoper upravne odločbe državnih sekretariatov, svetov in drugih republiških upravnih organov je mogoče sprožiti upravni spor po določbah posebnega zakona.

Zoper upravne odločbe državnih sekretariatov, svetov in drugih republiških upravnih organov, izdane na prvi stopnji v takih zadevah, v katerih upravni spor ni mogoč, se lahko poda pritožba Izvršnemu svetu, če ni z zakonom ali z uredbo določeno, da gre pritožba na kakšen drug državni organ.

97. člen

Uslužbenci republiških upravnih organov so odgovorni za škodo, ki jo napravijo državi z nezakonitim delom.

Država je odgovorna za škodo, ki jo napravijo uslužbenci s svojim nezakonitim delom državljanom ali pravnim osebam. Država ima pravico terjati povračilo plačane odškodnine od uslužbenca, ki je s svojim nezakonitim delom napravil škodo.

Določbe prejšnjih odstavkov veljajo tudi glede odgovornosti predsednika in članov Izvršnega sveta.

Končne določbe

98. člen

Z dnem, ko začne veljati ta ustavni zakon, prenehajo veljati VI., VII., VIII., IX. in XII. poglavje ustave Ljudske republike Slovenije z dne 16. januarja 1947 in tudi druge določbe ustave, zakonov in drugih predpisov, ki so v nasprotju z določbami tega zakona.

99. člen

Ta zakon začne veljati, ko ga Ljudska skupščina razglasi, izvrši se pa po določbah posebnega zakona.

OBRAZLOŽITEV

Z ustavnim zakonom o temeljih družbene in politične ureditve FLRJ in o zveznih organih oblasti, ki ga je sprejela Zvezna Ljudska skupščina dne 15. januarja 1953, so bile v obliki ustavnega akta registrirane in uveljavljene globoke spremembe, ki so se v zadnjih nekaj letih pri nas izvršile v družbeno-ekonomskih in političnih odnosih. Zvezni ustavni zakon je obli-

koval temeljna načela družbene in politične ureditve na sedanji stopnji našega splošnega družbenega razvoja ter z navedenimi spremembami vskladil tudi organizacijo zveznih organov oblasti. Glede nove organizacije republiških organov oblasti je postavil samo splošne določbe, s tem da v skladu z njimi vsaka ljudska republika izda svoj ustavni zakon in z njim podrobneje sama uredi organizacijo republiških organov oblasti.

Posledica spremenjene vloge države v družbenih odnosih ter uvajanje sistema družbenega samoupravljanja delovnih ljudi na vseh področjih družbenega življenja, in sicer na materialni podlagi družbene lastnine, je tudi spreminjanje samega značaja federacije. Naša federacija ni več samo skupnost jugoslovanskih narodov, ampak je obenem in postaja vedno bolj tudi socialistična skupnost vseh delovnih ljudi Jugoslavije.

Glede na tak enoten sistem družbenega upravljanja in značaj federacije se je predlog našega republiškega ustavnega zakona moral držati temeljnih načel družbene in politične ureditve, uveljavljene z zveznim ustavnim zakonom ter jih je v celoti prevzel. Moral pa je v enotnem sistemu družbenega samoupravljanja delovnih ljudi vse naše družbene skupnosti posebej označiti družbeno funkcijo republike in v skladu s to funkcijo tudi določiti pristojnost republiških organov oblasti (8. in 9. člen predloga zakona). Na drugi strani pa so načela o samoupravi delovnega ljudstva o temeljnih teritorialnih skupnostih, to je v občinah, mestih in okrajih, ki so zajeta v 7. členu zveznega ustavnega zakona, morala biti v predlogu republiškega zakona razčlenjena in bolj konkretizirana (10. do 13. člen predloga zakona).

Temeljna načela, na podlagi katerih je bila postavljena nova organizacija in pristojnost zveznih organov, veljajo tudi za novo organizacijo in pristojnost republiških organov oblasti. Vendar pa obstoje med enim in drugimi nekatere bistvene razlike, ki izhajajo iz različne družbene funkcije federacije na eni strani in republike na drugi strani. Tako bosta v sestavi Ljudske skupščine LR Slovenije sicer dva domova, Republiški zbor in Zbor proizvajalcev, vendar pa bo Republiški zbor sestavljen samo iz poslancev, ki jih volijo državljani v okrajih in mestih. Kot izvršilni organ Ljudske skupščine LR Slovenije bo upostavljen Izvršni svet, ne pa tudi Predsednik republike. Izvršilne funkcije, ki jih opravlja Predsednik republike v mednarodnih odnošajih in kot poveljnik armade, so izključno funkcije federacije. Vendar pa je predsedniku Izvršnega sveta, ki ga Ljudska skupščina LR Slovenije tudi sama voli, dana pravica, da zadrži izvršitev takšnih aktov Izvršnega sveta, s katerimi se ne strinja, mora pa predložiti sporno vprašanje v odločitev Ljudski skupščini (79. člen predloga zakona).

Pri vprašanju pristojnosti Ljudske skupščine LR Slovenije na področju zakonodaje se je morala v skladu z družbeno funkcijo republike razmejiti ta pristojnost ne le nasproti federaciji (22. člen predloga zakona) v skladu z določbami zveznega ustavnega zakona, ampak zlasti tudi nasproti ljudskim odborom (23. člen predloga zakona). V pristojnosti republike so se zadržale vse tiste zadeve, ki so bodisi že po svoji naravi bodisi glede na sedanjo stopnjo našega razvoja neogibno skupne zadeve republike kot celote. V tistih zadevah, ki imajo neposredni pomen za gospodarski, komunalni, kulturni in socialni razvoj občine, mesta oziroma okraja, pa je pridržana Ljudski skupščini LR Slovenije pravica izdajati z zakonom samo splošna načela ali urejati samo temeljna vprašanja, in sicer samo takrat, kadar to zahteva splošna korist republike. Na ta način je obenem z ustavo zaščiten obseg pravic samoupravljanja delovnega ljudstva v občini, okraju oziroma mestu glede ure-

janja zadev, ki imajo neposreden pomen za razvoj teritorialnih družbenih skupnosti.

Tudi v delovnem področju Izvršnega sveta in organov republiške uprave so morali biti ustavno določeni in konkretizirani odnosi republiških organov do ljudskih odborov. V skladu z načeli splošnega in republiških zakonov o ljudskih odborih so sedaj v predlogu ustavnega zakona točno določene in znotraj republiških organov razmejene pristojnosti do ljudskih odborov, zlasti vsebina in obseg pravice teh organov, da nadzirajo zakonitost dela ljudskih odborov (72., 85. in 90. člen). Državnemu tajniku kot politično odgovornemu vodilnemu uslužbencu republiške uprave je morala biti dana pravica, da v okviru svoje pristojnosti zadrži izvršitev nezakonitih aktov okrajnih in mestnih ljudskih odborov, ki pa mora seveda takšne akte takoj predložiti Izvršnemu svetu s predlogom, da jih odpravi ali razveljavi. To rešitev so narekovali tudi praktični razlogi, ker je v takšnih primerih potrebna hitra intervencija in ni mogoče čakati do prihodnje seje Izvršnega sveta.

Posebni organi republiške uprave so sveti, ki jih v organizaciji zvezne uprave ne poznamo. To so organi družbenega upravljanja na področjih prosvete, znanosti in kulture, ljudskega zdravstva in socialne politike, ki pa opravljajo tudi naloge državne uprave, kolikor takšne naloge danes še obstoje na navedenih področjih družbenega življenja (85. člen predloga zakona). Družbeno samoupravljanje na teh področjih se pri nas sedaj uvaja v širšem obsegu v življenje in ustrezna materija v pozitivnih zakonskih predpisih še ni zadosti in sistematično urejena. To ureditev bodo v precejšnji meri olajšale določbe predloga republiškega ustavnega zakona. Te določbe namreč na eni strani prepuščajo zakonu, da določi, kateri republiški sveti se bodo ustanovili, na drugi strani pa postavlja temeljna načela o organizaciji sveta oziroma o razmejitvi delovnega področja med svetom in njegovim predsednikom, ki ima nekatere pravice državnega tajnika (92. in 93. člen predloga zakona).

S splošnim in z republiškiimi zakoni o ljudskih odborih je bila že lani prilagojena nova vloga in pristojnost ljudskih odborov spremembam, ki so dotlej nastale v družbeno-ekonomski podlagi in v političnih odnosih. Z zveznim ustavnim zakonom je bila sedaj postavljena nova organizacija zveznih organov oblasti ustrezno temeljnim načelom nove družbene in politične ureditve v Jugoslaviji. Predlagani republiški ustavni zakon pa bo na območju Ljudske republike Slovenije predstavljal na sedanji stopnji našega splošnega razvoja v določenem smislu zaključni ustavni akt v pogledu nove organizacije oblasti.

DODATNI PREDLOG

VLADE LRS ZA DOPOLNITEV OZIROMA SPREMEMBO USTAVNEGA ZAKONA O TEMELJIH DRUŽBENE IN POLITIČNE UREDITVE IN O REPUBLIŠKIH ORGANIH OBLASTI LJUDSKE REPUBLIKE SLOVENIJE

Uvodno besedilo se spremeni tako:

»Da bi se ustavni sistem spravil v sklad z načeli ustavnega zakona o temeljih družbene in politične ureditve Federativne ljudske republike Jugoslavije in o zveznih organih oblasti, izdaja Ljudska skupščina Ljudske republike Slovenije.«

Naslov zakona

Črta se beseda »republiških«, tako da se glasi:

»Ustavni zakon o temeljnih družbene in politične ureditve in o organih oblasti Ljudske republike Slovenije«.

72. člen

V peti vrsti 6. točke se za besedo »sveta« dodajo besede: »ali s predpisi zveznih upravnih organov«, tako da se 6. točka 72. člena glasi:

»6. razveljavlja in odpravlja akte republiških upravnih organov, izdane izven upravnega postopka, če so v nasprotju z zveznimi ali republiškimi zakoni ali s predpisi zveznega ali republiškega Izvršnega sveta ali s predpisi zveznih upravnih organov; odloča v upravnem postopku v mejah, ki jih določa zakon;«.

83. člen

Drugi odstavek se spremeni tako, da se glasi:

»Za zadeve družbenega upravljanja, ki imajo na področjih prosvete, znanosti in kulture ter zdravstva in socialne politike splošen pomen ter za opravljanje upravnih zadev iz republiške pristojnosti na teh področjih se ustanovijo sveti.«

87. člen

Doda se nov drugi odstavek, ki se glasi:

»Sveta sta: Svet za prosveto in kulturo ter Svet za zdravstvo in socialno politiko.«

90. člen

Na vseh mestih v tem členu se dodajo:

za besedami »državni sekretariati« — besedi »in sveti«;

za besedama »državnega sekretariata« — besedi »oziroma sveta«;

za besedama »državni sekretar« — besedi »oziroma svet« (v ustreznem sklonu).

92. člen

se spremeni tako:

»Svet je kolegijsko telo.

Svet sestavljajo predstavniki samoupravnih zavodov, strokovnih in družbenih organizacij ter državljani, ki so se izkazali s svojim delom na področjih iz pristojnosti sveta.

Predsednika sveta ter člane sveta izmed državljanov imenuje in razrešuje Izvršni svet, druge člane sveta pa delegirajo določeni zavodi in organizacije.

Izvršni svet lahko razreši posamezne delegirane člane in zahteva od njihovih zavodov oziroma organizacij, naj delegirajo druge predstavnike.

Zavod oziroma organizacija lahko vsak čas odpokliče člana, ki ga je delegirala v svet, in delegira drugega člana.

Svet je za svoje delo odgovoren Izvršnemu svetu.«

93. člen

se spremeni tako:

»Pri opravljanju upravnih zadev iz republiške pristojnosti svet lahko izdaja pravilnike, odločbe in navodila za izvrševanje republiških uredb; za izvrševanje zakona ali zvezne uredbe sme izdajati te predpise samo, če je

z zakonom ali zvezno uredbo za to pooblaščen. Upravne zadeve opravlja svet v skladu s smernicami Izvršnega sveta.

Svet sme izdajati priporočila za delo samoupravnih zavodov, obvezne odloke pa samo, če mu je dana ta pravica s posebnim zakonom.«

94. člen

se spremeni tako:

»Na čelu sveta je predsednik. Predsednik sklicuje, pripravlja in vodi seje sveta, podpisuje pravilnike, odredbe, navodila in obvezne odloke sveta in opravlja druge zadeve, ki so dane v njegovo področje z zakonom ali uredbo.

Svet ima sekretarja. Sekretar vodi delo administracije sveta in izvršuje sklepe sveta.

Sekretar sveta je državni uslužbenec in samostojno opravlja tiste upravne zadeve, ki so mu dane z zakonom ali s predpisom Izvršnega sveta.

Sekretar ima pravico sodelovati pri delu sveta, nima pa pravice glasovati.

Za vse zadeve iz pristojnosti sveta je sekretar odgovoren svojemu svetu, za zadeve, za katere je posebej pooblaščen, pa Izvršnemu svetu.«

LJUDSKA SKUPŠČINA LJUDSKE REPUBLIKE SLOVENIJE

Zakonodajni odbor

Štev. 52/1-53

LJUDSKI SKUPŠČINI LRS

Ljubljana.

POROČILO

zakonodajnega odbora k predlogu ustavnega zakona o temeljih družbene in politične ureditve in o organih oblasti Ljudske republike Slovenije

Zakonodajni odbor Ljudske skupščine LRS je na svojih sejah dne 21., 22. in 28. januarja 1953 razpravljal o predlogu Ustavnega zakona o temeljih družbene in politične ureditve in o organih oblasti Ljudske republike Slovenije, ki ga je vlada LRS po 61. členu republiške ustave predložila Ljudski skupščini LRS. Sej in razprave zakonodajnega odbora se je aktivno udeleževala tudi večina članov odbora za ljudsko oblast.

Po obrazložitvi zakonskega predloga, ki jo je dal na 1. seji odbora kot zastopnik vlade njen podpredsednik dr. Marijan Breclj, je zakonodajni odbor zakonski predlog v načelu soglasno sprejel, ker se z njim naš ustavni sistem tudi v republiškem merilu spravlja v sklad s spremembami o temeljih družbene in politične ureditve v državi, kakor jih je že v vsedržavnem merilu registriral in uveljavil zvezni ustavni zakon in ker hkrati skladno s splošnimi določbami zveznega ustavnega zakona podrobneje ureja organizacijo republiških organov oblasti.

K zakonskemu predlogu, ki je bil že prej poslan tovarišem ljudskim poslancem, je vlada naknadno predlagala odboru nekatere spremembe in dopolnitve ter večje število stilističnih in jezikovnih popravkov posameznih členov. Vse predlagane spremembe, dopolnitve in popravke je odbor pri razpravljanju od člena do člena osvojil in še sam vnesel nekatere sicer ne

bistvene spremembe, na katere pa je zastopnik vlade pristal. Tako je bil soglasno izglasovan in sprejet tudi v podrobnostih zakonski predlog, kakršen je v svoji končni formulaciji razdeljen sedaj vsem ljudskim poslancem in iz katerega so, če ga primerjamo s prvotnim predlogom, razvidne naknadno vnesene spremembe.

To poročilo je bilo prečitano in odobreno ter je zakonodajni odbor določil za poročevalca svojega predsednika dr. Jožeta Pokorna.

Zakonodajni odbor pošilja to poročilo Ljudski skupščini LRS s predlogom, da ga sprejme in zakonski predlog uzakoni.

Ljubljana, dne 22. januarja 1953.

Tajnik:

Dr. Teodor Tominšek l. r.

Predsednik:

Dr. Jože Pokorn l. r.

Člani:

Slavica Božič l. r.

Milko Goršič l. r.

Jože Gričar l. r.

Dr. France Hočevar l. r.

Inž. Jože Levstik l. r.

Dr. Anton Melik l. r.

Jože Molek l. r.

Josip Jeras l. r.

Leo Kovačič l. r.

Dr. Anton Kržišnik l. r.

Jože Petejan l. r.

Inž. Ivo Pinterič l. r.

Dr. Miha Potočnik l. r.

Ivan Štucin l. r.

Albin Vipočnik l. r.

Janez Žunič l. r.

PREDLOG ZAKONA

ZA IZVRŠITEV USTAVNEGA ZAKONA O TEMELJIH DRUŽBENE IN POLITIČNE UREDITVE IN O REPUBLIŠKIH ORGANIH OBLASTI LJUDSKE REPUBLIKE SLOVENIJE

Prvi del

1. člen

Ustavni zakon o temeljih družbene in politične ureditve in o republiških organih oblasti Ljudske republike Slovenije, ki ga je Ljudska skupščina Ljudske republike Slovenije sprejela in razglasila na svoji seji dne... januarja 1953, se izvrši po določbah tega zakona.

2. člen

Ljudska skupščina Ljudske republike Slovenije bo delala v sedanji sestavi, dokler ne bo izvršila nalog, ki so ji maložene s tem zakonom.

Stalni odbori sedanje Ljudske skupščine delajo v sedanji sestavi do razpusta skupščine.

Predsednik, podpredsednik in en tajnik Ljudske skupščine, ki ga določi Ljudska skupščina, ostanejo na svojem mestu do sestanka nove Ljudske skupščine Ljudske republike Slovenije.

3. člen

Sedanja Ljudska skupščina sprejme zakon o volitvah poslancev v Ljudsko skupščino Ljudske republike Slovenije ter zakon o odpoklicu ljudskih poslancev.

4. člen

Sedanja Ljudska skupščina izvoli stalno komisijo za razlago zakonov in stalno komisijo za ljudske odbore, ki sta določeni z 68. oziroma 69. členom ustavnega zakona.

5. člen

Sedanja Ljudska skupščina izvoli predsednika in člane Izvršnega sveta po določbah ustavnega zakona.

Ko bo izvoljen Izvršni svet, prenehata Prezidij Ljudske skupščine Ljudske republike Slovenije in vlada Ljudske republike Slovenije.

Izvršni svet bo izvrševal svoje dolžnosti, dokler nova Ljudska skupščina, ki bo izvoljena v skladu z določbami ustavnega zakona, ne bo izvolila novega Izvršnega sveta.

6. člen

Izvršni svet organizira v skladu z določbami ustavnega zakona državne sekretariate in svete in imenuje državne sekretarje in sekretarje svetov. Dokler ne bodo izdani predpisi po drugem odstavku 92. člena ustavnega zakona, imenuje predsednike in člane svetov Izvršni svet. Izvršni svet določi dan, ko začno delati državni sekretariati in sveti.

Organizirata se: Svet za prosveto, znanost in kulturo za zadeve s področja prosvete, znanosti in kulture ter Svet za ljudsko zdravstvo in socialno politiko za zadeve s področja ljudskega zdravstva in socialne politike.

Ko začno delati državni sekretariati in sveti, prenehajo sedanja ministristva in sveti in drugi organi vlade Ljudske republike Slovenije, razen tistih, ki ostanejo še naprej po določbah tega zakona.

7. člen

Obstoječi republiški organi in zavodi, ki niso bili v sestavu odpravljenih ministrstev in svetov, kakor tudi zavodi, ki so bili v sestavu odpravljenih ministrstev in svetov, delajo še naprej, razen če Izvršni svet drugače ne določi.

Državna republiška arbitraža pri vladi Ljudske republike Slovenije ostane še naprej kot Državna arbitraža Ljudske republike Slovenije.

8. člen

Za znanstveno proučevanje razvoja in problemov narodnega gospodarstva, za opravljanje periodičnih analiz gospodarskega razvoja in analize o izpolnitvi planov, za pripravo gospodarskih planov in za dajanje predlogov s področja narodnega gospodarstva se ustanovi Republiški zavod za gospodarsko planiranje.

9. člen

Ko izvrši sedanja Ljudska skupščina naloge, ki so ji dane s tem zakonom, izda odlok o svojem razpustu in razpiše volitve za novo Ljudsko skupščino po določbah 29. člena ustavnega zakona.

Drugi del

10. člen

Dokler ne bodo izdani ustrezni republiški zakoni in drugi predpisi, bodo izvrševali pravice Prezidija Ljudske skupščine Ljudske republike Slovenije, vlade Ljudske republike Slovenije in njenih organov ter opravljali zadeve iz njihove pristojnosti z ustavnim zakonom določeni republiški organi po določbah tega zakona.

11. člen

Zadeve, ki so po zakonih in drugih predpisih spadale v pristojnost Prezidija Ljudske skupščine Ljudske republike Slovenije, vlade Ljudske republike Slovenije ter predsednika oziroma predsedstva vlade Ljudske republike Slovenije, preidejo na Izvršni svet, kolikor to ni v nasprotju z določbami ustavnega zakona ali ni za posamezne zadeve s tem zakonom drugače določeno.

12. člen

Zadeve odpravljenih ministrstev, svetov in drugih organov vlade Ljudske republike Slovenije preidejo, kolikor ne spadajo v pristojnost Izvršnega sveta ali ni sicer s tem zakonom za posamezne zadeve drugače določeno, v pristojnost spodaj naštetih republiških organov, in sicer:

1. zadeve, ki so spadale v pristojnost Ministrstva za notranje zadeve, preidejo na Državni sekretariat za notranje zadeve;

2. zadeve, ki so spadale v pristojnost Ministrstva za pravosodje, preidejo na Državni sekretariat za pravosodno upravo;

3. od zadev, ki so spadale v pristojnost Ministrstva za finance, preidejo na Državni sekretariat za proračun in državno administracijo te zadeve: pripravljanje osnutkov republiškega proračuna; nadzorstvo nad izvrševanjem republiškega proračuna; izdelava sklepnega računa o izvršitvi republiškega proračuna; zadeve, ki se tičejo republiških proračunskih izdatkov; zadeve republiškega javnega pravobranilstva; nadzorstvo nad uporabo dotacij, danih iz republiškega proračuna ljudskim odborom, samoupravnim zavodom in družbenim organizacijam; izravnavanje likvidacijskega postopka zavodov in gospodarskih organizacij ter odločanje o finančnih prekrških, storjenih v zvezi z zgoraj naštetimi zadevami; vse druge zadeve, ki so spadale v pristojnost Ministrstva za finance, preidejo na Državni sekretariat za gospodarstvo;

4. zadeve, ki so spadale v pristojnost naslednjih svetov vlade Ljudske republike Slovenije: Gospodarskega sveta, Sveta za kmetijstvo in gozdarstvo, Sveta za industrijo, Sveta za gradbene in komunalne zadeve in Sveta za blagovni promet, preidejo v pristojnost Državnega sekretariata za gospodarstvo, razen zadev iz 8. člena tega zakona; te zadeve preidejo na Republiški zavod za gospodarsko planiranje;

5. zadeve, ki so spadale v pristojnost Sveta Ljudske republike Slovenije za zakonodajo in izgradnjo ljudske oblasti, preidejo na Izvršni svet, razen sistemizacije delovnih mest; te zadeve preidejo v pristojnost Državnega sekretariata za proračun in državno administracijo;

6. zadeve, ki so spadale v pristojnost Sveta vlade Ljudske republike Slovenije za prosveto in kulturo, preidejo v pristojnost novega Sveta za prosveto, znanost in kulturo;

7. zadeve, ki so spadale v pristojnost Sveta vlade Ljudske republike Slovenije za ljudsko zdravstvo in socialno politiko, preidejo v pristojnost novega Sveta za ljudsko zdravstvo in socialno politiko;

8. zadeve, ki so spadale v pristojnost Sekretariata vlade Ljudske republike Slovenije za personalno službo, preidejo v pristojnost Državnega sekretariata za proračun in državno administracijo;

9. zadeve, ki so spadale v pristojnost Komisije vlade Ljudske republike Slovenije, ustanovljene na podlagi 42. člena temeljne uredbe o nazivih in plačah uslužbencev državnih organov, preidejo na poseben organ, ki ga bo ustanovil Izvršni svet.

13. člen

Splošna pooblastila, ki so bila z zveznimi in republiškimi zakoni dana posameznim ministrom, svetom in predsednikom svetov vlade Ljudske republike Slovenije, da izdajajo predpise za izvrševanje zakonov, prenehajo veljati z dnem, ko začno delati državni sekretariati in sveti (1. odstavek 6. člena tega zakona).

Pooblastila, ki so bila dana v prvem odstavku naštetim organom z zveznimi ali republiškimi zakoni, uredbami, odredbami in navodili, da urejajo posamezna vprašanja, preidejo na državne sekretarje ustreznih državnih sekretariatov in na ustrezne svete, kolikor po določbah ustavnega zakona izdajanje takih predpisov ne spada v pristojnost Izvršnega sveta.

14. člen

Pravice in dolžnosti odpravljenih ministrstev, svetov in drugih organov vlade Ljudske republike Slovenije nasproti državnim zavodom, ki so bili v njihovem sestavu, preidejo na ustrezne državne sekretariate oziroma svete, če Izvršni svet drugače ne določi.

Izvršni svet določi, kateri republiški organi bodo v bodoče izvrševali nasproti republiškimi zavodom tiste pravice in dolžnosti, ki so jih do zdaj izvrševali s tem zakonom odpravljeni organi vlade Ljudske republike Slovenije.

15. člen

Izvršni svet imenuje poleg uslužbencev, naštetih v 9. točki 72. člena ustavnega zakona, tudi uslužbence, ki imajo položaj podsekretarja, starešine samostojnih uprav, upravnih zavodov in drugih samostojnih republiških upravnih organov ter predsednika in člane Državne arbitraže Ljudske republike Slovenije.

16. člen

Pristojnost v zadevah službenih razmerij, ki je bila z zakonom o državnih uslužbencih dana članom vlade Ljudske republike Slovenije, preide na državne sekretarje in sekretarje svetov, pristojnost, ki je bila dana starešinam drugih republiških organov in republiških zavodov, pa preide na starešine samostojnih uprav, samoupravnih zavodov in drugih samostojnih republiških upravnih organov.

Pravice, ki so bile z zakonom o državnih uslužbencih dane predsedniku vlade Ljudske republike Slovenije, da daje pritrditev k odločbam o službenih razmerjih državnih uslužbencev prve vrste, da odloča o premestitvah državnih uslužbencev in da daje dovoljenje za sprejem tujega državljana v državno službo, preidejo na Izvršni svet.

O službenih razmerjih uslužbencev Ljudske skupščine Ljudske republike Slovenije odloča tajnik skupščine. O službenih razmerjih uslužbencev Izvršnega sveta, kolikor jih ne postavlja Izvršni svet sam, odloča sekretar Izvršnega

sveta, vendar je za postavitev uslužbencev prve vrste potrebna pritrditev Izvršnega sveta. Zoper take odločbe tajnika Ljudske skupščine in sekretarja Izvršnega sveta je mogoč samo upravni spor.

17. člen

Državni sekretarji in sveti imajo pravico izdajati predpise o prekrških in o kaznih za prekrške v mejah, v katerih je ta pravica po temeljnem zakonu o prekrških pripadala ministrom, svetom oziroma predsednikom svetov vlade Ljudske republike Slovenije.

Senat za prekrške, ki je bil po temeljnem zakonu o prekrških ustanovljen pri Ministrstvu za notranje zadeve Ljudske republike Slovenije, bo odslej pri Državnem sekretariatu za notranje zadeve.

18. člen

Izvršni svet sme posamezne upravne zadeve, ki so po 11. in 12. členu tega zakona dane v njegovo pristojnost, prenesti na svoje odbore in komisije, dajanje pritrditev in odločanje po 2. in 3. odstavku 16. člena pa na enega od svojih podpredsednikov.

Izvršni svet sme tudi posamezne upravne zadeve, ki so po 12. členu tega zakona dane v njegovo pristojnost, prenesti v pristojnost drugih državnih organov.

19. člen

O pritožbah zoper upravne odločbe državnega sekretariata, sveta ali samostojnega republiškega upravnega organa, izdane na prvi stopnji v zadevah, v katerih upravni spor ni mogoč, in o pritožbah zoper upravne odločbe, ki jih izdajo ti organi na prvi stopnji, pa je po določbah posebnih zakonov ali uredb zoper nje možna pritožba, odloča Izvršni svet, če z zakonom ali z uredbo ni pristojen za odločanje o pritožbi kakšen drug organ.

Zoper upravne odločbe odborov in komisij Izvršnega sveta in zoper odločbe podpredsednika Izvršnega sveta (18. člen tega zakona), izdane na prvi ali drugi stopnji, je mogoč samo upravni spor, razen če je po zakonu upravni spor izključen.

Zoper upravne odločbe Izvršnega sveta upravni spor ni mogoč.

Tretji del

20. člen

Izvršni svet je pooblaščen:

1. da do začetka dela nove Ljudske skupščine lahko ureja posamezna vprašanja iz republiške pristojnosti, če je to potrebno zaradi uveljavitve nove ustavne ureditve in gospodarskega sistema; take uredbe mora Izvršni svet predložiti v potrditev novi Ljudski skupščini obenem s poročilom o uporabi tega pooblastila;

2. da pripravi predloge zakonov za izravnavo obstoječih zakonov z ustavnim zakonom in da do začetka dela nove Ljudske skupščine v nujnih primerih s svojimi uredbami izravnava obstoječe zakone z ustavnim zakonom; take uredbe pa mora predložiti v potrditev Ljudski skupščini;

3. da do začetka dela nove Ljudske skupščine spreminja povprečne stopnje akumulacije in skladov, določene v družbenem planu Ljudske repu-

blike Slovenije za leto 1953, s tem pa ne smejo biti prizadeti temeljni proporci o razdelitvi narodnega dohodka;

4. da izda natančnejše določbe o pristojnosti državnih sekretariatov, svetov in drugih republiških upravnih organov ter da posamezne zadeve, ki so dane z zakonom v pristojnost republiških organov, prenese na ljudske odbore;

5. da določi, kateri samostojni organi in komisije, ki so bili v sestavu odpravljenih organov vlade Ljudske republike Slovenije, se odpravijo ter na koga preidejo zadeve iz njihove pristojnosti; da določi, kateri republiški organi bodo nasproti tistim samostojnim upravnim organom in komisijam, ki ostanejo, izvrševali pravice in dolžnosti, ki so jih nasproti njim imeli odpravljeni organi vlade;

6. da republiške zavode združuje in odpravlja in da prenaša pravice in dolžnosti nasproti tem zavodom od enega republiškega organa na drugega.

21. člen

Dokler ne bo nova Ljudska skupščina določila prejemkov predsedniku in članom Izvršnega sveta, jim določi prejemke Izvršni svet.

22. člen

Uslužbenci odpravljenih državnih organov, ki jih ne bodo prevzeli novi republiški organi, se dajo na razpolago Izvršnemu svetu.

Ta zakon velja z dnem, ko ga razglasi Ljudska skupščina Ljudske republike Slovenije.

OBRAZLOŽITEV

Po 99. členu predloga ustavnega zakona se izvrši ustavni zakon po predpisih posebnega zakona. Posebni zakon za izvršitev ustavnega zakona je potreben zato, ker se z ustavnim zakonom bistveno spreminja dosedanja ustavna ureditev republiških organov državne oblasti in državne uprave in je treba v zvezi s prehodom na novo ureditev republiških organov oblasti, kot je predvidena po ustavnem zakonu, rešiti številna vprašanja, ki jih glede na značaj ustavnega zakona ni mogoče urediti v samem ustavnem zakonu.

Tu gre za tri skupine vprašanj, in sicer: prvič za vprašanja prenehanja dosedanjih organov oblasti in uprave ter o organiziranju novih republiških organov oblasti, drugič za vprašanje prenosa pristojnosti od sedanjih republiških organov na nove republiške organe in tretjič za vprašanje prilagoditve sedanjih predpisov novi ustavni ureditvi.

Vprašanje prenehanja obstoječih in organiziranja novih republiških organov je urejeno v prvem delu zakonskega predloga. Sedinja Ljudska skupščina ne more prenehati takoj po uveljavitvi ustavnega zakona, medtem ko drugi republiški organi (Prezidij, vlada in vladni organi) lahko takoj prenehajo. Sedinja Ljudska skupščina pa je začasno še potrebna, in sicer za toliko časa, da se ustvarijo pogoji za izvolitev nove Ljudske skupščine, to je, da se izda novi zakon o volitvah ljudskih poslancev in v zvezi s tem zakon o odpoklicu ljudskih poslancev. Razen tega je tudi še potrebno, da sedinja Ljudska skupščina takoj izvoli Izvršni svet, da se lahko izvede ustavni zakon, kolikor se tiče Izvršnega sveta in upravnih organov. Po izvršitvi teh

nalog se bo Ljudska skupščina sama razpustila. Posebej se še opozarja na določbo 8. člena zakonskega predloga, s katerim je predvidena ustanovitev Republiškega zavoda za gospodarsko planiranje.

Vprašanje pristojnosti je urejeno v drugem delu, in sicer tako, da se zadeve iz pristojnosti Prezidija in vlade prenesejo na Izvršni svet, zadeve iz pristojnosti posameznih ministrstev in svetov pa na ustrezne državne sekretariate in svete, deloma pa tudi na sam Izvršni svet.

Tretji del obsega prehodne in končne določbe. Prilagoditev sedanjih predpisov novi ustavni ureditvi spada sicer v zakonodajno delo nove Ljudske skupščine, vendar se v času, preden bo začela delati nova Ljudska skupščina, lahko pokaže nujna potreba, da se uredijo posamezna vprašanja iz republiške pristojnosti in da se prenesejo posamezne zadeve iz republiške pristojnosti v pristojnost okrajnih ljudskih odborov. Razen tega je treba tudi pripraviti predloge zakonov za izravnavo obstoječih predpisov z ustavnim zakonom in natančneje predpisati pristojnost posameznih republiških upravnih organov. Zato obsega tretji del v 20. in 21. členu nekatera pooblastila za Izvršni svet, ki so pa samočasne narave.

Predlog za izvršitev ustavnega zakona povzema vsa načela zveznega zakona za izvršitev zveznega ustavnega zakona.

DODATNI PREDLOG

VLADE LRS ZA DOPOLNITEV OZIROMA SPREMEMBO ZAKONA ZA IZVRŠITEV USTAVNEGA ZAKONA O TEMELJIH DRUŽBENE IN POLITIČNE UREDITVE IN O REPUBLIŠKIH ORGANIH OBLASTI LJUDSKE REPUBLIKE SLOVENIJE

Naslov zakona se spremeni tako:

»Zakon za izvršitev ustavnega zakona o temeljih družbene in politične ureditve in o organih oblasti Ljudske republike Slovenije.«

1. člen

V drugi vrsti se črta beseda »republiških«.

6. člen

Črta se drugi odstavek.

LJUDSKA SKUPŠČINA
LJUDSKE REPUBLIKE SLOVENIJE

Zakonodajni odbor

Štev. 33/1-53

LJUDSKI SKUPŠČINI LRS

Ljubljana.

POROČILO

zakonodajnega odbora k predlogu zakona za izvršitev ustavnega zakona o temeljih družbene in politične ureditve in o organih oblasti Ljudske republike Slovenije

Zakonodajni odbor Ljudske skupščine LRS je na svojih sejah dne 22. in 28. januarja 1953 obravnaval predlog zakona za izvršitev ustavnega zakona o temeljih družbene in politične ureditve in o organih oblasti Ljudske republike Slovenije, ki ga je vlada LRS predložila Ljudski skupščini LRS po 61. členu republiške ustave. Pri razpravi so sodelovali s svojimi pripombami in predlogi tudi člani odbora za ljudsko oblast.

Potem ko je v imenu vlade LRS obrazložil zakonski predlog njen zastopnik podpredsednik vlade dr. Marijan Breclj, je zakonodajni odbor zakonski predlog v načelu soglasno sprejel. Predloženi zakonski načrt rešuje namreč številna vprašanja glede organizacije in pristojnosti republiških organov oblasti in uprave v zvezi s prehodom na novo ureditev po določilih predloga ustavnega zakona in glede prilagoditve sedanjih pravnih predpisov novi ustavni ureditvi, kakor je to že predvideno v 99. členu ustavnega zakona.

Pri razpravi od člena do člena je zakonodajni odbor na predlog zastopnika vlade vnesel v zakonski osnutek nekatere nebistvene, pretežno jezikovne in stilistične spremembe oziroma dopolnitve (1., 2., 5., 6., 7., 8., 10., 13., 15., 18., 19., 20. in 21. člen), kakor je to razvidno iz primerjave med prvotnim in sedanjim besedilom zakonskega predloga. Večja, pa tudi nebistvena sprememba je samo v 21. členu, kjer je črtan prvi odstavek prvotnega predloga, ki je določal, da pripadajo sedanjim poslancem dnevnice do razpusta ljudske skupščine. Ta določba je po predlogu vlade in soglasnem mnenju članov zakonodajnega odbora nepotrebna, ker se sama po sebi razume.

Zakonski predlog je bil soglasno sprejet tudi v podrobnostih in v stilizaciji, v kakršni je sedaj razdeljen tovarišem ljudskim poslancem.

To poročilo je bilo prečitano in odobreno ter je zakonodajni odbor določil za svojega poročevalca dr. Teodorja Tominška.

Zakonodajni odbor pošilja poročilo Ljudski skupščini LRS s predlogom, da ga sprejme in zakonski predlog uzakoni.

Ljubljana, dne 22. januarja 1953.

Tajnik:

Dr. Teodor Tominšek l. r.

Predsednik:

Dr. Jože Pokorn l. r.

Člani:

Slavica Božič l. r.

Milko Goršič l. r.

Jože Gričar l. r.

Dr. France Hočevčar l. r.

Inž. Jože Levstik l. r.

Dr. Anton Melik l. r.

Jože Molek l. r.

Josip Jeras l. r.

Leo Kovačič l. r.
Dr. Anton Kržišnik l. r.
Jože Petejan l. r.
Inž. Ivo Pinterič l. r.

Dr. Miha Potočnik l. r.
Ivan Štucin l. r.
Albin Vipotnik l. r.
Janez Žunič l. r.

ODLOK

O RAZGLASITVI USTAVNEGA ZAKONA O TEMELJIH DRUŽBENE IN POLITIČNE UREDITVE IN O ORGANIH OBLASTI LJUDSKE REPUBLIKE SLOVENIJE

Na podlagi 70. člena ustave LRS z dne 16. januarja 1947 je Ljudska skupščina LRS na 2. seji z dne 30. januarja 1953 sprejela tale

odlok

Razglasi se in začne veljati ustavni zakon o temeljih družbene in politične ureditve in o organih oblasti Ljudske republike Slovenije, ki ga je sprejela Ljudska skupščina LRS na svoji 2. seji dne 30. januarja 1953.

Ljubljana, dne 30. januarja 1953.

Ljudska skupščina LRS

ODLOK

O RAZGLASITVI ZAKONA ZA IZVRŠITEV USTAVNEGA ZAKONA O TEMELJIH DRUŽBENE IN POLITIČNE UREDITVE IN O ORGANIH OBLASTI LJUDSKE REPUBLIKE SLOVENIJE

Na podlagi 70. člena ustave LRS z dne 16. januarja 1947 je Ljudska skupščina LRS na 2. seji dne 30. januarja sprejela tale

odlok

Razglasi se in prične veljati zakon za izvršitev ustavnega zakona o temeljih družbene in politične ureditve in o organih oblasti Ljudske republike Slovenije, ki ga je sprejela Ljudska skupščina LRS na 2. seji dne 30. januarja 1953.

Ljubljana, dne 30. januarja 1953.

Ljudska skupščina LRS

PREDLOG

ZA POSTOPEK PRI VOLITVAH IZVRŠNEGA SVETA

1. Izvršni svet se voli z javnim glasovanjem o predloženih kandidatnih listah.

Vsaka kandidatna lista mora obsegati najmanj dvajset, največ pa trideset kandidatov, izmed katerih mora biti posebej označen eden izmed njih kot kandidat za predsednika Izvršnega sveta.

2. Ko je predlaganje kandidatnih list končano, sporoči predsedujoči skupščini imena predlagateljev ter kandidate z vsake kandidatne liste.

3. O vsaki listi se glasuje kot o celoti.

Na glasovanje se dajo posamezne kandidatne liste po vrstnem redu, v katerem so bile predložene.

Glasuje se tako, da se po imenu poklicani poslanci izjavljajo za posamezno listo s tem, da navedejo priimek in ime prvega predlagatelja liste in prvega kandidata, ali proti listi, ali da se glasovanja vzdržijo.

4. Ko je glasovanje o vseh predloženih kandidatnih listah končano, razglasi predsedujoči za izvoljene kandidate z liste, ki je dobila največ glasov.

Če dobita dve listi enako število glasov, se glasuje ponovno.

5. Če je predložena samo ena kandidatna lista, se ne glasuje poimensko. Predsedujoči da listo na glasovanje in vpraša navzoče poslance, kdo je za listo in kdo proti njej oziroma kdo se glasovanja vzdrži.

Predsedujoči razglasi, da so kandidati s te liste izvoljeni, če je zanj glasovala večina navzočih poslancev.

PRESESDSTVO LJUDSKE SKUPŠČINE LRS

Predsednik

dr. Ferdo Kozak

Podpredsednik

dr. Anton Kržišnik

Tajniki:

Inž. Pavle Žaucer

Edo Mavrič

Marija Fifolt

SKUPŠČINSKI ODBORI

ZAKONODAJNI ODBOR

Dr. Jože Pokorn, predsednik

Jože Petejan, podpredsednik

dr. Teodor Tomišek, tajnik

Slavica Božič

Milko Goršič

Jože Gričar

dr. France Hočevar

Anton Labura

inž. Jože Levstik

dr. Anton Melik

Jože Molek

Danilo Petrinja

Ivan Janžekovič

Josip Jeras

Leo Kovačič

dr. Anton Kržišnik

inž. Ivo Pinterič

dr. Miha Potočnik

Ivan Štucin

Albin Vipotnik

Janez Žunič

Namestniki:

Alojz Colarič

Draga Humek

Leopold Maček

Zdravko Smrekar

Jože Tramšek

ODBOR ZA GOSPODARSTVO IN FINANCE

Jože Borštnar, predsednik

Maks Krmelj, podpredsednik

Miha Berčič, tajnik

Stana Boštjančič

Franc Češnovar

Jože Klanjšek

Anton Labura

Janko Markič

Andrej Petelin

Janez Petrovič

inž. Alojz Pohar

Karel Reberšek

Ivan Trojar

Tone Ulrih

Martin Žugelj

Namestniki:

Tončka Dernikovič

Maks Ivanuša

Ivan Mavsar

ODBOR ZA LJUDSKO OBLAST

Vlado Krivic, predsednik
Vlado Majhen, podpredsednik
Vinko Hafner, tajnik

Helena Borovšak	Jože Primožič
Ervin Dolgan	Mitja Ribičič
Albin Duje	Mira Svetina
Jože Globačnik	Anton Utroša
Viktor Kovač	Ignac Voljč
Franc Primožič	Jakob Žen

Namestniki:

Jernej Brolih	Ciril Majhen
Cvetka Vodopivec	

ODBOR ZA PROSNJE IN PRITOZBE

Ada Krivic, predsednik
dr. Anton Kržišnik, podpredsednik
Stane Bobnar, tajnik

Alojz Diacci	Alojz Mlakar
Angela Ocepek	

Namestnika:

Darinka Gregoretič	Albin Rehar
--------------------	-------------

MANDATNO-IMUNITETNI ODBOR

Ivo Svetina, predsednik
Andrej Stegnar, podpredsednik
Bogomil Vižintin, tajnik

Ivan Kovačič	Anton Medved
Nina Pokorn	

Namestnika:

Avzug Jazbinšek	Dolfka Paulus
-----------------	---------------

ADMINISTRATIVNI ODBOR

Ivan Novak, predsednik
Franc Černe, podpredsednik
Ivo Krevs, tajnik

Rozika Bohinc	Franc Krese
Avgust Zupet	

Namestnika:

Albin Kovač	Janez Por
-------------	-----------

POSLANCI LJUDSKE SKUPŠČINE LRS

Ahčin dr. Marjan	Duje Albin	Kašpar Tilčka
Avbelj Viktor	Dular Alojz	Kavčič Stane
Avšič Jaka	Fajfar Tone	Kidrič Boris
Bajt Anton	Ferligoj Davorin	Kimovec Franc
Belšak Franc	Ficko Franc	Klanjšek Jože
Benko Alojz	Fifolt Marija	Klarič Rudolf
Berčič Miha	Furlan Slavko-Dušan	Ključek Franc
Brglez Bela	Gerenčer Janez	Kmetec Anton
Bevk France	Golmajer Gašper	Kocbek Edvard
Bizjak Karel	Goršič Milko	Kocijančič Boris
Bizjak Stane	Globačnik Jože	Kociper Peter
Bleje Anton	Grabrijan Jože	Kodrič Rudi
Bobnar Stane	Grden Lovro	Koje Mihael
Bobovnik Kristjan	Gregoretič Darinka	Košmelj Miran
Bohinc Rozika	Greif Martin	Kovač Albin
Borovšak Helena	Grešak Ivan	Kovač Viktor
Borštnar Jože	Gričar Jože	Kovačič Ivan
Boštjančič Angela	Grm Karel	Kovačič Leo
Boštjančič Stana	Gruden Heliodor	Koprivnikar Stane
Božič Ivan	Hace Matevž	Kozak dr. Ferdo
Božič Slavica	Hafner Vinko	Kozak Vlado
Bratko Ivan	Hojnik Franc	Kraigher Boris
Brecelj dr. Marijan	Hočevar dr. France	Kraigher Sergej
Breje Tomo	Hribar Janez	Krese Franc-Čoban
Breljih inž. Miloš	Hribar Jože	Krese Leopold
Brilej dr. Jože	Hribernik Rudolf	Krevs Ivo
Broljih Jernej	Hrovat inž. Alojz	Krivec Alojz
Carl Franc	Hukič Salko	Krivic Ada
Cerjak Ivan	Humek Draga	Krivic Vlado
Ciglič Mirka	Iljaž Franc	Krmelj Maks
Colarič Alojz	Ingolič Anton	Kržišnik dr. Anton
Colnar Edi	Ivanuša Maks	Kumar Andrej
Černe Franc	Jakomin Ivan	Kuralt Franc
Češnovar Franc	Jakopič Albert	Kurent Ančka
Čizmek Boris	Jakše Anton	Kurinčič Ivan
Dernač Jakob	Jamnik Franc	Labura Anton
Dernikovič Tončka	Janhuba Rudolf	Lampret Jože
Diacci Alojz	Janžekovič Ivan	Lavrič dr. Božidar
Dijak Anton	Jare Bernard	Leskošek Franc
Dolenc Jože	Jazbinšek Avgust	Leskovec Franc
Dolgan Anton	Jensterle Albin	Levičnik Karel
Dolgan Ervin	Jeras Josip	Levstik inž. Jože
Dolinar Justin	Jerman Drago	Lubej Franc
Dolinšek Anton	Jerman Mirko	Lubej France
Dolinšek Mirko	Joha Štefan	Maček Ivan
Dolničar Anton	Juriševič Bogo	Maček Polde
Donaj Alojz	Kalčič Matija	Majcen Ciril
Dragan Franc	Kalin Boris	Majcen Ignac
Drakslar Marija	Kardelj Edvard	Majhen Vlado

Majnik Ivan-Džems
Maležič Matija
Marinko Miha
Markič Janko
Markoč Jože
Markovič Drago
Marolt Jože
Mavrič Edo
Mavsar Ivan
Medved Anton
Medved Franc
Mehle Janko
Melik dr. Anton
Mežek Marija
Mikulič Karel
Mlakar Alojz
Mlakar Janez
Modic dr. Heli
Mojškerc Jakob
Molek Jože
Murn Alojz
Notar Karel
Novak Ivan
Novinšek Franc
Ocepek Angela
Orešič Jaka
Pangerl Franc
Paulus Dolfka
Pečnik Ivan
Perovšek Franc
Petijan Jože
Petelin Andrej
Petrinja Danilo
Petrovič Janez
Pihlar Ferdo
Pinterič inž. Ivo
Pipan inž. Boris
Pohar inž. Alojz
Polič Zoran
Pokorn dr. Jože
Pokorn Nina
Popit Franc
Por Janez
Poteko Vinko
Potočar Stane
Potočnik dr. Miha

Potrč dr. Jože
Prime Ivan
Primožič Franc
Primožič Jože
Rakar Niko
Reberšek Karel
Regent Ivan
Rehar Albin
Remec Mirko
Repar Stane
Ribič Alojz
Ribičič Mitja
Rogan Emilija
Rudolf Janko
Rus Jože
Sambt Štefan
Sekirnik Janko
Semič Stane-Daki
Serdinšek Angela
Simčič Albin
Simonič Franc
Skok Franc
Skubic Pepca
Smole Janko
Smrekar Zdravko
Stante Peter
Stegnar Andrej
Stopar Viktor
Svetina Ivo
Svetina Mira
Šabjan Stefan
Šega Andrej
Šeme Jože
Šentjure Lidija
Šiftar Ivan
Šilih Niko
Škof Stane
Škerlavaj Milan
Šme Marija
Štekar Franc
Šterban Karel
Štucin Ivan
Šušteršič Anton
Švara Dušan
Tacar Martin
Tavčar Franc

Toman Tone
Tominešek dr. Teodor
Tomšič Vida
Tramšek Jože
Trojar Ivan
Trpin Alojz
Truden Anton
Turk Dušan
Ulrih Tone
Urh Ivan
Utroša Anton
Valenčič Alojz
Venišnik Milan
Verdev Bogo
Vida Geza
Vidmar Anton
Vidmar Josip
Vipotnik Albin
Vipotnik Janez
Vižintin Bogomil
Vodopivec Cvetka
Voje Ivan
Vojska Danilo
Voljč Ignac
Vratuša dr. Anton
Vrhovec Alojz
Vrhovšek Jelka
Zadravec Branko
Zalaznik Franc
Založnik Alojz
Zavasnik Franc
Zemljak Jože
Ziherl Boris
Zlatnar Mirko
Zorko Edo
Zupan Anton
Zupančič Viktor
Zupet Avgust
Zaucer inž. Pavle
Žen Jakob
Žerko Stane
Žokalj Alojz
Žugelj Martin
Žunič Janez

IZVRŠNI SVET
LJUDSKE SKUPŠČINE LJUDSKE REPUBLIKE SLOVENIJE

Predsednik:

Miha Marinko

Člani:

Viktor Avbelj, Jože Borštnar, dr. Marijan Breclj, Tomo Brejc, Tone Fajfar, Janez Hribar, Albert Jakopič, Stane Kavčič, Boris Kraigher, Vlado Krivic, Ivan Maček, Vlado Majhen, Zoran Polič, Franc Popit, dr. Jože Potrč, Ivan Regent, Jože Rus, Vida Tomšič, Josip Vidmar, Boris Ziherl.

VRHOVNO SODIŠČE LJUDSKE REPUBLIKE SLOVENIJE

Predsednik:

Dr. France Hočevar

Člani:

Jože Černe, Matej Dolničar, dr. Milko Gaber, dr. Albin Juhart, Karel Košenina, Anton Krajšek, Pavel Marc, Karel Mejak, Silverij Pakiž, dr. Alojz Peric, dr. Bogdan Petelin, Alojzij Piškur, Marko Simčič, dr. Teodor Tominšek, Martin Žalik.

V S E B I N A

IV. REDNO ZASEDANJE

(Drugi sklic)

Prva seja — 28. januarja 1955

Pred dnevnim redom:

Stran

1. Čitanje ukaza Prezidija Ljudske skupščine LRS o sklicanju Ljudske skupščine LRS k IV. rednemu zasedanju drugega sklica	3
2. Sporočila pred določitvijo dnevnega reda	3
3. Poročilo mandatno-imunitetnega odbora	4
4. Poročilo administrativnega odbora	5
5. Poročilo odbora za prošnje in pritožbe	5
6. Odsotnost ljudskih poslancev	6
7. Določitev dnevnega reda	6

Dnevni red:

1. Potrditev ukazov Prezidija Ljudske skupščine LRS, izdanih v času med III. in IV. rednim zasedanjem	6
2. Potrditev uredb, ki jih je izdala vlada LRS na področju narodnega gospodarstva v času med III. in IV. rednim zasedanjem	8
3. Razprava in sklepanje o predlogu zakona o družbenem planu Ljudske republike Slovenije za leto 1953 in o predlogu zakona o proračunu Ljudske republike Slovenije za leto 1953	8

Govorniki:

Poročevalec inž. Alojz Pohar	9
Poročevalec Andrej Petelin	10
Predsednik Gospodarskega sveta vlade LRS Ivan Maček	11
Minister za finance Zoran Polič	19
Janez Žunič	25
inž. Alojz Hrovat	28
Alojz Ribič	32
Vinko Hafner	35
Marija Šme	39
Alojz Benko	41
Pepca Skubic	42
inž. Pavle Zaucer, čitanje predloženih amandmajev	44

	Stran
Miran Košmelj	43
Karel Mikulič	50
Karel Grm	51
inž. Alojz Pohar	51
Stane Bizjak	53
Andrej Stegnar	54
Franc Novinšek	56
Alojz Trpin	57
Jaka Avšič	59
Anton Dolničar	60
Karel Sterban	62
Ivan Kurinčič	63
Bogomil Vižintin	64
Janko Smole	66
Stane Bizjak, izjava zaradi osebnega pojasnila	71
Zoran Polič, izjava v imenu vlade	72
inž. Alojz Pohar, izjava v imenu odbora za gospodarstvo in finance	80
inž. Alojz Hrovat, izjava zaradi osebnega pojasnila	81
Alojz Ribič, izjava zaradi osebnega pojasnila	81
Izjave predlagateljev amandmajev in glasovanje o amandmajih	81
 4. Razprava in sklepanje o predlogu zakona o potrditvi državnega zaključnega računa LRS za leto 1951	84
Govornik:	
Poročevalec Ivan Trojar	84

Druga seja — 30. januarja 1953

Pred dnevnim redom:

1. Čitanje in odobritev zapisnika 1. seje	85

Dnevni red:

1. Razprava in sklepanje o predlogu ustavnega zakona in predlogu
zakona za izvršitev ustavnega zakona o temeljih družbene in poli-
tične ureditve in o organih oblasti Ljudske republike Slovenije	85

Govorniki:

Poročevalec dr. Jože Pokorn	85
Poročevalec dr. Teodor Tominšek	86
Podpredsednik vlade LRS dr. Marijan Breclj	87
Jaka Avšič	97
Sergej Kraigher	99
Jakob Dernač	107
dr. Miha Potočnik	108
dr. Marijan Breclj, izjava v imenu vlade	110
2. Odlok o razglasitvi ustavnega zakona	111
3. Odlok o razglasitvi zakona za izvršitev ustavnega zakona	111

Pred dnevnim redom:

1. Čitanje in odobritev zapisnika 2. seje	112
2. Predlog za dopolnitev dnevnega reda	112

Dnevni red:

1. Potrditev predloga za postopek pri volitvah Izvršnega sveta Ljudske skupščine LRS	112
2. Izvolitev Izvršnega sveta Ljudske skupščine LRS	115
Govornika:	
Rudolf Janko	115
Predsednik Izvršnega sveta Ljudske skupščine LRS Miha Marinko	115
3. Izvolitev stalne komisije za razlago zakonov in stalne komisije za ljudske odbore	117
Govornika:	
Miran Košmelj	117
Ivan Novak	117

Priloge

1. Ukazi Prezidija Ljudske skupščine LRS, izdani v času med III. in IV. rednim zasedanjem	119
2. Predlog odloka za potrditev uredb, ki jih je izdala vlada LRS na področju narodnega gospodarstva v času od 30. junija 1952 do 30. januarja 1953	121
3. Predlog zakona o družbenem planu Ljudske republike Slovenije za leto 1953	121
4. Dokumentacija k predlogu družbenega plana Ljudske republike Slovenije za leto 1953	130
5. Poročilo odbora za gospodarstvo in finance	139
6. Predlog zakona o proračunu Ljudske republike Slovenije za leto 1953	140
7. Poročilo odbora za gospodarstvo in finance	142
8. Predlog zakona o potrditvi državnega zaključnega računa Ljudske republike Slovenije za leto 1951	143
9. Poročilo odbora za gospodarstvo in finance	144
10. Predlog ustavnega zakona o temeljih družbene in politične ureditve in o republiških organih oblasti Ljudske republike Slovenije	145
11. Obrazložitev	165
12. Dodatni predlog vlade LRS za dopolnitev oziroma spremembo ustavnega zakona	167
13. Poročilo zakonodajnega odbora	169
14. Predlog zakona za izvršitev ustavnega zakona o temeljih družbene in politične ureditve in o republiških organih oblasti Ljudske republike Slovenije	170

	Stran
15. Obrazložitev	175
16. Dodatni predlog vlade LRS za dopolnitev oziroma spremembo zakona za izvršitev ustavnega zakona	176
17. Poročilo zakonodajnega odbora	177
18. Odlok o razglasitvi ustavnega zakona	178
19. Odlok o razglasitvi zakona za izvršitev ustavnega zakona	178
20. Predlog za postopek pri volitvah Izvršnega sveta	179
21. Predsedstvo Ljudske skupščine LRS	180
Skupščinski odbori	180
Poslanci Ljudske skupščine LRS	182
22. Izvršni svet Ljudske skupščine LRS	184
23. Vrhovno sodišče LRS	184

Za stenografski biro:
Milan Megušar — Borut
Natisnila
tiskarna »Toneta Tomšiča«
v Ljubljani
junija 1953
v 500 izvodih
Obseg 192 strani
Izdala in založila
Ljudska skupščina LRS

